

INFORMATIEF DOCUMENT BIJ HET BESLUIT VAN 23 MAART 2014 VAN DE VLAAMSE REGERING
TOT AANWIJZING MET TOEPASSING VAN DE HABITATRICHTLIJN VAN DE SPECIALE
BESCHERMINGSZONE 'BE2200028 DE MATEN' EN TOT DEFINITIEVE VASTSTELLING VOOR DIE
ZONE EN VOOR DE MET TOEPASSING VAN DE VOGELRICHTLIJN AANGEWEEZEN SPECIALE
BESCHERMINGSZONE 'BE2200626 DE MATEN' VAN DE BIJBEHORENDE
INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN EN PRIORITEITEN

Ter informatie voor de lezer en gebruiker van dit rapport

Dit rapport is het rapport, opgemaakt door het Agentschap voor Natuur en Bos, dat de onderbouwing bevat van en de basis vormde voor de eerste principiële beslissing van de Vlaamse regering over de specifieke instandhoudingsdoelstellingen.

Na deze eerste principiële goedkeuring en na afwerking van alle rapporten werd een optimalisatie-oefening gehouden op Vlaamse schaal (kalibratie-oefening). Naar aanleiding hiervan werden de instandhoudingsdoelen en prioritaire inspanningen voor alle rapporten geoptimaliseerd. De instandhoudingsdoelen en prioritaire inspanningen in hoofdstuk 8 van dit rapport zijn dus niet meer van toepassing. Ook de in voorgaande hoofdstukken opgenomen onderbouwing van de instandhoudingsdoelen en prioritaire inspanningen is hierdoor niet meer actueel ten opzichte van de definitief goedgekeurde instandhoudingsdoelen en prioritaire inspanningen.

We wijzen er dan ook op dat dit rapport aanzien moet worden als informatief document. De definitieve goedkeuring van de instandhoudingsdoelen en prioritaire inspanningen gebeurde op 23 maart 2014. Enkel dit besluit van de Vlaamse regering tot definitieve goedkeuring van de instandhoudingsdoelstellingen d.d. 23 maart 2014 heeft juridische kracht.

De definitief goedgekeurde instandhoudingsdoelen en prioritaire inspanningen zijn raadpleegbaar op de website www.natura2000.vlaanderen.be.

RAPPORT 27

Instandhoudingsdoelstellingen voor speciale beschermingszones

BE2200028 De Maten

BE2200626 De Maten

Documentinformatie	S-IHD-rapport 27- definitief rapport
Statuut van het rapport	Voorliggend rapport is het definitief rapport dat is opgemaakt door het Agentschap voor Natuur en Bos en dat de basis vormt voor de beslissingen van de Vlaamse Regering over de specifieke instandhoudingsdoelstellingen.
Auteur	Agentschap voor Natuur en Bos
Documentnummer	02 11 02 01 110214

Technische fiche

De technische fiche bevat de Europees te beschermen habitats en soorten, waarvoor in dit rapport instandhoudingsdoelstellingen worden opgesteld. Dit zijn habitats en soorten die vallen onder minimum één van onderstaande voorwaarden:

- De habitat of soort werd aangemeld bij de voordracht van het gebied als Speciale Beschermingszone
- De habitat of soort komt voor in het gebied, ongeacht of het werd aangemeld
- De habitat of soort werd door de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen aan het gebied gekoppeld

In uitzonderlijke gevallen kan voor een habitat of soort die aan minimum één van deze voorwaarden voldoet toch beslist worden geen instandhoudingsdoelstellingen op te maken. In voorkomend geval wordt dit in het rapport gemotiveerd.

SBZ-H	BE2200028 - De Maten
SBZ-V	BE2200626 - De Maten
Provincie	Limburg
Gemeenten	Genk, Diepenbeek, Hasselt
Habitattypes	2310 Psammofiele heide met Calluna- en Genista-soorten
Bijlage I	2330 Open grasland met Corynephorus- en Agrostissoorten op landduinen
	3110 Mineraalarme oligotrofe wateren van de Atlantische zandvlakten (Littorelletalia uniflora)
	3130 Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot de Littorelletalia uniflora en/of de Isoëtes-Nanojunctea
	3150 Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type Magnopotamion of Hydrocharition
	4010 Noord-Atlantische vochtige heide met Erica tetralix
	4030 Droge Europese heide
	6230 * Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)
	7140 Overgangs- en trilveen
	7150 Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het Rhynchosporion
	9190 Oude zuurminnende eikenbossen met Quercus robur op zandvlakten
	91E0 * Alluviale bossen met Alnion glutinosa en Fraxinus excelsior (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)
Soorten Bijlage II	Drijvende waterweegbree - Luronium natans Spaanse vlag - Callimorpha quadripunctaria Gevlekte witsnuitlibel - Leucorrhinia pectoralis
Soorten Bijlage III	Drijvende waterweegbree - Luronium natans Laatvlieger - Eptesicus serotinus Rugstreepd - Bufo calamita Heikikker - Rana arvalis Boomkikker - Hyla arborea Ruige dwergvleermuis / Gewone dwergvleermuis / Kleine dwergvleermuis - Pipistrellus species Knoflookpad - Pelobates fuscus Poelkikker - Rana lessonae Rosse vleermuis - Nyctalus noctula

Soorten Bijlage IV

Woudaap - *Ixobrychus minutus*
Zwarte specht - *Dryocopus martius*
Ijsvogel - *Alcedo atthis*
Blauwborst - *Luscinia svecica*
Kwak - *Nycticorax nycticorax*
Grote zilverreiger - *Egretta alba*
Roerdomp - *Botaurus stellaris*
Bruine kiekendief - *Circus aeruginosus*

**Doortrekken-
de en over-
winteren-de
vogels**

Krakeend - *Anas strepera*

* Europees prioritair habitatype

INFORMATIEF DOCUMENT

Essentie van rapport

Om de biodiversiteit in de toekomst de noodzakelijke kansen te geven, is op grond van de Vogel- en Habitatrichtlijn een netwerk van Europees beschermde gebieden aangeduid: het Natura 2000-netwerk. In Vlaanderen zijn 62 Natura 2000-gebieden aangeduid, ook speciale beschermingszones (SBZ's) genoemd. Deze gebieden zijn belangrijk om kansen te geven aan soorten en habitats die overal in Europa bedreigd en/of kwetsbaar of zeldzaam zijn. België heeft de verplichting om voor elk Natura 2000-gebied instandhoudingsmaatregelen te nemen om een gunstige staat van instandhouding te bereiken voor de Europees te beschermen habitats en soorten. Er is gekozen om het kader daarvoor, met name instandhoudingsdoelstellingen op te maken in overleg met de belangengroepen. Hierin worden uitspraken gedaan over de na te streven oppervlakte en kwaliteit van habitats en (leefgebieden van) populaties van soorten. Bijvoorbeeld welke oppervlakte heidehabitat en hoeveel broedparen Roerdomp met het minimaal daarbij horend leefgebied worden nagestreefd binnen een bepaald natura-2000 gebied. Op basis van de instandhoudingsdoelstellingen per SBZ moeten in de toekomst de nodige instandhoudingsmaatregelen genomen worden.

Over welk gebied gaat het hier?

Het habitatrichtlijngebied en gelijknamig vogelrichtlijngebied 'De Maten' liggen op de zuidhelling van het Kempens Plateau te Genk, Diepenbeek en Hasselt (provincie Limburg). Het habitatrichtlijngebied overlapt grotendeels met het vogelrichtlijngebied. Het habitatrichtlijngebied is 536 ha groot en het vogelrichtlijngebied 566 ha. Het Habitat- en Vogelrichtlijngebied De Maten is niet opgedeeld in deelgebieden.

Wie is actief in het gebied?

Grootste spelers in dit gebied zijn Natuurpunt vzw met 40%, de landbouwsector met 13% en het Agentschap voor Natuur en Bos met 5% van de oppervlakte.

Natuurpunt VZW beheert binnen het gebied bijna 40% van de gronden waarvan 13% in eigendom. Het Agentschap voor Natuur en Bos zorgt voor het technisch beheer van Diepenbeerbos/Bijenbergbos dat 5% van de totaaloppervlakte uitmaakt. Daarnaast liggen er nog verschillende vijvers en loofbossen in private eigendom. Gronden in landbouwgebruik zijn vooral gelegen aan de rand van het SBZ en nemen iets meer dan 13% van de totaaloppervlakte in.

Voor welke Europese natuur is dit gebied belangrijk?

In de Maten komt een aaneengesloten kern van habitattypes in de heide-, moeras- en watersfeer voor. Het historisch gebruik van De Maten als extensief viskweekgebied bracht een uitzonderlijke biodiversiteit met zich mee waardoor het centrale deel van de speciale beschermingszone in 1959 één van de eerste natuurreservaten in Vlaanderen werd. De Maten is van belang voor 11 Europees beschermde habitattypes en 24 Europees beschermde soorten, waarvan 10 broedvogelsoorten. Voor deze habitattypes en soorten worden instandhoudingsdoelstellingen geformuleerd. Hierbij worden volgende principes gehanteerd:

- Instandhoudingsdoelstellingen worden in eerste instantie gerealiseerd door kwaliteitsverbetering. Effectieve uitbreiding en/of omvorming, waarbij Europese habitattypen en leefgebieden van soorten worden gerealiseerd op plaatsen die momenteel geen of nauwelijks natuurwaarden hebben, worden toegepast indien de doelen niet bereikt kunnen worden door kwaliteitsverbetering;
- Versterking van natuurwaarden vindt in eerste instantie plaats aansluitend aan bestaande kernen met natuurwaarden en op de geëigende locatie met potenties. Hierdoor wordt op de meest efficiënte manier een bepaald minimumareaal bereikt en het natuurbeheer het meest kostenefficiënt georganiseerd;
- Het realiseren van de doelen voor de Europees te beschermen habitats en soorten wordt zoveel als mogelijk ruimtelijk gecombineerd en gerealiseerd op locaties waarbij er het kleinste ruimtebeslag nodig is (= principe van zuinig ruimtegebruik en optimale ruimtelijk allocatie);
- Er wordt actief gezocht naar samenwerking met alle partners voor het realiseren van de doelen;

De habitattypes en soorten binnen De Maten worden gegroepeerd in 3 natuurclusters: (a) **vijver- en moerashabitattypes**, (b) **heides** en (c) **loofbossen**. Voor elk van deze natuurclusters wordt kort het belang voor natuur geschetst. Tevens wordt ingegaan op de aandachtspunten (knelpunten) en de belangrijkste doelen.

**Natuurcluster
vijver- en
moeras-
habitattypes**

De van nature voedselarme vijvers in de Maten gaven door de inlaat van beekwater en de viskweekpraktijken aanleiding tot een voor Vlaanderen zeer zeldzame oligo- en mesotrofe vijver- en moerashabitattypes. Mede door de grote concentratie van vijvers en de abiotische variatie in waterkwaliteit en vijvertype wordt een parallelle variatie aan habitattypes teruggevonden.

Voedselarme, zwak tot matig gebufferde vijver- en moerashabitats van zandige bodems en droogvallende oevers zijn steeds kenmerkend geweest voor het gebied. Door allerlei ontwikkelingen geraakte het beekwater dat de vijvers doorstroomt, steeds verder geëutrofeerd. Aanrijking met nutriënten in combinatie met het wegvallen van de traditionele vorm van (extensieve) viskweek werd het vijversysteem steeds verder aangerijkt. Actueel komen mesotrofe zoetwaterhabitattypes nog slechts sporadisch voor en kunnen deze niet duurzaam in stand gehouden worden. De oligotrofe zoetwaterhabitattypes zijn verdwenen. Op de aangerijkte vijverbodems ontwikkelde zich op enkele vijvers een voedselrijk zoetwaterhabitattype.

Desalniettemin komen er in de Maten nog steeds zeer veel zeldzame soorten voor, gebonden aan deze waterrijke biotopen. Typische Europese te beschermen soorten zijn vb. de gevlekte witsnuitlibel, drijvende waterweegbree, knoflookpad, woudaap, roerdomp, ijsvogel, kwak, porseleinhoen en krakeend.

Van zeldzame moerasbroedvogels zoals roerdomp en woudaap zijn de broedaantallen in de laatste jaren respectievelijk 0-1 en 3-6 broedparen. Soorten als gevlekte witsnuitlibel, knoflookpad en porseleinhoen zijn actueel zeer zeldzaam.

De Instandhoudingsdoelstellingen voor deze natuurcluster beogen het herstel van een ecologisch goede waterkwaliteit en het terug oppikken van het vijverbeheer voor herstel van een mesotroof vijversysteem. Dit zal kansen bieden aan verschillende Europese waterhabitats met in de eerste plaats de oligotrofe tot mesotrofe vennen (habitattype 3130) waarvan 73 ha tot doel wordt gesteld. In beperktere mate wordt het meest uitgesproken oligotroof zoetwaterhabitattype (habitattype 3110) en het voedselrijkere zoetwaterhabitattype (habitattype 3150) voorop gesteld.

Deze maatregelen zullen ook een positieve invloed hebben op de hogergenoemde Europees beschermde soorten. Het volledige vijver- en moerascomplex in De Maten (totaal ca. 90 ha) is als leefgebied vereist voor het tot doel gesteld aantal broedparen voor roerdomp (3 broedparen), woudaap (10 broedparen) en bruine kiekendief (1 broedpaar).

Naast het creëren van een goede waterkwaliteit is ook het realiseren van een uitgesproken 'open' vijvergebied cruciaal om dit doel te bereiken.

Daarnaast dient een gericht beheer ook het herstel en de uitbreiding van de populaties van enkele zeer zeldzame amfibiesoorten als knoflookpad en boomkikker mogelijk te maken.

Ook voor de amfibieën rugstreeppad, poelkikker en heikikker worden duurzame populaties voorop gesteld niet in het minst t.h.v. de meer mineraalarme vennetjes en op ven-achtige randen van sommige vijvers.

In die natte randzone van sommige vijvers komt ook het habitattype 'voedselarm overgangsvveen' (habitattype 7140) voor. Herstel en uitbreiding van dit habitat gebeurt door het openkappen ervan en het herstellen van de hydrologie (tegenaan verdroging).

**Natuurcluster
heide-
gebieden**

In De Maten komt een zeer fijne mozaïek van heidehabitattypes voor. Vijvers worden afgewisseld met reliëfrijke landduinen en depressies op een kleine schaal, waardoor een variatie van droge heidehabitattypes op landduinen naar vochtige en natte heidehabitats nabij vijvers en in depressies voorkomt. Heidevegetaties komen enkel nog voor in de delen van De Maten die beheerd worden als natuurreservaat.

Actueel komen er ongeveer 90 ha habitattypes voor in de heidesfeer waarvan vochtige heide (29 ha) en heidehabitats op landduinen (47 ha) het leeuwendeel innemen.

Het belang van deze habitats in de heidesfeer is o.m. ondersteunend aan het realiseren van doelen voor soorten gebonden aan vijver- en moerassysteem. Soorten als knoflookpad, heikikker, rugstreeppad vinden hier hun landbiotoop. Europees beschermde vogelsoorten zoals blauwborst en bruine kiekendief vinden hier leef- en foeragegebied.

De doelstellingen voor deze natuurcluster zijn dan ook het herstel van heide op verboste landduinen en het uitbreiden van heischraal grasland. De instandhoudingsdoelstellingen voorzien daarnaast in een beperkte uitbreiding van vochtige heide op de meest potentierijke stukken.

Via omvormingsbeheer wordt een uitbreiding van 37 tot 40 ha van de habitattypes in de heidesfeer tot doel gesteld.

Natuurcluster loofbossen

In de Maten komt op zure, droge bodems zuur eikenbos voor. Op gronden met een permanent hoge watertafel ontwikkelde zich elzenbroekbos (29 ha). Op de drogere gronden zijn naaldhoutaanplanten aanwezig (o.m. Diepenbekerbos/Bijenbergbos) die echter niet kwalificeren als Europees habitatype.

Het gebied De Maten is als NATURA 2000-gebied aangemeld voor zijn vijvers, moerassen en heiden en de soorten die daar aan verbonden zijn.

Aangezien de bosgebieden in De Maten ecologisch van minder belang zijn dan de vijver-, moeras- en heidehabitattypes wordt tot doel gesteld om bepaalde minder goed ontwikkelde bossen om te vormen naar andere, open ecotopen (zie hoger).

Niettemin zal het behoud van de grotere aaneengesloten broekbossen (habitatype 91E0) worden vooropgesteld langs de Stiemerbeek en de Heiweyerbeek.

Welke inspanningen zijn noodzakelijk voor het realiseren van de doelen?

Voor de verschillende voorkomende habitattypes en soorten zijn doelen geformuleerd. Voor een aantal doelstellingen zijn bijkomende inspanningen noodzakelijk. De inspanningen kunnen onafhankelijk van elkaar worden uitgevoerd. Niet al deze inspanningen zijn op dezelfde termijn realiseerbaar. De realiseerbaarheid hangt onder andere af van de kostprijs van de inspanningen, de maatschappelijke context en de technische kennis. Er wordt onderstreept dat het uitvoeren van de hieronder opgesomde lijst van inspanningen/acties niet alle knelpunten in het gebied zullen oplossen en niet alle doelen zal weten te bewerkstelligen. De hieronder opgelijste acties zijn dan ook te beschouwen als de prioritaire inspanningen.

Herstel waterkwaliteit van het vijversysteem

Voor een herstel van habitattypes en typische soorten die eraan verbonden zijn, moet de waterkwaliteit van de Stiemerbeek verbeteren tot een 'goede basismilieukwaliteit' zoals voorzien in stroomgebiedbeheerplan (BVR 7/12/09).

Bijkomend actiepunt vormt het nemen van maatregelen om de uitspoeling van meststoffen en chemische bestrijdingsmiddelen in de richting van de Heiweyerbeek op te heffen. Actie is nodig om het verwezenlijken van de doelstellingen t.h.v. het gebied de Lange Waters te realiseren.

Tenslotte moet een oplossing gezocht worden voor het probleem van het voorkomen van zware metalen in de Stiemerbeek ter hoogte van de Slagmolen (waar het water voor de vijvercascade gecapteerd wordt.)

Installeren specifiek vijverbeheer met drooglegging van vijvers

Het terug oppikken van bepaalde vijverbeheerspraktijken is noodzakelijk.

Door gefaseerd de vijvers droog te leggen (winter) ontstaan telkens opnieuw geschikte pionierscondities (met weinig vis) waardoor grote populaties van bijvoorbeeld boomkikker, knoflookpad en poelkikker zich kunnen ontwikkelen.

Het tegengaan van uitheemse, invasieve vissoorten is tevens belangrijk ten voordele van meer natuurlijke visbestanden in relatief helder water, die als geschikte foerageergronden voor onder andere roerdomp en woudaap kunnen fungeren.

Dit vijverbeheer zal bovendien bijdragen tot het verkrijgen van geschikte condities voor Oligo- tot mesotrofe wateren (habitattypes 3110 en 3130) met ondergedoken of drijvende watervegetaties (onder andere drijvende waterweegbree).

Herstel moerasvogelpopulaties

Om de doelstellingen voor moerasvogels als roerdomp, woudaap en bruine kiekendief te realiseren zijn naast het verbeteren van de waterkwaliteit en het installeren van een specifiek vijverbeheer, nog soortspecifieke maatregelen noodzakelijk. Specifiek voor de moerasvogel-doelen is het realiseren van een open vijverlandschappen noodzakelijk. In dit kader dient boomopslag op de dijken tussen vijvers verwijderd. Daarnaast dient de realisatie en het behoud van recreatieluwe zones te worden gewaarborgd.

Herstel van amfibieënpopulaties

Herstel van populaties boomkikker, knoflookpad, rugstreepad, heikikker en poelkikker vraagt een waaier aan maatregelen die grotendeels gedekt zijn door hoger genoemde inspanningen (verhogen waterkwaliteit, vijverbeheer). Daarenboven is het aangewezen dat voor de genoemde amfibieënsoorten vennen visvrij worden gehouden.

Ook het uitbreiden van landbiotoop (natte heide of overgangsveen, heischraal grasland of landduinvegetaties) kadert in het herstel van amfibieënpopulaties.

Uitbreiding van habitattype landduinen en droog heischraal grasland

Uitbreiding van landduinhabitats (habitattype 2310 en 2330) en soortenrijke graslanden van het struisgrasverbond (heischraal grasland habitattype 6230) aansluitend bij de heidekern dient opgestart.

Uitbreidingen door omvorming van bijvoorbeeld dennenbestanden naar open landduinen situeren zich in het noordoosten van het SBZ en ten noorden van de Augustijnenvijver (11ha). Het uitbreiden van heischraal grasland zal bij voorkeur gebeuren ter hoogte van Haagbeemden-Diepenbekerbos/Bijenbergbos (23 ha).

Herstel natte heide- en oligotrofe, mineraalarme vijvervegetaties

Herstel van de hydrologie in het brongebied van de Heiweyerbeek en/of het herstellen van de historische 'Heiweyer' is noodzakelijk voor het herstellen van voedselarme venvegetaties (habitattype 3110) en voor het duurzame behoud en de uitbreiding van vochtige heide (2-5ha). Dit vereist de creatie van voedselarme condities (natuurontwikkeling) en de instelling van een permanent hoog grondwaterpeil.

Deze herstelmaatregelen zijn tevens nodig voor het herstellen van de populatie blauwborst (40 broedparen).

Wat zijn de mogelijke maatschappelijke gevolgen van de natuurdoelen?

Voor het bereiken van de doelstellingen zijn actief inspanningen noodzakelijk. Daarnaast kunnen de natuurdoelen ook interacties hebben met:

- het gebruik binnen en buiten het gebied;
- de vergunningsplichtige activiteiten die kunnen plaats vinden in of aanpalend aan het gebied.

Onderstaand wordt getracht een beeld te schetsen van de mogelijke interacties. Dit overzicht is niet limitatief.

Mogelijke interacties met het gebruik van het gebied

Habitat- en Vogelrichtlijngebieden zijn geen zuivere natuurgebieden. Vaak worden ze door de mens gebruikt om te wonen, te werken of te recreëren. Afhankelijk van het type en de intensiteit van het menselijk gebruik zijn verschillende combinaties met de ontwikkeling van natuurwaarden mogelijk. Het is logisch dat op terreinen gebruikt door harde sectoren (zoals vb. woon- of industriegebied) minder mogelijkheden zijn voor de ontwikkeling van natuurwaarden. Binnen de belangrijke vijver- en moeraszones moet bij de zonering van de recreatie voldoende rekening gehouden worden met de rustvereisten van de moerasvogelpopulatie.

Bufferen van de aanwezige natuurwaarden tegen verstoringen van de omgeving impliceert het behoud van bossen als scherm, door extensieve vormen van landbouw in de periferie van het gebied.

Om de doelen te realiseren is het tevens nodig om maximaal te streven naar ecologisch verantwoorde vormen van viskweek op de privévijvers.

Ter noorden van de Heiweyerbeek (ter hoogte van de Lange Waters) liggen enkele land- en tuinbouwexploitaties die een negatieve impact kunnen hebben op Europees te beschermen habitats en soorten (amfibieën, moerasvogels en waterafhankelijke habitats). Meststoffen en bestrijdingsmiddelen spoelen uit en af naar de Heiweyer- en Miserikbeek die de vijvers van het Lange water voeden of in het water dat terechtkomt in broekbossen, hooilanden en moerassen lager gelegen in de vallei. Ter hoogte van de Schom zijn er eveneens tuinbouw- of landbouwactiviteiten met een impact op habitattypes in de heidesfeer. Een aangepast beheer is nodig om het uitspelen van meststoffen en bestrijdingsmiddelen in de toekomst te voorkomen.

Mogelijke interacties met het landgebruik buiten het gebied

Streefdoel is dat op korte termijn (2015/2021) de verbetering van de waterkwaliteit van de Stiemerbeek leidt tot de duurzame instandhouding van aquatische habitats en soorten binnen De Maten. Hiervoor dienen lozingen en overstorten op de Stiemerbeek en Heiweyerbeek weg-

gewerkt te worden door optimalisatie van het rioleringsnet en waar nodig het bufferen van overstorten. Voor het bufferbekken aan de Berenbroekstraat moet onderzocht worden of het water van de overstorten niet functioneel gescheiden kan worden van het influent van de vijvers van de Lange Waters.

Mogelijke interacties met vergunningsplichtige activiteiten

Het uitvoeren van sommige activiteiten blijft gebonden aan vergunningen. Voor de bescherming van de natuurwaarden in SBZ's zijn in de wetgeving regels opgenomen over de wijze waarop vergunningsaanvragen worden beoordeeld. Twee vragen blijven bij het vergunnen van activiteiten belangrijk. De eerste vraag is voor welke activiteiten een passende beoordeling¹ moet worden uitgevoerd. Daarnaast stelt zich bij deze activiteiten de vraag in welke gevallen een passende beoordeling leidt tot de conclusie dat er een significant negatief effect kan optreden. De beschikbaarheid van doelen is hierbij belangrijk. Ze geven meer duidelijkheid waar men in een bepaald gebied naar streeft.

Het is uiteraard moeilijk in te schatten welke plannen en projecten in de toekomst door initiatiefnemers (privé of overheid) worden uitgewerkt. Uitspraken kunnen hier daarom slechts op hoofdlijnen worden gedaan.

Direct verlies van habitatypes of leefgebieden van Europese soorten zullen sowieso de opmaak van een passende beoordeling behoeven. Niet enkel de ruimte-inname van deze habitats en leefgebieden dient in ogenschouw genomen worden. Zo dient in De Maten de waarde van bossen als buffer tegen verstoring van buitenaf onderkent. Ook verlies van ecotopen met een bufferende functie dient dus geëvalueerd te worden.

Ook projecten die bij kunnen dragen aan verzuring, eutrofiëring en verdroging kunnen effecten veroorzaken ten opzichte van de tot doel gestelde natuurwaarden in dit habitatrictlijngebied.

¹ De opmaak van een passende beoordeling is een Europese verplichting. Het is een document (een 'met redenen omkleed advies') dat bij milieueffectrapportages en vergunningsaanvragen dient te worden toegevoegd en dat dient na te gaan of het plan of project kan leiden tot een betekenisvolle aantasting van het gebied.

Inhoudstafel

<i>Technische fiche</i>	2
<i>Essentie van rapport</i>	4
<i>Inhoudstafel</i>	9
1. Inleiding	12
Leeswijzer	12
2. Algemeen kader voor de opmaak van instandhoudingsdoelstellingen	14
2.1. Voor welke gebieden, soorten en habitats moeten instandhoudingsdoelstellingen moeten worden opgemaakt?	14
2.2. Hoe komen de instandhoudingsdoelstellingen tot stand?	14
3. Over welk gebied gaat dit rapport	18
4. Overzicht van de Europees te beschermen habitats en soorten waarvoor het gebied belangrijk is	21
5. Beschrijving van de actuele toestand van de Europees te beschermen habitats en soorten in het gebied	24
5.1. Beschrijving van het fysische systeem	24
5.2. Samenvatting van voorkomen, actuele staat van instandhouding, trend en potenties van de habitats	25
5.3. Samenvatting van voorkomen, actuele staat van instandhouding trend en potenties van de soorten	31
6. Beschrijving van de maatschappelijke context	41
6.1. Beschrijving van de planologische context	41
Ruimtelijke bestemmingen	41
Vlaams Ecologisch Netwerk en Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk	44
Ruimtelijke bescherming en beleid met betrekking tot onroerend erfgoed	45
Beheerplannen in het kader van het integraal waterbeheer	46
6.2. Situering van een aantal eigenaars- en gebruikerscategorieën	47
Eigendomssituatie	47
Bevoegde besturen en beherende verenigingen	48
Inventarisatie van het landbouwgebruik	49
Inventarisatie van het bosbouwgebruik	50
Inventarisatie van het recreatief gebruik	53
Inventarisatie van de woongebieden	53
Inventarisatie van de industriële en gerelateerde activiteiten	53
Transportinfrastructuur	54
Infrastructuur nutsbedrijven	54
7. Analyse van de knelpunten voor het bereiken van een goede staat van instandhouding	55
7.1. Analyse van de sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen	55
7.1.1. Overzicht van de sterktes	56
7.1.2. Overzicht van de zwaktes	57
7.1.3. Overzicht van bedreigingen	58
7.1.4. Overzicht van kansen	63
7.2. Overzicht van knelpunten en mogelijke oplossingen	64

7.3. Ernst van de knelpunten	68
Wijze van voorstelling knelpunten	68
Samenvatting van de analyse van de knelpunten voor habitattypes	69
Samenvatting van de analyse van de knelpunten voor soorten	71
8. De instandhoudingsdoelstellingen en prioritaire inspanningen	73
8.1. Doelstellingen	75
8.2. Prioritaire inspanningen met het oog op het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen	92
8.3. Samenvattende tabel	94
Wijze van voorstelling in samenvattende tabel	94
<i>Bijlage 1 – Het belang van het Europees te beschermen gebied in het licht van de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen voor Vlaanderen</i>	98
De habitats van bijlage I	98
De soorten van bijlage II	102
De soorten van bijlage III	103
De vogelsoorten van bijlage IV	106
Doortrekkende en overwinterende vogels	110
<i>Bijlage 2 - Analyse van de Europees te beschermen habitats en soorten</i>	111
Inleiding	111
Toelichting over de gebruikte informatie en modellen	111
Habitatkaart	111
PotNat	112
Soortgegevens	113
De beoordeling van de actuele staat van instandhouding	114
De habitats van bijlage I	117
2310 – Psammofiele heide met Calluna- en Genista-soorten	118
<i>Verkorte benaming: Psammofiele heide</i>	118
2330 - Open grasland met Corynephorus- en Agrostis-soorten op landduinen	121
<i>Verkorte benaming: Open grasland</i>	121
3110 – Mineraalarme oligotrofe wateren van de Atlantische zandvlakte (<i>Littorelletalia uniflora</i>)	123
3130 - Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot het <i>Littorelletalia uniflorae</i> en/of <i>Isoëto-Nanojuncetea</i>	125
<i>Verkorte benaming: Oligo- tot mesotrofe stilstaande wateren</i>	125
3150 - Van nature eutrofe meren met vegetaties van het type <i>Magnopotamion</i> of <i>Hydrocharition</i>	128
<i>Verkorte benaming: Van nature eutrofe meren</i>	128
4010 Noord-Atlantische vochtige heide met <i>Erica tetralix</i>	130
<i>Verkorte benaming: Vochtige heide</i>	130
4030 - Europese droge heide	133
6230 - Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)	134
7110 - Actief hoogveen	137
7140 - Overgangsveen van zure tot zwak zure, mineralenarme, oligotrofe milieus of oligotroof en zuur overgangsveen	137
<i>Verkorte benaming: Overgangs- en trilveen</i>	137
7150 – Slenken in veengronden met vegetatie behorende tot het <i>Rynchosporion</i>	141
<i>Verkorte benaming: Slenken in veengronden</i>	141

9190 - Oude zuurminnende eikenbossen met <i>Quercus robur</i> op zandvlakten en 9120 Atlantische zuurminnende beukenbossen met <i>Ilex</i> en soms ook <i>taxus</i> in de ondergroei	142
Verkorte benaming: Oude eikenbossen en Eiken-beukenbossen	142
91E0 - Alluviale bossen met <i>Alnus glutinosa</i> en <i>Fraxinus excelsior</i>	144
De soorten van bijlage II en III	148
Gevlekte witsnuitlibel - <i>Leucorrhinia pectoralis</i>	148
Drijvende waterweegbree - <i>Luronium natans</i>	151
Knoflookpad - <i>Pelobates fuscus</i>	155
Rugstreepad - <i>Bufo calamita</i>	159
Boomkikker - <i>Hyla arborea</i>	162
Poelkikker - <i>Rana lessonae</i>	166
Heikikker - <i>Rana arvalis</i>	170
Laatvlieger - <i>Eptesicus serotinus</i>	171
Rosse vleermuis - <i>Nyctalus noctula</i> / Ruige dwergvleermuis - <i>Pipistrellus pipistrellus</i> / Watervleermuis - <i>Myotis daubentonii</i>	173
Gewone dwergvleermuis - <i>Pipistrellus pipistrellus</i>	177
Spaanse vlag - <i>Callimorpha quadripunctaria</i>	178
De soorten van bijlage IV	182
Woudaap - <i>Ixobrychus minutus</i>	182
Bruine kiekendief - <i>Circus aeruginosus</i>	186
Zwarte specht - <i>Dryocopus martius</i>	188
IJsvogel - <i>Alcedo atthis</i>	191
Blauwborst - <i>Luscinia svecica</i>	192
Kwak - <i>Nycticorax nycticorax</i>	194
Boomleeuwerik - <i>Lullula arborea</i>	195
Porseleinhoen - <i>Porzana porzana</i>	196
Roerdomp - <i>Botaurus stellaris</i>	197
Doortrekkende en overwinterende vogels	201
Krakeend - <i>Anas strepera</i>	201
Regionaal belangrijke biotopen	202
Bijlage 3 – De aanmeldingsgegevens	203
Vogelrichtlijnsorten	206
Interpretatie van de aanmeldingsgegevens	207
Bijlage 4 – De expertgroep	211
Bijlage 5 – Kaartenbijlage	212
Bijlage 6 – Landbouwgevoeligheidsanalyse	213
Bijlage 7 Landschapsecologie: theorie en principes	214
Bijlage 9 - Afkortingen- en begrippenlijst	220
Bijlage 10 – Referentielijst	223

1. Inleiding

159 Om de soortenrijkdom van planten en dieren en hun leefgebieden in de toekomst de noodzakelijke
 160 kansen te geven, is op grond van Europese richtlijnen, de Vogel- en Habitatrichtlijn, een samen-
 161 hangend Europees netwerk van beschermde gebieden aangeduid: het Natura 2000-netwerk. In
 162 Vlaanderen zijn 62 Natura 2000-gebieden aangeduid, ook speciale beschermingszones (SBZ's)
 163 genoemd. Deze gebieden zijn belangrijk om kansen te geven aan soorten en habitats van Europees
 164 belang. Voor Vlaanderen handelt het om 48 habitattypes, 55 dier- en plantensoorten en 88 vogel-
 165 soorten.

166 Op de lidstaten van de Europese Unie rust de verplichting om de nodige maatregelen te nemen om
 167 een 'gunstige staat van instandhouding' te realiseren voor soorten en habitats van Europees be-
 168 lang. Eerst wordt de 'gunstige staat van instandhouding' van de voorkomende soorten en habitats
 169 vastgelegd. Dit zijn de zogenaamde instandhoudingsdoelstellingen, ook instandhoudingsdoelen of
 170 kortweg natuurdoelen genoemd. Er moet dus bepaald worden hoeveel individuen van een soort in
 171 een bepaald gebied nodig zijn, hoe groot het leefgebied daarvoor moet zijn en hoe de kwaliteit van
 172 het leefgebied moet zijn om te kunnen spreken van een leefbare populatie. En hoe groot bijvoor-
 173 beeld een heidegebied moet zijn om onderdak te kunnen geven aan alle voor dat habitat typische
 174 heidesoorten. De instandhoudingsdoelen maken duidelijk waar men naar toe wil met een bepaald
 175 gebied. Deze doelen zullen ook bepalend zijn voor de de te nemen instandhoudingsmaatregelen

176 Het vastleggen van de instandhoudingsdoelen gebeurt in twee stappen. In beide stappen is uitge-
 177 breid overlegd met betrokken doelgroepen. Hoeveel en welke natuur we in heel Vlaanderen nodig
 178 hebben, hoeveel bos, hoeveel heide, hoeveel duinen. Deze doelen voor heel Vlaanderen worden de
 179 gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen genoemd. Ze geven weer wat in het totaal nodig is, in
 180 het bijzonder welk areaal, welke oppervalkte en welke kwaliteit nodig zijn om in Vlaanderen de
 181 gunstige staat van instandhouding van alle Europese te beschermen soorten en habitats te realise-
 182 ren. Deze doelstellingen zijn wetenschappelijk onderbouwd en werden in detail besproken en be-
 183 discussieerd met de doelgroepen. In een volgende stap worden deze globale instandhoudingsdoe-
 184 len verfijnd per SBZ of groep van SBZ-H en SBZ-V. Er wordt hierbij bekeken welk deel van de op-
 185 dracht ieder gebied voor zijn rekening kan nemen: we spreken ook van de specifieke instandhou-
 186 dingsdoelstellingen. Deze doelstellingen worden wetenschappelijk onderbouwd en worden ook be-
 187 sproken met vertegenwoordigers van de belangengroepen op Vlaams en lokaal niveau, de lokale
 188 besturen en Vlaamse administraties.

189 Op dit moment houdt u een rapport ter onderbouwing van de specifieke instandhoudingsdoelstel-
 190 lingen voor de speciale beschermingszone *BE2100027 en BE2200626 – De Maten* in handen. Op
 191 basis van dit rapport stelt de Vlaamse Regering de instandhoudingsdoelstellingen en prioriteiten
 192 voor dit gebied vast.

193 **Leeswijzer**

194 In dit rapport worden op onderbouwde wijze de instandhoudingsdoelstellingen opgesteld. Eerst
 195 wordt het algemeen kader voor de opmaak van de natuurdoelen geschetst (hoofdstuk 2) en wordt
 196 het betrokken gebied gesitueerd en kort besproken (hoofdstuk 3).

197 Vervolgens wordt in hoofdstuk 4 het belang op Vlaams niveau van de hier voorkomende habitats
 198 en soorten weergegeven, op basis van de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen (G-IHD).

199 In hoofdstuk 5 wordt een beknopt overzicht gegeven van het huidige voorkomen, de trend, de
 200 potenties en de actuele staat van instandhouding van de habitats en soorten in dit gebied. Een
 201 meer uitgebreide bespreking hiervan is terug te vinden in bijlage 2.

202 Om de instandhoudingsdoelstellingen op te maken dient ook rekening gehouden te worden met de
 203 maatschappelijke context en de natuurlijke en antropogene factoren die een –positieve of negatie-
 204 ve- invloed kunnen hebben op het gebied en de voorkomende of potentieel voorkomende habitats
 205 en soorten. In hoofdstuk 6 worden de voornaamste eigenaars- en gebruikersgroepen besproken en
 206 gebeurt een sterkte-zwakte-analyse met betrekking tot het bereiken van de instandhoudingsdoel-
 207 stellingen (hoofdstuk 7).

208 Uiteindelijk worden, aan de hand van de informatie uit de voorgaande hoofdstukken, in hoofdstuk 8
209 de instandhoudingsdoelstellingen per habitat en soort bepaald. Eveneens in hoofdstuk 8 wordt een
210 aantal prioritaire acties voor het gebied voorgesteld die, naast andere acties, noodzakelijk zijn om
211 de beoogde instandhoudingsdoelstellingen te kunnen behalen.

212

INFORMATIEF DOCUMENT

213
214

2. Algemeen kader voor de opmaak van instandhoudingsdoelstellingen

215 De opmaak van instandhoudingsdoelstellingen wordt geregeld door het besluit van de Vlaamse
216 Regering van 3 april 2009 betreffende de aanwijzing van speciale beschermingszones en de vast-
217 stelling van instandhoudingsdoelstellingen. Dit besluit bepaalt het algemeen kader. Het besluit
218 geeft aan voor welke gebieden, habitats en soorten instandhoudingsdoelstellingen moeten worden
219 opgemaakt (zie paragraaf 2.1). Het beschrijft ook op welke manier de instandhoudingsdoelstellin-
220 gen moeten worden opgemaakt (zie paragraaf 2.2).

2.1. Voor welke gebieden, soorten en habitats moeten instandhoudingsdoelstellingen moeten worden opgemaakt?

223 Instandhoudingsdoelstellingen moeten worden opgemaakt voor alle Europees te beschermen ge-
224 bieden. "Europees te beschermen gebied" is niets anders dan een verzamelnaam voor de speciale
225 beschermingszones in hun verschillende vormen (Vogelrichtlijn² en Habitatrictlijn³) en stadia in de
226 aanwijzingsprocedure (voorgestelde speciale beschermingszone, gebied van communautair belang
227 of speciale beschermingszone). In Vlaanderen zijn er 62 Europees te beschermen gebieden of Na-
228 tura 2000-gebieden. **In hoofdstuk 3 wordt het in dit rapport betrokken gebied gesitueerd.**

229 "Europees te beschermen habitats" zijn de habitattypes vermeld in bijlage I van het Natuurde-
230 creet⁴. Dit zijn de in Vlaanderen voorkomende habitats die volgens de Europese Habitatrictlijn
231 moeten worden beschermd, omdat ze worden bedreigd in heel Europa. In Vlaanderen komen er 48
232 van deze habitats voor, waarvan 8 prioritaire. Een prioritair habitat is een habitat dat sterk be-
233 dreigd is in Europa en waarvoor Europa een grote verantwoordelijkheid draagt omdat het vooral in
234 Europa ligt.

235 "Europees te beschermen soorten" zijn de soorten van bijlage II, III en IV van het Natuurdecreet
236 en de geregeld voorkomende trekvogels⁵. Voor de soorten van bijlage II, de vogelsoorten van
237 bijlage IV en de geregeld voorkomende trekvogels moeten speciale beschermingszones worden
238 aangewezen. Voor de soorten van bijlage III moeten volgens het decreet natuurbehoud ook in-
239 standhoudingsmaatregelen worden genomen en moet volgens de Habitatrictlijn deze soorten over
240 het hele Vlaamse grondgebied worden beschermd. De soorten van bijlage II en III zijn voor een
241 groot deel echter dezelfde. In Vlaanderen komen op regelmatige basis 22 soorten voor van bijlage
242 II, 33 soorten van bijlage III, 66 vogelsoorten van bijlage IV en 22 soorten geregeld voorkomende
243 trekvogels (zoals bedoeld in artikel 4 van de Vogelrichtlijn).

2.2. Hoe komen de instandhoudingsdoelstellingen tot stand?

244 De instandhoudingsdoelstellingen voor een Europees te beschermen gebied (S-IHD) zijn "de verbe-
245 ter- of behoudopgaven voor de Europees te beschermen habitats of populaties van Europees te
246 beschermde soorten en hun leefgebieden, waarvoor het Europees te beschermen gebied is aange-
247 meld of die in het Europees te beschermen gebied voorkomen." De bestaande regelgeving⁶ geeft
248 aan dat er eerst doelen op het niveau van Vlaanderen, de zogenaamde gewestelijke instandhou-
249 dingsdoelstellingen, moeten worden geformuleerd vooraleer er doelen op het niveau van een indi-
250 viduele speciale beschermingszone worden opgesteld.
251

² RICHTLIJN van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand

³ RICHTLIJN 92/43/EEG van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna

⁴ Decreet van 21 oktober r 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu en zijn wijzigingen

⁵ ofwel de soorten van bijlage II en IV van de Habitatrictlijn respectievelijk annex I van de Vogelrichtlijn, en de niet in bijlage IV van dit decreet genoemde en op het grondgebied van het Vlaamse Gewest geregeld voorkomende soorten trekvogels. Een trekvogel wordt als geregeld voorkomend beschouwd als de trekkende populatie voldoet aan de internationaal aanvaardde 1%-criterium, dit wil zeggen waarvan geregeld 1% van de West-Europese populatie in ons land verblijft.

⁶ Besluit van de Vlaamse Regering van 3 april 2009 betreffende de aanwijzing van speciale beschermingszones en de vaststelling van instandhoudingsdoelstellingen

252 Die gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen zijn dus de verbeter- of behoudopgaven voor het
253 behouden, herstellen of ontwikkelen van een gunstige staat van instandhouding op Vlaams niveau
254 van de in het Vlaamse Gewest voorkomende Europees te beschermen habitats of soorten. Zij leg-
255 gen vast wanneer een Europees te beschermen habitat, via doelen op vlak van areaal, oppervlakte
256 en kwaliteit, en een Europees te beschermen soort, via doelen op vlak van areaal, populatie en
257 kwaliteit van het leefgebied, in een gunstige staat van instandhouding zijn. Met andere woorden
258 wanneer ze duurzaam zullen kunnen overleven in Vlaanderen. Het spreekt voor zich dat de in-
259 standhoudingsdoelstellingen van een speciale beschermingszone moeten bijdragen tot de realisatie
260 daarvan. De gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen zijn door de Vlaamse Regering definitief
261 vastgesteld op **XX XXXXXXXX** 2010. **In hoofdstuk 4 worden de gewestelijke instandhoudings-**
262 **doelstellingen die van belang zijn voor dit gebied voorgesteld.**

263

264 ***Ter informatie: Doelen voor areaal, oppervlakte, populaties en kwaliteit***

265 *Areaal = het natuurlijke verspreidingsgebied van een habitat/soort binnen Vlaanderen. Dit komt*
266 *ruwweg overeen met de ruimtelijke grenzen waarbinnen de habitat of soort binnen Vlaanderen*
267 *voorkomt.*

268 *Oppervlakte = de som van de oppervlaktes van elke plek van een bepaald habitattype dat voor-*
269 *komt. De som van de oppervlaktes van elke plek habitat die voorkomt.. De gewestelijke instand-*
270 *houdingsdoelstellingen doen onder meer een uitspraak over de noodzakelijke oppervlakte doelstel-*
271 *lingen voor Vlaanderen en dit voor elk habitattype. In de S-IHD wordt het oppervlakte doel per ge-*
272 *bieid bepaald.*

273 *Populatie = de totale populatie van de betrokken soort, dus in principe alle individuen bij elkaar*
274 *opgeteld. De gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen doen een uitspraak over populatie doelstel-*
275 *lingen voor Vlaanderen. In de specifieke instandhoudingsdoelstellingen wordt het populatie doel per*
276 *gebied bepaald.*

277 *Kwaliteit = de mate waarin de ecologische kenmerken aanwezig zijn die kenmerkend zijn voor een*
278 *habitat of het leefgebied van een soort. Voor bossen is er bijvoorbeeld sprake over natuurlijke ver-*
279 *jonging, gevarieerde ouderdomsstructuur, nutriëntencycli en aanwezigheid van dood hout. Voor*
280 *waterafhankelijke systemen is het ecohydrologische regime essentieel. De kwaliteit van het leefge-*
281 *bieid van een soort wordt bijvoorbeeld bepaald door de grootte van voortplantingsgebieden, de*
282 *foerageergebieden en de rustgebieden. In de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen worden*
283 *algemene doelstellingen gegeven voor een aantal typische kenmerken van habitats en leefgebieden*
284 *van soorten. In de specifieke instandhoudingsdoelstellingen worden kwaliteitsdoelstellingen voor*
285 *habitats en leefgebieden van soorten op gebiedsniveau omschreven.*

286 De instandhoudingsdoelstellingen voor een Europees te beschermen gebied worden opgemaakt op
287 basis van een onderbouwend rapport dat de volgende componenten bevat:

- 288 1. Een analyse van het gebied in kwestie op vlak van de Europees te beschermen habitats en
289 soorten.
- 290 2. De beoordeling van de actuele staat van instandhouding alsook, voor zover dat mogelijk is,
291 de trends sinds de aanmelding, van de Europees te beschermen habitats en soorten, reke-
292 ning houdend met de ecologische vereisten van die habitats en soorten.
- 293 3. Een inschatting van de potenties voor duurzame instandhouding van de relevante Europees
294 te beschermen habitats en soorten in het gebied in kwestie.
- 295 4. Een beoordeling van het belang van het gebied voor elke relevante Europees te bescher-
296 men habitat en soort, in het licht van de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen, en
297 hieruit volgend een beoordeling van het belang van elke habitat en soort binnen het Euro-
298 pees te beschermen gebied in kwestie.
- 299 5. Het formuleren, op basis van punt 1 tot en met 4, van instandhoudingsdoelstellingen per
300 relevante Europees te beschermen habitat en soort in het gebied, met het oog op het for-
301 muleren van instandhoudingsdoelstellingen voor het Europees te beschermen gebied, zoals
302 vermeld onder punt 9.
- 303 6. Een opgave van maatregelen die kunnen bijdragen aan de realisatie van de instandhou-
304 dingsdoelstellingen, vermeld in punt 5.

- 305 7. Een beschrijving, in hoofdlijnen, van de planologische status van het gebied en een socio-
306 economische actorenanalyse van de voornaamste eigenaars- en gebruikerscategorieën in
307 of in de nabijheid van het gebied.
- 308 8. Een beschrijving van de bedreigingen en kansen met betrekking tot het bereiken van de in-
309 standhoudingsdoelstellingen, vermeld in punt 5.
- 310 9. Het formuleren van een voorstel van instandhoudingsdoelstellingen voor het Europees te
311 beschermen gebied, op basis van de doelstellingen, vermeld in punt 5, waarbij de prioritei-
312 ten werden geïntegreerd, rekening houdend met punt 4 en 8, en na punt 6 en 7 in overwe-
313 ging te hebben genomen.

314 Het Agentschap voor Natuur en Bos heeft de opdracht gekregen voor de opmaak van de onder-
315 bouwende rapporten. Ze wordt hierbij wetenschappelijk ondersteund door het Instituut voor Na-
316 tuur- en Bosonderzoek. Om het gehele proces van start tot finish te begeleiden heeft de minister
317 ook een overleggroep in het leven geroepen. Deze Vlaamse overleggroep bestaat uit vertegen-
318 woordigers van organisaties die belangen behartigen die rechtstreeks beïnvloed worden door of
319 invloed hebben op de uitvoering van de instandhoudingsdoelstellingen. In de praktijk zijn dit verte-
320 genwoordigers van de landbouworganisaties, natuurverenigingen, gebruikers van het buitengebied
321 en de economische sector.

322 De minister stelt een voorontwerp van instandhoudingsdoelstellingen en prioriteiten vast voor een
323 Europees te beschermen gebied, op basis van:

- 324 1° dit rapport;
- 325 2° een door het Agentschap voor Natuur en Bos opgemaakt verslag van de consultatie van de
326 betrokken doelgroepen in het betrokken gebied;
- 327 3° het overleg met de overleggroep over de in de twee vorige punten vermelde documenten.

328 De minister legt dit voorontwerp voor aan de Vlaamse Regering, die hierover een principiële beslis-
329 sing neemt en hieromtrent advies vraagt aan de Milieu- en Natuurraad Vlaanderen (Minaraad), de
330 Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) en de Strategische Adviesraad voor Landbouw
331 en Visserij (SALV). Na dit advies stelt de Vlaamse Regering de instandhoudingsdoelstellingen en
332 prioriteiten voor het desbetreffende gebied definitief vast.

333 ***Ter info: statuut van dit rapport***

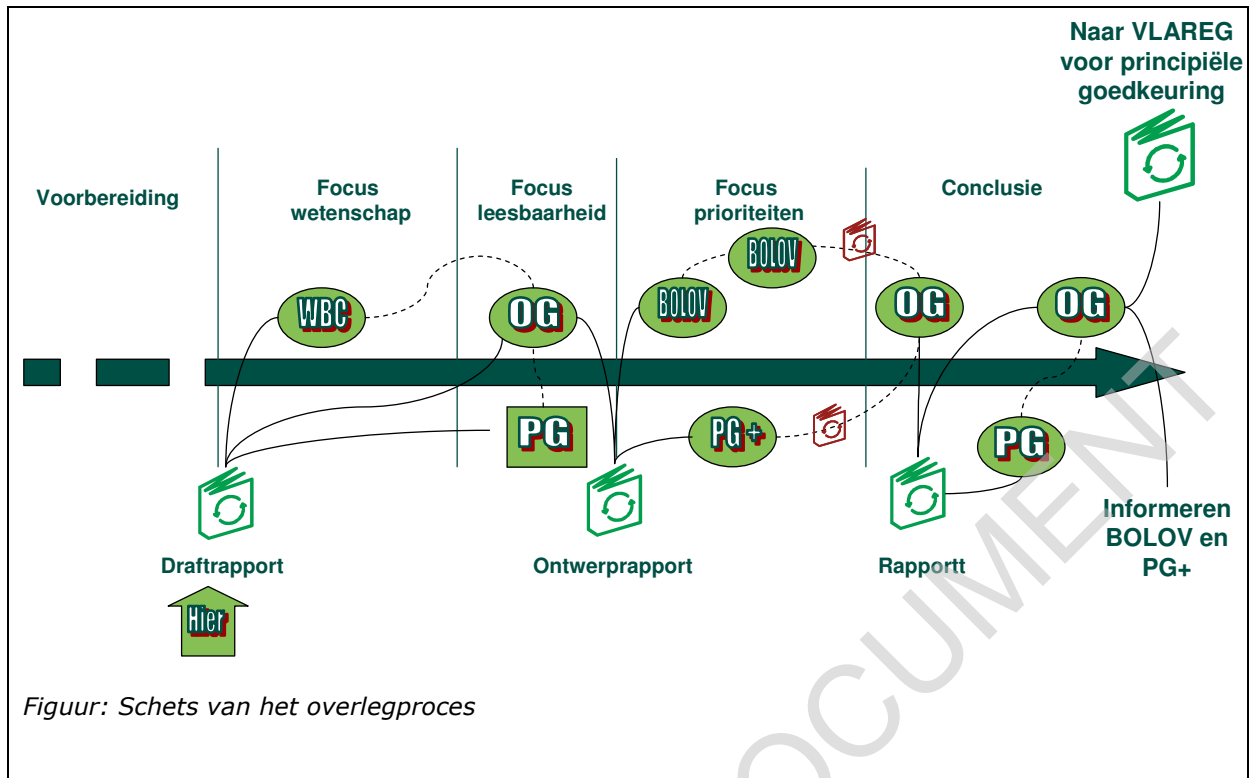
334 De rapporten voor de onderbouwing van de instandhoudingsdoelstellingen zijn opgemaakt door het
335 Agentschap voor Natuur en Bos (ANB). Het ANB wordt wetenschappelijk ondersteund door het
336 Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO). In overleg met de Vlaamse Overleggroep is een
337 consultatieproces ontworpen voor elk rapport.

338 In een eerste stap wordt een **ontwerprapport** wetenschappelijk getoetst door een Wetenschappe-
339 lijke Begeleidingscommissie (WBC). Tevens wordt het ontwerprapport getoetst op zijn duidelijkheid
340 en leesbaarheid door de Vlaamse Overleggroep (OG) en de betrokken Vlaamse administraties ver-
341 zameld in de Projectgroep (PG). Op basis van de verzamelde reacties wordt door het ANB een ont-
342 werp rapport opgemaakt.

343 In een tweede stap wordt het **ontwerprapport** voor advies voorgelegd aan de betrokken belan-
344 gengroepen in het betrokken gebied: het bovenlokaal overleg (BOLOV). Ook wordt advies ge-
345 vraagd aan lokale besturen (gemeente en provincie) en administraties (de belangrijkste betrokken
346 administraties zetelen in de projectgroep). Door het ANB wordt een voorstel voor reactie (ontwerp
347 van reactienota) uitgewerkt. Deze wordt besproken met de Vlaamse Overleggroep en de Project-
348 groep. Op basis van dit overleg werkt het ANB de ontwerpreactienota en het ontwerprapport bij.

349 Het **definitief rapport** vormt de basis voor de beslissingen van de Vlaamse Regering over de spe-
350 cifieke instandhoudingsdoelstellingen.

351 **Voorliggend rapport is het definitief rapport dat is opgemaakt door het Agentschap voor**
352 **Natuur en Bos en dat de basis vormt voor de beslissingen van de Vlaamse Regering over**
353 **de specifieke instandhoudingsdoelstellingen.**

354

355 *Figuur: Schets van het overlegproces*

356

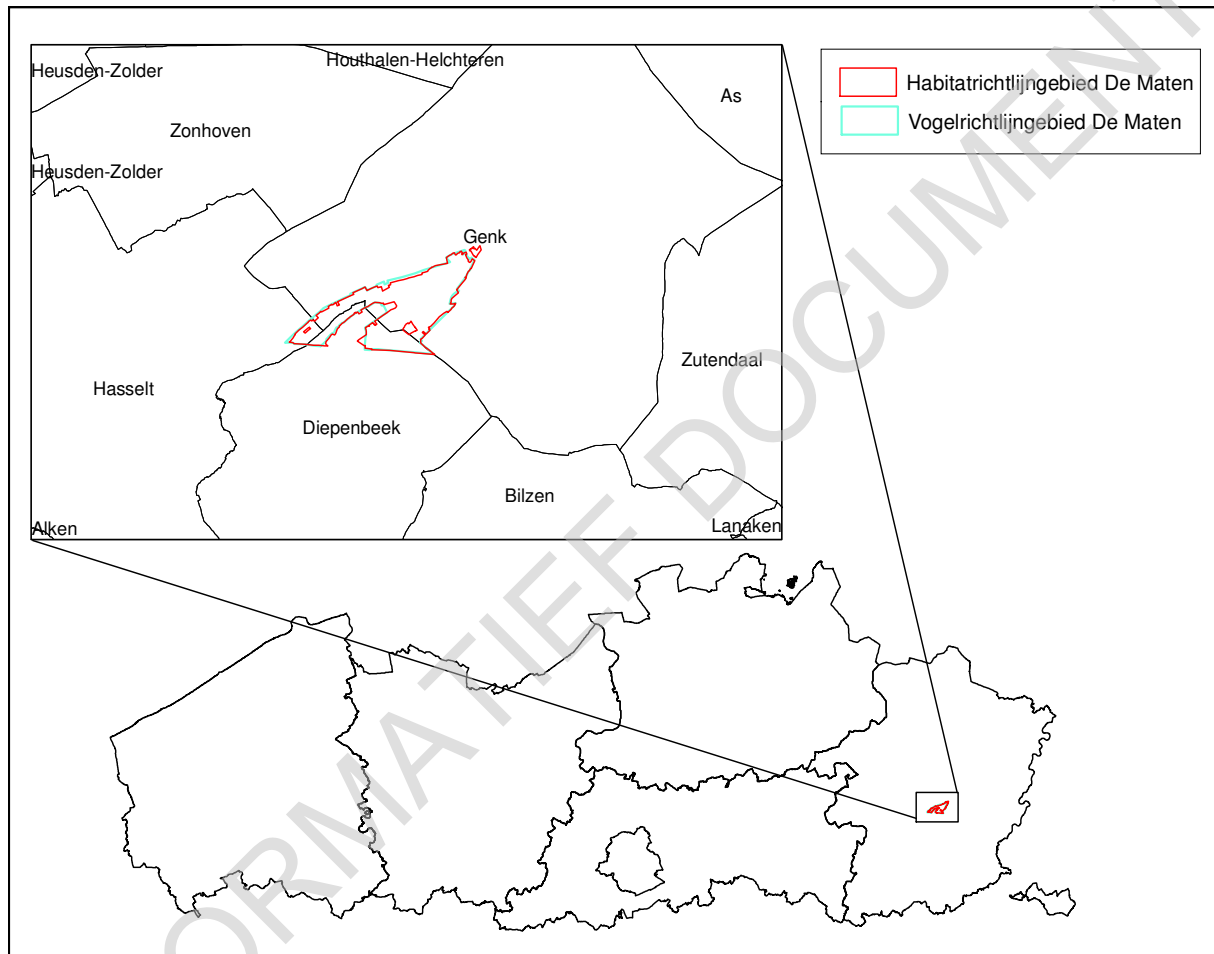
357

358

3. Over welk gebied gaat dit rapport

359 De Maten ligt centraal in de Provincie Limburg (zie Figuur 2 -1) net ten noorden van het Albertka-
360 naal en ten zuidwesten van het Kempens Plateau. Het noordelijke en eveneens grootste gedeelte
361 van het gebied ligt op het grondgebied van de gemeente Genk. Kleinere delen in het zuiden liggen
362 op het grondgebied van de stad Hasselt en de gemeente Diepenbeek. Het habitat- en vogelricht-
363 lijngebied van de Maten overlapt voor het grootste gedeelte. Enkel het gedeelte ten oosten van de
364 Slagmolenweg is louter habitatrichtlijngebied. Het vogelrichtlijngebied is iets ruimer afgebakend en
365 is 566 hectaren groot. Het habitatrichtlijngebied beslaat 536 hectaren.

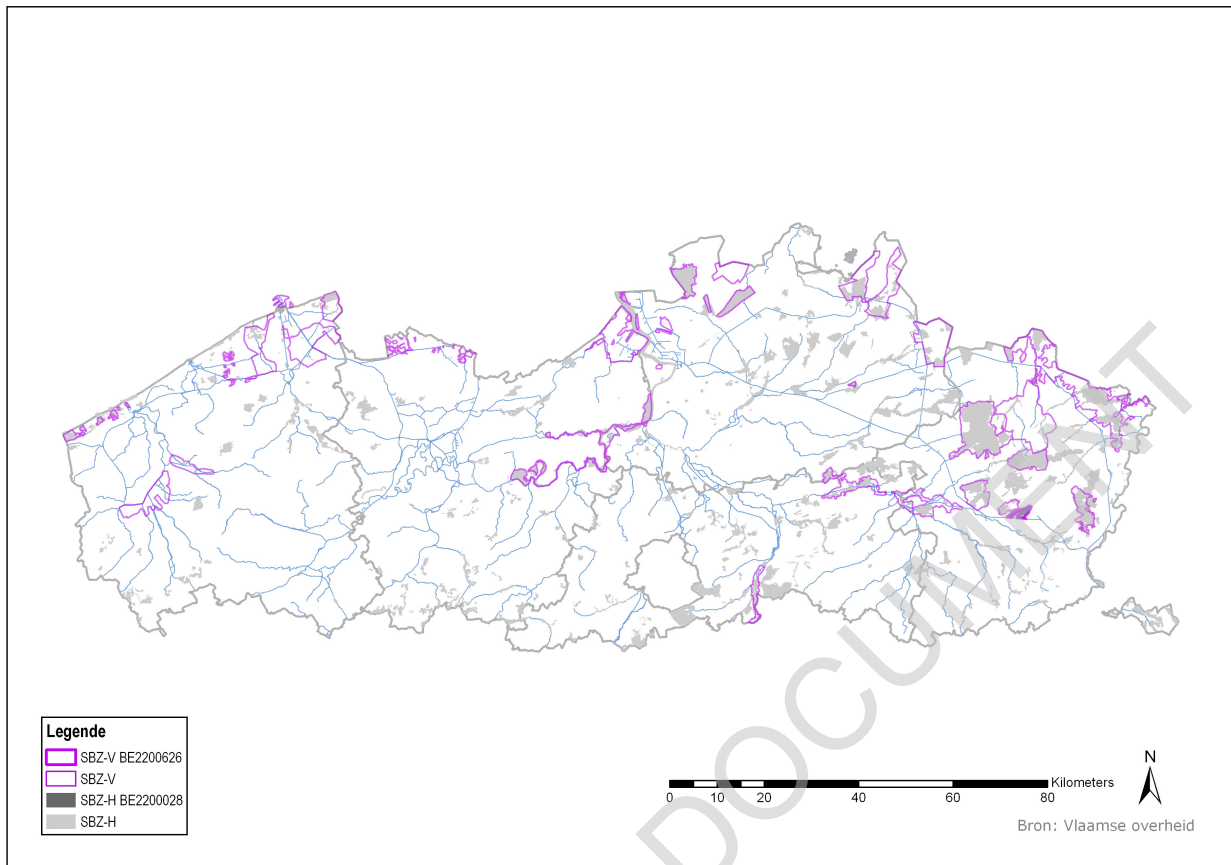
366

367

368 *Figuur 3-1 Situering van het gebied in Vlaanderen.*

369 Het habitatrichtlijngebied de Maten is niet opgesplitst in deelgebieden.

370

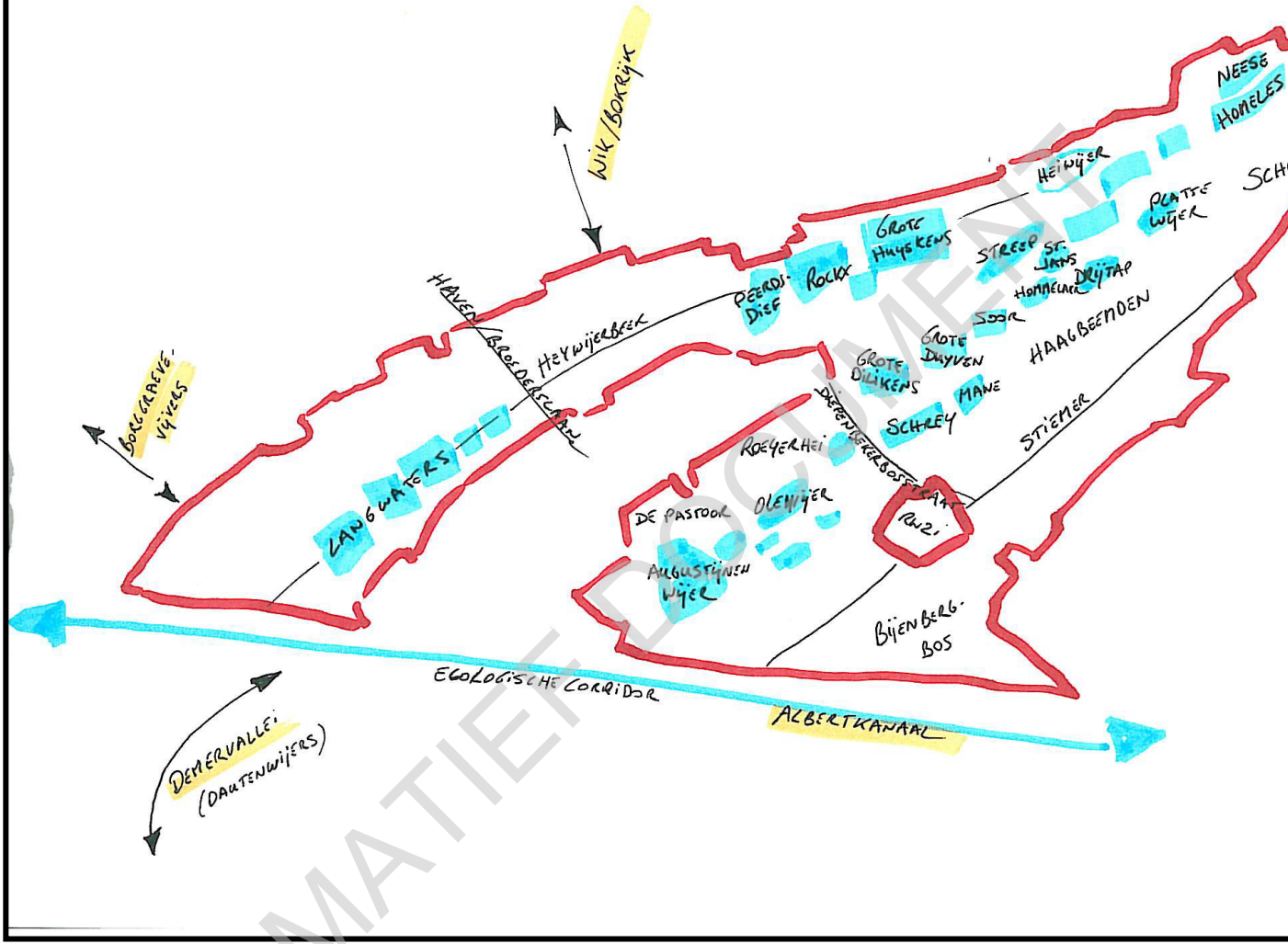
371

372 *Figuur 3-2. Situering van het gebied ten opzichte van het gehele Natura2000-netwerk in Vlaanderen.*

373 Dit SBZ bestaat niet uit deelgebieden.

374 Een kaart met de namen van de belangrijkste vijvers in het gebied – waar naar in dit rapport re-
 375 gelmatig wordt verwezen - wordt hieronder weergegeven.

S-IHD "DE MATEN": GEBRUIKTE TOPONIEMEN

376

377
378

4. Overzicht van de Europees te beschermen habitats en soorten waarvoor het gebied belangrijk is

379 Op 8 mei 2009 hebben het Agentschap voor Natuur en Bos en het Instituut voor Natuur- en Bos-
380 onderzoek een onderbouwend rapport aan de minister bevoegd voor het natuurbehoud overge-
381 maakt. Op basis van dit rapport heeft de Vlaamse Regering de gewestelijke instandhoudingsdoel-
382 stellingen definitief goedgekeurd op <datum>. In dat rapport wordt het belang van een speciale
383 beschermingszone voor het bereiken van de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen gesitueerd.

384 **Ter info: Het relatieve belang van de Speciale beschermingszones voor het realiseren van**
385 **de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen**

386 Het rapport ter onderbouwing van de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen geeft een indica-
387 tie over het relatieve belang van de verschillende speciale beschermingszones voor het realiseren
388 van de globale Vlaamse instandhoudingsdoelen. Volgend onderscheid wordt gemaakt:

389 In de "essentiële" en "zeer belangrijke" gebieden zijn, afhankelijk van de gewestelijke instandhou-
390 dingsdoelstellingen, prioritaire acties aangewezen voor het halen of behouden van de Vlaamse doe-
391 len.

392 De "belangrijke" gebieden hebben een klein oppervlakteaandeel van Europees te beschermen habi-
393 tats en/of soorten.

394 In de onderbouwende rapportage worden ook "kennislacunes" aangegeven die verder onderzocht
395 moeten worden tijdens de opmaak van de specifieke instandhoudingsdoelstellingen. Voor deze
396 gebieden was het, tijdens de opmaak van de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen, onduide-
397 lijk of ze een bijdrage kunnen leveren aan de Vlaamse doelstellingen.

398 In de volgende tabel wordt een overzicht gegeven van de habitats en soorten waarvoor dit gebied
399 belangrijk is volgens de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen. Voor de betrokken habitats en
400 soorten wordt het belang van het gebied voor het duurzaam voortbestaan van habitat of soort (es-
401 sentieel, zeer belangrijk of belangrijk) weergegeven. Daarnaast wordt een samenvatting van de
402 gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen weergegeven. In Bijlage I zijn per habitat en soort de
403 gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen in het geheel weergegeven.

404 Tabel 4-1. Samengevate weergave van de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen van toepassing in dit
 405 gebied ('=' behoud van de huidige situatie of '↑' verbetering) en het belang van het gebied voor de realisatie
 406 ervan ('★★★' essentieel, '★★' zeer belangrijk of '★' belangrijk).

Habitats	belang gebied	areaal	oppervlakte	kwaliteit
2310 - Psammofiele heide met Calluna- en Genista-soorten	★	=	↑	=
2330 - Open grasland met Corynephorus- en Agrostissoorten op landduinen	★	=	↑	↑
3130 - Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot de Littorelletalia uniflora en/of de Isoëtes-Nanojuncea	★★	↑	↑	↑
3150 - Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type Magnopotamion of Hydrocharition	★	=	↑	↑
4010 - Noord-Atlantische vochtige heide met Erica tetralix	★	=	↑	↑
4030 - Droge Europese heide	★★	=	↑	↑
6230 - Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)	★	↑	↑	=
7110 - Actief hoogveen	★	↑	↑	=
7140 - Overgangs- en trilveen	?	↑	↑	↑
7150 - Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het Rhynchosporion	★	=	=	↑
9120 - Atlantische zuurminnende beukenbossen met Ilex en soms ook Taxus in de ondergroei (Quercion robori-petraeae of Ilici-Fagenion)	★	=	↑	↑
9190 - Oude zuurminnende eikenbossen met Quercus robur op zandvlakten	★	=	↑	↑
91E0 - Alluviale bossen met Alnion glutinosa en Fraxinus excelsior (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)	★	=	↑	↑
Soorten Bijlage III Habitatrichtlijn				
Drijvende waterweegbree - Luronium natans	★	=	↑	=
Spaanse vlag - Callimorpha quadripunctaria	★	=	↑	↑
Drijvende waterweegbree - Luronium natans	★	=	↑	=
Laatvlieger - Eptesicus serotinus	?	=	=	↑
Rugstreeppad - Bufo calamita	★	=	=	↑

Ruige dwergvleermuis / Gewone dwergvleermuis / Kleine dwergvleermuis - Pipistrellus species

★ = = ↑

Boomkikker – Hyla arborea

? ↑ ↑ ↑

Knoflookpad - Pelobates fuscus

★★★ ↑ ↑ ↑

Poelkikker - Rana lessonae

★★ = = ↑

Rosse vleermuis - Nyctalus noctula

? = = ↑

De vogelsoorten van bijlage IV

Woudaap - Ixobrychus minutus

★★★★ ↑ ↑ ↑

Zwarte specht - Dryocopus martius

★ = = ↑

Ijsvogel - Alcedo atthis

★ = = =

Blauwborst - Luscinia svecica

★ = = ↑

Kwak - Nycticorax nycticorax

★★ ↑ ↑ ↑

Porseleinhoen – Porzana porzana

? ↑ ↑ ↑

Boomleeuwerik - Lullula arborea

★ = = ↑

Grote zilverreiger - Egretta alba

★★★ = = =

Roerdomp - Botaurus stellaris

★★★ ↑ ↑ ↑

Bruine kiekendief – Circus aeruginosus

? = = =

Doortrekkende en overwinterende vogels

Krakeend - Anas strepera

★★★ = = ↑

408
409

5. Beschrijving van de actuele toestand van de Europees te beschermen habitats en soorten in het gebied

410 In dit rapport worden de specifieke instandhoudingsdoelstellingen voor de Europees te beschermen
411 soorten en habitattypes in hoofdstuk 8 onderbouwd. Dit gebeurt op basis van ecologische, aange-
412 vuld met socio-economische analyses. In dit hoofdstuk wordt de ecologische analyse over de ac-
413 tuele toestand van de Europees te beschermen habitats en soorten besproken. In paragraaf 5.1
414 wordt eerst het functioneren van het fysische systeem van het gebied besproken. Welke bodemty-
415 pes komen voor? Zijn er belangrijke grondwaterstromen? Wat is de invloed van het reliëf? Enzo-
416 verder. Het fysische systeem vormt immers de basis voor de ontwikkeling van natuurwaarden. In
417 paragrafen 5.2 en 5.3 wordt een samenvatting gegeven van de ecologische analyse van het actueel
418 voorkomen van de Europees te beschermen habitats en soorten voor dit gebied. De ecologische
419 analyse zelf wordt toegevoegd in Bijlage 2. Op basis van deze analyse, en rekening houdend met
420 de socio-economische context (zie hoofdstuk 6) worden in hoofdstuk 7 knelpunten geïdentificeerd
421 en in hoofdstuk 8 doelen en prioriteiten bepaald.

422

Ter info: Toelichting van belangrijke termen gebruikt in dit hoofdstuk

423

Het *actuele voorkomen* is een beschrijving van waar een soort of habitat voorkomt en hoeveel.

424

425 De *actuele staat van instandhouding*: dit is een beschrijving van de huidige oppervlakte en kwali-
426 teit van het Europees te beschermen habitat of van het leefgebied van een Europees te bescher-
men soort in dit gebied en de omschrijving van de achterliggende redenen.

427

428 De *trend* geeft de evolutie doorheen de tijd weer van de kwaliteit of kwantiteit van een habitat of
soort.

429

430 De *potenties* geven aan hoeveel en eventueel waar er mogelijkheden zijn voor de uitbreiding of het
herstel van een habitat of van een populatie van een soort.

431

5.1. Beschrijving van het fysische systeem

432

433 Het SBZ behoort tot het Centraal Kempens rivier- en duinendistrict en situeert zich net ten zuiden
434 van het Kempens Plateau en ten noorden van het Albertkanaal. De Maten is gelegen op de zuidhel-
435 ling van het Kempens Plateau en helt in zuidwestelijke richting af naar de Demervallei. Parallel met
436 de hellingsrichting zijn twee ketens van onderling verbonden vijvers aanwezig, ingebed in een com-
plex van landduinen en moerassige laagten.

437

438 De zuidhelling van het Kempens Plateau strekt zich uit van Zutendaal tot in de Antwerpse Kempen
439 en vormt een brede band met moerassige zones. Wanneer een dwarsdoorsnede gemaakt wordt
440 van de zuidhelling ter hoogte van de Maten zien we dat het gebied een verval kent van 15 m. Dit
441 hoogteverschil zorgt voor een continue stroming doorheen de ketens van vijvers. De vijvers zijn
442 onderling verbonden door directe overlopen of permanente beekjes. Deze vijverketens worden
verder in dit rapport ook vijvercascades genoemd.

443

444 De tertiaire afzettingen in de Maten bestaan voornamelijk uit zand en klei. Het geografisch uitzicht
445 van de regio wordt echter hoofdzakelijk bepaald door Kwartaire afzettingen. Tijdens de derde laats-
446 te ijstijd zette de Maas een waaivormig grindpakket af op de Kempense laagvlakte waardoor het
447 Kempens plateau ontstond. Door erosie verschoof de zuidhelling van het Kempens Plateau naar het
448 noordoosten en ontstond een zacht hellende vlakte uit materiaal dat door erosie van de helling is
449 afgedragen. Op het einde van de laatste ijstijd werd een laag dekzand afgezet bovenop het Maas-
450 grind. In deze periode werden langsheen de Stiemerbeekvallei zuidwest-noordoost gerichte stuif-
451 zandduinen gevormd in de Maten. Lokaal kwamen depressies tot stand, waar de grondwateraf-
tafel hoog staat en moerassige vegetaties tot ontwikkeling kwamen.

452

453 De zanden en grinden van het Kempens Plateau zijn erg poreus waardoor water snel en diep kan
454 infiltreren. De in het tertiair afgezette, compacte kleilagen die op grote diepte liggen, vormen de
455 eerste wateronddringbare lagen. Door de zuidhelling van het Kempens Plateau worden de wa-
456 terrijke zanden van het Kempens plateau aangesneden. Hierdoor ontstonden in valleien en depres-
sies moerassen en venen waarin weinig alluvium en turf zich opstapelde.

457 In de Maten werden de vijvers aangelegd voor viskweekdoeleinden door afdammen van bronnen
458 en beken. . Het bevoeien van deze vijvers met beekwater en de dynamiek van oplat en droog-
459 leggen van vijvers, zorgde voor bodems die van nature bemest werden. Er werden ook landbouw-
460 kundige tussenteelten met bijvoorbeeld zwarte haver gedaan, waarbij de overblijvende stoppel en
461 bijkomende pioniersomstandigheden zorgden voor een goed uitgangspunt voor karperkweek. De
462 afwisseling van visteelt met periodes van regelmatige drooglegging en het daaropvolgende gebruik
463 voor akkerbouw waarbij voedingsstoffen uit het ecosysteem werden gehaald, garandeerde gedu-
464 rende lange tijd het behoud van voedselarme vijvers met zeldzame vegetaties van voedselarme
465 milieus.

466 De zuidelijke vijverketen binnen de SBZ wordt deels gevoed door de Schabeek, aangevuld met
467 Stiemerwater. De Stiemerbeek ontspringt hoger op het Kempens Plateau en doorstroomt sterk
468 geïndustrialiseerd en verstedelijkt gebied. Ze werd omgeleid om de zuidelijke vijverketen van wa-
469 ter te voorzien. De noordelijke vijvercascade wordt gevoed door het Heiweyerbeek die ontspringt
470 iets ten noorden van de SBZ. De beken behoren tot het Demerbekken en doorstromen het gebied
471 in zuidwestelijke richting om uiteindelijk uit te monden in de Demer. In het laagste punt van het
472 vijvercomplex stroomt het water uit de zuidelijke vijverketen de Stiemerbeek terug in. Het water
473 uit de noordelijke keten loopt uit in de Matenbeek, die stroomafwaarts in de Miezerikbeek uit-
474 mondt.

475 Op de bodemkaart zien we bodems met de textuur zand, lemig zand en veen en zanden zonder
476 profielontwikkeling. Uit de drainageklassen kan afgelezen worden dat er zowel zeer vochtige bo-
477 dems als zeer droge bodems komen voor binnen deze Speciale Beschermingszone.

478 **5.2. Samenvatting van voorkomen, actuele staat van instandhou-** 479 **ding, trend en potenties van de habitats**

480

2310 - Psammofiele heide met Calluna- en Genista-soorten

Het actuele voorkomen	In het reservaatgedeelte van de speciale beschermingszone komt 37 ha heide voor op de zuidwest-noordoost georiënteerde landduinengordels. In het westelijke deel (de Lange waters) komt dit habitattype niet voor.
Actuele staat van instandhouding	Het habitattype bevindt zich in goede tot uitstekende actuele staat van instandhouding. Een substantiële oppervlakte, namelijk 23,5% is echter verbost. De populatie-aantallen typische soorten als heikikker, kommavlinder en blauwvleugelsprinkhaan zijn laag.
Trend	Er bestaan geen betrouwbare monitoringsgegevens om een evolutie in de oppervlakte en de kwaliteit van dit habitattype in beeld te brengen. Indicatief voor het bepalen van een trend kunnen twee momentopnames van 1979 en 2006 zijn (Licentiaatsverhandelingen van respectievelijk Fons Kenis en Nele Aerts).
Potenties	Grotere oppervlakten verboste landduinen situeren zich ten noorden van de Augustijnenvijver en in de omgeving van de Slagmolen en de Witberg (ostrand van gebied). Daarnaast zijn er verspreid doorheen het gebied kleinere bosjes gelegen op landduinen. Hier liggen goede potenties voor habitatherstel op de profiellose zandgronden. De reliëfrijke delen hebben vaak ook een goede potentie voor habitattype 2330 (of habitattype 9190).

481

2330 - Open grasland met Corynephorus- en Agrostissoorten op landduinen

Het actuele voorkomen	Dit habitattype is terug te vinden op de zuidwest-noordoost georiënteerde landduinengordels in De Maten (ca. 11ha). Op de toppen van deze landduinen en verstoorde hellingen komt het subtype voor van het buntgrasverbond voor. Open grasland en psammofiele heide komen op de voormalig stuivende landduinen in mozaïek met elkaar voor.
Actuele staat van instandhouding	De habitatstructuur is overal gedegradeerd omdat het aandeel open zand klein is. Bij verdere uitbreiding vormt de exoot grijs kronkelsteeltje een bedreiging voor het habitattype, doordat typische soorten gebonden aan open zand verdrongen worden. Het habitattype is onvoldoende groot voor het behoud van voor het habitattype typische soorten. Het habitat bevindt zich in gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding.
Trend	Er bestaan geen betrouwbare monitoringsgegevens om een evolutie in de oppervlakte en de kwaliteit van dit habitattype in beeld te brengen.
Potenties	In het oosten, noordoosten van het reservaat en ten noorden van de Augustijnenvijver liggen goeie potenties voor habitatherstel op de profieloze zandgronden. De potentievolle locaties overlappen met die voor habitattype Psammofiele heide (2310).

3110 – Mineraalarme oligotrofe wateren van de Atlantische zandvlakten (Littorelletalia uniflorae)

Het actuele voorkomen	Kensoorten van dit habitattype worden actueel niet meer teruggevonden. Actueel is dit habitattype verdwenen.
Actuele staat van instandhouding	Het habitattype bevindt zich in gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding.
Trend	Kensoorten als waterlobelia werden in de jaren '80 tot '90 van vorige eeuw nog waargenomen. Vegetatietype kent duidelijk negatieve trend.
Potenties	Door de gunstige geografische ligging van De Maten, het historisch voorkomen van het habitattype, de mogelijkheid tot gericht beheer, de waarschijnlijke aanwezigheid van een zaadbank, zijn herstelmogelijkheden aanwezig (ter hoogte van de Heiweyer-Huiskensweyer, buurt Platte Weyer).

3130 - Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot de Littorelletalia uniflora en/of de Isoëtes-Nanojuncea

Het actuele voorkomen	Bijna alle vijvers van de vijverketens in dit gebied zijn te beschouwen als habitattype 3130. Sleutelsoorten van dit habitattype werden historisch op het merendeel van de vijvers waargenomen. Het subtype van oligo- tot mesotrofe stilstaande wateren dat actueel voorkomt, vormt pioniersgemeenschappen op de kale oever of in de ondiepe oeverzone (oeverkruidgemeenschappen).
-----------------------	--

Actuele staat van instandhouding De sleutelsoorten van dit habitatype zijn grotendeels verdwenen uit de vijvers. De oligo- tot mesotrofe condities hebben plaats geruimd voor (meer) eutrofe processen, waardoor dat habitatstructuur en vegetatiesamenstelling zijn aangetast. Dit habitatype wordt actueel verstoord door de grote hoeveelheid invasieve, uitheemse vis op het merendeel van de vijvers.

Het habitatype bevindt zich overwegend in gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding.

Trend Er bestaan geen betrouwbare monitoringsgegevens om een evolutie in de oppervlakte en de kwaliteit van dit habitatype in beeld te brengen. Wel kan men stellen dat het aantal kensoorten en hun verspreiding doorheen het gebied achteruit gaat en dat het habitatype nog maar marginaal voorkomt.

Potenties Door de gunstige geografische ligging van De Maten, het historisch vlakdekkend voorkomen van het habitatype, de mogelijkheid tot gericht beheer, de waarschijnlijke aanwezigheid van een zaadbank, de nog typische faunarelicten en de ligging binnen een natuurkern zijn de herstellpotenties groot.

482

3150 - Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type Magnopotamion of Hydrocharition

Het actuele voorkomen Enkel de Schrey Weyer en Hommelesweyer worden aanzien als van nature eutrofe meren omwille van het voorkomen van de soorten loos blaasjeskruid drijvend fonteinkruid, gele plomp en witte waterlelie.

Actuele staat van instandhouding De fauna wordt sterk verstoord door de aanwezigheid van een groot bestand exotische vissen. Verder is eutrofiëring een knelpunt.

Het habitatype bevindt zich in gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding.

Trend Men kan ervan uitgaan dat dit habitatype historisch niet voorkwam in het gebied en dat er een licht positieve trend is.

Er dient wel opgemerkt te worden dat de fonteinkruidrijke vegetaties die voorkomen na drooglegging van vijvers door sommigen tot dit habitat worden gerekend (hoewel er geen of slechts een beperkt aantal kensoorten in voorkomen). Deze pioniersfase is historisch steeds voorgekomen binnen de reguliere viskweekpraktijk.

Potenties In dit gebied komt actueel een Kempense soortenarmere variant van dit habitatype voor met enkel loos blaasjeskruid. Dit habitatype komt tijdelijk na drooglegging tot ontwikkeling en verdwijnt na enkele jaren omwille van hereutrofiëring.

De potentie is beperkt tot matig.

483

4010 - Noord-Atlantische vochtige heide met Erica tetralix

Het actuele voorkomen	De oppervlakte van 29 ha vochtige heide (habitatkaart) is een overschatting, omdat andere vochtige, voedselarme habitattypes ook gekarteerd werden als vochtige heide (habitat 7140, 6230 en Rbb Sm). Daarnaast zijn frequent overgangsv egetaties tussen vochtige en droge heide aanwezig. Waar de vochtige heide geplagd is, zijn slenken in veengronden aanwezig (habitat 7150).
Actuele staat van instandhouding	Op vlak van habitatstructuur en vegetatiesamenstelling scoort het SBZ overal voldoende tot goed. Het habitatype is echter sterk vergrast waardoor sleutelsoorten slechts lokaal aanwezig zijn. Het habitat bevindt zich in gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding.
Trend	Er bestaan geen betrouwbare monitoringsgegevens om een evolutie in de oppervlakte en de kwaliteit van dit habitatype in beeld te brengen.
Potenties	Ten oosten van de noordelijke vijverketen liggen potenties voor een groter aaneengesloten geheel van het habitat (ter hoogte van voormalige Heiweyer).

4030 - Europese droge heide

Het actuele voorkomen	Dit habitatype komt zeer beperkt voor (5 ha) centraal in het reservatsgebied op overgang van landduinen naar vijvers. Op de rand van het SBZ (bermen van het Albertkanaal) komen ook smalle habitatvlekken voor, vaak met een hoge faunistische waarde.
Actuele staat van instandhouding	Habitatstructuur, verstoringsindicatoren en vegetatie scores overal voldoende tot goed. De oppervlakte aaneengesloten habitat is voor de voor het habitait typische soorten te klein. Het habitatype bevindt zich in gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding.
Trend	Er bestaan geen betrouwbare monitoringsgegevens om een evolutie in de oppervlakte en de kwaliteit van dit habitatype in beeld te brengen.
Potenties	Goede potenties ter hoogte van de naaldhoutaanplant van het Diepenbekerbos/Bijenbergbos en op de hooi- en weilanden in de periferie van de SBZ zoals de Haagbeemden-De Schom

6230 - Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)

Het actuele voorkomen	Binnen het afgesloten deel van het natuureservaat komen kleine oppervlakten (<5ha) heischraal grasland voor op gestoorde heidevegetaties op donken, op dijken en op gebrande stukken. Het betreft bijna nooit vlakdekkende oppervlakken, maar smalle overgangszones op enigszins gebufferde bodem.
Actuele staat van instandhouding	Globaal is de staat van instandhouding onvoldoende gekend naar oppervlakte en verstoring van het habitatype toe. Typische soorten voor dit habitatype (fauna en flora) zijn voldoende aanwezig . Actuele staat van instandhouding is onvoldoende gekend.

Trend	Er bestaan geen betrouwbare monitoringsgegevens om een evolutie in de oppervlakte en de kwaliteit van dit habitatype in beeld te brengen.
Potenties	De grootste potenties voor het courant type heischraal grasland situeren zich bijgevolg binnen het reservaatgedeelte van SBZ-H. Buiten het reservaatgedeelte zijn potenties aanwezig voor het habitat. Potenties liggen vooral langs de bermen van het Albertkanaal en de hooi- en weilanden van het gebied de Haagbeemden- De Schom (meer bepaald voor het subtype van soortenrijke struisgraslanden met heischrale elementen).

7110 - Actief hoogveen

<ul style="list-style-type: none"> Het actuele voorkomen 	<p>Niet aanwezig. Waarschijnlijk was hoogveen aanwezig voor de ontvening van het gebied, maar door historische exploitatie (turfsteken) is het habitatype reeds enkele eeuwen verdwenen. Verder wordt het habitatype dan ook buiten beschouwing gelaten.</p> <p>Aan de Noordrand van de Grote huyskenswijer, ten zuidwesten van de Augustijnenwijer en in enkele slenken komen stukken veen voor, die boven het grondwater uitsteken en begroeid zijn met soorten als <i>Sphagnum magellanicum</i>, lavendelheide en veenbes. Deze locaties worden besproken bij de venige en natte heide habitats.</p>
---	---

Actuele staat van instandhouding	Niet van toepassing
----------------------------------	---------------------

Trend	Niet van toepassing
-------	---------------------

Potenties	Niet aanwezig
-----------	---------------

7140 - Overgangs- en trilveen

Het actuele voorkomen	Het habitatype komt verweven voor met het habitatype vochtige heide en het regionaal belangrijk biotoop rietland (0,5 tot 1ha). Dit is vaak het geval in de randzone rond de vijvers.
-----------------------	---

In de omgeving van de zuidelijke vijverketen betreft het een mineralenarm subtype. In de omgeving van de noordelijke vijverketen is dit habitatype meer grondwatergevoed en dus meer gebufferd.

Actuele staat van instandhouding	Verruiging en verbossing leiden tot een verstoorde habitatstructuur en vegetatie.
----------------------------------	---

Het habitatype bevindt zich hier in gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding.

Trend	Er bestaan geen betrouwbare monitoringsgegevens om een evolutie in de oppervlakte en de kwaliteit van dit habitatype in beeld te brengen.
-------	---

Potenties	Uitgaande van de geografische ligging van De Maten op de zuidhelling van het Kempens plateau zijn de potenties voor Overgangs- en trilveen hoog. Hier zijn kwelzones aanwezig van mineralenarm en licht gebufferd grondwater. Aan de voet van landduinen en in depressies mengt kwel zich met stagnerend regenwater waardoor deze vegetaties zich kunnen ontwikkelen.
-----------	---

7150 - Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het Rhynchosporion

Het actuele voorkomen	Dit vegetatietype komt voor als pioniersstadium van de vochtige heidevegetatie, waar plagwerken hebben plaats gevonden of waar de bodem verstoord wordt door begrazing (0,5-1,5ha). Dit is onder ander het geval ten noorden van de Augustijnenvijver en ten zuiden van de Huiskensweyer.
Actuele staat van instandhouding	Het habitattype bevindt zich in een goede tot uitstekende staat van instandhouding.
Trend	Er bestaan geen betrouwbare monitoringsgegevens om een evolutie in de oppervlakte en de kwaliteit van dit habitattype in beeld te brengen.
Potenties	De potentie voor dit habitattype valt samen met de potenties voor het habitattype 4010 (vochtige heide, zie hoger).

9190 - Oude zuurminnende eikenbossen met Quercus robur op zandvlakten

9120 - Atlantische zuurminnende beukenbossen met Ilex en soms ook Taxus in de ondergroei (Quercion robori-petraeae of Ilici-Fagenion)

Het actuele voorkomen	Oude eikenbossen (habitat 9190) en Eiken-beukenbossen (habitat 9120) worden samengenomen omdat het onderscheid tussen habitattype 9190 en habitattype 9120 moeilijk te bepalen is aan de hand van de vegetatiesamenstelling. De verspreiding van het habitattype is eerder vleksgewijs of lijnvormig en indien het een verboste landduin betreft, gaat het met zekerheid over habitattype 9190. In totaal wordt een kleine 20 ha als habitattype gekarteerd, ongeacht de habitatvereisten (LSVI)
Actuele staat van instandhouding	<p>De habitat- en vegetatiestructuur stelt een probleem voor beide habitattypes door een gebrekkige habitatstructuur, door de aanwezigheid van Amerikaanse vogelkers. Dit impliceert ook het ontbreken van sleutelsoorten in de kruidlaag (vegetatiesamenstelling).</p> <p>Het habitattype bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding.</p>
Trend	Bossen met (pioniers)kenmerken voor deze habitattypes zijn van recente oorsprong. Er is dus een licht positieve trend.
Potenties	<p>De potenties voor eiken-beukenbossen zijn zeer beperkt.</p> <p>De potenties voor 9190 situeren zich op de profiellose (zand)bodems in het gebied. Deze potenties zijn goed qua oppervlakte, maar gezien het ontbreken van goed ontwikkelde habitatkernen, zijn de potenties kwalitatief gering tot matig</p>

91E0 - Alluviale bossen met Alnion glutinosa en Fraxinus excelsior (Alno-Padion, Alnion

incanae, Salicion albae)

- Het actuele voorkomen
Ten westen van Den Peerdsdief is een groter aaneengesloten elzenbroekbos aanwezig. Ook ten westen van de Soor Weyer en de Veldmolen is een groter aaneengesloten elzenbroek aanwezig. De totale oppervlakte van dit habitat in dit gebied is circa 29ha.
- Actuele staat van instandhouding
Wat betreft vegetatie en fauna zijn de elzenbroekbossen goed ontwikkeld. Habitatstructuur, oppervlakte en verstoring scores minder goed.
Het habitat bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding.
- Trend
Er bestaan geen betrouwbare monitoringsgegevens om een evolutie in de oppervlakte en de kwaliteit van dit habitat in beeld te brengen.
- Potenties
Er zijn langs de waterlopen goede potenties.

484

5.3. Samenvatting van voorkomen, actuele staat van instandhouding trend en potenties van de soorten

487 In deze paragraaf wordt een samenvatting gegeven van de actuele situatie van de Europees te
488 beschermen soorten binnen het gebied. Voor elk Europees te beschermen soort uit hoofdstuk 4
489 wordt het voorkomen, de analyse van de actuele staat van instandhouding, de trends ten opzichte
490 van de aanmelding en de potenties voor uitbreiding samenvattend beschreven. Voor de volledige
491 analyse wordt verwezen naar bijlage II - Analyse van de Europees te beschermen habitats en soor-
492 ten.

493 Gevlekte witsnuitlibel - *Leucorrhinia pectoralis*

- Het actuele voorkomen
In 2009 werd een mannetje gevlekte witsnuit waargenomen waargenomen ter hoogte van Roeyerheide. Waarnemingen van de vorige 20 jaar ontbreken.
- Actuele staat van instandhouding
Actueel is er geen sprake van een duurzame populatie. De kwaliteit van het habitat is gedegradeerd. De meeste waterpartijen zijn op dit moment te voedselrijk door eutrofiëring.
De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding
- Trend
Er bestaan geen betrouwbare monitoringsgegevens om een evolutie in het voorkomen van de soort en de grootte van de populatie in beeld te brengen.
Er kan wel van uit gegaan worden dat de soort tot begin 20ste eeuw talrijk voorkwam in de visvijvers van Midden-Limburg ('De meeste voorkomende witsnuitlibel in Midden-Limburg', Bamps&Claes, 1893)
- Potenties
Het biotoop van de gevlekte witsnuitlibel bestaat uit matig voedselrijke plassen, laagveenmoerassen en gebufferde rijk begroeide heidevennen. Dit betekent dus dat De Maten in principe potenties heeft voor uitbreiding van de populatie.
Gezien de grote concentratie van vijvers binnen dit SBZ, is er – mits de juiste waterkwaliteit - een goede potentie voor de soort.

494

495 **Drijvende waterweegbree - *Luronium natans***

Het actuele voorkomen	Drijvende waterweegbree kwam het voorbije decennium slechts vleksgewijs in tijd en ruimte voor in De Maten. Ondermeer, in 2001 en 2003 in de Grootte Duivekuil en aan de aflat van de Grooten Huis-kensweyer in 2004, werden populaties aangetroffen.
Actuele staat van in-standhouding	Door een gebrek aan dynamiek en een te grote voedselrijkdom van het leefgebied van deze soort is er sprake van een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding
Trend	Er bestaan geen betrouwbare monitoringsgegevens om een evolutie in het voorkomen van de soort en de grootte van de populatie in beeld te brengen.
Potenties	Het sporadisch voorkomen van de soort in De Maten toont aan dat er potenties zijn voor de soort. Regelmatig terugkerende dynamiek door het droogleggen van vijvers zal de soort ten goede komen. Herstel van een minder voedselrijk vijvermilieu verhoogt de kansen op duurzaam herstel van de populatie.

496

497 **Knoflookpad - *Pelobates fuscus***

Het actuele voorkomen	<p>Knoflookpad is actueel aanwezig in de Grote Dilikensweyer. In deze omgeving treft men de habitateisen van de knoflookpad aan: van oorsprong voedselarme tot matig voedselrijke vijvers, in combinatie met geschikt landhabitat, bestaande uit nabijgelegen landduinen met voldoende open zand en korte begroeiing.</p> <p>Het betreft slechts een kleine populatie, met in 2009 hoogstens een kleine tien roepende mannetjes.</p>
Actuele staat van in-standhouding	<p>De aanwezige populatie is klein en er zijn minder dan 5 geschikte plassen aanwezig. De meeste plassen in de Maten zijn te voedselrijk geworden en er is veel vis (invasieve uitheemse soorten) aanwezig wat moeilijk te combineren valt met deze soort. De verbinding met omliggende populaties (Bokrijk) is verstoord door intensief gebruikte verkeerswegen.</p> <p>De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding</p>
Trend	Er bestaan geen constante gegevensreeksen van voorkomen, zodat het onmogelijk is een uitspraak te doen over een trend. Op Limburgs vlak is er evenwel een sterk negatieve trend op te merken voorbije 20 jaar.
Potenties	Op Vlaamse schaal vormt de Maten één van de meest kansrijke gebieden voor deze soort. Dit door de aanwezigheid van goed ontwikkeld landhabitat (onder andere landduinen) en een grote concentratie van potentieel geschikte waterpartijen.

498

499 **Rugstreeppad - *Bufo calamita***

Het actuele voorkomen De rugstreeppad komt actueel voor in De Maten. De soort komt voor ter hoogte van de landduinen rond de Dilikenswijer en in de waterpartijen, ten noorden van de zuidelijke vijvercascade.

Actuele staat van instandhouding De aanwezige populatie is vrij groot?". Het aantal vegetatieloze, ondiepe plassen is echter beperkt en in de meeste plassen zijn exotische roofvisjes abundant. Harde barrières zoals intensief gebruikte verkeerswegen zorgen ervoor dat de populatie van de Maten geïsoleerd is geraakt van de naburige populaties in het Midden-Limburgse vijvergebieden.

De soort bevindt zich in een gedeeltelijk gedegradeerde actuele staat van instandhouding

Trend Uit tellingen van de jaren '90 kan men afleiden dat er toen een gezonde bronpopulatie aanwezig was in het gebied. Sindsdien is geen hertelling gebeurd waardoor geen duidelijke trend kan worden vastgesteld.

Potenties Er is voldoende landhabitat en potentieel voortplantingshabitat aanwezig om te komen tot een goede lokale staat van instandhouding voor deze soort.

500

501

502 **Boomkikker – *Hyla arborea***

Het actuele voorkomen De laatste waarneming van boomkikker in De Maten dateert uit 2003. Actueel is de soort uitgestorven in het gebied.

Actuele staat van instandhouding Niet van toepassing

Trend Er bestaan geen betrouwbare monitoringsgegevens om een evolutie in het voorkomen van de soort en de grootte van de populatie in beeld te brengen.

Wel kan men op basis van tellingen in de jaren '90 van vorig eeuw opmaken dat er een gezonde bronpopulatie van deze soort aanwezig was.

Potenties

Er is veel potentieel voortplantingshabitat aanwezig om te komen tot een goede staat van instandhouding voor deze soort (mits herstel van mesotroof vijversysteem met lage biomassa inheemse vis).

Wat betreft landbiotoop zijn er reeds een aantal geschikte struwelen, ruigten of mantel-zoomsituaties aanwezig, Maar om te komen te duurzame populaties is uitbreiden van geschikt landbiotoop nodig. Goede potenties hiervoor zijn diverse landschapstypes in de onmiddellijke omgeving van de voortplantingsplaatsen (graslanden, verboste terreinen, ...)

Herkolonisatie van De Maten zou kunnen gebeuren vanuit de meest nabijgelegen populatie van de Dautewijers in Diepenbeek en/of vanuit de populatie die voorkomt in het SBZ van Roosterbeek, Laambeek, en Zonderikbeek dat met zijn uitloper SBZ 'Bokrijk' bijna aansluit.

503 **Poelkikker - *Rana lessonae***

Het actuele voorkomen Over het actuele voorkomen van deze soort in het vijvercomplex van De Maten en de Lange Waters zijn weinig gegevens voorhanden om een goede inschatting te kunnen maken van spreiding en voorkomen.

Zeker is dat de soort nog vleksgewijze voorkomt doorheen het gebied (<expertenteam).

Actuele staat van instandhouding Actueel komt de soort vermoedelijk in een goede tot uitstekende staat van instandhouding voor. Evenwel kan de kwaliteit van de voortplantingshabitats een probleem zijn, gezien vele vijvers aan eutrofiëring onderhevig zijn.

Trend Er bestaan geen betrouwbare monitoringsgegevens om een evolutie in het voorkomen van de soort en de grootte van de populatie in beeld te brengen.

Potenties Er is potentieel voldoende voortplantingshabitat aanwezig om te komen tot een goede staat van instandhouding voor deze soort.

504

505 **Heikikker - Rana arvalis**

Het actuele voorkomen Koorroep van heikikker werd in 2009 nog vastgesteld in dit gebied. De actuele populatiegrootte is niet gekend.

Actuele staat van instandhouding Op basis van de beschikbare gegevens kan geen uitspraak gedaan worden over de actuele staat van instandhouding.

Trend Er bestaan geen betrouwbare monitoringsgegevens om een evolutie in het voorkomen van de soort en de grootte van de populatie in beeld te brengen.

Potenties Gezien de heikikker gebonden is aan voedselarme milieus zoals vochtige heide, laagveengebieden en voedselarme moerassen of bossen is het potetiele waterhabitat veelvuldig aanwezig en zijn de potenties voor heikikker in de Maten goed.

506

507 **Laatvlieger - Eptesicus serotinus**

Het actuele voorkomen Laatvlieger komt overal in Vlaanderen voor, maar in lage dichtheden. Om een uitspraak te doen over het actuele voorkomen en de populatiegrootte van deze soort in De Maten is de inventarisatiegraad ontoereikend.

Actuele staat van instandhouding Om een uitspraak te kunnen doen over de actuele staat van instandhouding zijn er teveel onbekenden (ondermeer ligging zomer- en winterverblijfplaatsen). Het enige criterium dat beoordeeld kan worden is het foerageergebied. Loofbossen in De Maten hebben doorgaans een uitbundige bodemvegetatie waardoor ze minder geschikt zijn als foerageergebied voor deze soort. Wel zijn extensief gebruikte weilanden en hooilanden met lopgaande lineaire landschapselementen op meerdere plaatsen aanwezig in het gebied

Trend Er bestaan geen betrouwbare monitoringsgegevens om een evolutie in het voorkomen van de soort en de grootte van de populatie in beeld te brengen.

Potenties Ook over de potentiegraad van de soort in dit SBZ kan geen uitspraak gedaan worden.

508 **Rosse vleermuis - *Nyctalus noctula* / Ruige dwergvleermuis - *Pipistrellus pipistrellus* /**
509 **Watervleermuis - *Myotis daubentonii***

Het actuele voorkomen Er bestaan waarnemingen van zowel rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis als watervleermuis. Om een uitspraak te doen over concrete populatiegrootte, ontbreekt een dekkende basisinventarisatie. Het gebied is zeer geschikt voor deze soortengroep, gezien de grote oppervlakte waterpartijen, moerassen, bosjes en lijnvormige landschapselementen.

Actuele staat van instandhouding Het is niet zinvol voor deze soorten de staat van instandhouding te beoordelen omdat hiervoor onvoldoende informatie beschikbaar is. De foerageerhabitats van deze soorten zijn allemaal waterrijke gebieden in combinatie met bos en moeras. Bovendien zijn de zomerverblijfplaatsen bij elk van deze soorten oude bomen met holten en spleten.

De belangrijkste vragen bij een feitelijke beoordeling van de staat van instandhouding stellen zich naar het voorkomen van winterverblijfplaatsen en het voorkomen van voldoende oude bomen voor de zomerverblijfplaatsen.

Er kan geen uitspraak gedaan worden naar de actuele staat van instandhouding van deze soorten.

Trend Er bestaan geen betrouwbare monitoringsgegevens om een evolutie in het voorkomen van deze soorten en de grootte van hun populaties in beeld te brengen.

Potenties Gezien de grote oppervlakte waterpartijen, moerassen, bosjes en lijnvormige landschapselementen, kan men uigaaan van een goede potentie voor zowel rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis als watervleermuis. de aanwezigheid van oude holle bomen kan actueel nog een knelpunt vormen (rosse vleermuis).

510

511 **Gewone dwergvleermuis - *Pipistrellus pipistrellus***

Het actuele voorkomen Deze algemene vleermuizensoort werd in het verleden in het merendeel van de kilometerhokken waargenomen. Ondanks het ontbreken van specifieke populatiegegevens kan een ruime verspreiding en algemeen voorkomen aangenomen worden.

Actuele staat van instandhouding De soort is weinig kieskeurig voor wat betreft haar zomerverblijfplaatsen en aangenomen kan worden dat ze de nodige schuilplaatsen vindt in de bestaande gebouwen aan de rand van het gebied.

De soort bevindt zich in een goede tot uitstekende staat van instandhouding

Trend Er bestaan geen betrouwbare monitoringsgegevens om een evolutie in het voorkomen van de soort en de grootte van de populatie in beeld te brengen.

Potenties Gezien de soort bijna gebiedsdekkend werd aangetroffen in het verleden, kan men uitgaan van een goede potentie voor de soort

512

513 **Spaanse vlag - *Callimorpha quadripunctaria***

Het actuele voorkomen Deze soort werd recent waargenomen in het gebied. Er is nog onvoldoende gekend over de actuele status. Voortplanting is niet vastgesteld. De soort komt talrijker voor ter hoogte van de terrils ten noorden van Genk.

Actuele staat van instandhouding Actuele staat van instandhouding is onduidelijk.

Trend Er bestaan geen betrouwbare monitoringsgegevens om een evolutie in het voorkomen van de soort en de grootte van de populatie in beeld te brengen.

Potenties Deze vlinders verkiezen zonnige bloemrijke mantel-zoomsituaties met geschikte nectarplanten als leverkruid. In rupsfase zoeken ze waardplanten als Smalle weegbree, witte dovenetel, grote brandnetel en koninginnekruid op in relatief vochtige, schaduwrijke omstandigheden.

De combinatie van deze omstandigheden komen slechts in beperkte mate voor, waaruit kan opgemaakt worden dat de potentie voor deze soort beperkt is.

514

515 **De vogelsoorten van bijlage IV (op basis van jarenlange vogelmonitoring door Carlo Vandereyt)**

517 **Woudaap - *Ixobrychus minutus***

Het actuele voorkomen Er komen actueel ongeveer 5 broedparen voor in SBZ De Maten. Deze populatie vormt een satelietpopulatie van de metapopulatie van de Midden-Limburgse vijvergebieden.

Actuele staat van instandhouding De populatie is actueel in een voldoende staat van instandhouding. Habitat is uitgebreid aanwezig. De oppervlakte submerse en drijvende vegetaties zijn echter sterk afgenomen en ook de waterkwaliteit is gedaald.

De soort bevindt zich in een goede tot uitstekende staat van instandhouding

Trend Vergeleken met het herstel van de populatie van woudaap vanaf half jaren '90 is er opnieuw een lichte afname van het aantal broedparen.

Potenties Het gebied vertoont een goede potentie voor deze soort, gezien de grote oppervlakte ondiepe waterpartijen en uitgebreide rietkragen en moerasvegetaties.

Aangepast waterbeheer en een beheer gericht op deze soort kan voor een aanzienlijke uitbreiding van geschikt leefgebied zorgen.

518

519 **Bruine kiekendief - *Circus aeruginosus***

Het actuele voorkomen	De broedpopulatie van bruine kiekendief is in de Midden-Limburgse vijvergebieden is bijna volledig verdwenen. Slechts occasioneel is er nog een broedgeval in het aangrenzend SBZ Vijvercomplex Midden-Limburg.
Actuele staat van instandhouding	De soort komt niet meer tot broeden in het SBZ. Het biotoop is ongeschikt en de oppervlakte foerageergebied is te klein. Niet van toepassing
Trend	Afgaande op Limburgse verspreidingsgegevens kan gesteld worden dat er tot de laatste decade van de 20 ^{ste} eeuw een vaste broedpopulatie van bruine kiekendieven voorkwam in bijna alle Midden-Limburgse vijvergebieden. Deze is sinds 2000 zo goed als verdwenen.
Potenties	In een open moeras- en heidelandschap worden de biotoopeisen van deze soort ingelost. Afgaande op de historische aantallen die voorkwamen in dit en in de omliggende gebieden, kan men uitgaan dat dit gebied een beperkte tot matige potentie heeft voor de soort.

520 **Zwarte specht - *Dryocopus martius***

Het actuele voorkomen	De soort broedt in klein aantal (0-1) in de Maten gezien de beperkte oppervlakte oude bossen. Zwarte specht komt algemeen voor in de bossen gelegen ten noorden van de Maten.
Actuele staat van instandhouding	Het leefgebied van de soort maakt deel uit van een kernpopulatie die zich uitstrekt over de Kempen zodat de actuele staat van instandhouding van deze soort kan beschouwd worden als goed tot uitstekend.
Trend	Bossen zijn binnen het gebied doorgaans van recente oorsprong. Gezien het een soort is van oude bossen, kan men ervan uitgaan dat de soort nog maar relatief recent voorkomt in het gebied.
Potenties	Gezien in De Maten hoofdzakelijk open habitats aanwezig zijn en slechts een klein deel van het gebied bestaat uit grotere boskernen, zijn de potenties voor de soort gering.

521 **IJsvogel - *Alcedo atthis***

Het actuele voorkomen	In het gebied komen ongeveer 4 koppels tot broeden. Ook net buiten de grenzen van het gebied komen nog ijsvogels tot broeden.
Actuele staat van instandhouding	In de vijvers is voldoende voedsel aanwezig. Waterkwaliteit van de Steimerbeek is onvoldoende. De soort bevindt zich in een goede tot uitstekende staat van instandhouding
Trend	Deze soort is van nature onderhevig aan felle fluctuaties (cfr. strenge winters). Daarom kon geen duidelijke trend in beeld worden gebracht. Er is in elk geval geen sprake van een afnemende trend.
Potenties	Gezien de grote concentratie ondiepe wateren en stromende beekjes zijn er veel mogelijkheden voor de soort. Dit blijkt ook uit de hoge broeddichtheid van de soort in dit gebied.

522 **Blauwborst - *Luscinia svecica***

Het actuele voorkomen In het gebied komt momenteel een populatie voor van ongeveer 15 broedparen. Dat waren er nog 40 in de periode 2000-2002.

Actuele staat van instandhouding De populatie in de Maten is relatief klein. De oppervlakte geschikt habitat is sterk afgenomen door onder andere verdroging van vijverstaarten en verregaande verlandings.

De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding

Trend Over het algemeen kende de soort in Vlaanderen een expansie tijdens de voorbije twee decades. De soort is in De Maten echter sterk achteruit gegaan door afwezigheid van droogvallende slikranden, weinig dynamisch peilbeheer en een daling van de waterkwaliteit en waterpeil in het gebied. In 1993 kwamen er in De Maten nog 58 koppels voor (med. Carlo vanderydt)

Potenties Gezien de zeer grote broeddichtheid die tot half jaren '90 van de vorige eeuw voorkwam, kan gesteld worden dat de potentie voor deze soort groot is.

523 **Kwak - *Nycticorax nycticorax***

Het actuele voorkomen In 2002 was er een broedgeval in de Maten en in 2008 was er sprake van een mogelijk broedgeval. Ook tijdens de migratieperioden voor de soort worden er jaarlijks pleisterende exemplaren gezien.

Actuele staat van instandhouding Aangezien geen populatie aanwezig is en aangezien broedgevallen in het verleden ook niet bekend zijn, is het niet zinvol een uitspraak te doen over de actuele staat van instandhouding..

Trend Er zijn geen historische broedgevallen bekend van deze soort in dit of in de omliggende vijvergebieden. Afgaande op de twee broedpogingen sinds 2000 lijkt de soort licht aan het uitbreiden.

Potenties Naast de twee (mogelijke) broedgevallen sinds 2000, wordt de soort hier ook waargenomen tijdens de trekperioden. Deze combinatie onderstreept een zekere potentie voor deze soort.

524

525 **Boomleeuwerik - *Lullula arborea***

Het actuele voorkomen Er zijn af en toe tijdelijke zangposten in De Maten maar de afgelopen 20 jaar is de soort in dit SBZ niet tot broeden gekomen.

Actuele staat van instandhouding Geschikt biotoop is aanwezig, maar gezien er voorbije periode geen broedgevallen van de soort voorkomen, is het niet zinvol een uitspraak te doen over de actuele staat van instandhouding.

Trend Het is niet zinvol uitspraken te doen over de trend van deze soort aangezien de soort altijd schaars is geweest (in elk geval sinds 'mensheugnis') en de oppervlakte potentieel leefgebied in het gebied klein is. Regionaal lijkt deze soort een eerder negatieve trend te vertonen (cfr. omliggende heidegebieden)

Potenties In principe zou er zich een kleine populatie kunnen vestigen. Waarschijnlijk is de begrazing tijdens het broedseizoen en/of recreatiedruk een hinderpaal. Uitbreiding van habitattypes 2310, 4030 of 6230 vergroot de broedpotentie voor deze soort

526 **Porseleinhoen – *Porzana porzana***

Het actuele voorkomen De soort broedt in wisselende, lage aantallen in het gebied. Ook in het aangrenzende SBZ "Bokrijk en omgeving" komt de soort voor.

Actuele staat van instandhouding De soort komt slechts sporadisch tot broeden. Wel zijn er bijna jaarlijks waarnemingen in het gebied. Geschikt habitat is actueel echter slechts beperkt aanwezig.

Trend Het aantal broedgevallen in dit gebied is laag en kent een fluctuerend verloop. Trend onduidelijk.

Potenties Geschikt habitat en goede habitatkwaliteit is beperkt aanwezig. Waterpeilbeheer en ontwikkeling van jonge verlandingsstadia bieden bijkomende potenties voor de soort.

527 **Roerdomp - *Botaurus stellaris***

Het actuele voorkomen In 2008 was er geen broedgeval, in 2009 was er slechts één broedgeval van roerdomp aanwezig in De Maten. In de jaren '80 en '90 van vorige eeuw kwam er een vaste broedpopulatie van 1 tot 3 broedkoppels voor.

Actuele staat van instandhouding Het aantal broedparen is onvoldoende om te functioneren als satelietpopulatie. Het waterregime van tal van vijvers is niet op de soort of op het ontwikkelen van (voldoende brede) verlandingsvegetaties afgestemd. Door de slechte waterkwaliteit ontbreekt een gevarieerde oevervegetatie en is het water vaak troebel.

Deze soort bevindt zich in een gedeeltelijk gedegradeerde staat van instandhouding.

Trend Afgaande op de broedgegevens van de jaren '80 en '90 van vorige eeuw, is er actueel een felle afname van het aantal broedgevallen merkbaar.

Potenties Het gebied vertoont een goede potentie voor deze soort, gezien de grote oppervlakte ondiepe waterpartijen en uitgebreide rietkragen.

Aangepast waterbeheer (cfr. probleem van de uitheemse, invasieve vissoorten) en een verbetering van het leefgebied in de noordelijke vijvercascade kan voor aanzienlijke uitbreiding van geschikt leefgebied zorgen.

528

529 **Doortrekkende en overwinterende vogels**

530 **Krakeend - *Anas strepera***

Het actuele voorkomen De soort komt in fluctuerende aantallen overwinteraars en broedgevallen voor binnen SBZ De Maten.

Actuele staat van in-standhouding	Er ligt een grote oppervlakte geschikt overwinteringsbiotoop en er is voldoende rust aanwezig (cfr. aanduiding van ruim 100ha rustgebied in het reservaat)
Trend	Fluctuerende aantallen overwinteraars;
Potenties	gezien de grote oppervlakte vijvers en de afbakening van een rustgebied (100ha), heeft dit gebied een grote potentie als overwinterings- en doortrekgebied voor de krakeend.

531

532

INFORMATIEF DOCUMENT

533

6. Beschrijving van de maatschappelijke context

534 De Habitatrictlijngebieden en Vogelrichtlijngebieden hebben niet enkel en alleen een ecologische
535 betekenis. Een gebied wordt ook, actief en passief, gebruikt door verschillende gebruikers. De op-
536 maak en realisatie van instandhoudingsdoelstellingen situeert zich lokaal dan ook binnen een be-
537 paalde planologische, beleidsmatige en socio-economische context. De actuele natuurwaarden zijn
538 tot zekere hoogte een gevolg van die actuele en historische socio-economische activiteiten. Daar-
539 naast heeft deze context ook invloed op de perspectieven voor de natuur en de verschillende be-
540 trokken sectoren in een bepaald gebied. Het is dan ook evident dat deze context mee in overwe-
541 ging wordt genomen bij het uitvoeren van de instandhoudingsdoelstellingen en de prioriteiten voor
542 een bepaald gebied.

543 Dit hoofdstuk beschrijft allereerst de planologische situatie (paragraaf 6.1). Daarnaast gebeurt een
544 eerste situering van een aantal eigenaars- en gebruikerscategorieën die in het gebied actief zijn
545 (paragraaf 6.2). De socio-economische context wordt mee in overweging genomen bij de uitwer-
546 king van de sterktezwakteanalyse (hoofdstuk 7) en van de doelstellingen (zie hoofdstuk 8). De
547 verzamelde informatie zal bovendien gebruikt worden voor het opstellen van actieprogramma's.

548 **Noot bij de interpretatie van de cijfergegevens**

549 Een groot deel van de analyses in dit hoofdstuk zijn gebaseerd op GIS-gegevens. De praktijk leert
550 dat niet alle gegevens geografisch even accuraat zijn. Bij de verschillende berekeningen en mani-
551 pulaties kunnen bovendien kleine fouten optreden. Een concreet gevolg is dat de opgenomen cij-
552 fers enkel relatief geïnterpreteerd mogen worden. Voor de opmaak van percentages is als alge-
553 meen principe gebruik gemaakt van de afbakening van het Habitatrictlijngebied. De totale opper-
554 vlakte van het Habitatrictlijngebied is 698 ha. Noot: geen oppervlakte van SBZ-V. Verwarrend

555 De gegevens zijn steeds de weergave van de situatie op het moment van inventarisatie of de stu-
556 die en dus niet noodzakelijk van de actuele situatie op het terrein. Daarom is steeds de bronver-
557 melding van de gebruikte gegevens opgenomen. Eigen aan GIS is ook dat verschillende informatie-
558 lagen niet steeds digitaal op elkaar afgestemd zijn. Bij berekeningen kunnen hierdoor snippers
559 ontstaan, die het gevolg zijn van 'fouten' bij de digitalisering. Deze slivers worden benoemd in de
560 rapportage.

561 **6.1. Beschrijving van de planologische context**

562 In de context van de opmaak van de instandhoudingdoelstellingen zijn een hele reeks van planolo-
563 gische statuten mogelijk, die al dan niet onder de zuivere noemer "ruimtelijke ordening" (met na-
564 me plannen van aanleg of ruimtelijk uitvoeringsplannen) vallen. In het kader van de opmaak van
565 de instandhoudingdoelstellingen beperken we ons tot de ruimtelijke bestemmingen, de oppervlak-
566 tedelfstoffenplannen, ruimtelijke beschermingsstatuten vanuit het beleid op vlak van onroerend
567 erfgoed en de planning in het kader van het integraal waterbeleid.

568 **Ruimtelijke bestemmingen**

569 *De ruimtelijke bestemming van een gebied is vastgelegd in het Gewestplan en/of verschillende*
570 *Ruimtelijke Uitvoeringsplannen. De verschillende ruimtelijke bestemmingen kunnen geclusterd*
571 *worden tot een aantal hoofdcategorieën. In Tabel 6-1 wordt een overzicht gegeven van de voor-*
572 *komende bestemmingen binnen de verschillende deelgebieden. Tevens wordt het relatieve aandeel*
573 *per elke hoofdcategorie aangegeven. In bijlage 5 wordt de bestemmingsverdeling binnen het ge-*
574 *bied gesitueerd op kaart.*

575 Meer dan 75 % van de oppervlakte van De Maten heeft een bestemming 'Natuur en reservaat'
 576 (natuurgebieden, natuurreservaat, natuurgebied met wetenschappelijke waarde). Daarnaast komt
 577 een klein aandeel 'Overig groen' voor (2,7%). De bestemming 'Bos' is niet aanwezig in De Maten.
 578 'Landbouw' is de tweede meest voorkomende bestemming met circa 18,5%. Van de andere be-
 579 stemmingscategorieën komen slechts kleine oppervlakten voor. Binnen het habitatrictlijngebied
 580 dat geen vogelrichtlijngebied is ten noorden van de Slagmolenweg heeft 7 ha de bestemming 'Re-
 581 creatie'. Binnen het deel dat van het vogelrichtlijngebied dat geen habitatrictlijngebied is komt 7
 582 ha woongebied voor aan de randen van de SBZ en 7 ha bestemd voor gemeenschapsvoorzieningen
 583 (categorie 'Andere'). Het gedeelte voor gemeenschapsvoorzieningen ligt centraal in De Maten. Hier
 584 bevindt zich een waterzuiveringsstation.

585 Tabel 6-1. Overzicht van de ruimtelijke bestemmingen en hun percentuele aandeel in de totale
 586 oppervlakte van het gebied.⁷

	Nr deel- gebied	Ruimtelijke bestemmingscategorie ⁸							
		Wonen	Recreatie	Natuur en reser- vaat	Overig groen	Bos	Land- bouw	Industrie	Andere
Totale oppervlakte (ha)		7	7	438	16	/	108	>0	7
Aandeel(% totale op- pervlakte SBZ)		1,3	1,1	75,1	2,7		18,5	0,0	1,3

587

588 In de periode 2004-2008 werkte de Vlaamse overheid in overleg met gemeenten, provincies en
 589 belangengroepen in 13 buitengebiedregio's een ruimtelijke visie uit voor landbouw, natuur en bos.
 590 Deze visie geeft op hoofdlijnen aan welke gebieden behouden blijven voor landbouw en waar er
 591 ruimte kan zijn voor natuurontwikkeling of bosuitbreiding. De visie vormt de basis voor de opmaak
 592 van concrete gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen die de bestemmingen op perceelsniveau
 593 vastleggen. De prioriteiten en fasering voor de opmaak van deze ruimtelijke uitvoeringsplannen
 594 worden aangegeven in operationele uitvoeringsprogramma's

595 In het operationeel uitvoeringsprogramma is aangegeven welke gewestelijke ruimtelijke uitvoe-
 596 ringsplannen de Vlaamse overheid de komende jaren zal opmaken voor de afbakening van de res-
 597 terende landbouw-, natuur- en bosgebieden. De acties uit het uitvoeringsprogramma bij het eind-
 598 voorstel van gewenste ruimtelijke structuur worden onderverdeeld in drie categorieën:

- 599 1. Gebieden waarvoor onmiddellijk gestart kan worden met de voorbereiding van een ge-
 600 westelijk ruimtelijk uitvoeringsplan (RUP).
- 601 2. Gebieden waarvoor verder overleg en/of onderzoek nodig is
- 602 3. Gebieden waarvoor de opmaak van een gewestelijke RUP op korte termijn niet mogelijk
 603 is. Voor een eerste

604 Voorliggend gebied overlapt met de buitengebiedregio Limburgse Kempen en Maasland. Op 12
 605 december 2008 nam de Vlaamse Regering kennis van deze visie en keurde ze de beleidsmatige
 606 herbevestiging van de bestaande gewestplannen voor ca. 16.600 ha agrarisch gebied én een ope-
 607 rationeel uitvoeringsprogramma goed.

608 Binnen De Maten werden geen agrarische gebieden herbevestigd. In onderstaande tabel wordt een
 609 overzicht gegeven van de verschillende acties die opgenomen zijn in het operationeel uitvoerings-
 610 programma.

⁷ Gebruikte datalagen voor berekening zijn:

Gewestplan, vector, toestand 01/01/2002 (Departement Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed, AGIV-product).

Gewestelijke Ruimtelijke Uitvoeringsplannen, vector, toestand 03/06/2009 (Departement Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed).

⁸ De ruimtelijke bestemmingscategorieën zijn gebaseerd op een clustering van de categorieën opgenomen in het Gewestplan aangevuld met de geldende G-RUP's in de verschillende Habitatrictlijngebieden

611

612 *Tabel 6.2. Overzicht van de verschillende acties opgenomen in het operationeel uitvoeringsprogramma met*
 613 *betrekking tot De Maten.⁹*

Prioriteit	Naam	Omschrijving
Gebieden waarvoor geen acties op korte termijn opgestart worden	Maten en de Stiemerbeekvallei (actie nr. 72)	<p>Opmaak van een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan voor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Versterken van de natuurwaarden in de Stiemerbeekvallei (8.11) en het complex De Maten (47.3) met aandacht voor de landschappelijke en cultuurhistorische waarde (57.1). Voor het gebied De Maten geldt eveneens het behoud en versterking van complexen van heiden, landduinen en vennen met aandacht voor het herstel van de natuurlijke hydrologie en ruimtelijke buffering. - Het nader uitwerken van de verweving van landbouw, natuur, bos en waterberging in het gebied Bijenberg (49.4) en Stiemerbeekvallei (52.7), rekening houdend met de instandhoudingsdoelstellingen voor het SBZ-H en SBZ-V gebied, socio-economische betekenis van het gebied voor de landbouwen de potenties voor natuurontwikkeling. - Het bouwvrij houden van de gave open ruimte van Godsheid - Maten (50.1) met behoud van houtkanten, bomenrijen als stapstenen tussen de natuurcomplexen en als habitat voor soorten van kleinschalige agrarische cultuurlandschappen. - Het behouden en versterken van de landschapsecologische relatie tussen de verbinding boscomplex tussen Bokrijk en de Maten (48.4) en de aangrenzende omvangrijke en ecologisch zeer waardevolle bos- en natuurcomplex van Bokrijk (46.1) en de Maten (47.3). <p><i>Motivatie</i></p> <p><i>Verder onderzoek en overleg nodig i.f.v. het gedetailleerd in kaart brengen van het landbouwgebruik en de landbouwbedrijfszetels, concrete mogelijkheden voor uitbreiden van natuur- of bosgebieden en mogelijkheden voor waterberging. Opmaken gevoeligheidsanalyse voor bestaande landbouwbedrijven in het gebied.</i></p> <p><i>Afstemmen met het in onderzoek zijnde natuurrichtingsproject Stiemerbeek</i></p> <p><i>Afstemmen met het strategisch project De Wijers (2008-2011).</i></p> <p><i>Afstemmen met acties in uitvoering van de nadere uitwerking van het economisch netwerk Albertkanaal en met het afbakingsproces regionaalstedelijk gebied Hasselt-Genk.</i></p>

614

615 Het strategische project De Wijers loopt van 2008 tot 2011. Het is de bedoeling om binnen het
 616 tijdsbestek van 3 jaar in samenwerking met een brede groep actoren in het projectgebied - waar
 617 ook De Maten toe behoort - een gebiedsdekkende basisvisie te ontwikkelen. Deze gebiedsdekkende
 618 basisvisie zal als kapstok dienen voor het plannen van concrete acties en het inzetten van een in-
 619 strumentarium. Het gebied 'De Wijers' is zeer rijk aan kansen voor natuur, bos, landschap, cul-
 620 tuurhistorie en - door de talrijke opportuniteiten voor recreatie en toerisme - ook voor de regionale
 621 economie en plattelandsontwikkeling.¹⁰

⁹ Operationeel uitvoeringsprogramma regio Limburgse Kempen-Maasland, 12 december 2009

¹⁰ <http://www.vlm.be/algemeen/zoek/Pages/default.aspx?k=de%20wijers>

622

623 **Vlaams Ecologisch Netwerk en Integraal Verwevings- en Ondersteunend Net-**
624 **werk**

625 Voor de ontwikkeling van een duurzame natuurkwaliteit worden het Vlaams Ecologisch Netwerk
626 (VEN), de natuurverwevingsgebieden (NVWG) en de natuurverbindingsgebieden (NVBG) afgeba-
627 kend. De laatste twee categorieën vormen samen het Integraal Verwevings- en Ondersteunend
628 Netwerk (IVON). De totale oppervlakte VEN bedroeg op 1 januari 2009, 87.073 ha. De oppervlakte
629 IVON bedroeg toen 1.529 ha.

630 De 'natuurlijke structuur' in Vlaanderen bestaat uit gebieden waar de natuurfunctie in verschillende
631 gradaties aanwezig is. Het VEN vormt met haar grote, aaneengesloten gebieden de ruggengraat
632 van de toekomstige 'natuurlijke structuur'. Het VEN bestaat uit de Grote Eenheden Natuur (GEN)
633 en Grote Eenheden Natuur in Ontwikkeling (GENO). Natuurverwevingsgebieden (NVWG) worden
634 afgebakend in aaneengesloten gebieden ter ondersteuning van het VEN. Zij vormen als het ware
635 een beschermende jas voor de natuurkernen. Voor de verbinding van de verschillende natuurker-
636 nen worden Natuurverbindingsgebieden (NVBG) afgebakend. Binnen het IVON – Natuurverwe-
637 vings- en verbindingsgebieden worden bijkomende kansen gegeven aan planten en dieren. Andere
638 functies zoals landbouw, recreatie, bosbouw, wonen, ... mogen hierdoor niet in het gedrang komen.

639 In *Tabel 6-2* wordt een overzicht gegeven van de voorkomende categorieën van het VEN en het
640 NVWG binnen de verschillende deelgebieden. Tevens wordt het relatieve aandeel per categorie
641 aangegeven. Bijna 60% van De Maten is aangeduid als Grote Eenheid Natuur. Vooral de vijfverke-
642 tens en hun directe omgeving zijn aangeduid als VEN. In bijlage 5 wordt het VEN binnen De Maten
643 aangegeven op kaart. In De Maten werd geen Natuurverbindingsgebied afgebakend.

644

645 *Tabel 6-2. Overzicht van de categorieën van het VEN en NVWG en hun percentuele aandeel in de*
646 *totale oppervlakte.*¹¹

	Nr deel- gebied	Categorie	
		Vlaams Ecologisch Netwerk	
		Grote eenheid natuur (GEN)	Grote eenheid natuur in ont- wikkeling (GENO)
Totale oppervlakte (ha)		339	/
Aandeel (% totale oppervlakte SBZ)		58	/

647

648

649 Natuurverbindingsgebieden worden aangeduid door de provincies in de provinciale ruimtelijke
650 structuurplannen. Er zijn natte natuurverbindingsgebieden waarbij het waternetwerk het uitgangs-
651 punt vormt en droge natuurverbindingsgebieden waarbij hogere gronden een verbindende functie
652 hebben. In en rond De Maten zijn verschillende verbindingsgebieden voorgesteld ¹². (Zie richting-
653 gevend gedeelte van het RSPLimburg)

654 Droge natuurverbindingen:

655 - NVB 25, Genk, Diepenbeek tussen Bokrijk en vijvers/Maten

¹¹ Gebruikte datalagen voor berekening zijn:

Gebieden van VEN en IVON, vector, toestand 10/07/2009 (Agentschap voor Natuur en Bos).

¹² Adriaens T., Peymen J. & Decler K. (2007). *Digitaal gegevensbestand Natuurverbindingsgebieden en ecologische infrastructuur van bovenlokaal belang in Vlaanderen. Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.*

656 - NVB 26, Genk, Diepenbeek, tussen noordelijk deel Maten en Demervallei LUC, via bufferge-
657 bied ten oosten van Maten

658 - NVB 27, Diepenbeek, tussen westelijke vijverketting Langewaters ten noorden van Albert-
659 kanaal en Demervallei LUC

660 - NVB 24, Genk, As, tussen Maten via Zonhoverheide en bossen ten noorden Horenberg

661 Er werden geen natte natuurverbindingsgebieden voorgesteld.¹³.

662

663 **Ruimtelijke bescherming en beleid met betrekking tot onroerend erfgoed**

664 Het onroerend erfgoed wordt in Vlaanderen beschermd via een aantal ruimtelijke sporen: er is het
665 spoor van de beschermde landschappen, dorpsgezichten, archeologische monumenten, archeologi-
666 sche zones, monumenten en het spoor van de tandem ankerplaatsen en erfgoedlandschappen. Via
667 het nieuwe Decreet Ruimtelijke Ordening¹⁴ is het verplicht advies te vragen aan het Departement
668 Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed bij elke stedenbouwkundige vergunning
669 binnen beschermde landschappen, stads- en dorpsgezichten, monumenten, archeologische monu-
670 menten, archeologische zones en erfgoedlandschappen, alsook binnen ankerplaatsen voor wat
671 betreft de vergunningen, onderworpen aan de zorgplicht.

672 De bescherming van landschappen dorpsgezichten, monumenten, archeologische monumenten en
673 archeologische zones heeft gevolgen voor eigenaars, beheerders en gebruikers. Allereerst is er een
674 zogenaamde onderhouds- en instandhoudingsplicht om het beschermde goed in goede staat te
675 houden. Het uitvoeren van werkzaamheden is bovendien onderworpen aan een vergunning en/of
676 toestemming. Ankerplaatsen en erfgoedlandschappen vormen een onderdeel van een vernieuwd
677 landschapsbeleid. Erfgoedlandschappen worden aangeduid in de ruimtelijke uitvoeringsplannen.
678 Erfgoedlandschappen zijn gebaseerd op de ankerplaatsen, de meest waardevolle landschappen van
679 Vlaanderen, waarin een geheel van verschillende erfgoedelementen (naast landschappelijke ook
680 monumentale of archeologische) voorkomt. Erfgoedlandschappen zijn momenteel niet van toepas-
681 sing in het kader van het opstellen van instandhoudingsdoelstellingen. Er zijn momenteel twee
682 erfgoedlandschappen die gelegen zijn buiten de Europees beschermde gebieden (mededeling Mira
683 Van Olmen d.d. 22/07/2009). De aanduiding van ankerplaatsen op zich heeft geen rechtsgevolgen
684 voor de burger. Na de aanduiding geldt voor de administratieve overheden wel een zorgplicht. De
685 aanduiding van de ankerplaatsen heeft tot doel de landschappelijke waarden en landschappelijke
686 kenmerken van deze landschappen mee te laten spelen in het afwegingskader bij het opstellen van
687 die ruimtelijke uitvoeringsplannen die geheel of gedeeltelijk in ankerplaatsen gelegen zijn. Bij de
688 opmaak van een dergelijk RUP, worden de landschapswaarden en -kenmerken doorvertaald in
689 stedenbouwkundige voorschriften. Vanaf de opname in de ruimtelijke uitvoeringsplannen worden
690 de ankerplaatsen erfgoedlandschappen genoemd. De stedenbouwkundige voorschriften uit het RUP
691 gelden voor alle burgers uit de betrokken gebieden. Drie categorieën van ankerplaatsen worden
692 onderscheiden, met name definitief vastgestelde, voorlopig vastgestelde en voorstellen uit de land-
693 schapsatlas.

694 In Tabel 6-3 wordt een overzicht gegeven van de verschillende plannen uit het onroerend erfgoed,
695 die betrekking hebben op SBZ De Maten. In bijlage 5 worden de planlichamen met betrekking tot
696 onroerend erfgoed in en rond het gebied geïllustreerd op kaart.

697

¹³ Adriaens T., Peymen J. & Decler K. (2007). *Digitaal gegevensbestand Natuurverbindingsgebieden en ecologische infrastructuur van bovenlokaal belang in Vlaanderen*. Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.

¹⁴ decreet van 18 mei 1999 houdende de organisatie van de ruimtelijke ordening, gewijzigd bij de decreten van 28/9/1999, 22/12/1999, 26/4/2000, 8/12/2000, 13/7/2001, 1/3/2002, 8/3/2002, 19/7/2002, 28/2/2003, 4/6/2003, 21/11/2003, 7/5/2004, 22/4/2005, 10/3/2006, 16/6/2006, 7/7/2006, 22/12/2006, 9/11/2007 en 21/12/2007

699

700

701

Categorie	Naam	Deelgebieden van gebied	Oppervlakte totaal (ha)	Oppervlakte binnen gebied (ha)
Beschermd landschap	Natuurreservaat De Maten	1, SBZ-V	323	322
Beschermd dorpsgezicht	Onmiddellijke omgeving Slagmolen, alsook deel van Striemerbeek en deel van Slagmolenweg met brug	1, SBZ-V	1	1
Beschermd monument	Slagmolenstraat 76: Slagmolen (watermolen)	1	>0	>0
Ankerplaats				
Definitief vastgesteld	/			
Voorlopig vastgesteld	/			
Voorstellen landschapsatlas	De Maten	1, SBZ-V	562	522
Archeologische sites	/			

702

703 **Beheerplannen in het kader van het integraal waterbeheer**

704 De contouren van het Vlaamse waterbeleid liggen vast in het decreet Integraal Waterbeleid van
705 18 juli 2003. Het decreet is ook een vertaling van de Europese Kaderrichtlijn Water naar de Vlaamse
706 wetgeving.

707 Het waterbeleid krijgt vorm in waterbeheerplannen. Er worden in Vlaanderen plannen opgemaakt
708 voor de stroomgebiedsdistricten van de Schelde en de Maas, voor de elf bekkens en voor de 103
709 deelbekkens. Tussen al deze plannen is er een intense samenhang. De waterbeheerplannen hebben
710 als doel samen een integraal waterbeheer in de praktijk te brengen, elk op het juiste niveau. Op 9
711 juli 2009 keurde de Vlaamse Regering de stroomgebiedbeheerplannen principieel goed. Op 30 ja-
712 nuari 2009 keurde de Vlaamse Regering het besluit voor de vaststelling van de bekkenbeheerplan-
713 nen en de bijhorende deelbekkenbeheerplannen definitief goed. Zowel in het bekkenbeheerplan als
714 de deelbekkenplannen is een visie op het watersysteem en bijbehorende acties opgenomen.

715 De Maten maakt deel uit van het Demerbekken en ligt in het waterschap bovenstroom Demer op
716 de overgang tussen het deelbekkens van de Midden-Demer en Boven-Demer. Alle acties die een
717 invloed hebben op de waterkwaliteit van de Stiemerbeek zijn van belang voor de instandhoudings-
718 doelstellingen. In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de verschillende acties op-
719 genomen in het bekkenbeheerplan die in de buurt liggen van De Maten. Op
720 www.limburg.be/waterlopen zijn de verschillende deelbekkenbeheerplannen raadpleegbaar.
721

722 Voor de Boven-Demer zijn volgende maatregelen voorzien:

- 723 - Integraal project "Herwaardering van de Stiemer en Oude Stiemer". Korte projectbeschrij-
724 ving: ter herwaardering van de Stiemer en Oude Stiemer moeten de overstorten gesaneerd
725 worden en de oude oeververstevigingen verwijderd worden. De beek moet waar mogelijk
726 hermeanderen en oude meanders moeten terug aangekoppeld worden

¹⁵ Gebruikte datalagen voor berekening zijn:

Onroerend erfgoed en Landschapsatlas, vector, toestand 22/07/2009 (Departement Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed).

- 727 - -Project: herwaardering Schabeek
 728 - De Schabeek, een kleine zijbeek van de Stiemer, wordt ge herwaardeerd door het zoeken
 729 naar een andere loop en een hermodulering van de bedding, vooral afwaarts het container-
 730 park. Mogelijkheden om het debiet terug te verhogen moeten geëvalueerd worden, ener-
 731 zijds ter herwaardering van de Schabeek, maar anderzijds om 'de Maten'
 732 te voeden met het water van de Schabeek.

733

734

735 *Tabel 6-4. Overzicht van de acties opgenomen in waterbeheerplannen in de buurt van het gebied.¹⁶*

Thema	Omschrijving van de actie	Initiatiefnemer	Deel-gebieden van gebied
Oppervlakte-waterkwaliteit	Uitvoeren van de bovengemeentelijke saneringsprojecten in het zuiveringsgebied Hasselt die zijn opgenomen op het optimalisatieprogramma (2008 t.e.m. 2012).	VMM, NV Aquafin	Niet nader bepaald

736

737 **6.2. Situering van een aantal eigenaars- en gebruikerscatego-** 738 **rieën**

739 Een divers aantal eigenaars- en gebruikerscategorieën zal betrokken zijn bij de realisatie op het
 740 terrein van de instandhoudingdoelstellingen of zal daar gevolgen van ondervinden. Bepaalde groe-
 741 pen kunnen actief bepaalde beheertaken leveren of hun activiteiten bijsturen. Andere groepen
 742 moeten ermee rekening houden in vergunningsprocedures. In dit hoofdstuk wordt een aantal al-
 743 gemene eigenaars- en gebruikerscategorieën gesitueerd die een belangrijke rol zouden kunnen
 744 spelen in de uitvoering. Dit overzicht is zeker en vast niet volledig. In het kader van de realisatie
 745 van de natuurdoelen dient dit overzicht verder aangevuld en gedetailleerd te worden.

746 **Eigendomssituatie**

747 Binnen het gebied zijn er verschillende soorten eigenaars. Naast de vele kleinere en grote privé-
 748 eigenaars zijn er percelen eigendom van uiteenlopende, openbare besturen en organisaties. Denk
 749 hierbij bijvoorbeeld maar aan de gemeenten, de OCMW's, de kerkfabrieken en natuurverenigingen.
 750 De provincie Limburg is eigenaar van de Groote Huyskenswijer (ca.14ha) Het is op dit moment nog
 751 niet de bedoeling om elke individuele eigenaar te identificeren. Het is op dit moment wel al interes-
 752 sant om op globaal niveau een zicht te hebben op de gronden die in eigendom (en beheer) zijn van
 753 de "natuursector" (ANB, natuurverenigingen, ...) en op de gronden die in eigendom zijn van andere
 754 eigenaars.

755 Bij de overige belangrijke spelers op terrein dienen vermeld: het Waterschap Boven-Demer en de
 756 Bosgroepen Hoge Kempen en Bosgroep Zuid-Limburg.

757 In Tabel 6-5 wordt een overzicht gegeven van de eigendomssituatie in de verschillende deelgebie-
 758 den. In bijlage 5 wordt de eigendomssituatie binnen het gebied op kaart gesitueerd.

759 Iets minder dan 55% van de gronden gelegen binnen De Maten is in privé-eigendom. Op ongeveer
 760 de helft van deze gronden is het voorkeurecht 'natuur' van toepassing. Dit zijn de gronden met
 761 recht van voorkoop binnen Vlaamse en erkende natuurreservaten. Natuurpunt vzw beheert binnen
 762 het gebied bijna 40% van de gronden waarvan 13% in eigendom. Het Agentschap voor Natuur en
 763 Bos zorgt voor het technisch beheer van Diepenbekerbos/Bijenbergbos (zie Tabel 6-5).

764

¹⁶ <http://geoloket.vmm.be/bekkenwerking>

	Nr deel- gebied	Categorie						
		Eigendom ANB	Niet eigen- dom, be- heer ANB	Technisch beheer conform bos- decreet	Eigendom; Natuur- vere- niging	Beheer natuur- vere- niging	Gronden recht van voorkoop natuur ¹⁸	Ander
Totale oppervlakte (ha)		/	/	30	76	145	167	166
Aandeel(% totale op- pervlakte SBZ)		/	/	5,1	13,0	24,9	28,6	28,5

766 **Bevoegde besturen en beherende verenigingen**

767 Voor de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen zullen de verschillende bevoegde besturen
768 en organisaties in De Maten moeten samenwerken. In Tabel 6-6 wordt een overzicht gegeven van
769 de belangrijkste bevoegde besturen en terreinbeherende verenigingen die een vorm van ruimtelijk
770 beheer voeren.

771 Tabel 6-6. Situering van de bevoegde structuren en structuren binnen het gebied.¹⁹

	Naam	Oppervlakte binnen gebied (ha)	Aandeel van gebied (%)
Betrokken provincies	Provincie Limburg	583	100
Betrokken gemeenten	Genk	413	70,8
	Hasselt	34	5,9
	Diepenbeek	136	23,3
Betrokken bekkenbesturen	Demerbekken	583	100

¹⁷ Gebruikte datalagen voor berekening zijn:

Patrimoniumdatabank, vector, toestand 02/07/2009 (Agentschap voor Natuur en Bos).

Erkende natuurreservaten v.z.w. Durme, vector, toestand 09/02/2009 (v.z.w. Durme)

Erkende natuurreservaten v.z.w. Limburgs Landschap, vector, toestand 03/04/2009 (v.z.w. Limburgs Land-
schap).

Erkende natuurreservaten v.z.w. Natuurpunt, vector, toestand 08/04/2009(v.z.w. Natuurpunt).

Gebieden met recht van voorkoop in de visiegebieden van de Vlaamse en erkende natuurreservaten, vector,
toestand 25/07/2008 (Agentschap voor Natuur en Bos).

¹⁸ Het betreft hier enkel en alleen de gebieden met recht van voorkoop in relatie tot de Vlaamse en erkende
natuurreservaten. In sommige gebieden kunnen nog andere rechten van voorkoop in relatie tot de ruimtelijke
uitvoeringsplannen, ruilverkaveling, natuurinrichting etc. van kracht zijn. Daarnaast is er in het ganse VEN een
voorkooprecht van kracht.

¹⁹Gebruikte datalagen voor berekening zijn:

Voorlopig referentiebestand provinciegrenzen, toestand 22/05/2003 (Vlaamse Landmaatschappij, AGIV-
product).

Voorlopig referentiebestand gemeentegrenzen, vector, toestand 22/05/2003 (Vlaamse Landmaatschappij,
AGIV-product).

Vlaamse Hydrografische Atlas - Zones, vector, toestand 27/05/2009 (Vlaamse Milieumaatschappij, Afdeling
Operationeel Waterbeheer, AGIV-product).

Geografische indeling van watersystemen, vector, toestand 21/03/2008 (Vlaamse Milieumaatschappij, Afdeling
Operationeel Waterbeheer, AGIV-product).

Regionale Landschappen, vector, toestand 22/09/2009 (Vlaams Overleg Regionale Landschappen)

Bosgroepen, vector, toestand 02/07/2009 (Agentschap voor Natuur en Bos).

Wildbeheerseenheden, vector, toestand 30/07/2009 (Hubertus Vereniging Vlaanderen).

Betrokken waterschappen	Bovenstroom Demer	583	100
Betrokken regionale landschappen	Kempen en Maasland	413	70,8
	Haspengouw	170	29,2
Erkende terreinbeherende natuurverenigingen	Natuurpunt vzw	121	37,9
Betrokken bosgroepen	Hoge Kempen	413	70,8
	Zuid-Limburg	171	29,2
Betrokken WBE's	/	0	0

772

773 **Noot: op andere plaatsen 698 ha.**

774 **Inventarisatie van het landbouwgebruik**

775 De inventarisatie van het landbouwgebruik binnen het gebied gebeurt via de methodiek van de
776 landbouwgevoeligheidsanalyse. Deze maakt een vergelijking tussen de landbouwgronden in de
777 verschillende Speciale Beschermingszones (en hun deelgebieden). De meest "gevoelige" gronden
778 zijn deze die voor de landbouw op dit moment het meest van belang zijn. Hierbij wordt zowel reke-
779 ning gehouden met intrinsieke landbouwwaarde van de gronden alsook met het belang van de
780 percelen in de bedrijfsstructuur van de huidige gebruiker. De methodiek is gebaseerd op een desk-
781 topanalyse van bestaande datasets. De gegevens van de Mestbank vormen hiervoor een belangrij-
782 ke bron, samen met heel wat geografisch kaartmateriaal over bodemtypes, juridische randvoor-
783 waarden en dergelijke. Het is niet de bedoeling om op basis van deze ruwe data uitspraken te doen
784 of conclusies te trekken voor individuele bedrijven. Maar het instrument biedt wel de mogelijkheid
785 om de mogelijke impact op de landbouw te vergelijken tussen de verschillende (deelgebieden van)
786 Habitat- en Vogelrichtlijngebieden.

787 Een toelichting over de gebruikte methodiek en een uitvoerige beschrijving van de uitkomsten is
788 opgenomen in bijlage 6. Onderstaand wordt een korte synthese gegeven van de belangrijkste re-
789 sultaten.

790 In het voorliggende gebied is 79 hectare landbouwgrond geregistreerd door 17 bedrijven. De ge-
791 bruikspcelen bevinden zich vooral in het westelijk deel van de gebied. Ook centraal en in het
792 oosten komen verspreid liggende gebruikspcelen voor. Er ligt 1 perceel met bedrijfsgebouwen in
793 het gebied: dit ligt zowel in Vogel- als in Habitatrichtlijngebied. Daarnaast liggen er 3 percelen met
794 bedrijfsgebouwen binnen een straal van 300 meter rond het gebied. 5 ha van de aanwezige land-
795 bouw behoort tot de 'vergroete huiskavel'²⁰ en wordt dus gezien als zeer waardevolle grond op het
796 vlak van ruimtelijke ligging ten opzichte van de bedrijfsgebouwen.

797 Op juridisch en beleidsmatig vlak (Bijlage X kaart 27-2) scoren de geregistreerde landbouwgronden
798 in het westelijk deel van deze gebieden erg goed of matig, deze in het oostelijk deel scoren erg
799 laag. De gronden met de hoogste scores liggen niet in VEN-gebied, niet in RVV²¹ 'natuur'-gebied,
800 wel in (landschappelijk waardevol) agrarisch gebied en in zones waar derogatie mogelijk is. De
801 gronden die matig scoren liggen wel in RVV 'natuur'-gebied, maar verder in dezelfde bestemmin-
802 gen als deze met de hoogste score. De gronden met lage scores in het oostelijk deel van deze ge-
803 bieden liggen telkens wel in VEN-gebied, wel in RVV 'natuur'-gebied, in groene gewestplanbe-
804 stemmingen en in zones met strengere bemestingsnormen. (noot: dit is op zich niet begrijpbaar
805 zonder verwijzing naar methodiek)

806 Op fysische vlak (Bijlage X, kaart 27-3) scoren de meeste gronden goed, enkele kleinere percelen
807 scoren matig laag. Dit kan voornamelijk verklaard worden door een lagere score voor de parameter
808 bodemtextuur, natuurlijke drainage en kaveloppervlakte.

²⁰ Aangegeven percelen van gekende terreinbeheerders werden niet als landbouwpercelen mee opgenomen en zijn niet meegerekend in het aantal bedrijven, het aantal percelen en de oppervlakte. Percelenstukken die aan de rand van het SBZ voor 5 meter of minder in het gebied liggen worden niet mee opgenomen om fouten bij het op elkaar leggen van kaartlagen te minimaliseren

²¹ RVV: Recht Van Voorkoop

809 Qua bedrijfsgebonden parameters (Bijlage X kaart 32-4) scoren de meeste gronden matig. De
 810 gronden in het oostelijk deel van 'De Maten' scoren lager, samen met nog enkele verspreid gelegen
 811 percelen. In het westen van het gebied is één bedrijfszetel in het gebied gelegen, de aangrenzende
 812 percelen scoren dan ook goed voor de parameter "afstand tot de bedrijfszetel". Qua grondgebruiks-
 813 intensiteit van de teelten scoort het gebied vrij laag: er komen vooral veel graslanden voor. De
 814 scores voor de factor productieomvang zijn of hoog of laag. Voor de andere parameters scoren de
 815 gronden in dit gebied vrij uiteenlopend, maar algemeen vrij laag.

816 De totale gevoeligheidsscores (Bijlage X kaart 27-1 en tabel 9) liggen voornamelijk in klassen 6 tot
 817 8 (in het oosten), klassen 11 tot 15 en klasse 17 (centraal en westelijk deel). In klasse 14 en 15
 818 ligt bijna 40% van de gronden van het gebied. In de hoogste 2 en de laagste 4 klassen komen (zo
 819 goed als) geen gronden voor. De gronden in deze gebieden scoren gelijkaardig als in het zuid-
 820 oosten van de Kempen. In het noordwesten van deze landbouwstreek scoren de gronden gemid-
 821 deld genomen hoger dan in 'De Maten'.

822 *Tabel 6-7. Opdeling van de aanwezige landbouwgronden per gevoeligheidsklasse (zonder terreinbeherende*
 823 *verenigingen)*

Gevoeligheidsklasse	Totaal (opp)	Totaal (%)
Tot. opp. deelgebied (in ha)	583	
Minst gevoelig (klasse 1)	0,0	0,0
Klasse 2	0,4	0,5
Klasse 3	0,3	0,4
Klasse 4	0,5	0,7
Klasse 5	1,5	2,0
Klasse 6	5,7	7,3
Klasse 7	8,2	10,5
Klasse 8	3,6	4,6
Klasse 9	0,4	0,4
Matig gevoelig (klasse 10)	0,5	0,7
Klasse 11	7,4	9,4
Klasse 12	6,2	8,0
Klasse 13	6,5	8,3
Klasse 14	16,6	21,2
Klasse 15	14,2	18,2
Klasse 16	0,0	0,0
Klasse 17	6,0	7,7
Klasse 18	0,0	0,0
Meest gevoelig (klasse 19)	0,0	0,0
Tot. Opp. in ldbgebruik (in ha)	78	100
Opp.in ldbgebruik/tot.opp DG (%)	13,4	

824

825 Inventarisatie van het bosbouwgebruik

826 Zowel het bostype als bosgebruik zijn belangrijk voor de instandhoudingsdoelstellingen. Het bostype
 827 wordt bepaald door de boomsamenstelling en leeftijd van het bos. Het beheer wordt getypeerd
 828 aan de hand van de eigendomssituatie en de stand van zaken van het beheer. Voor openbare bos-
 829 sen moet een uitgebreid beheerplan opgemaakt worden met het oog op het multifunctioneel zijn
 830 van het bos. Zo wordt kwalitatief besproken voor welke bossen een beheerplan bestaat. Daarnaast

831 wordt een beeld gegeven van de huidige stand van zaken van de werking van de bosgroep in het
832 gebied.

833 De Maten zijn voor ongeveer 22 % bedekt met bos.

834 Er zijn 2 goedgekeurde bosbeheerplannen binnen de omgrenzing van dit SBZ: Uitgebreid Bosbe-
835 heerplan Stad Genk (bossen De Nieuwe Erven), en het uitgebreid Bosbeheerplan Gemeente Die-
836 penbeek.

837 Een overzicht van de eigendomssituatie van het gekarteerde bosareaal binnen het gebied is opge-
838 nomen in Tabel 6-8. Ongeveer 20% van het bosareaal is eigendom van de gemeente Diepenbeek.
839 Het Agentschap voor Natuur en Bos is verantwoordelijk voor het technisch beheer van deze bos-
840 sen. Natuurpunt is eigenaar van bijna 10% van de aanwezige bosoppervlakte. Het huurt/beheert
841 daarnaast ook nog eens bijna de helft (46 ha) van de private bouseigendom. De totale private bos-
842 eigendom bedraagt 111 ha (circa 73% van de aanwezige bosoppervlakte).

843 Een volledig overzicht van de aanwezige bostypen binnen de speciale beschermingszone wordt
844 weergegeven in Tabel 6-9. In bijlage 5 worden de voorkomende bostypen gesitueerd op kaart.

845

846 *Tabel 6-8. Overzicht van de eigendomssituatie van het geïnventariseerde bos binnen het gebied*

	Nr deel- gebied	Categorie				
		Totale bosop- pervlakte vol- gens boskarte- ring	Eigendom ANB	Eigendom andere over- heden	Eigendom Na- tuur- vereniging	Private eigen- dom
Totale oppervlakte (ha)		152	0	29	12	111
Aandeel(% totale bos- oppervlakte SBZ)			0,0	19,1	8,1	72,8

847

848

849 Tabel 6-9. Overzicht van de geïnventariseerde bostypen binnen het gebied²²

	Nr deelgebied	Categorie																					
		Loofhout				Loofhout gemengd met naaldhout				Naaldhout				Naaldhout gemengd met loofhout				Populier				Niet bebost	
		Jong	Middeloud	Oud	Ongelijkjarig	Jong	Middeloud	Oud	Ongelijkjarig	Jong	Middeloud	Oud	Ongelijkjarig	Jong	Middeloud	Oud	Ongelijkjarig	Jong	Middeloud	Oud	Ongelijkjarig		
Totale oppervlakte (ha)		12	20		54	1	2			1	23			6	12				1	0			452
Aandeel(% totale oppervlakte SBZ)		2,1	3,4	0,0	9,3	0,1	0,4	0,0	0,0	0,1	3,9	0,0	0,0	1,0	2,1	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,0	0,0	77,5

850

²² Gebruikte datalagen voor berekening zijn:

Bosreferentielaag van Vlaanderen, vector, toestand 2001 (Agentschap voor Natuur en Bos, AGIV-product).

851 **Inventarisatie van het recreatief gebruik**

852 Een groot aantal Habitat- en Vogelrichtlijngebieden heeft een bepaalde recreatieve waarde. Langs
853 de andere kant legt recreatie in sommige gevallen een druk op bepaalde natuurwaarden. Binnen
854 het kader van de opmaak van de instandhoudingsdoelstellingen wordt in eerste instantie een in-
855 schatting gemaakt van de voorkomende recreatie die ruimtelijk vastligt. De analyse gebeurt op
856 basis van een analyse van de voorkomende, recreatieve bestemming volgens het gewestplan en/of
857 geldende ruimtelijke uitvoeringsplannen. Deze informatie wordt aangevuld met recreatieve gebrui-
858 ken binnen deze gebieden die geïnventariseerd werden in het kader van de opmaak van een ruim-
859 te-inventaris binnen de studie 'Ruimte voor toerisme en recreatie in Vlaanderen'²³ die opgemaakt
860 werd door WES in opdracht van Toerisme Vlaanderen. Binnen deze studie werden volgende ruimte-
861 lijke entiteiten weerhouden in de ruimte-inventaris:

862 Niet-geplande aantrekkingselementen (wandelbossen, natuurgebieden met bezoekerscentra);

863 Geplande aantrekkingselementen (attractie- en themaparken, zoo's en dierenparken, openluchtre-
864 creatieve en waterrecreatieve aantrekkingspolen,...);

865 Logiesaccomodatatie (openluchtrecreatieve verblijven);

866 Overige recreatieve infrastructuur (jachthavens).

867 Deze gegevens zijn aangevuld met ruimtelijke informatie van BLOSO ontvangen met betrekking tot
868 de ruimtelijke ligging van sportinfrastructuur. Het is ook mogelijk dat andere vormen en infrastruc-
869 tuur met betrekking tot recreatie aanwezig zijn (bijvoorbeeld routes voor wandelen, fietsen, ruiters-
870 port, puntsgewijze recreatieve infrastructuur, ...). Deze gebouwen worden verder in detail geïnven-
871 tariseerd in het kader van de realisatie van de natuurdoelen.

872 Binnen het voorliggende gebied is slechts een beperkte oppervlakte (7 ha) in het uiterste noorden
873 van De Maten bestemd voor recreatie. Het grootste deel van de oppervlakte is bos. Binnen deze
874 zone is ook een hondenschool aanwezig. IN het Diepenbekerbos/Bijenbergbos ligt een 1,05ha ha
875 groot speelbos dat als bestemming natuurgebied heeft.

876 De overige recreatieve infrastructuur binnen de Speciale beschermingszone is beperkt tot enkele
877 fiets- en wandelpaden meestal gelegen in de periferie. De weg Diepenbekerbos/Bijenbergbos ver-
878 deelt De Maten echter in een noordelijk en zuidelijk deel.

879 **Inventarisatie van de woongebieden**

880 De bestaande bewoning wordt geregeld via de vergunning in het kader van de ruimtelijke orde-
881 ning. Om zicht te krijgen op de bewoning binnen De Maten worden de voorkomende bestemmings-
882 categorieën volgens het gewestplan en/of de geldende ruimtelijke uitvoeringsplannen met betrek-
883 king tot wonen geanalyseerd. In bijlage 5 wordt een overzicht gegeven van de aanwezige woonge-
884 bieden in en rond het gebied.

885 Binnen het gebied is in beperkte mate woongebied aanwezig. Het woongebied ligt aan de randen
886 van het Vogelrichtlijngebied.

887 **Inventarisatie van de industriële en gerelateerde activiteiten**

888 Binnen Habitat- of Vogelrichtlijngebieden komen verschillende vormen van industriële en gerela-
889 teerde activiteiten zoals ontginningen, storten, watervoorzieningen, etc voor. De relatie met de
890 instandhoudingsdoelstellingen van een Habitat- of Vogelrichtlijngebieden kan sterk verschillen van
891 activiteit tot activiteit. In bepaalde situaties zullen bepaalde instandhoudingsdoelstellingen gereali-
892 seerd kunnen worden op terreinen van industriële en gerelateerde activiteiten. Langs de andere
893 kant is het duidelijk dat bepaalde activiteiten een druk leggen op bepaalde natuurwaarden.

894 Binnen het kader van de opmaak van de instandhoudingsdoelstellingen wordt in eerste instantie
895 een inschatting gemaakt van de voorkomende industriële en gerelateerde activiteiten die ruimtelijk
896 vastliggen. De analyse gebeurt op basis van een analyse van de voorkomende bestemmingscate-
897 gorieën volgens het gewestplan en/of de geldende ruimtelijke uitvoeringsplannen. Deze informatie

²³ WES 2007.

898 wordt aangevuld met informatie van het Agentschap Ondernemen over de voorkomende bedrijven-
899 zones en ligging van de bedrijfspercelen.

900 Binnen het gebied is slechts in zeer beperkte mate industriegebied aanwezig. Het betreft enkel
901 snippers (slivers) langs de rand van het gebied. In totaal liggen wel ongeveer 2 ha bedrijfspercelen
902 binnen het gebied. Zij maken allen deel uit van het bedrijventerrein Genk-Zuid. Een overzicht van
903 de aanwezige industriële bestemmingen, bedrijvenzones en ingevulde bedrijfspercelen binnen en
904 buiten het gebied wordt weergegeven in Bijlage 5.

905 **Transportinfrastructuur**

906 In en rond de Europese gebieden komen verschillende soorten transportinfrastructuur (autowegen,
907 spoorwegen, waterwegen) voor. De restruimte rond deze infrastructuur biedt kansen voor de ont-
908 wikkeling van bepaalde natuurwaarden. Langs de andere kant kan de aanwezigheid en het gebruik
909 van deze infrastructuur aanleiding geven tot een bepaalde druk. In bijlage 5 wordt een overzicht
910 gegeven van de aanwezige infrastructuur.

911 **Infrastructuur nutsbedrijven**

912 ***Elia***

913 Elia is de beheerder van het Belgische hoogspanningsnet en staat in voor de transmissie van elek-
914 triciteit. Over het hoogspanningsnet wordt stroom vervoerd van de producenten naar de distribu-
915 tienetbeheerders en de industriële grootverbruikers. Elia bezit alle Belgische netinfrastructuur van
916 150 tot 380 kV en nagenoeg 94% van de netinfrastructuur van 30 tot 70 kV.

917 In bijlage 5 staan de verschillende installaties van Elia die gelegen zijn in de buurt van of in de
918 betrokken Natura 2000 gebieden.

919 De infrastructuur van Elia kan op verschillende manieren interfereren met de instandhoudingsdoel-
920 stellingen van een gebied. Zowel ondergrondse als bovengrondse leidingen moeten bijvoorbeeld
921 bereikbaar zijn voor periodiek onderhoud of voor herstellingswerken. Verandering van de fysische
922 bodemkarakteristieken (vb. vernatting, afgraving, ...) kan leiden tot structurele problemen voor
923 infrastructuur zoals pilonen of hoogspanningsstations. Tenslotte dient men voor de bovengrondse
924 leidingen ook rekening te houden met de bestaande veiligheidsvoorschriften. Het is omwille van de
925 veiligheid verboden om bebouwing, maar ook opgaand groen (bijvoorbeeld bomen) neer te zetten
926 binnen een bepaalde veiligheidsafstand. Bomen binnen deze afstand moeten periodiek gesnoeid
927 worden indien ze te dicht bij de geleiders komen. De veiligheidsafstand is groter naarmate de
928 spanning toeneemt. Op te merken valt dat binnen deze veiligheidszone ook opportuniteiten zijn om
929 hoogwaardige natuur na te streven. Indien gekozen wordt voor bepaalde 'lage vegetatie' is zelfs
930 een win-win situatie mogelijk.

931 ***Fluxys***

932 Er werd geen informatie aangeleverd door Fluxys. Toetsing bij Fluxys over mogelijke interacties
933 moet gebeuren in het kader van de implementatie van de maatregelen.

934

935
936

7. Analyse van de knelpunten voor het bereiken van een goede staat van instandhouding

937 Op Vlaams niveau zijn doelen voor de Europese habitats en soorten afgesproken. Afspraken zijn
938 ook gemaakt over het belang van elk van de Habitat- en Vogelrichtlijngebieden (zie hoofdstuk 4).
939 Een aantal habitats en soorten is momenteel niet in een goede staat van instandhouding (zie
940 hoofdstuk 5). Voor het bereiken van een duurzame oplossing moeten bestaande knelpunten opge-
941 lost en bedreigingen gekeerd worden. Hierbij moet optimaal gebruik gemaakt worden van actuele
942 sterkten en toekomstige kansen. De socio-economische context (zie hoofdstuk 6) geeft input voor
943 het identificeren van de kansen en bedreigingen.

944 In dit hoofdstuk wordt een analyse van de sterkten, zwaktes, kansen en bedreigingen gepresen-
945 teerd (zie paragraaf 7.1). Op basis hiervan worden de belangrijkste knelpunten geïdentificeerd.
946 Voor elke van de knelpunten worden de mogelijke oplossingsrichtingen geschetst. (zie paragraaf
947 7.2). In paragraaf 7.3 wordt een overzicht gegeven van de belangrijkste knelpunten. Op basis van
948 de analyses in dit hoofdstuk worden in hoofdstuk 8 de conclusies getrokken worden over de doel-
949 stellingen en prioritaire inspanningen per gebied.

7.1. Analyse van de sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen

951 In deze paragraaf worden de sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen geanalyseerd. Eerst wordt
952 een overzicht gegeven van de verschillende sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen. Vervolgens
953 worden de belangrijkste kwesties geïdentificeerd.

Ter info: Methodologisch kader voor de analyse van sterkten, zwakten, kansen en bedreigingen

De methodiek van de SWOT-analyse, die gangbaar wordt toegepast bij het opstellen van bedrijfsplannen voor ondernemingen, wordt gevolgd. In dat kader wordt aan de hand van de sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen gekeken naar de toekomst van de organisatie. Volgende stappen worden hierbij gezet:

1. Bepalen sterke en zwakke punten (Strengths & Weaknesses):

- 1° **Sterktes.** De sterktes zijn in dit kader die biotische en abiotische elementen en processen in de natuur die helpen de instandhoudingsdoelstellingen te halen. Voorbeelden van sterktes zijn onder andere de aanwezigheid van kwel, grote aaneengesloten natuurkernen, voorkomen van voor het habitat typische soorten, ...
- 2° **Zwaktes.** De zwaktes zijn die biotische en abiotische elementen en processen in de natuur die de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen tegenwerken. Voorbeelden van zwaktes zijn onder meer vergrassing van heidevegetatie, overstromingen van kwetsbare vegetatie, ontbreken van structuurdiversiteit in bos, ...

2. Kansen en bedreigingen (Opportunities & Threats)

- 1° **Kansen.** De kansen zijn "krachten" die niet eigen aan de natuur zijn, maar acties of menselijke activiteiten die wel helpen de instandhoudingsdoelstellingen te halen. Welke bestaande of potentiële socio-economische activiteiten kunnen de natuur helpen om de instandhoudingsdoelstellingen te bereiken? Zijn er al plannen die knelpunten zullen oplossen?
Voorbeelden van kansen zijn onder meer de aanwezigheid van een goed werkende bosgroep, lopende of geplande beheerinspanningen van het ANB, bestaande afspraken met landbouwers over natuurgericht beheer, ...
- 2° **Bedreigingen.** Bedreigingen zijn "krachten" die niet eigen aan de natuur zijn en die de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen tegenwerken. Welke bestaande of potentiële socio-economische activiteiten zullen het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen juist moeilijk maken voor de natuur? Zijn er al plannen die knelpunten zullen veroorzaken?
Voorbeelden van bedreigingen zijn onder andere de geplande aanleg van infrastructuurwerken, de instroom van nutriënten in een gebied, versnipperde eigendomsstructuur van bossen.

954 **7.1.1. Overzicht van de sterktes**

955 1. De habitattypes zijn ruimtelijk aaneengesloten, wat een sterke connectiviteit voor soorten door-
956 heen het gebied veroorzaakt

957 Het erkend natuureservaat 'De Maten' is een tamelijk groot, aaneengesloten heideland met
958 hierin ingebed de vijvers. De vijvers zijn onderling verbonden via grachtjes en overlopen. Er komen
959 nog ruimtelijk aaneengesloten gradiënten voor van nat naar droog met de daarbij horende habitat-
960 types. Voor soorten geeft dit het voordeel dat wanneer een bepaald habitat tijdelijk ongeschikt
961 wordt door natuurlijke successie of beheerwerken, er uitwijkmogelijkheden naar omliggende leef-
962 gebieden bestaan. Dit vermindert het risico op uitsterving in het gebied. De vijvers zijn vb. tijdelijk
963 ongeschikt voor aquatische fauna wanneer ze droog liggen. De aanwezigheid van een groot aantal
964 vijvers die onderling verbonden zijn en op kleine afstand van mekaar liggen, zorgt ervoor dat
965 steeds refugia aanwezig zijn. Hierdoor verloopt herkolonisatie na tijdelijke drooglegging vlot. Ook
966 tussen terrestrische heide- en moerashabitats kunnen soorten ongehinderd migreren.

967 2. Ligging binnen concentratie van Midden-Limburgse vijvergebieden

968 De Maten ligt op een relatief korte afstand van de overige Midden-Limburgse vijvergebieden. De
969 aanwezige habitattypes en soorten in deze gebieden zijn grotendeels dezelfde als in De Maten. Het
970 vijvergebied van Bokrijk - Het Wik ligt op ca. 2 à 3 km in noordwestelijke richting. Het Vijvercom-
971 plex van Zonhoven, Hasselt en Heusden-Zolder ligt op 5 à 10 km in noordwestelijke richting. Dit
972 betekent dat De Maten van belang is voor de ontwikkeling van een metapopulatie moerasvogels
973 (roerdomp, woudaap, bruine kiekendief) in de Midden-Limburgse vijvergebieden.

974 Natuurlijke herkolonisatie en genetische uitwisseling met omliggende populaties voor tal van Rode
975 Lijst-soorten en Europees beschermde soorten zoals knoflookpad, boomkikker, heikikker, poelkik-
976 ker, rugstreeppad, roerdomp, woudaap, ... is mogelijk (mits realisatie van geschikte migratiecorri-
977 dors; zie aanbevelingen hoofdstuk 8.5.).

978 3. Historische landschapsinrichting is behouden

979 Historisch werden de vijvers in De Maten aangelegd voor de kweek van zoetwatervis. De structuur
980 van dijken, overlopen, aanvoergrachten en drainagegrachten is tot op de dag van vandaag be-
981 waard en mits wat herstelwerken nog steeds bruikbaar. Aan dit historisch gebruik van de vijvers
982 zijn bijzondere ecologische waarden verbonden. Ondermeer de moerasvogels roerdomp, woudaap
983 en kwak zijn gebaat bij extensieve viskweek. Amfibieën (knoflookpad, boomkikker, rugstreeppad
984 en poelkikker) en Oligo- en mesotrofe wateren (Habitat 3110 en 3130) zijn gebaat bij het frequent
985 droogleggen van de vijvers voor de oogst van vis waarbij telkens opnieuw geschikte pionierscondi-
986 ties ontstaan.

987 Deze historische landschapsinrichting is ook behouden voor de heide en een deel van de graslan-
988 den.

989 4. Grote variatie aan abiotische kenmerken vertaalt zich in een grote variatie aan habitattypes en
990 soorten

991 Voldoende vijvers (40-tal) met uiteenlopende kenmerken zijn aanwezig om zowel habitat-, amfibie-
992 als moerasvogelstellingen te realiseren. Oligo- en mesotrofe wateren (habitat 3110, 3130)
993 bieden kansen aan ondermeer boomkikker en rugstreeppad. Knoflookpad is aanwezig in vijvers
994 met een neutrale, mesotrofe waterkwaliteit met een bufferende sliblaag. Vijvers met hoge dicht-
995 heden jonge vis en helder water met veel rietkragen, zijn goede foerageergebieden voor bepaalde
996 moerasvogels. De vereisten van deze doelhabitats en -soorten lijken tegengesteld, maar kwamen
997 in De Maten historisch toch samen voor. Vandaag komen de hoger vermelde soorten en habitats
998 nog naast elkaar voor in gedegradeerde toestand, maar zijn potenties voor herstel zeer groot.

999 5. Voorkomen van kwel

1000 Het voorkomen van kwelactiviteit zorgt voor vochtgradienten en veroorzaakt een nutriëntenbuffer
1001 (Ijzerrijke kwel legt fosfaat vast)

1002

- 1003 6. Samenwerkingsovereenkomsten met landbouwers
- 1004 Voor het realiseren van de doelen en het bufferen van natuurwaarden kan agrarisch natuurbeheer
1005 en samenwerkingsovereenkomsten op vrijwillige basis worden ingezet.
- 1006
- 1007 **7.1.2. Overzicht van de zwaktes**
- 1008 1. Aanwezigheid van invasieve geïntroduceerde soorten
- 1009 De struiklaag van de droge bossen in De Maten wordt gedomineerd door Amerikaanse vogelkers
1010 (*Prunus serotina*). Amerikaanse vogelkers is een bedreiging voor de bosbiodiversiteit. De soorten-
1011 rijkdom neemt af met toenemende dichtheid in voorkomen van de soort. Bodemvegetatie krijgt
1012 geen kans zich te ontwikkelen in de schaduw van de Amerikaanse vogelkers. Natuurlijke bosver-
1013 jonging wordt belemmerd, waardoor er een langdurig effect op de bosontwikkeling kan optreden.
1014 Evolutie naar oude eikenbossen (habitat 9190) op landduinen zal voorafgaandelijk een investering
1015 vragen.
- 1016 Ook in droge heidevegetaties is er opslag van Amerikaanse vogelkers. Deze wordt regelmatig ver-
1017 wijderd samen met andere boomopslag op de heide. Dankzij doorgedreven beheerinspanningen
1018 wordt de situatie momenteel redelijk onder controle gehouden voor droge heidehabitats (Habitat
1019 2310, 2330 en 4010).
- 1020 Op de landduinen ter hoogte van Roeyerheide vormt het invasief Zuid-Amerikaans mos Grijs Kron-
1021 kelsteeltje (*Campylopus introflexus*) dichte matten. Hierdoor worden sleutelsoorten (heidespurrie,
1022 ruig haarmos, klein tasjeskruid, enz.) van open graslanden (habitat 2330) verdrongen en ook
1023 struikheide kiemt moeilijk. Het mos kan zich snel uitbreiden via stengeltoppen of jonge blaadjes.
1024 Deze strategie maakt het mogelijk om uit te breiden in degenererende matten ruig haarmos (*Poly-
1025 triche piliferum*) of in humeuze zandige gebieden met lage dynamiek. Grijs kronkelsteeltje is echter
1026 niet aangepast aan stuivend zand en zal afsterven wanneer het bedekt wordt met zand. Het pro-
1027 bleem stelt zich enkel op de Roeyerheide maar de kolonisatie met deze soort vormt voor zeldzame
1028 pioniervegetaties en geassocieerde fauna die er voorkomen een ernstig probleem.
- 1029 Ter hoogte van de Lange Waters is snoekkruid (*Pontederia cordata*) aangeplant in verschillende
1030 vijvers. Snoekkruid koloniseert verder geen andere vijvers en wordt niet als sterk invasief aanzien.
- 1031 De visgemeenschap in de vijvers wordt gedomineerd door uitheemse vissoorten waaronder blauw-
1032 bandgrondel (*Pseudorasbora parva*), zonnebaars (*Lepomis gibbosus*), hondsvij (*Umbra pygmaea*),
1033 Amerikaanse dwergmeerval (*Ictalurus nebulosus*) en gibel (*Carassius gibelio*). De kolonisatie van
1034 vijvers gebeurt via instromend beekwater, maar ook indirect via watervogels. Exotische vissen
1035 bedragen in vele gevallen 50-80% van de biomassa vis. De aanwezigheid van uitheemse vis heeft
1036 ingrijpende gevolgen op het aquatisch ecosysteem.
- 1037 De aanwezige uitheemse vissoorten zijn generalisten. Ze eten nagenoeg alle dierlijk voedsel,
1038 gaande van viskuit, amfibieëneieren en -larven tot macro-invertebraten, (vb. libellen- en waterke-
1039 verlarven). Door het hoge reproductieve vermogen en de grote resistentie tegen milieuveranderingen
1040 kunnen uitheemse vissoorten enorme dichtheden bereiken. De impact op de structuur en het
1041 functioneren van het aquatisch ecosysteem is enorm. Voor vennen met hoge aantallen zonnebaars
1042 is aangetoond dat door vraat het aantal macro-invertebraten 20 keer lager kan zijn dan in een
1043 zonnebaars-vrij systeem. Gibel kan door zijn bodemactiviteit voor een vertroebeling van de wa-
1044 terkolom zorgen. De aanwezigheid van een hoge biomassa uitheemse vissen kan de ecologische
1045 interacties in het aquatische systeem grondig verstoren. Hierdoor wordt het ontstaan en behoud
1046 van een ecologisch weinig interessante toestand (vegetatiearm, troebel water, arm aan macro-
1047 invertebraten) in de vijvers in de hand gewerkt.
- 1048 In troebel water zijn de foerageermogelijkheden voor zichtjagers als woudaap, roerdomp, kwak,
1049 ijsvogel en zilverreigers beperkt. Daarnaast is het effect van predatie door uitheemse vissoorten
1050 op amfibieën (boomkikker, knoflookpad, heikikker en libellen) zeer sterk negatief voor de popula-
1051 ties. Ook is de afwezigheid van grote invertebraten zoals libellen nadelig voor woudaap (slechts
1052 een deel van zijn dieet bestaat immers uit vis). In geïsoleerde, zure venntjes verspreid in de heide

1053 kan enkel hondsviis overleven. De soort brengt hier grote schade toe aan de aquatische fauna en
1054 flora. Voor de onderling verbonden vijvers is de uitwisseling tussen verschillende vijvers zowel
1055 stroomopwaarts als -afwaarts zeer groot. Bestrijding van uitheemse vissoorten moet dus gebeur-
1056 een aan de bron: de inlaat van oppervlaktewater in De Maten.

1057 2. Verzakken van dijken

1058 De vijverdijken in De Maten verzakken jaarlijks een beetje (afkalving, door betreding, door inklin-
1059 ken van organische fractie in substraat). Dit kan er mede voor gezorgd hebben dat verschillende
1060 'vijverstaarten' (dat zijn de ondiepe uiteinden van een vijver) geen water meer bevatten en onder-
1061 hevig zijn aan verlandingsprocessen (successie naar wilg en els). Het verzakken van deze dijken
1062 heeft daarnaast gezorgd voor een inefficiënte werking van op- en aflaten van de vijvers (sommige
1063 aflaten liggen bijvoorbeeld hoger als de drainagebasis van de afvoergrachten). Het niet meer kun-
1064 nen aflaten van vijvers is nadelig voor soorten die gebonden zijn aan het dynamische proces van
1065 droogleggen en opnieuw oplaten (bijvoorbeeld: boomkikker, knoflookpad, gevlekte witsnuitlibel.).

1066 3. Vegetatiesuccessie voor typische habitats

1067 Vegetatiesuccessie is een blijvend probleem voor verschillende habitattypes Zo vormt opslag van
1068 berk in de drogere heidehabitats een blijvend aandachtspunt. Gelijkaardig is het probleem van de
1069 opslag van wilg en els in de rand van de vijvers en moerassen.

1070

1071 4. Te weinig systeemkennis en onvoldoend inzicht in abiotische processen

1072 Soorten en habitattypes zoals we die actueel nog in de Maten terugvinden, kwamen vroeger in een
1073 grotere landschapsschaal voor, waarbij deze systemen gebufferd waren tegen lokale negatieve
1074 effecten. Actueel wordt verwacht dat men deze soorten of habitattypes op veel kleinere land-
1075 schapsschaal duurzaam kan behouden. Om naast de fragmentatie van leefgebied ook bedreigingen
1076 als verdroging of eutrofiëring te kunnen vermijden, is een goed inzicht in het ecosysteem noodza-
1077 kelijk. De opmaak van een eco-hydrologische studie van de specifieke processen in de Maten is
1078 hiervoor noodzakelijk. Actueel kan men zich enkel beroepen op kennis uit referentiegebieden zoals
1079 het nabijgelegen Vijvercomplex Midden-Limburg of case in het buitenland.

1080

1081 **7.1.3. Overzicht van bedreigingen**

1082 1. Waterkwaliteit van het vijversysteem

1083 De vijvers en in sommige gevallen ook de verlandingshabitats van De Maten zijn sterk geëutrofi-
1084 eerd. Hierdoor worden heldere, mesotrofe wateren met een rijke waterplantenvegetatie herleid tot
1085 troebele vegetatiearme vijvers. Ook de aanwezigheid van een grote biomassa uitheemse vis en het
1086 niet meer periodiek droogzetten van de vijvers hebben deze toestand verder in de hand gewerkt.
1087 Metingen indiceren een sterk eutrofe waterkwaliteit en in sommige vijvers worden eutrofiëringsin-
1088 dicatoren (algen, liesgras, waternetje, verschillende kroossoorten...) vastgesteld. Oligo- en me-
1089 sotrofe stilstaande wateren (habitat 3130) komen actueel nog slechts marginaal voor.

1090 De water- en verlandingshabitats van De Maten werden en worden sterk beïnvloed door de water-
1091 lopen die gebruikt worden voor de oplaai van de vijvers. De zuidelijke vijverketen wordt deels op-
1092 gelaten met water van de Stiemerbeek. De noordelijke vijverketen wordt deels gevuld met water
1093 uit de Heiweyerbeek. Een ander deel van de voeding van de vijvers is afkomstig van opkwellend
1094 grondwater. De waterkwaliteit van de voedende kwelwaters in De Maten is onbekend (zie zwakte
1095 4).

1096 Officiële meetgegevens (www.VMM.be/GEOVIEW) geven ter hoogte van de Slagmolen op de Stie-
1097 merbeek problemen aan met zware metalen (o.a. jaargemiddelde-overschreidingen voor zink, se-
1098 leen, kobalt, beryllium en zilver). Dit vormt een bedreiging voor het aquatische systeem van de
1099 Maten. Nader onderzoek naar de herkomst van de vervuiling is noodzakelijk. Op basis van de be-
1100 schikbare gegevens kan actueel over de herkomst van deze vervuiling geen uitspraak gedaan wor-
1101 den.

1102

1103 Impact van deze vervuiling op het ecologische systeem is ongekend, de ernst van het probleem
1104 evenmin (er is nood aan chemische analyses van de vijverwater, bodems en fauna gevoelig voor
1105 bioaccumulatie). Men kan op dit ogenblik geen uitspraak doen of deze vervuiling de doelen van dit
1106 s-IHD-rapport ondermijnt .

1107
1108 Wanneer de sliblaag in de vijvers effectief vervuild is met zware metalen, geeft dit grote financiële
1109 implicaties voor de beheerder van de vijvers, naar mogelijkheden tot natuurherstel (cfr. kostprijs
1110 afvoer van slib).
1111

1112 De huidige waterkwaliteit van de Stiemerbeek is onvoldoende voor het herstel van Oligo- tot me-
1113 sotrofe wateren (Habitat 3130) en de daaraan gekoppelde doelsoorten. In het verleden werden de
1114 basismilieukwaliteitsnormen overschreden en actueel gebeurt dit nog bij hevige regenval (33 over-
1115 stortplaatsen vóór de inlaat van Stiemerbeekwater in De Maten) en door puntlozingen van afvalwa-
1116 ter. Er is een constante inlaat van Stiemerbeekwater in De Maten. Wanneer de overstorten werken
1117 en de waterkwaliteit dus ongunstig is, zijn de binnenstromende debieten zelfs groter. Cruciaal voor
1118 aquatische ecosystemen zijn de nutriëntenconcentraties. De huidige systemen worden vooral ge-
1119 stuurd door de fosforconcentraties. Uit de VMM-meetreeks voor de Stiemerbeek fluctueert de ba-
1120 sisconcentratie voor orthofosfaat doorgaans rond de basismilieukwaliteitsnorm van 0,07mg P/l. Er
1121 worden echter geregeld pieken waargenomen. Wellicht zijn deze te wijten aan de activatie van
1122 overstorten tijdens regenperioden. Omwille van het cascadesysteem is een beekwaterkwaliteit af-
1123 gesteld op de eisen van het natuurlijk systeem een vereiste voor de realisatie van de instandhou-
1124 dingsdoelstellingen. Ondermeer voor het herstel van Oligo- en mesotrofe stilstaande wateren (ha-
1125 bitat 3130) en voor de richtlijnsoort drijvende waterweegbree moet de waterkwaliteit verbeteren.
1126 Het streefdoel voor de vijvers is een totale fosforconcentratie van 0,06-0,1 mgP/l²⁴. Ook voor het
1127 herstel van populaties amfibieën als knoflookpad, boomkikker en heikikker is een oligo- tot me-
1128 sotrofe waterkwaliteit nodig. De ondiepe vijvers hebben een belangrijke invloed op de nabije terre-
1129 strische fauna en flora. Een groot aantal diersoorten brengt een deel van hun leven op het land en
1130 een deel in het water door. Daarnaast is helder water van belang voor visetende moerasvogels als
1131 roerdomp, woudaap en kwak.

1132 De vijvers van de Lange Waters die meer stroomafwaarts in de vijverketen liggen, worden geëutro-
1133 fieerd via de inlaat van water uit het bufferbekken ter hoogte van de Berenbroekstraat (ten tijde
1134 van grote hoeveelheden neerslag).

1135 Diffuse bronnen van eutrofiëring zijn mogelijk afkomstig van slecht of niet afgekoppelde riolering
1136 waardoor huishoudelijk afvalwater of vanuit een lekkende collector van Bokrijk richting de water-
1137 zuiveringsinstallatie.

1138 Doordat sinds 1990 de vijvers niet meer periodiek drooggezet zijn, stapelde zich op de bodem een
1139 dikker wordende laag organisch materiaal op. Vanuit het slib worden opgestapelde nutriënten vrij-
1140 gesteld aan de waterkolom. Mede doordat de vijvers ondiep zijn en in het zomerseizoen continu
1141 opgewarmd worden en door de aanwezigheid van bodemwoelende vis is de vrijstelling van nutriën-
1142 ten aan de waterkolom intens.

1143 Ter hoogte van de Broederstraat-Havenlaan (weg die de noordelijke cascade doorsnijdt ten oosten
1144 van het Lange water) liggen land- en tuinbouwexploitaties die een negatieve impact kunnen heb-
1145 ben op soorten en habitats (boomkikker, poelkikker, drijvende waterweegbree, woudaap, kwak,
1146 roerdomp en habitats 91E0, 7140 en 3130.) Meststoffen en chemische bestrijdingsmiddelen spoel-
1147 en uit naar de Heiweyer- en Matenbeek die de vijvers van het Lange Water voeden of kunnen via
1148 run-off water terechtkomen in broekbossen, hooilanden en moerassen lager gelegen in de vallei.
1149 Uitspoeling van sommige herbiciden (glyfosaat) in het aquatische systeem heeft een sterke nega-
1150 tieve impact op de voortplanting van amfibieën.

1151 De Heiweyerbeek kent ook een afnemende waterkwantiteit (opmerking Natuursector).

1152 2. Beperkte connectiviteit voor habitattypes en soorten zowel binnen als buiten de Speciale Be-
1153 schermingszone
1154
1155
1156

²⁴ STOWA 2007-02, *Afleiding getalswaarden voor nutriënten voor de goede ecologische toestand voor natuurlijke wateren*

1157 In tegenstelling tot de goede connectiviteit binnen het reservaatgedeelte, liggen de natuurtroeven
1158 van het gebied de Lange Waters en het deelgebied 'De Nieuwe Erven' eerder geïsoleerd. De tus-
1159 senliggende landbouwgronden in de omgeving van de Heiweyer- en Miezerikbeek zijn minder ge-
1160 schikt voor vlotte migratie van dieren tussen beide gebieden. Ook de Broederstraat-Havenlaan kan
1161 voor sommige soorten een potentiële barrière vormen (bijvoorbeeld bij de amfibieën).
1162

1163 De natuurkernen van het reservaat de Maten en de Lange Waters zijn vrijwel geïsoleerd komen te
1164 liggen van nabij gelegen natuurkernen. De omliggende landbouwgronden die vroeger een natuur-
1165 vriendelijk landschap waren ten opzichte van het heidecomplex van De Maten werden omgezet tot
1166 woon- of industriegebied. De vroeger extensief gebruikte agrarische gebieden rondom De Maten
1167 vormden foerageer- en leefgebied voor tal van soorten die in heide en moeras tot voortplanting
1168 kwamen, zoals bijvoorbeeld bruine kiekendief en boomkikker. Vandaag wordt de Speciale Be-
1169 schermingszone grotendeels ingesloten door de woonwijken van Bokrijk en Oud-Termien.

1170 Door de toename van harde infrastructuur en het drukker worden van de wegen ging de natuurlij-
1171 ke samenhang met de omliggende en zeer vergelijkbare vijvercomplexen, zoals deze van Bokrijk
1172 grotendeels verloren. Het tussenliggende landschap is niet meer geschikt voor een vlotte uitwissel-
1173 ling van soorten als boomkikker, knoflookpad en heikikker, daar deze onder andere gebruik maken
1174 van extensief gebruikte, open landschappen. Waar nog open ruimte aanwezig is tussen De Maten
1175 en het meest nabijgelegen vijvergebied, Bokrijk – Het Wik is grotendeels gesloten bos aanwezig.
1176 Het gaat hierbij voornamelijk om oude aanplanten van Grove den die geleidelijk vervangen worden
1177 door een natuurlijke boomlaag van eiken en berken. Voor een vlotte migratie van amfibieën ont-
1178 breekt momenteel een geschikte corridor:.

1179 De gevoeligheid voor isolatie verschilt van soort tot soort. Het meest kwetsbaar zijn soorten met
1180 een beperkt dispersievermogen die zich over de grond voortbewegen als knoflookpad, boomkikker,
1181 rugstreeppad, poelkikker en sprinkhanen. Daarnaast zijn ook vliegende soorten met een sterke
1182 plaatstrouw en specialisatie voor voedsel of habitat gevoelig (gentiaanblauwtje, heideblauwtje,
1183 kommavlinder, enz.). Verder is isolatie nadelig voor soorten met een grote oppervlaktebehoefte als
1184 roerdomp en bruine kiekendief. Boomkikker, gentiaanblauwtje en bruine kiekendief komen niet
1185 meer voor in De Maten. De geïsoleerde ligging van De Maten maakt herbevolking vanuit andere
1186 (vijver)gebieden en uitwisseling tussen populaties moeilijk.

1187 Daarnaast zijn fysieke migratiebarrières zoals autowegen, spoorwegen en kanalen aanwezig waar-
1188 door de uitwisseling van soorten belemmerd wordt. In het noorden vormt de verbindingsweg Has-
1189 selt-Genk – een drukke provinciale weg met twee rijstroken – een migratiebarrière. Andere fysieke
1190 barrières tussen de natuurkern van De Maten en Bokrijk-Het Wik zijn een spoorlijn (2 sporen) en
1191 enkele lokale wegen. Minder mobiele Europees beschermde en Rode Lijst-soorten zoals knoflook-
1192 pad, rugstreeppad, poelkikker, heikikker, boomkikker, heideblauwtje en kommavlinder kunnen
1193 deze migratiebarrières niet overbruggen zonder mitigerende maatregelen.

1194 Actueel vormen enkele geplande projecten een bedreiging voor verdere isolatie van De Maten. Eén
1195 van de tracévoorstellen voor de nieuwe sneltramlijn Spartacus II (2 sporen) loopt ten noorden van
1196 De Maten.

1197 De graslanden ten oosten van de Grooten Huiskesweyer zijn gevoelig voor bijkomende infrastruc-
1198 tuurwerken. Ze vormen potentieel landhabitat voor boomkikker. Daarnaast is deze zone zeer ge-
1199 gevoelig voor wijzigingen in de waterhuishouding, die een irreversibele impact op de watergebonden
1200 habitats (oeverkruidvegetaties, natte heiden, maar ook richtlijnsoorten als gevlekte witsnuit, drij-
1201 vende waterweegbree of heikker) kunnen hebben. Ten oosten van de Grooten Huiskesweyer is
1202 namelijk een kwelzone aanwezig die een grote invloed heeft op heel het gebied.

1203
1204 In het kader van het ENA-plan (Economisch Netwerk Albertkanaal) zijn in de omgeving en zelfs
1205 binnen de Speciale Beschermingszone uitbreidingen van industriegebied gepland. Op de linkeroever
1206 van het Albertkanaal zou bij benadering 52 ha herbestemd worden als bedrijventerrein. Momenteel
1207 is het plan-MER lopende. Een randvoorwaarde voor de planning is dat een natuurverbinding tussen
1208 de Demervallei en het natuurcomplex De Maten via de Stiemerbeek behouden moet blijven.

1209
1210 Op de rechteroever is eveneens in het kader van ENA een grenscorrectie gepland voor het bedrij-
1211 venterrein Termien. Voor bij benadering drie hectaren in de uiterste zuidoostelijke punt van de
1212 Speciale Beschermingszone wordt een ruimtelijk uitvoeringsplan (RUP) opgemaakt voor de herbe-
1213 stemming van groengebied naar bedrijventerrein. Randvoorwaarden voor de uitvoering van het
1214 plan zijn dat rekening gehouden moet worden met het natuurcomplex De Maten en dat de waarden

1215 van het Diepenbekerbos/Bijenbergbos versterkt moeten worden. Momenteel wordt een plan-MER
1216 opgemaakt ten behoeve van de opmaak van een GRUP voor een watergebonden en gemengd regi-
1217 onaal bedrijventerrein. **Hernemen van GRUP (stopgezet op 14/12/2007 -> MER)**

1218
1219

1220

1221 3. Uitvallen van historisch beheer van heide en vijvers gevolgd door successie van de habitats.

1222 Historisch werd droge heide gemaaid en gekapt voor gebruik als veevoeder of strooisel in de
1223 koestal. In de natte heide en vijverranden werden brandzoden gestoken. Vroeger werd ten behoe-
1224 ve van de viskweek, door begrazing en later enkel nog door maaien de vegetatie in het water, op
1225 de oevers en in de staarten van de vijvers permanent kort gehouden. Viskweek ging daarnaast
1226 gepaard met het 1 à 2-jaarlijks aflaten van de vijvers in het najaar om de vis te oogsten. In de tijd
1227 dat de vijver droogstond kon de bodem uitdrogen wat gepaard ging met bepaalde mineralisatiepro-
1228 cessen en ontwikkelden zich zowel plantengroei als een voorraad kleine ongewervelden die later
1229 geschikt voedsel voor de vis vormden.

1230 Door het intensief gebruik van zowel vijvers als heide was het landschap historisch uitgesproken
1231 open. Woudaap, roerdomp en bruine kiekendief, maar ook windgestuurde venvegetaties, waren
1232 gebaat bij de grote openheid van het landschap. De visetende moerasvogels profiteerden van de
1233 aanwezigheid van veel jonge vis door de extensieve viskweek en bereikten in dit door de mens
1234 gestuurde systeem opmerkelijk hoge broedaantallen. Door het aflaten van vijvers ontstonden tel-
1235 kens opnieuw geschikte pionierscondities (met weinig vis) waardoor grote populaties amfibieën
1236 waaronder boomkikker, knoflookpad en poelkikker zich tijdelijk konden ontwikkelen en Oligo- tot
1237 mesotrofe wateren (habitat 3110 en 3130) vlakdekkend aanwezig waren. Zonder deze dynamische
1238 processen stevenen de vijvers – nu mede door eutrofiëring van buitenaf – doorgaans binnen de 3 à
1239 5 jaar af op vegetatieloos, troebel water, met zeer hoge dichtheden vis.

1240 Actueel is het voorkomen van sleutelsoorten van habitattypen 3130 eerder het gevolg van de gecre-
1241 eerde pionierssituatie dan van een mesotrofe milieukwaliteit in het vijversysteem.

1242 Ook het gewijzigde beheer op graslanden en akkers (intensivering landbouwsector) heeft gezorgd
1243 voor een ecologische achteruitgang.

1244

1245 4. Vermesting en verzuring door atmosferische depositie

1246 De uitstoot van ammoniak en stikstofdioxide in de atmosfeer door de intensieve veeteelt, verkeer
1247 en industrie, zorgen jaarlijks voor een gemiddelde depositie van ongeveer 40 kg N/ha jaar in
1248 Vlaanderen. Stikstofdepositie vanuit de lucht bestaat voor ongeveer de helft uit NH₃-verbindingen
1249 die naast een eutrofiërende ook een verzurende impact hebben.

1250 Het effect van vermestende en verzurende depositie in heides en schrale graslanden uit zich in
1251 'vergrassing', waarbij kruidachtige planten en open plekken verdwijnen. Vermesting en verzuring
1252 vormen een bedreiging voor de biodiversiteit in vooral voedselarme, weinig gebufferde pioniersbio-
1253 topen.

1254 Biotopen gevoelig voor vermesting en verzuring zijn heiden (Habitat 2310, 2330, 4010, 4030 en
1255 7150), schrale en matig voedselrijke graslanden (Habitat 6230, Rbb hc), oligo- tot mesotrofe stru-
1256 welen (Rbb Sm en So), voedselarme bostypen (Habitat 91E0) en overgangsveen (Habitat 7140).
1257 (Zeer) zwak gebufferde wateren met oeverkruidgemeenschappen zijn uiterst gevoelig aan vermes-
1258 ting en verzuring (Habitat 3110, 3130).

1259

1260

1261 5. Verdroging van habitats

1262 Er wordt melding gemaakt van verdrogingsverschijnselen in verschillende watergebonden habitat-
1263 types: Overgangsveen (Habitat 7140), natte bostypes (Habitat 91E0) en Vochtige heide (Habitat
1264 4010). Meetgegevens hiervan bestaan niet.

1270
1271 Het is niet duidelijk wat de oorzaken kunnen zijn van een mogelijke verdroging. De daling is wel-
1272 licht toe te schrijven aan de toename van verhard oppervlak in de noordelijk gelegen infiltratiege-
1273 bieden. Hierdoor wordt regenwater versneld afgevoerd via de riolering en kan het niet infiltreren
1274 om de aquifer te voeden. Anderzijds werd voor deze aquifer (Formatie van Diest) geen structurele
1275 verdroging vastgesteld en komen schommelingen in het grondwaterpeil over tijdsperioden van
1276 enkele tientallen jaren van nature voor.
1277
1278 De uitdieping van de Stiemer moet zeker een verdrogende impact hebben gehad en ook het kanaal
1279 heeft vermoedelijk een verdrogende invloed. Ernst van deze verdroging zal bij ecohydrologisch
1280 onderzoek moeten blijken.
1281
1282 Een verdrogingsproces van een andere orde ontstaat door een lager waterpeil in de vijvers. Dit
1283 heeft een negatieve impact op de omliggende habitats gebonden zijn aan permanent hoge water-
1284 standen, zoals Overgangsveen (Habitat 7140), Elzenbroekbos (Habitat 91E0) en Vochtige heide
1285 (Habitat 4010, 7150, 6230). De daling van de vijverpeilen is het gevolg van het langzaam inzakken
1286 en afkalven van verschillende vijverdijken, zodat de stuwhoogte verlaagd is.
1287
1288 6. Viskweek
1289
1290 Slechts een zeer klein aantal van de vijvers binnen het gebied wordt actueel nog gebruikt voor het
1291 kweken van vis. Binnen het natuurreservaat stopte de commerciële viskweek door de familie Hou-
1292 ben rond 1990. Slechts enkele vijvers ter hoogte van het Lange Water worden actueel nog gebruikt
1293 voor het opkweken van zoetwatervis waaronder zeelt, karper en voornachtigen. Deze vijvers wor-
1294 den doorgaans jaarlijks afgevisd in het najaar.
1295
1296 Extensieve viskweek met een korte afvissingsfrequentie en hoge dichtheden van eerstejaars vis
1297 vormen een belangrijke meerwaarde voor visetende moerasvogels. Er kunnen echter ook bedrei-
1298 gingen uitgaan van de viskweekpraktijk:
1299
1300 - Maatregelen om aalscholvervraat te beperken waarbij draden over de vijvers gespannen
1301 worden, vormen een bedreiging voor moerasvogels als roerdomp en woudaap. Ze foerage-
1302 ren en broeden in hetzelfde biotoop als waar we de aalscholver aantreffen en kunnen ver-
1303 strikt geraken in de draden.
1304
1305 - Een bedreiging kan uitgaan van viskweek waarbij louter grote vis wordt opgekweekt. Dit
1306 zorgt voor een verminderde beschikbaarheid van voedsel van de juiste grootte voor vis-
1307 etende moerasvogels.
1308
1309 - Teelten die bestaan uit grote hoeveelheden bodemwoelende vis zorgen ervoor dat de vij-
1310 vers vegetatiearm en troebel worden. Deze vijvers zijn minder geschikt voor visetende
1311 moerasvogels om in te foerageren.
1312
1313 - Door het gebruik van hoogenergetisch visvoeder kunnen viskweekvijvers geëutrofeerd ge-
1314 raken. Dit vormt een bedreiging voor moerasvogels, gezien ze helder water nodig hebben
1315 om in te foerageren.
1316
1317
1318 7. Recreatief medegebruik in gebieden met verstoringgevoelige soorten.
1319
1320 Nachtzwaluw, boomleeuwerik, roerdomp, bruine kiekendief en woudaap zijn verstoringgevoelige
1321 soorten²⁵. Om het broedsucces voor deze Europees beschermde soorten te garanderen, werd in het
1322 Erkende natuurreservaat een rustzone afgebakend. Recreatieactiviteiten worden zoveel mogelijk
1323 geconcentreerd in de buitenste rand van het natuurgebied. Toezicht op wildrecreatie in de rustzo-
1324 nes is noodzakelijk om broedgarantie voor enkele verstoringgevoelige vogels te kunnen geven.
1325

²⁵ Arcadis (2009). *Toetsingskader voor het gewenste recreatieve medegebruik in bossen en natuurgebieden in functie van de ecologische draagkracht. Studie in opdracht van het Agentschap voor Natuur en Bos. 78p.*

1326 **7.1.4. Overzicht van kansen**

1327 1. Het merendeel van de vijvers en moerassen kent reeds een natuurgericht beheer

1328 Het Erkend natuurreserveaat De Maten werd in 1959 opgericht en is één van de oudste natuurrese-
1329 vaten van Vlaanderen. Bijna alle vijvers en aanpalende gronden ten oosten van de Haven-
1330 laan/Broederstraat zijn in eigendom van een terreinbeherende vereniging. Het gegeven dat een
1331 groot deel kwetsbare habitats binnen de Speciale Beschermingszone een natuurgericht beheer
1332 kent, is een belangrijke kans voor de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen.

1333 Dit ligt anders bij de vijvers en aanpalende gronden ter hoogte van het Lange Water, die groten-
1334 deels in private eigendom zijn. De gronden aan de rand van de Speciale Beschermingszone in
1335 landbouwgebruik zijn in private eigendom.

1336 2. Planologische bescherming

1337 Grote delen van het gebied waaronder alle heide-, moeras- en waterhabitats hebben een groene
1338 gewestplanbestemming. Een bijkomende bescherming van de natuurwaarden wordt verzekerd
1339 doordat deze groene gewestplanbestemmingen opgenomen zijn in het Vlaams Ecologisch Netwerk
1340 (VEN). Om die kwaliteit te behouden, te ontwikkelen en te versterken, zijn algemene bescher-
1341 mingsmaatregelen en specifieke maatregelen per gebied van kracht.

1342 3. Natuurontwikkeling op gronden van openbare besturen

1343 Natuurontwikkeling op gronden in eigendom van openbare besturen is een kans voor de realisatie
1344 van de instandhoudingsdoelstellingen. Het betreft gronden van de provincie Limburg (14ha), gron-
1345 den van de stad Genk (150ha) en alle gronden van het Vlaamse Gewest. Zo liggen er binnen deze
1346 Speciale beschermingszone enkele gronden en bermen aangrenzend aan het Albertkanaal in eigen-
1347 dom van NV de Scheepvaart. De gronden net ten oosten van de noordelijke en zuidelijke vijverke-
1348 ten hebben bijvoorbeeld potenties voor de ontwikkeling van Overgangsveen (habitattype 7140).
1349 Het habitattype komt van nature in kleine vlekken voor waardoor natuurontwikkeling hier in be-
1350 langrijke mate bijdraagt aan de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen. Daarnaast bezit de
1351 gemeente Diepenbeek een aanzienlijke oppervlakte productiebos (Diepenbekerbos/Bijenbergbos)
1352 dat belangrijke potenties heeft voor Droge heide (habitat 4030) en schrale graslanden (habitat
1353 6230). Een bijkomende ecologische meerwaarde is dat via heide en schrale graslanden de connec-
1354 tiviteit richting bermen van het Albertkanaal versterkt wordt.

1355 4. Uitbreidingsmogelijkheden voor te kleine habitatoppervlakten

1356 Vooral in het gebied tussen het Erkend reserveaat De Maten en het Albertkanaal liggen er ruimtelijk
1357 mogelijkheden tot uitbreiding van habitattypes (habitattype 4030, 6230), die binnen het reser-
1358 vaatsgedeelte voorkomen, maar die voor een duurzame instandhouding uitgebreid moeten worden.
1359 Het beoogde gebied voor habitatuitbreiding wordt actueel niet intensief gebruikt (regio Haagbeem-
1360 den-Diepenbekerbos/Bijenbergbos).

1361 5. Viskweekactiviteiten

1362 Er wordt nog op zeer kleine schaal aan zoetwaterviskweek gedaan door private eigenaars in enkele
1363 vijvers van de Lange Waters. Deze praktijk leunt aan bij de vroegere viskweek zoals deze voor De
1364 Maten beschreven is. Ondanks enkele negatieve aspecten (overspannen van vijvers met draad
1365 tegen aalschoverpredatie, aanrijken van het vijversysteem) betekent deze viskweek een meer-
1366 waarde voor visetende moerasvogels. De vijvers worden jaarlijks afgevist en herbepoot waardoor
1367 ze hoge dichtheden jonge vis herbergen.

1368 6. Integraal Waterbeleid

1369 In het kader van de uitvoering van decreet Integraal waterbeleid worden acties gepland op zowel
1370 bekken- als deelbekkenbeheerplannen die via verbetering van waterkwaliteit met bijgaande sane-
1371 ringen van rioleringsystemen tot een goede milieukwaliteitsnorm voor de waterlopen moet leiden
1372 tegen de periode 2015 (2021/2027).

1373

1374

7.2. Overzicht van knelpunten en mogelijke oplossingen

1375 Op basis van de bovenstaande analyse van sterkten, zwakten, kansen en bedreigingen kan een
1376 aantal knelpunten worden geïdentificeerd. Voor deze knelpunten moeten oplossingen gezocht wor-
1377 den om de instandhoudingsdoelstellingen te bereiken. In onderstaande paragraaf worden de be-
1378 langrijkste knelpunten besproken en mogelijke oplossingen voorgesteld. De vermelde mogelijke
1379 oplossingen zijn noch limitatief, noch bindend. Het is een aanreiken van mogelijke oplossingen,
1380 zonder dat dit andere mogelijke oplossingen uitsluit. In paragraaf 7.3 worden conclusies met be-
1381 trekking tot de ernst van de knelpunten gepresenteerd.

1382

1. Te kleine oppervlakten van een habitat, te kleine populaties

1384

Beschrijving:

1386 Enkele habitats bevinden zich actueel in een ongunstige staat van instandhouding, aangezien hun
1387 oppervlakte ontoereikend is om duurzaam voort te bestaan. Dit geldt ook voor verschillende soor-
1388 ten die actueel in te kleine populaties voorkomen (Habitattypes 2330, 3110, 3130, 4030, 6230,
1389 drijvende waterweegbree, rugstreeppad, knoflookpad, boomkikker, woudaap, blauwborst, boom-
1390 leeuwerik, roerdomp, gevlekte witsnuit en porseleinhoen).

1391

Oplossingen

- 1393 • Ofwel door het opheffen van abiotische problemen, zodat het habitat of de biotoopeis voor een
1394 soort zich opnieuw kan herstellen op plaatsen waar het habitat of de soort (nog recent) voor-
1395 kwam.
- 1396 • ofwel door via beheer habitat of leefgebied bij te maken op plekken die actueel geen habitat
1397 zijn, zoals aanplantingen van dennen of soortenarme graslanden.

1398

1399

2. Isolatie, gebrekkige connectiviteit

1401

2.1. Bijkomende infrastructuur

Beschrijving:

1404 Plannen voor bijkomende infrastructuur die een impact kunnen hebben op SBZ (bijvoorbeeld: ver-
1405 droging of bijkomende ecologische barrières) .
1406 (zoals Plannen voor nieuw tramtracé aan noordzijde SBZ)

1407

Oplossingen

- 1410 • Zoeken naar alternatieve tracés voor de tramlijn of aanleg zonder enige impact op het
1411 kwelwaterlichaam of andere ecologische schade. De richtlijnen milieueffectrapportage PLIR-
1412 0017-RL beschrijven hiervoor onderzoek naar de effecten op de grondwaterstromen in de
1413 Maten en naar de landschapsecologische samenhang voor wat betreft fauna en flora.

1414

2.2. Beperkte ruimtelijke samenhang met nabij gelegen natuurkernen

Beschrijving:

1417 Soorten en habitats zijn geïsoleerd van elkaar komen te liggen, door allerlei barrières die niet
1418 of nauwelijks overbrugbaar zijn. Corridors zijn noodzakelijk voor het voortbestaan van onder an-
1419 dere boomkikker, knoflookpad, rugstreeppad en heikikker en tal van habitattypische soorten van
1420 moerassen, graslanden, heides en vijvers

1421

Oplossingen:

- 1423 a. Het versterken van de natuurkern zelf en ecologische opwaardering van de open ruimte
1424 aanpalend aan de natuurkernen. Ondermeer open ecotopen in de heidesfeer en schrale
1425 graslanden bieden een meerwaarde

- 1426 b. Het verbinden van leefgebieden van amfibieën door de aanleg van geschikte corridors.
1427 Door herstel van de populaties in de kerngebieden (De Maten en Het Wik) zal de dispersie-
1428 druk toenemen en kan uitwisseling tussen populaties en herkolonisatie van leefgebieden
1429 doorgaan. Hierdoor ontstaat een genetisch gezonde metapopulatie. De populatie zal zich na
1430 een storing (bijvoorbeeld strenge winter) sneller herstellen. Hiervoor is een functionele cor-
1431 ridor tussen SBZ Bokrijk en SBZ de Maten nodig, bestaande uit schrale hooilanden, ruigten

- 1432 en houtkanten. (oa het park tussen het St Jozelfsinstituut en Queen of the South als (half-
 1433)open verbinding als foerageergebied voor amfibieën, reptielen, vogels en insecten. Idem
 1434 dito voor het gebied dat hierbij aansluit aan de noordzijde van de verbindingsweg richting
 1435 'het Wik'.
- 1436 c. Zorgen voor een minimale corridorwaarde bij de ontwikkeling van nieuwe industriegronden
 1437 langs Albertkanaal. Beheeroptimalisatie op de bestaande bermen (maaien met afvoer,
 1438 openkappen van verbossing) met speciale aandacht voor de soorten van Droge heide en
 1439 Heischrale graslanden.
- 1440 d. Mitigatie nabij barrières. Bijvoorbeeld plaatsen van rasters voor overzet en aanleg van fau-
 1441 natunnels.
- 1442 e. De realisatie van de droge natuurverbinding 24 'Genk, As, tussen de Maten via Zonhover-
 1443 heide en bossen ten noorden van Horensberg. De natuurverbinding is een spoorweg die in
 1444 onbruik raakte met aangrenzende zones van kleinere snippers droge heide en droge bosty-
 1445 pes. Door ecologisch beheer van zuid gerichte taluds, balastbedden, schouwpaden en em-
 1446 placementen kan de corridorfunctie voor soorten van heide en schrale graslanden sterk
 1447 toenemen. Het realiseren van een natte natuurverbindingen tussen De Maten en meer
 1448 noordelijk gelegen natuurkernen via de Stiemerbeekvallei.
- 1449 f. Overige (provinciale) natuurverbindingen: NVB25 tussen Maten-Bokrijke/Wik, NVB tussen
 1450 de Maten-Melberg, NVB26/27 Maten-Demervallei met aansluiting op de Dautewijers en
 1451 Pomperik (via verwevingsgebied), NVB tussen Maten en natuurgebieden langsheen de
 1452 Stiemer- en Dorpsbeek via deze beekvalleien (Ruimtelijk structuurplan Genk), interne ver-
 1453 binding bestaande heide- en schraalgraslandhabitats op en langsheen Albertkanaal, tussen
 1454 Borggraevewijvers, westelijk vijvergebied Bokrijk en de Langwaters, via een (half-)open
 1455 verbinding.

1456 *2.3. Beperkte connectiviteit tussen open habitats binnen de Speciale Beschermingszone*

1457 *oplossingen*

1458 Doordacht verbinden van (meta-) populaties van Europees te beschermen soorten die aanwezig
 1459 zijn binnen de verschillende natuurkernen. Een functionele corridor voor soorten van aquatische
 1460 ecosystemen kan aangelegd worden tussen de Lange Waters en de centrale natuurkern. Natuur-
 1461 ontwikkeling op de graslanden langsheen de Heiweyer en Miezerikbeek ten oosten en westen van
 1462 de Broederstraat verhoogt de ruimtelijke samenhang. Een functionele corridor ingericht als landbio-
 1463 toop voor boomkikker ondersteunt de doelen voor de soort.

1464 3. Uitvallen van historisch beheer van heide en vijvers gevolgd door successie van de habitattypes.

1465 *Beschrijving*

1466 Het maaien van de vijverbegroeiing is sinds het stopzetten van de viskweek (jaren '90) slechts
 1467 sporadisch en vleksgewijs gebeurd. Hierdoor zijn de vijverstaarten verstruweeld en verbost. In de
 1468 Lange Waters is houtopslag op de oevers aanwezig. Het beheer van droogzetten en oplaten, vroe-
 1469 ger in functie van de viskweek, wordt niet meer consequent uitgevoerd.

1470 *Oplossingen*

1471 Om successie naar een climaxvegetatie tegen te gaan moeten open terrestrische en aquatische
 1472 habitats constant beheerd worden.

- 1473 • Gerichte natuurbeheermaatregelen zoals het openhouden van dijken en vijverstaarten.
- 1474 • Het reguliere beheer van maaien, kappen, branden en begrazen van heides terug opnemen
 1475 en garantie bieden dat halfnatuurlijke situatie in stand gehouden wordt.
- 1476 • Het periodiek droogzetten van de vijvers heeft als gevolg dat het slib mineraliseert en sleu-
 1477 telsoorten van Oligo- tot mesotrofe wateren opduiken. Deze fase blijkt binnen het vijver-
 1478 systeem niet enkel voor de kieming van enkele zeldzame plantensoorten, maar ook van tal
 1479
 1480
 1481

1482 van kritische faunasoorten belangrijk. Het periodiek droogzetten van vijvers zorgt ervoor
1483 dat bij het terug oplaten ondergedoken waterplanten en zoöplankton snel toenemen in bi-
1484 omassa en soortenrijkdom. Ook de aantallen en soortenrijkdom van libellen, waterkevers,
1485 waterwantsen en amfibieën nemen toe na droogzetting. Voor de ondergedoken waterplan-
1486 ten zijn sedimentcompactie, het verwijderen van bodemwoelende vis en een verbeterde
1487 waterhelderheid sleutelfactoren die de aanzet geven tot de herkolonisatie. Voor zooplank-
1488 ton zijn vooral het verschijnen van waterplanten en het verdwijnen van hun belangrijkste
1489 predatoren (vissen) belangrijk. Amfibieën worden na droogzetting minder gepredeerd door
1490 vissen waardoor hun aantallen toenemen.

1491
1492 4. Eutrofiëring en vervuiling van beken en habitattypes door uitspoeling van meststoffen en chemi-
1493 sche bestrijdingsmiddelen

1494
1495 *Beschrijving:*

1496 Doordat de meest typische habitats voor de heide precies gekenmerkt worden door oligo- tot me-
1497 sotrofe condities, ligt het voor de hand dat eutrofiëring een enorme ecologische impact heeft.

1498
1499 *Oplossingen*

- 1500 • Voorkomen van uit- en afspoeling van meststoffen en bestrijdingsmiddelen
1501
1502 • Het verplaatsen van de gemeentelijke serres van de gemeente Genk (knelpunt aan de
1503 Schom) buiten het gebied. Hiervoor is een gemeentelijk RUP 'Zonevreemde bedrijven' in
1504 opmaak. De screeningsnota hiervoor werd reeds goedgekeurd (LNE/MER/OHPL0010/09).
- 1505 • Instroom van geëutrofiëerd water in de vijverketens dient in de toekomst vermeden te
1506 worden door een regelbare stuw te plaatsen aan de inlaat van de Stiemerbeek. Deze stuw
1507 moet automatisch kunnen afsluiten wanneer een bepaalde waarde, als maat voor eutrofië-
1508 ring, wordt overschreden.
- 1509 • Op lange termijn zal de waterkwaliteit van de Stiemerbeek moeten verbeteren tot een ni-
1510 veau dat de duurzame instandhouding van aquatische habitats en soorten binnen De Maten
1511 verzekert. Hiervoor dienen lozingen en overstorten op de Stiemerbeek en Heiweyerbeek
1512 weggewerkt te worden door optimalisatie van het rioleringsnet en waar nodig door het buf-
1513 feren van overstorten. Voor het bufferbekken aan de Berenbroekstraat moet onderzocht
1514 worden of het water van de overstorten niet functioneel gescheiden kan worden van het in-
1515 fluent van de vijvers van de Lang Waters.
- 1516 a) Het stroomgebiedbeheerplan voor de Schelde voorziet qua milieukwaliteitsnorm een goede
1517 status van het oppervlaktewatersysteem tegen 2015.
- 1518 b) Opsporen van niet afgekoppelde oude riolering(en) op het vijversysteem en onderzoek
1519 naar de impact van lekkende collectoren op het gebied.
- 1520 c) De opmaak van een eco-hydrologische studie die de relatie beschrijft tussen het ecologisch
1521 systeem en de abiotische randvoorwaarden. Een uitgebreide eco-hydrologische meetcam-
1522 pagne en interpretatie vormt de basis hiervoor.

1523
1524 5. Vermesting en verzuring door atmosferische depositie

1525
1526 *Beschrijving:*
1527 Voor De Maten werd onderzocht wat de effecten op vegetatiesamenstelling en diversiteit over een
1528 periode van 25 jaar zijn in de situatie van verhoogde vermestende en verzurende atmosferische
1529 depositie. De conclusie was dat het beheer van kappen en extensieve begrazing ervoor heeft ge-
1530 zorgd dat de heide- en landduinvegetaties hun nutriëntenarme, zure karakter konden behouden. In
1531 natte heide werd echter een significante toename vastgesteld van voorkomen en bedekking van
1532 Pijpenstrootje. De moeras- en waterhabitats werden niet onderzocht.

1533
1534 *Oplossingen:*

- 1535 • Het MINA-plan 3+ streeft er naar op lange termijn (tegen 2030) gebiedsgericht de verzu-
1536 rende depositie verder terug te dringen tot een niveau zodat geen schadelijke effecten op
1537 de vegetatie optreden. Verder stelt het MINA-plan 3 dat de milieukwaliteit moet worden af-
1538 gestemd op de ecologische vereisten van kwetsbare soorten en habitats in gebieden in het
1539 VEN, de groen-, park-, buffer- en bosgebieden en in de Speciale Beschermingszones.
- 1540 • Maaien en begrazen blijkt succesvol in De Maten om kwetsbare droge heide- en schrale
1541 graslandvegetaties te behouden. In de natte heide bleek begrazing niet voldoende om toe-
1542 nemende dominantie van Pijnenstrootje terug te dringen. In deze delen kan bijkomend be-
1543 heer als plaggen en maaien een meerwaarde zijn. Hierbij wordt de verzuurde, humusrijke
1544 bodem terug afgeschraapt. Dit is echter een effectgerichte maatregel met het risico op her-
1545 verzuring van de plagplekken.

1546
1547
1548

6. Verdroging van habitats

1549
1550

Beschrijving:

1551 Watergebonden habitats vertonen op verschillende plaatsen in het SBZ De Maten verdrogingsver-
1552 schijnselen, zoals Overgangsveen (Habitat 7140), Elzenbroekbos (Habitat 91E0) en Vochtige heide
1553 (Habitattype 4010, 7150, 6230). De daling van de vijverpeilen kan ook gevolgen hebben op habi-
1554 tats 3110, 3130 en 3150, onder andere door het uitbreiden van verlandingsvegetaties (wilg, els,
1555 riet of andere moerasplanten) op vijverdalen die normaal bij droogvallen in de zomermaanden po-
1556 tentieel zijn voor pioniersfasen van deze habitats.

1557

Oplossingen:

- 1558 • Ingrepen die bijdragen tot het herstel van de hydrologie (aquifer Heiweyerbeek)
1559 • Dijkenherstel (ophoging) waar verzakkingen zijn.

1560
1561

7. Aanwezigheid van invasieve, uitheemse soorten

1562
1563

Beschrijving:

1564 Invasieve, uitheemse soorten als Amerikaanse vogelkers, grijs kronkelsteeltje, waterhyacint en een
1565 aantal vissoorten zorgen voor ecologische schade, doordat ze de standplaats van inheemse soorten
1566 innemen, of doordat ze prederen op inheemse soorten of doordat ze ecologische processen op
1567 gang brengen die negatief zijn voor een habitat (vertroebeling waterkolom, verdwijnen van open
1568 zand op landduinen, ...)

Mogelijke oplossingen:

1570 a) Doorgedreven mechanische bestrijding van Amerikaanse vogelkers om overheersing door
1571 de soort te verminderen.

1572 b) Vergroten van de dynamiek op terreinen gedomineerd door Grijs kronkelsteeltje. Dit kan
1573 door het verhogen van de windwerking door bijkomend openkappen van verboste landdui-
1574 nen ten westen van Roeierheide, door betreding of door grazend vee.

1575 c) Verwijderen van exotische waterplanten.

1576 d) Het verwijderen of controleren van de populaties uitheemse vissen via een droogleggings-
1577 beheer. Dit moet echter grondig gebeuren want indien na droogzetting uitheemse vissen
1578 achterblijven (resistent aan veranderende milieus), zijn deze bevoordeeld ten opzichte van
1579 de inheemse soorten met snelle herkolonistatie tot gevolg. Vijverdroogzetting kan een eu-
1580 trofe en door vis overbevolkte vijver terugbrengen naar een voor de meeste invertebraten
1581 en amfibieën gunstigere waterplantenrijke helderwatertoestand.

8. Viskweek

1582
1583

Beschrijving:

1584 Actuele viskweekpraktijk kan ecologisch nadelige consequenties hebben zoals eutrofiëring door
1585 intensief bijvoederen, troebel water zonder kleine predeerbare vis voor de moerasvogels (bv. door
1586 monocultuur van louter grote al dan niet bodemwoelende vis) of het gebruik van aalscholveraf-
1587 weersystemen, die een bedreiging vormen voor moerasvogels als roerdomp of woudaap.

1589
1590 *Oplossingen:*

- 1591
1592 a. Er kan binnen de gangbare viskweek gezocht worden naar alternatieve systemen
1593 tegen aalscholvervraat die geen negatieve impact op moerasvogels hebben. Hierbij
1594 kan gezocht worden naar systemen die niet werken met draden of netten die boven
1595 het waterniveau uitsteken en daardoor ongewenste slachtoffers maken bij water-
1596 wild of moerasvogels.
- 1597 b. Gecombineerde visbeplantingen van witvis, (karper) en een deel roofvis zijn voor de
1598 kritische moerasvogels het interessantst, zolang ze gepaard gaan met gevarieerde
1599 waterplantenvegetaties er een tamelijk heldere waterkolom. Deze teelt sluit aan bij
1600 de historische aanpak van de viskwekers van de Maten.

1601 **7.3. Ernst van de knelpunten**

1602 In deze paragraaf wordt een samenvatting gegeven van de analyse van de knelpunten. In de sa-
1603 mensvattende tabel wordt eerst aangegeven hoe belangrijk het habitatrichtlijngebied is voor het
1604 betreffende habitat of de soort rekening houdend met de gewestelijke instandhoudingsdoelstellin-
1605 gen. Voor elk van de tot doel gestelde habitats en soorten wordt daarnaast aangegeven **hoe ern-**
1606 **stig de beschouwde knelpunten** zijn. De ernst van een knelpunt is ofwel groot ofwel klein voor
1607 een Europees te beschermen habitat of soort (voorstellingsvorm zie inzet). Daarnaast wordt ook
1608 aangegeven **hoe zeker het beschouwde knelpunt** voorkomt binnen het gebied. Afhankelijk van
1609 bepaalde kansen of bedreigen zullen immers bepaalde knelpunten al dan niet optreden (voorstel-
1610 lingsvorm zie inzet).

1611 **Wijze van voorstelling knelpunten**

1612 Tabel 7-1. Legende voor het weergeven van de ernst van een knelpunt voor een specifiek habitat
1613 of soort in de prioriteitentabel.

Kleurcode	Ernst	Omschrijving
	Groot	<ul style="list-style-type: none">Habitat / soort is verdwenen, verdwijnt of zal verdwijnen, ofOppervlakte / kwaliteit van habitat neemt sterk af of zal sterk afnemen, ofPopulatie / leefgebied (kwaliteit of oppervlakte) neemt sterk af of zal sterk afnemen, ofMogelijkheden voor uitbreiding of verbetering sterk beperkt
	Klein	<ul style="list-style-type: none">Habitat van goede kwaliteit is beperkt aanwezig of kwaliteit gaat langzaam achteruit, ofDuurzame populaties zijn beperkt aanwezig of nemen beperkt af, ofOppervlakte / kwaliteit van habitat / leefgebied neemt beperkt af, ofMogelijkheden voor uitbreiding of verbetering beperkt

1614

1615 *Tabel 7-2. Legende voor het weergeven van de mate van zekerheid van het optreden van een knelpunt voor*
1616 *een specifiek habitat of soort in de prioriteitentabel.*

Code	Zekerheid	Omschrijving
!!	Zeker	Zeker aanwezig: abiotische en vegetatiekundige of andere gegevens duiden op hetzelfde knelpunt.
!	Waarschijnlijk	Waarschijnlijk aanwezig: abiotische, vegetatiekundige of andere gegevens duiden op het knelpunt.
?	Onduidelijk	Het is onduidelijk of het knelpunt optreedt of hoe groot het is.

1617

1618 Tabel 7-3. Legende voor het weergeven van de bijdrage aan de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen in
1619 de prioriteitentabel.

Kleurcode	Omschrijving
★★★	Essentiële Speciale Beschermingszone
★★	Zeer belangrijke Speciale Beschermingszone
★	Belangrijk Speciale Beschermingszone

1620

1621 **Samenvatting van de analyse van de knelpunten voor habitattypes**

1622 Een overzicht van de knelpunten wordt gegeven in onderstaande tabel

1623 De belangrijkste conclusies zijn:

- 1624 • Eutrofiëring (onder andere via beekwater) blijkt een groot knelpunt voor de vijvergebonden
1625 habitattypes.
- 1626 • Invasieve, uitheemse soorten vormen een groot knelpunt, vooral voor habitattypes 3130 ,
1627 3150, en in mindere mate voor de landduinen.
- 1628 • Verdroging vormt een groot knelpunt voor verschillende (grond-)watergebonden habitatty-
1629 pes en ondermijnt de potentie voor herstel.
- 1630 • Voor meerdere habitattypes in de vijver- en heidesfeer is isolatie en habitatfragmentatie
1631 een probleem. Typische faunagroepen voor deze habitattypes dreigen hierdoor te verdwij-
1632 nen.
- 1633 • Daarnaast zijn verschillende knelpunten die vermoedelijk in mindere mate bedreigend zijn
1634 voor habitattypes, of waarvan het effectief optreden niet zeker is. Nader onderzoek is hier
1635 aangewezen. Dit betekent echter niet dat de knelpunten niet ernstig zouden kunnen zijn.

HABITATS	2310	2330	3110	3130	3150	4010	4030	6230	7140	7150	9120/ 9190	91EO
Belang voor G-IHD	★	★	?	★★	★	★	★★	★	?	★	★	★
Knelpunt	Ernst van het knelpunt											
1. Kleine oppervlakte	!	!	!!	!!		!	!!	!!	!			
2. Isolatie/ gebrekkige connectiviteit	!	!!	!!	!!		!	!!	!!	!			
3. Successie	!	!	!	!	!	!!	!!	!	!!	!		
4. Eutrofiëring			!!	!!	!!				!			!!
5. Atmosferische depositie	!	!	!	!	!	!	!	!	!	!	!	!
6. Verdroging			!!	!!	!!	!!		!	!!	!!		?
7. Invasieve, uitheemse soorten	!	!!	!	!!	!!						?	?
8. Viskweek			!	!	!							

1637 **Samenvatting van de analyse van de knelpunten voor soorten**

1638 De belangrijkste conclusies zijn:

- 1639 • Vooral in de water- en moerasfeer dient prioritair gewerkt te worden aan uitbreiding van
1640 leefgebied zodat de populaties kunnen uitbreiden. Het betreft vooral: roerdomp, woudaap,
1641 bruine kiekendief, knoflookpad, boomkikker, rugstreppad, gevlekte witsnuit en porselein-
1642 hoen. In de natte heide en op de heide en landduinen zijn dit respectievelijk de blauwborst
1643 en de boomleeuwerik. Isolatie en versnippering van leefgebieden geeft problemen voor
1644 herkolonisatie van typische soorten.
- 1645 • Eutrofiëring (onder andere via beekwater) is een groot knelpunt voor de vijvergebonden
1646 soorten als drijvende waterweegbree, knoflookpad, poelkikker, heikikker, roerdomp, woud-
1647 aap, gevlekte witsnuit en blauwborst.
- 1648 • Invasieve, uitheemse soorten vormen een groot knelpunt, vooral voor de amfibieën (knof-
1649 lookpad, heikikker, poelkikker), voor de gevlekte witsnuit en waarschijnlijk ook voor be-
1650 paalde moerasvogels (woudaap).
- 1651 • Verdroging vormt een groot knelpunt voor verschillende (grond-)watergebonden soorten
1652 als drijvende waterweegbree, heikikker, rugstreppad en (in mindere mate voor) blauw-
1653 borst.
- 1654 • Het ontbreken van abiotische kennis vormt vooral voor drijvende waterweegbree en ge-
1655 vlekte witsnuit een knelpunt.
- 1656 • Daarnaast zijn verschillende knelpunten die vermoedelijk in mindere mate bedreigend zijn
1657 voor soorten, of waarvan het effectief optreden niet zeker is. Nader onderzoek is hier aan-
1658 gewezen. Dit betekent echter niet dat de knelpunten niet ernstig zouden kunnen zijn. Zo
1659 kan een gebrek aan rust voor broedgevallen van roerdomp of woudaap een probleem vor-
1660 men (verstoring door vos of recreatie)

1661

1662 Een overzicht van de knelpunten wordt gegeven in onderstaande tabel

SOORTEN	Drijvende waterweegbree	Spaanse viag	laatvlieger	Rugstreppad	Ruige/Gewone dwergravleermuis	Knoflookpad	Poelkikker	Boomkikker	Heikikker	Woudaap	Zwarte specht	Ijsvogel	Blauwborst	Kwak	Boomleeuwerik	Grote zilverreiger	Roerdomp	Krakeend	Gevlekte witsnuit	Bruine kiekendief	Porseleinhoen
Belang voor G-IHD	★	★	?	★	?	★	★	?	?	★	★	★	★	★	★	★	★	★	?	★	
Knelpunten	Ernst van het knelpunt																				
1. Kleine populatie	!!	?	?	!!		!!	?	!!	?	!!			!!	?	!!	!	!!		!!	!	!
2. Isolatie/ gebrekkige connectiviteit	?	?	?	!		!!	?	!!	?	!			!	!		?	!		?	!	?
3. Successie	!	!				!	!	!	!	!!			!!		!!		!		?	!	!
4. Eutrofiëring	!!					!!	!!	!!	!!	!!		!	!!	?		?	!!		!!		!

5. Atmosferische depositie	?			!	?	?	?	?	!	?			?		?	?		?		?	
6. Verdroging	!!			!!		!	!	!	!!	!		?	!!	!		!	!		?	?	!
7. Invasieve, uitheemse soorten	?			!!		!!	!!	!!	!	!			?			?		!!			
8. Viskweek										?						?					

INFORMATIEF DOCUMENT

8. De instandhoudingsdoelstellingen en prioritaire inspanningen

In dit hoofdstuk worden de specifieke instandhoudingsdoelstellingen voor het Habitatrichtlijngebied en het Vogelrichtlijngebied 'De Maten' beschreven. Daarnaast worden ook de prioritaire inspanningen voor het bereiken van deze doelstellingen opgelijst. De doelstellingen en prioriteiten volgen uit de verschillende analyses gepresenteerd in de voorgaande hoofdstukken. In hoofdstuk 4 werd beschreven voor welke habitats en soorten bijkomende inspanningen noodzakelijk zijn binnen het voorliggende gebied om de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen te realiseren. De actuele toestand van deze habitats en soorten werd beschreven en geanalyseerd in hoofdstuk 5. Voor een aantal habitats en soorten is de actuele toestand niet voldoende. In hoofdstuk 7 werden knelpunten voor de verschillende habitats en soorten besproken. Hierbij werd ook rekening gehouden met de maatschappelijke context (hoofdstuk 6).

In paragraaf 8.1 worden de doelstellingen voor de Europees te beschermen soorten en habitats gepresenteerd. Per soort en habitat wordt een kwantiteitsdoel (populaties of oppervlakten) en kwaliteitsdoel beschreven. De doelstellingen worden gemotiveerd met elementen uit de voorgaande hoofdstukken. In de volgende paragraaf wordt een overzicht gegeven van de inspanningen die noodzakelijk zijn voor het bereiken van de verschillende doelstellingen.

Bij het formuleren van doelstellingen voor een gebied worden heel wat elementen in overweging gebracht. De meeste daarvan werden eerder in het rapport reeds uitvoerig belicht zijnde:

1. De **gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen** die de krijtlijnen uitzetten voor doelen op niveau van afzonderlijke gebieden (habitat- of vogelrichtlijngebieden). Wanneer de G-IHD voorschrijven dat zich voor een bepaald habitat of soort een belangrijke verbeteropgave stelt, dan zal deze in de eerste plaats gezocht worden in gebieden die voor dat habitat of die soort als 'zeer belangrijk' of 'essentieel' vermeld staan in de G-IHD.

In hoofdstuk 4 werd het belang van het voorliggend gebied voor de verschillende habitats en soorten opgegeven;

2. De **actuele staat van instandhouding van een habitat of soort** in het gebied.

Deze werd in beknopte versie weergegeven in hoofdstuk 5 en een uitgebreide analyse vindt u in bijlage II;

3. De **trend en de potenties voor een habitat of soort**.

Hier werd eveneens op ingegaan in hoofdstuk 5;

4. **Socio-economische factoren** worden bij het bepalen van doelen eveneens in overweging genomen.

Een feitelijke analyse daarvan werd weergegeven in hoofdstuk 6. Een belangrijke doorvertaling daarvan werd gegeven in hoofdstuk 7 met de beschrijving van sterkten, zwakten kansen en bedreigingen en het formuleren van de belangrijkste knelpunten.

Er is nog een 5de factor die stuurt op het formuleren van doelen. Het betreft **landschapsecologische overwegingen**. Deze wegen in de eerste plaats op de ruimtelijke allocatie van de doelen. Dit afwegingskader wordt in Bijlage 8 van dit rapport theoretisch toegelicht.

In hoeverre is de ruimtelijke allocatie – of m.a.w. waar welk doel dient te worden gerealiseerd - van belang in dit SIHD rapport?

De feitelijke instandhoudingsdoelstellingen, zijnde de doelstellingen per habitat en soort, worden uitgedrukt in termen van oppervlakte habitat of leefgebied (kwantiteit dus) en de kwaliteit van de habitats en leefgebieden.

Instandhoudingsdoelstellingen kunnen echter niet zonder meer worden geformuleerd door: (a) abstractie te maken van de huidige ruimtelijke spreiding van habitatplekken en leefgebieden van soorten en (b) van de situering van de ruimtelijke kansen voor verbetering of uitbreiding van habitats en leefgebieden. Doelen moeten daarom worden geformuleerd met een doorkijk naar de ruimtelijke vertaalslag. Door doelen op die manier te formuleren, wordt ook met zin voor realiteit gewerkt.

INFORMATIEF DOCUMENT

8.1. Doelstellingen

Legende	
Symbool	Omschrijving
↑	Het doel is een stijging van oppervlakte of populatiegrootte of een verbetering van de kwaliteit
=	Het minimale doel is het behoud van de oppervlakte of populatiegrootte of het behoud van de kwaliteit

In onderstaande tabel met de instandhoudingsdoelstellingen voor het gebied worden doelstellingen voor enerzijds het gedeelte dat habitatrictlijngebied is en anderzijds het gedeelte dat 'zuiver vogelrichtlijngebied' (lees enkel vogelrichtlijngebied maar geen habitatrictlijngebied) is, niet onderscheiden, maar geïntegreerd. Aan de drie criteria die tegelijk vervuld dienen te zijn om deze doelen voor beide ruimtelijk afgebakende gebieden van elkaar te onderscheiden, werd immers niet voldaan. De drie criteria zijn:

- het zuiver vogelrichtlijngebied handelt over een relevante oppervlakte;
- het betreft in dit gebied relevante doelstellingen en;
- de doelstellingen die in het gedeelte dat zuiver vogelrichtlijngebied is, gerealiseerd dienen te worden, zijn (reeds in dit stadium) bekend.

Het vijver- en moeraslandschap

Het vijver- en moeraslandschap is belangrijk voor een lange reeks van soorten en habitattypes waaronder:

- de broedvogels roerdomp, woudaap, bruine kiekendief, krakeend en blauwborst;
- andere vogelsoorten zoals grote zilverreiger en kwak;
- amfibieën waaronder boomkikker, poelkikker, rugstreeppad, knoflookpad en heikikker;
- vleermuizen waaronder rosse vleermuis, watervleermuis, ruige dwergvleermuis en waterhabitats in de voedselarme tot meer voedselrijke sfeer (rangschikking van voedselarm naar voedselrijk: 3110, 3130, 3150)..

Determinerend voor de oppervlakte en kwaliteitsdoelstellingen zijn vooral de natuurwaarden waarvoor het gebied vanuit de G-IHD als essentieel is bestempeld nl. de vogelsoorten roerdomp, woud-

aap, grote zilverreiger, krakeend en knoflookpad. Voeg daaraan toe dat vanuit de GIHD het licht gebufferde oligo-mesotrofe waterpartijen (habitattype 3130) in dit gebied zeer belangrijk is op Vlaams niveau en het is duidelijk dat het vijver- en moeraslandschap een belangrijke focus en prioriteit wegdraagt voor het formuleren van de instandhoudingsdoelstellingen in dit gebied.

Met als doelstelling het verkrijgen van duurzame populaties voor de soorten roerdomp en woudaap in Midden-Limburg is het belangrijk dat ook het gebied De Maten maximaal kan bijdragen aan het realiseren hiervan. Uit de hieronder volgende individuele doelen voor de broedpopulatie van deze soorten – en rekening houdend met de benodigde oppervlakte voor het leefgebied van een broedpaar – volgt dat minimaal 90 ha kwalitatief hoogstaand leefgebied, bestaande uit rietland, moerasvegetaties en open water, vereist is.

Deze oppervlakte leefgebied is intrinsiek beschikbaar binnen het gebied. Niet zozeer vergroting van het leefgebied maar vooral kwaliteitsverbetering is dus de randvoorwaarde om deze essentiële doelstelling in te vullen. Kwaliteit en kwaliteitsverbetering voor de doelsoorten roerdomp en woudaap dienen hierbij in te spelen op: de waterkwaliteit, de rust in het gebied en de aanwezigheid van natuurlijke, zonbeschenen oevers.

Dit alles impliceert ook dat er voor het overgrote deel van het gebied een aangepast vijverbeheer vereist is. Binnen deze oppervlakte doelstelling zullen de meeste andere doelen meeliffen. Licht gebufferde oligo-mesotrofe waterpartijen (habitattype 3130) zullen immers het gevolg zijn van een verhoogde waterkwaliteit en het toepassen van een gepast vijverbeheer.

Behoud en herstel van de historische waterhuishouding zijn noodzakelijk voor graslanden en vijvers. Bijkomende inspanningen zijn noodzakelijk om het voedselaanbod voor de doelsoorten te verhogen en het leefgebied van amfibieën te versterken. Waar mogelijk streeft men naar een extensivering van het graslandbeheer naar meer bloemrijke graslanden met een hoog nectaraanbod.

Wanneer voor bepaalde habitats of soorten specifieke oppervlakte- en kwaliteitsdoelen vereist zijn, zullen deze hieronder specifiek vermeld worden.

Om reden van opbouw behandelen we hieronder eerst de vogelsoorten binnen dit landschap, vervolgens de habitats en tot slot de richtlijnsoorten van de habitatrichtlijn.

Soorten	populatie doelstelling		kwaliteitseisen aan de leefgebieden	
Soort	doel	Toelichting	doel	toelichting
Roerdomp	↑	Doel: <u>satellietpopulatie van minimaal 3 broedparen. Dit vereist een minimale oppervlakte leefgebied van 90 ha.</u> <u>Motivatie:</u> <u>Dit gebied is essentieel voor deze soort</u>	↑	Kwaliteitsvereisten gelet op het beoogd aantal broedparen <ul style="list-style-type: none"> geschikt leefgebied, bestaande uit rietland, moerasvegetaties (>50%) en open water (>

	<p>(zie G-IHD).</p> <p><u>Streefdoel is een zo sterk mogelijke satellietpopulatie temidden van de metapopulatie van de vijvercomplexen van Midden-Limburg.</u></p>	<p>30%);</p> <ul style="list-style-type: none"> • helder water met goede waterkwaliteit en een hoog voedselaanbod (jonge vis, ongewervelden, amfibieën); • voldoende rust en waar mogelijk het creëren van predatievrije broedgelegenheden tijdens broedperiode; • open vijverlandschap; • gevarieerde leeftijdsstructuur van de rietvegetaties: per broedkoppel is er nood aan minimaal 0,5 tot 2ha overjarig riet of lisdodde met een voldoende dikke kniklaag (opstapeling van oude stengels); • aanwezigheid verlandingsvegetaties (niet enkel riet/lisdodde, maar ook ondergedoken en drijvende watervegetaties); • hoog waterpeil in de leefgebieden tijdens het broedseizoen; <p>Kwaliteitsverbetering kan in het bijzonder gerealiseerd worden in de noordelijke cascade (actueel zeer beperkte oppervlakte rietmoeras en watervegetaties).</p>
Woudaapje	<p>↑</p> <p><u>Doel: broedpopulatie van minimaal 10 broedparen</u></p> <p><u>Motivatie:</u></p> <p><u>Dit gebied is essentieel voor deze soort (zie G-IHD).</u></p> <p><u>Streefdoel is een zo sterk mogelijke satellietpopulatie temidden van de metapopulatie van de vijvercomplexen van Midden-Limburg.</u></p>	<p>↑</p> <p>Gedekt met de realisatie van de kwaliteitsdoelstellingen voor Roerdomp. Zie dus hoger.</p>

Bruine kiekendief	<p>↑ <u>Doel: minimaal 1 broedpaar.</u> Hiervoor is een minimaal leefgebied van 100 ha nodig. Tot het leefgebied kan worden gerekend: voldoende grote entiteiten van vijver- en moerascomplexen en open vegetaties (heiden en graslanden).</p> <p><u>Motivatie:</u></p> <p><u>Gebied is, gezien aanwezige biotopen en hun oppervlakte, potentieel zeer geschikt voor deze soort. Er zijn kansen voor een toename van open habitats die noodzakelijk zijn als foerageergebied voor deze soort (zie verder onder doelen voor de Europese habitattypes 2330 en 6230).</u></p> <p><u>Het voorkomen van Bruine kiekendief in de Maten past in het herstelplan voor deze soort in de Midden-Limburgse vijver- en moerasgebieden (cfr. G-IHD).</u></p>	<p>↑ Kwalitatief goed ontwikkeld leefgebied, zowel wat betreft het vijver- en moerascomplex als wat betreft de heide- en graslandhabitats. Voor de eerste verwijzen we naar de kwaliteitsdoelstellingen voor het leefgebied van de Roerdomp. Voor het tweede verwijzen we naar de kwaliteitseisen voor o.m. <u>de Europese habitattypes 2310, 2330, 4010, 4030 en 6230, zie verder).</u></p> <p><u>Additioneel dient vanuit deze soort als kwaliteitseis te worden meegegeven:</u> voldoende rust en landschappelijke openheid, niet enkel voor het vijver- en moerascomplex maar ook voor wat betreft de foerageergebieden op graslanden en heiden.</p>
Blauwborst	<p>↑ <u>Doel: broedpopulatie van 40 broedparen</u></p> <p><u>Motivatie:</u></p> <p><u>Blauwborst is sterk achteruitgegaan in het gebied sinds begin jaren '90. Er ligt een verbeteropgave.</u></p>	<p>↑ Deels gedekt met de realisatie van de kwaliteitsdoelstellingen voor roerdomp. Zie dus hoger.</p> <p><u>Additioneel dient vanuit deze soort als kwaliteitseis te worden meegegeven dat moerasgebieden in samenhang dienen voor te komen met andere leefgebieden die vertegenwoordigd worden door de habitattypes 4010, 6230, 7140, 7150. Een kwalitatief herstel van deze habitattypes is vereist. Voor de kwaliteitsdoelstellingen voor dit deel van het leefgebied verwijzen we naar de res-</u></p>

		pectievelijke habitattypes. .
Kwak	<p>=</p> <p><u>Doel: behoud van het belang van het gebied voor doortrek.</u></p> <p><u>Broedgevallen worden niet bij voorbaat uitgesloten maar er wordt hiervoor nu geen specifieke doelstelling vastgelegd. Indien dit zich zou voordoen, bv. in geval dat maatregelen van waterkwaliteitsverbetering en vijverbeheer ingevoerd worden, dient doelstelling voor deze soort herbekeken.</u></p> <p><u>Motivatie:</u></p> <p><u>Zeer belangrijk gebied voor deze soort (cfr. G-IHD)</u></p>	<p>↑</p> <p>Deels gedekt met de realisatie van de kwaliteitsdoelstellingen voor roerdomp. Zie dus hoger.</p> <p>Additioneel bijzondere aandacht voor het behoud van de kwaliteit van het foerageergebied in de noordelijke cascade. Dit wil zeggen: de combinatie van riet, wilgenopslag en moerasbos dient behouden.</p>
Grote zilverreiger	<p>=</p> <p><u>Doel: behoud van het belang van het gebied voor doortrek en als overwinteringsgebied.</u></p> <p><u>Broedgevallen worden niet bij voorbaat uitgesloten maar er wordt hiervoor nu geen specifieke doelstelling vastgelegd. Indien dit zich zou voordoen, bv. in geval dat maatregelen van waterkwaliteitsverbetering en vijverbeheer ingevoerd worden, dient doelstelling voor deze soort herbekeken.</u></p> <p><u>Motivatie:</u></p> <p><u>Essentieel gebied voor deze soort (cfr. G-IHD).</u></p>	<p>=</p> <p>Kwaliteitsdoelen gedekt middels eerder gestelde doelen voor andere moerasvogels.</p>
IJsvogel	<p>=</p> <p><u>Behoud populatiegrootte</u></p>	<p>↑</p> <p>Kwaliteitseis gedekt door hoger genoemde moerasvogels, zie hoger.</p>
Krakeend	<p>=</p> <p><u>Behoud populatiegrootte</u></p>	<p>=</p> <p>Kwaliteitseis gedekt door hoger ge-</p>

			noemde moerasvogels, zie hoger.
	Opper- vlakke- doel- stelling	Kwaliteitsdoelstelling	Oppervlaktedoelstelling
Habitat	Doel	Toelichting	Habitat Doel
3130 – Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande		<p>Doel: <u>doeloppervlakte van 73 ha, te weten 58 ha door omvorming (herstel abiotiek vijvers) en bijkomend 15 ha door omvorming (verdwenen waterpartijen van de 'derde cascade')</u>.</p> <p>Motivatie. Het gebied is voor dit habitat in Vlaanderen zeer belangrijk (G-IHD).</p> <p>Daarnaast is dit habitatype van groot belang voor de Europees te beschermen soorten roerdomp, woudaap, knoflookpad, boomkikker, gevlekte witsnuitlibel en drijvende waterweegbree.</p> <p>↑</p> <p>Gezien de grote samenhang en uitwisseling in het vijversysteem, wordt herstel van een mesotroof vijversysteem nagestreefd in alle voormalige viskweekvijvers.</p> <p>Oppervlakte-uitbreiding van 13 ha van het habitatype kan daarnaast door de Platte Weyer en de Droog weyerkens terug in gebruik te nemen als vijver. Deze zijn actueel in gebruik als weiland (mesofiel), maar dijken en op- en aflaten zijn nog intact. Dit kan enkel gebeuren als de abiotiek het mogelijk maakt (na eco-hydrologische studie), anders kan deze zone tevens voor habi-</p>	<p>Doel: Verwezen wordt naar de eerder benoemde kwaliteitsverbetering die vereist is voor moerasvogels. De vijvers zijn grotendeels vrij van slib en organisch sediment en bevatten helder water met een totaal fofof < 40µg/L, een totaal aan stikstof <0,8 mg/L en een pH tussen 5 en 7,5. De natuurlijke hydrologie met aanvoer van lokaal grondwater dient hersteld te worden en goed ontwikkelde vegetaties van het subtype littorellionvegetaties en subtype éénjarig dwergbiezenverbond dienen te ontwikkelen.</p> <p>↑</p> <p>Tevens wordt de kwaliteitsvereiste van een voldoende open ligging in het landschap – waar windwerking mogelijk is – beklemtoond.</p> <p>Bijkomende kwaliteitsvereiste is het niet, of in lage densiteiten voorkomen van bodemwoelende vissoorten die het water vertroebelen en watervegetaties begrazen.</p> <p>Beklemtoond wordt het noodzakelijk toepassen van vijverbeheer met cycli van droogzetten en opnieuw vullen, om de nodige dynamiek in het systeem te brengen, pionierscondities te creëren en de voedselrijke sliblaag te verklei-</p>

	<p>tat 6230, natte subtype in aanmerking komen.</p> <p>De gunstige geografische ligging van de Maten op het Kempens Plateau zorgt voor een continue voeding van de vijvers. Het historisch vlakdekkende voorkomen van het habitatype en de waarschijnlijke aanwezigheid van een zaadbank bepalen motiveren mee de doelstelling. Actueel zijn bovendien nog vele habitattypische soorten aanwezig.</p> <p>Bijkomende motivatie voor ontwikkeling voor een grote oppervlakte van dit habitatype is dat dit type van vijvers minder gevoelig is voor verzuring in tegenstelling tot geïsoleerde vennen elders in Vlaanderen, waardoor ze een betere garantie op duurzaam behoud van daarvoor gevoelige soorten kan garanderen.</p>	<p>nen.</p> <p>Enkele vijvers bovenaan de zuidelijke vijverketen in de Maten zijn van nature uit ongeschikt voor de ontwikkeling van dit habitatype. Dit zijn de zogenoemde 'moddervijvers' met een kuipvormig profiel en slibrijke vijverbodem. De oeverbegroeiing bestaat eerder uit lisdodde en biezén, dan uit riet. Het gaat over de Hommelesweyer, Het Holeven, de Bovenste en Middelste Schreursweyer, de Sint-Jansweyer, de Schuitweyer, de Soorweyer en de Veldmolen. Voor deze vijvers wordt geen habitatdoelstellingen 3130 voorzien.</p>
<p>3110 – Mineraalarme, oligotrofe wateren van de Atlantische zandvlakten</p>	<p>↑</p> <p><u>Doel: 1,5-5 ha, te weten 1-4 ha door omvorming (herstel abiotiek HuIskens-en Rockxsweyer) en 0,5 tot 1 ha door uitbreiding (herstel Heiweyer).</u></p> <p><u>Motivatie:</u></p> <p>Actueel komt dit habitatype niet meer voor binnen SBZ De Maten. Echter, uit het recente verleden weten we dat kensoorten als waterlobelia en kleine biesvaren op meerdere vijvers voorkwamen (o.a. Grooten en Kleinen Huiskenwijer). Deze vegetaties werden dan ook aangemeld..</p> <p>Voor herstel en uitbreiding van de habitat zijn de vijvers bovenaan de noorde-</p>	<p>↑</p> <p>Doel: Bodem van de vijvers is zandig en grotendeels vrij van slib en organisch sediment. Het water is helder en bevat een totaal fofoor < 40µg/L, een totaal aan stikstof <0,8 mg/L en een pH tussen 5 en 7,5. De natuurlijke hydrologie met aanvoer van lokaal grondwater dient hersteld te worden en waterlobelia (of kleine biesvaren) is frequent aanwezig.</p> <p>Om windwerking toe te laten is het open houden van de dijken van belang.</p>

	<p>lijke vijvercascade van belang. Deze worden gevoed door de Heiweyerbeek die net ten noorden van de vijverketen ontspringt. De vijvers bevinden zich dicht bij het bronhoofd van deze waterloop.</p> <p>Vanuit de G-IHD wordt een sterke areaalsuitbreiding voorop gesteld voor dit habitatype. In gevolge het hoger gestelde liggen hiertoe ook kansen in het gebied De Maten.</p>	
3150 – Van nature eutrofe meren	<p><u>Doel: Behoud van actuele voorkomen.</u></p> <p><u>Motivatie:</u> Omdat dit habitatype slechts lokaal kansen heeft in De Maten en het een Kempense soortenarmere variant betreft is de oppervlakte-doelstelling louter het behoud van de actuele oppervlakte.</p>	<p>Doel: Bodem van de vijvers mogen een variabel gehalte slib en organisch sediment bevatten en dienen tijdens het vegetatiesizoen permanent water te bevatten. Het water is helder en bevat een totaal fofoor < 70 µg/L, een totaal aan stikstof <2 mg/L en een pH tvan minstens 6,5.</p> <p>↑</p> <p>Er dient minstens één sleutelsoort abundant aanwezig te zijn.</p>
<p>Soorten</p> <p>Soort</p> <p>Knoflookpad</p>	<p>populatie-doelstelling</p> <p>doel</p> <p>↑</p> <p>Toelichting</p> <p><u>Doel:</u> bronpopulatie van minimaal 5 voortplantingsbiotopen met in totaal meer dan 200 roepende mannetjes</p> <p><u>Motivatie:</u></p>	<p>Soorten populatie-doelstelling</p> <p>Soort doel</p> <p>↑</p> <p>Specifieke kwaliteitsvereisten hebben betrekking op:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Qua landbiotoop: de kwaliteit van de habitatypes 2310, 2330.(zie verder onder deze habitats) met nadruk op het

Heikikker	<p>Het gebied is essentieel voor deze soort (GIHD).</p> <p>De soort kent met minder dan 10 roepende mannetjes nu geen duurzame populatie in het gebied.</p> <p>Het ontwikkelen van een bronpopulatie knoflookpad in het gebied De Maten moet het mogelijk maken om omliggende kansrijke gebieden (o.m. omgeving Bokrijk) te versterken en zo gezamenlijk tot een duurzame regionale metapopulatie te realiseren</p> <p>↑</p> <p><u>Doel:</u> een populatie van minimaal 200 roepende mannetjes of eiklommen op minimaal 4 grotere plassen.</p> <p><u>Motivatie:</u></p> <p>De soort komt voor in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding (minder dan 50 roepende mannetjes).</p> <p>De soort werd pas recent opnieuw vastgesteld in dit SBZ en werd daarom niet opgenomen in G-IHD. Heikikker is echter een typische soort voor een gebied als De Maten. Er wordt gestreefd naar het duurzaam behoud van deze soort.</p>	<p>verbinden van landduinhabitat- types;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Qua voortplantingsbiotoop: waterkwaliteit is belangrijk voor deze soort. Dit wordt reeds gedekt middels de kwaliteitsvereisten voor eerder genoemde soorten (moerasvogels) en habitats (o.m. habitattypen 3130). <p>↑</p> <p>Het leefgebied voor deze soort overspant meerdere habitattypen: 2310, 2330, 3130, 4010, 4030 6230 en 7140. Een kwalitatieve ontwikkeling van deze habitats is vereist. We verwijzen naar de kwaliteitsdoelstellingen voor deze habitats.</p> <p>Additioneel wordt gewezen op de doelstelling van herstel van de hydrologie aan de noordzijde van het SBZ (vb. buurt Oleweyer en Heiweyerbeek).</p>
Poelkikker	<p>=</p> <p><u>Doel:</u> Behoud van de soort op de actuele locaties</p>	<p>↑</p> <p>Geen bijkomende kwaliteitsvereisten dan deze die eerder reeds werden gesteld.</p>
Rugstreeppad	<p>↑</p> <p><u>Doel:</u> een populatie met minimaal 200 roepende mannetjes op minimaal 5 geschikte voortplantingsplaatsen.</p>	<p>↑</p> <p>Zie kwaliteitsvereisten voor eerder beschouwde soorten en habitats. Onderstreept wordt het belang van een voldoende groot en kwalitatief ontwikkeld landhabitat. Hiervoor zijn de habitattypen</p>

		<p><u>Motivatie:</u></p> <p>Actueel komt de soort nog slechts in kleine aantallen voor. Er rust een herstelopgave met het oog op een duurzaam behoud van de soort.</p>	<p>pes 2310 en 2330 van groot belang. Voor de kwalitatieve (en kwantitatieve) doelen, zie daar.</p>
Boomkikker	↑	<p><u>Doel:</u> 2 populaties boomkikker:</p> <ul style="list-style-type: none"> • een populatie van minimaal 200 roepende mannetjes voor het centrale reservaatgedeelte • en bijkomend een populatie van minimaal 200 roepende mannetjes in het gebied van de Lange Waters. <p>De realisatie van deze leefgebieden behoeft geen extra leefgebied ten opzichte van wat reeds nodig is om andere doelen (i.h.b. het habitatype 3130) te bereiken.</p> <p><u>Motivatie:</u></p> <p>De soort is aangemeld voor het gebied maar is er vrij recent uitgestorven (2003). Echter, gezien de hoge potentie van het gebied voor deze soort, wordt het voorkomen van een duurzame populatie tot doel gesteld.</p>	<p>↑</p> <p>Kwaliteitsdoelen deels gedekt middels eerder gestelde doelen voor andere habitats en soorten.</p> <p>Specifieke, additionele kwaliteitsvereisten hebben betrekking op:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Qua waterbiotoop: het creëren van visvrije waterpartijen - Qua landbiotoop: Behoud en versterken van kleinschalig landschap met ruigtevegetaties, houtwallen, bosranden en braamstruwelen met een oppervlakte van meer dan 20 ha per populatie. Dit landbiotoop moet zo goed mogelijk aansluiten bij de voortplantingsbiotopen.
Drijvende waterweegbree	↑	<p><u>Doel:</u> <u>groeiplaatsen samen > 50m²</u></p> <p>Een goede staat van instandhouding wordt tot doel gesteld door het uitbreiden van vegetatievlekken op meerdere potentiële vijvers, met de klemtoon op de noordelijke vijvercascade.</p> <p>Motivatie:</p>	<p>↑</p> <p>Kwaliteitsvereisten: zie kwaliteitsdoelen voor habitat 3130 (begeleidend doel).</p>

		Gezien de soort actueel nog maar nauwelijks voorkomt, betekent dit een herstel van een populatie op verschillende structureel samenhangende groeiplaatsen, die samen een oppervlakte van meer dan 50m ² vormen.	
Rosse, Ruige dwerg- en Watervleermuis	=	<u>Doel:</u> Behoud van de soort op de actuele locaties <u>Motivatie: deze soorten foerageren in hoge mate in de omgeving van waterpartijen. Het behoud van de waterpartijen garandeert ook het behoud van de populaties van deze soorten.</u>	= Geen bijkomende kwaliteitsvereisten dan deze die eerder reeds werden gesteld. Opgemerkt wordt dat deze soorten ook (oude) boshabitats behoeven. Voor de kwaliteitsvereisten van boshabitats: zie elders in dit rapport.
Gevlekte witsnuitlibel	↑	<u>Doel:</u> Voorkomen van een kleine populatie.	↑ Kwaliteitsdoelen nagenoeg volledig gedekt middels eerder gestelde doelen voor andere habitats en soorten. Nadruk op: <ul style="list-style-type: none"> • Bedekking met drijvende en ondergedoken waterplanten van 10-70% • Lage, natuurlijke visstand voor bepaalde wateren.

Het heidelandschap

Het heidelandschap is belangrijk voor een reeks van soorten en habitattypes waaronder:

- amfibieën zoals rugstreeppad, knoflookpad en heikikker;
- de broedvogels bruine kiekendief en blauwborst;
- heidehabitats (2310, 2330, 4010, 4030, 6230, 7140 en 7150).

Determinerend voor de oppervlakte en kwaliteitsdoelstellingen zijn in de eerste plaats de noodzaak aan voldoende leefgebied (foerageergebied, landhabitat) voor de soorten rugstreeppad, knoflookpad, heikikker, blauwborst en bruine kiekendief.

Daarbij wordt onderstreept dat het gebied De Maten voor de knoflookpad essentieel is in Vlaanderen (cfr. G-IHD).

De oppervlaktevereiste voor Bruine kiekendief (>100 ha leefgebied) werkt mee sturend om de vereiste op-

	<p>pervlakte aan heidehabitats en de nodige versterking van de heidehabitats.</p> <p>Naast versterking (vergroting) is ook kwaliteitsverbetering aan de orde. Deze heeft o.m. betrekking op het voorkomen van spontane verbossing van heidehabitats en plaatselijk het herstel van de natuurlijke, hydrologische situatie.</p> <p>Om reden van opbouw behandelen we hieronder eerst de habitats, vervolgens de vogelrichtlijnsoorten en tot slot de soorten van de habitatrictlijn.</p>	
	Oppervlakte doelstelling	Kwaliteitsdoelstelling
Habitat	Doel Toelichting	Doel Toelichting
<p>2310 - Psammofiele heide en 2330 - Open grasland</p>	<p><u>Doel voor complex van beide habitats:</u> Actueel 47 ha, uitbreiding met 11 ha (omvorming)= einddoel van 58 ha</p> <p><u>Motivatie:</u></p> <p>Beide habitats komen vaak in een mozaiek naast mekaar voor op de landduinen en worden daarom samen behandeld.</p> <p>Versterking (door omvorming) kan gebeuren waar grotere oppervlakten verboste of beboste heide terug te vinden zijn. Dit is op de landduinengordel van Roeyerheide (westelijk gedeelte) van ca. 11 ha en in de omgeving van de Slagmolen van ca. 3 ha.</p> <p>Een voldoende oppervlakte landhabitat van geschikte kwaliteit is noodzakelijk voor het voortbestaan van voor het habitat typische soorten zoals rugstreppad en knoflookpad, heidesabelsprinkhaan, heivlinder, groene zandloopkever, levendbarende hagedis,</p>	<p>Kwaliteitsvereisten zijn o.m.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Een goede structuurvariatie van de habitats met zoveel mogelijk open (stuivend) zand en behoud van de buntgrasvegetatie, mostapijtjes en korstmosvegetatie voor Open graslanden en creëren van naakte bodem afgewisseld met een gevarieerde ouderdom van struikheide in psammofiele heide; • Zo beperkt mogelijke boomopslag in de habitat.

<p>4010 – Noord-Atlantische vochtige heide met Erica tetralix</p>	<p>↑</p> <p><u>Doeloppervlakte:</u> 31-32 ha, behoud actuele oppervlakte (29 ha) met uitbreiding van 2-5 ha ter hoogte van Heiweyer of langsheen de Lange Waters.</p> <p><u>Motivatie:</u></p> <p>Behoud en lichte uitbreiding van de oppervlakte tot een oppervlakte van 31-34 ha, is noodzakelijk voor het bereiken en handhaven van duurzame populaties van voor dit habitatype typische soorten als blauwborst, heikikker, rugstreepad, groentje, heideblauwtje, heidesabelsprinkhaan, klokjesgentiaan en levendbarende hagedis.</p>	<p>Kwaliteitsvereisten zijn o.m.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Beperkte aanwezigheid van pijpenstrootje; • Beperkte aanwezigheid boomopslag in de habitat.(wilg of berk); • Een natuurlijke hydrologie..
<p>4030 – Europese droge heide</p>	<p>↑</p> <p><u>Doel:</u> oppervlakte van 5 ha: dit is het behoud van de actuele oppervlakte.</p> <p><u>Motivatie:</u></p> <p>Habitatype is, samen met de andere heidehabitats, van groot faunistisch belang voor duurzame populaties voor de voor dit habitat typische soorten zoals rugstreepad, heidesabelsprinkhaan, heivlinder, heideblauwtje en levendbarende hagedis. Bovendien vormt dit habitatype een belangrijk foerageergebied voor bruine kiekendief .(leefgebied van minimaal 100 ha, zie verder).</p>	<p>↑</p> <p>Kwaliteitsvereisten zijn o.m. een beperkte aanwezigheid van pijpenstrootje en een beperkte aanwezigheid boomopslag in de habitat.</p>
<p>6230 – Soortenrijke Heischrale graslanden</p>	<p>↑</p> <p><u>Doel:</u> oppervlakte van 28 ha: actuele oppervlakte een kleine 5 ha, uitbreiding habitat van 23 ha (omvorming van bos of grasland naar heischraal grasland).</p> <p>Voor het subtype vochtig heischraal grasland wordt het behoud van de actuele habitatvlekken vooropgesteld.</p> <p>Voor het subtype soortenrijk struisgrasland wordt een oppervlakte-uitbreiding van ongeveer 23 ha vooropgesteld ter hoogte van de actueel minder voedselrijke hooien weilanden in de omgeving van de aanwezige habitatypes en de bermen van het Albertkanaal.</p> <p><u>Motivatie:</u></p>	<p>↑</p> <p>Kwaliteitsvereisten is een extensief gebruik van deze graslanden</p> <p><u>Motivatie:</u></p> <p>Extensief gebruik zorgt voor een bloemrijkere situatie met nectarbronnen voor typische fauna-soorten zoals de 'schraallandgroep' van de dagvlinders waarvoor veldparelmoer, klaverblauwtje, bruin dikkopje, bruin blauwtje, boswitje, en in mindere mate veldkrekel, ... Andere voor dit habitatype soorten zijn kommavlinde, kleine vuurvlinde, , 5-vlek, St.-</p>

	<p>Vooral het gebied Haagbeemden-De Schom dat aansluit op het gedeelte beheerd als natuurreservaat is kansrijk.</p> <p>Uitbreiding van oppervlakte heischraal grasland rond het reservaatsgedeelte in een 'open landschap' is noodzakelijk als foerageergebied voor bruine kiekendief (leefgebied van minimaal 100 ha, zie verder).</p>	<p>Jansvlinder en gouden sprinkhaan.</p>
<p>7140 – Overgangs- en trilveen</p>	<p><u>Doel:</u> oppervlakte van 4,5 ha door herstel actueel habitat</p> <p>Motivatie: Actueel komt dit habitatype slechts in kleine oppervlakte en gedegradeerd voor. Uitbreidingskansen van het subtype oligotroof en zuur overgangsvveen ter grootte van 3 ha ten westen van de Augustijnenvijver en ten oosten van de Grooten Huiskensweyer.</p> <p>Het subtype mineraalarm, circum-neutraal overgangsvveen komt actueel op een kleine oppervlakte voor (< 0,5ha). Uitbreidingskansen ten westen van de vijver van De Lange Waters) kan een uitbreiding tot ca. 1,5 ha gerealiseerd worden.</p>	<p>Kwaliteitsvereisten zijn o.m.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Beperkte aanwezigheid boomopslag in de habitat; • Een natuurlijke hydrologie; • Voldoende voedselarme waterlichamen.
<p>7150 – Slenken in veengronden</p>	<p><u>Doel:</u> Uitbreiding van de oppervlakte in samenhang met de uitbreiding en het herstel van Vochtige heide (2-5%).</p> <p><u>Motivatie:</u> Gezien het mogelijk is om in De Maten te gaan naar een gunstige staat van instandhouding wordt hier ook naar gestreefd.</p>	<p><u>Doel:</u> Behouden van voldoende plagplaatzen in natte heide.</p> <p><u>Motivatie:</u> Door zijn pionierskarakter is het habitat typisch van korte duur. De sleutelsoorten hebben een zwak concurrentievermogen t.o.v. planten van latere successiestadia, waardoor het habitat gebonden is aan een open en lichtrijk milieu.</p>

Het boslandschap

Alhoewel het boslandschap binnen de context van de andere aanwezige en tot doel gestelde natuurwaarden iets minder van belang is, mag de waarde ervan ook niet worden onderschat. Enerzijds is er de intrinsieke natuurwaarde die ook vanuit Europese context van belang is.

Het boslandschap is immers belangrijk voor volgende Europese soorten en habitatypes:

- zwarte spect *en* kwak;

	<ul style="list-style-type: none"> • boshabitats 91^{E0}. <p>De bossen, zeker de natte bossen, hebben ook een waarde voor de aan het vijver- en moeraslandschap gebonden soorten zoals amfibieën (landhabitat) en vogels (hoger genoemde vogelsoort: dekwak maar ook andere vogelsoorten kunnen rusten in deze boskernen (o.m. grote zilverreiger).</p> <p>In de context van het boslandschap kan ook niet voorbij gegaan worden aan de rol en de nood van "buffer- en schermbossen". Hiermee wordt bedoeld op de boszones die gelegen zijn in de periferie van het habitatrictlijngebied. Het gebied De Maten is immers nogal geïsoleerd en sterk omgeven door woon- en industriegebieden. Buffer- en schermbossen zorgen ervoor dat de natuurwaarden centraal in het gebied inderdaad in zekere mate worden gebufferd (hydrologisch) en afgeschermd (licht, geluid, ...).</p> <p>De nadruk voor de bossen en de soorten die hierbinnen worden behandeld ligt niet op vergroting. Met het oog op de realisatie van de hoger genoemde doelen van het heidelandschap en het vijver- en moeraslandschap is het – integendeel – soms nodig om kleine bossen om te zetten in open ecotopen en habitats. Kwaliteitsverbetering van de (resterende) bossen is wél een doelstelling.</p> <p>We behandelen hieronder eerst de habitats, vervolgens de vogelrichtlijnsoorten.</p>	
	<p>Oppervlakte</p> <p>Doel Toelichting</p>	<p>Kwaliteitsdoelstelling</p> <p>Doel Toelichting</p>
<p>Habitat</p> <p>91E0 - Elzenbroekbossen</p>	<p><u>Doel:</u> behoud mooi ontwikkeld habitat ter hoogte van Peerdsdiefwijer en Soorweyer (29 ha)</p> <p><u>Motivatie:</u></p> <p>Actueel is ca. 32 ha elzenbroekbos van het mesotrofe type aanwezig in De Maten. Ten westen van Den Peerdsdief is een groter aaneengesloten elzenbroekbos aanwezig. Ten westen van De Soor Weyer en De Veldmolen is een groter aaneengesloten elzenbroek aanwezig dat iets voedselrijker is. Voor deze grotere boskernen is de doelstelling het behoud van de huidige oppervlakte.</p> <p>Langs vijvers en dijken komt plaatselijk eveneens opslag van elzen voor. Door de jonge leeftijd en de kleine omvang van de verboste zones betreft het echter geen ecologische waardevolle en goed ontwikkelde situaties. Dit verhindert het realiseren van een open vijver- en moeraslandschap. De recente verbossingen met els dienen</p>	<p>Doelstelling: Voor de te behouden elzenbroekbossen wordt een gevarieerde bosstructuur tot doel gesteld met veel dood hout en sleutelsoorten in de ondergroei.</p> <p>Doelstelling is daarom ook een natuurlijke hydrologie en water van een voor dit habitat gepaste kwaliteit.</p> <p>Motivatie:</p> <p>Op delen van het elzenbroekbos (bv. Bij de reigerkolonie aan de Manevijver) komt bij overstromingen geëutrofeerd water in het broekbos. Dit is negatief voor het habitat.</p> <p>De kruidlaag wordt mede hierdoor op veel plaatsen gedomineerd door niervarens en bramen, waardoor sleutelsoorten verdrongen worden.</p>

daarom verwijderd.

Dit is nog meer van belang omdat de zogenaamde 'staarten van vijvers' in toenemende mate verbost geraken doordat het water hier lager staat. Dit is nadelig voor de soorten als woudaap en roerdomp en soorten die in ondiepe laagtes een schuilplaats vinden als poelkikker, knoflookpad, boomkikker en rugstreeppad. Daarnaast wordt het habitat Oligo- en mesotrofe stilstaande wateren best zo weinig mogelijk beschaduwd.

Behoud van bossen met bufferende functie of die als scherm dienstig zijn. Deze definiëring komt *grosso modo* overeen met het behoud van bossen aan de rand van het gebied. Verboste of beboste situaties meer centraal in het gebied dienen in die context niet te worden behouden wanneer daar ecologische redenen voor zijn (zie hoger bij heidehabitats).

Verhogen van de kwaliteit van buffer- en schermbossen. In openbare bossen en privé-bossen gelegen in VEN geldt de toepassing van de CDB. Nadruk dient gelegd op de nood aan open plekken, ook in deze buffer- en schermbossen zodat natuurwaarden die open ecotopen behoeven kunnen migreren van binnen het gebied naar buiten de grenzen ervan.

Buffer- en schermbossen

=

↑

Soort	populatie doelstelling		kwaliteitseisen aan de leefgebieden	
	doel	toelichting	doel	toelichting
Zwarte specht	=	<u>Doel:</u> Behoud populatiegrootte <u>Motivatie: Als gevolg van de omvorming van bepaalde met naaldhout beboste of verboste situaties ten voordele van heidehabitats is er sprake van een lichte achteruitgang van het potentieel leefgebied voor deze soort; Daar staat tegenover dat een kwaliteitsverbetering van de overige boshabitats wordt beoogd (zie hoger) zodat de situatie voor deze soort staus quo zal zijn.</u>	=	Toepassen van de CDB voor gemeentebossen en privé-bossen gelegen in het VEN zal inspelen op de tot doel gestelde kwaliteitsdoelstellingen.
Kwak	=	<u>Zie hoger onder vijver- en moeraslandschap</u>	↑	<u>Zie hoger onder vijver- en moeraslandschap</u>

Overige soorten, minder gebonden aan specifiek landschap

Soort	populatie doelstelling		kwaliteitseisen aan de leefgebieden	
	doel	toelichting	doel	toelichting
Spaanse Vlag	=	<u>Behoud van de soort op de actuele locaties</u>	↑	Toename van voldoende grote bloemrijke hooilanden met overgang naar moeras-spierearigten en bossen met mantel-zoomvegetaties.
Laatvlieger	=	<u>Behoud van de soort op de actuele locaties</u>	↑	Door het ouder worden en toepassen van de CDB zal de kwaliteit van het leefgebied voor deze soort toenemen
Gewone Dwergvleermuis en Kleine dwergvleermuis	=	<u>Behoud van de soort op de actuele locaties</u>	=	Behoud kwaliteit van de leefgebieden

INFORMATIEF DOCUMENT

1548

1549 **8.2. Prioritaire inspanningen met het oog op het realiseren van de**
1550 **instandhoudingsdoelstellingen**

1551 Voor de verschillende voorkomende habitattypes en soorten zijn doelen geformuleerd. Voor een
1552 aantal doelstellingen zijn bijkomende inspanningen noodzakelijk. De inspanningen kunnen onaf-
1553 hankelijk van elkaar worden uitgevoerd. Niet al deze inspanningen zijn op dezelfde termijn reali-
1554 seerbaar. De realiseerbaarheid hangt onder andere af van de kostprijs van de inspanningen, de
1555 maatschappelijke context en de technische kennis. Er wordt onderstreept dat het uitvoeren van de
1556 hieronder opgesomde lijst van inspanningen/acties niet alle knelpunten in het gebied zullen oplos-
1557 sen en niet alle doelen zal weten te bewerkstelligen. De hieronder opgelijste acties zijn dan ook te
1558 beschouwen als de prioritaire inspanningen.

1559

1560 Herstel waterkwaliteit van het vijversysteem

1561 Om een waterkwaliteit te bekomen die voldoende is voor de waterrijke habitats en daarbij horende
1562 fauna, dient de waterkwaliteit van de aanvoerbeken een gemiddeld gehalte orthofosfaat van
1563 maximaal 0,07 mgP/L en een gehalte opgeloste zuurstof van minimum 6 mg/L te bevatten. Deze
1564 waarden komen uit het rapport: afstemming doelen Integraal waterbeleid (DIW-KRW) en Natura
1565 2000 (Van Looy et al. 2008).

1566 Bijkomend actiepoint vormt het nemen van maatregelen om de uitspoeling van meststoffen en
1567 chemische bestrijdingsmiddelen in de richting van de Heiweyerbeek op te heffen. Actie is nodig om
1568 het verwezenlijken van de doelstellingen t.h.v. het gebied de Lange Waters te realiseren.

1569 In het brongebied van de Heiweyerbeek stelt zich tevens dit probleem van uitspoeling van mest-
1570 stoffen, wat een bedreiging vormt voor de voedselarme habitatambities in deze zone.

1571 Installeren specifiek vijverbeheer met drooglegging van vijvers

1572 Het terug oppikken van bepaalde vijverbeheerspraktijken is noodzakelijk.

1573 Door gefaseerd de vijvers droog te leggen (winter) ontstaan telkens opnieuw geschikte pioniers-
1574 condities (met weinig vis) waardoor grote populaties van bijvoorbeeld boomkikker, knoflookpad en
1575 poelkikker zich kunnen ontwikkelen.

1576 Het tegengaan van uitheemse, invasieve vissoorten is tevens belangrijk ten voordele van meer
1577 natuurlijke visbestanden in relatief helder water, die als geschikte foerageergronden voor onder
1578 andere roerdomp en woudaap kunnen fungeren.

1579 Dit vijverbeheer zal bovendien bijdragen tot het verkrijgen van geschikte condities voor Oligo- tot
1580 mesotrofe wateren (habitattypes 3110 en 3130) met ondergedoken of drijvende watervegetaties
1581 (onder andere drijvende waterweegbree).

1582 Herstel moerasvogelpopulaties

1583 Om de doelstellingen voor moerasvogels als roerdomp, woudaap en bruine kiekendief te realiseren
1584 zijn naast het verbeteren van de waterkwaliteit en het installeren van een specifiek vijverbeheer,
1585 nog soortspecifieke maatregelen noodzakelijk. Specifiek voor de moerasvogeldoelen is het realise-
1586 ren van een open vijverlandschappen noodzakelijk. In dit kader dient boomopslag op de dijken
1587 tussen vijvers verwijderd. Daarnaast dient de realisatie en het behoud van recreatieluwe zones te
1588 worden gewaarborgd.

1589 Herstel van amfibieënpopulaties

1590 Herstel van populaties boomkikker, knoflookpad, rugstreeppad, heikikker en poelkikker vraagt een
1591 waaier aan maatregelen die grotendeels gedekt zijn door hoger genoemde inspanningen (verhogen
1592 waterkwaliteit, vijverbeheer). Daarenboven is het aangewezen dat voor de genoemde amfibieën-
1593 soorten vennen visvrij worden gehouden.

1594 Ook het uitbreiden van landbiotoop (natte heide of overgangsveen, heischraal grasland of land-
1595 duinvegetaties) kadert in het herstel van amfibieënpopulaties.

1596 Uitbreiding van habitatype landduinen en droog heischraal grasland

- 1597 Uitbreiding van landduinhabitats (habitatype 2310 en 2330) en soortenrijke graslanden van het
1598 struisgrasverbond (heischraal grasland habitatype 6230) aansluitend bij de heidekern dient opge-
1599 start.
- 1600 Uitbreidingen door omvorming van bijvoorbeeld dennenbestanden naar open landduinen situeren
1601 zich in het noordoosten van het SBZ en ten noorden van de Augustijnenvijver (11ha) Het uitbrei-
1602 den van heischraal grasland zal bij voorkeur gebeuren ter hoogte van Haagbeemden-
1603 Diepenbekerbos/Bijenbergbos (23 ha).
- 1604 Herstel natte heide- en oligotrofe, mineraalarme vijvervegetaties
- 1605 Herstel van de hydrologie in het brongebied van de Heiweyerbeek en/of het herstellen van de his-
1606 torische 'Heiweyer' is noodzakelijk voor het herstellen van voedselarme venvegetaties (habitatype
1607 3110) en voor het duurzame behoud en de uitbreiding van vochtige heide (2-5ha). Dit vereist de
1608 creatie van voedselarme condities (natuurontwikkeling) en de instelling van een permanent hoog
1609 grondwaterpeil. Deze herstelmaatregelen zijn tevens nodig voor het herstellen van de populatie
1610 blauwborst (40 broedparen).

INFORMATIEF DOCUMENT

1611 **8.3. Samenvattende tabel**

1612 **Wijze van voorstelling in samenvattende tabel**

1613 De verschillende prioriteiten hebben een verschillende eurgentie. In de prioriteitentabel wordt een
 1614 voorrangsorte aangegeven voor het aanpakken van de prioriteit. De omschrijving en betekenis van
 1615 de vier categorieën van prioriteit (groot, matig, laag of onbekend) wordt weergegeven in Tabel
 1616 8-1.

1617 *Tabel 8-1. Legende voor het weergeven van de prioriteit voor het oplossen van een knelpunt in de prioriteiten-*
 1618 *tabel.*

Kleurcode	Grootte van de prioriteit	Omschrijving
	Groot	<i>Als actie niet wordt opgestart treedt onherroepelijk verlies op van Europees te beschermen habitats of van populaties Europees te beschermen soorten of ernstig verlies van de eventuele herstelpotenties van die soorten en habitats.</i>
	Matig	<i>Als actie niet wordt opgestart zullen Europees te beschermen habitats en het leefgebied of de populatie van Europees te beschermen soorten slechts matig ontwikkelen of treedt er een matig verlies op van de herstelpotenties voor die soorten en habitats.</i>
	Laag	<i>Ook zonder deze actie is het instandhoudingsdoelstelling binnen bereik.</i>
?	Onbekend	<i>Verder onderzoek is nodig om het belang van de actie knelpunt uit te klaren.</i>

1619

1620 Tevens wordt in de samenvattende tabel een indicatie gegeven van de inspanning die het de be-
 1621 trokken actoren (eigenaar, gebruiker, overheid,...) zal kosten om de actie uit te voeren. De om-
 1622 schrijving en betekenis van de drie categorieën van inspanning (groot, matig en laag) wordt weer-
 1623 gegeven in Tabel 8-2.

1624

1625 *Tabel 8-2. Legende voor het weergeven in de prioriteitentabel van de inschatting van de grootte van de inspan-*
 1626 *ning die het oplossen een knelpunt zal kosten.*

Kleurcode	Grootte van de inspanning	Omschrijving
	Groot	<i>De distance to target is groot of de inspanning nodig om die te overbruggen is groot voor de betrokken actoren</i>
	Matig	<i>De distance to target is matig of de inspanning nodig om die te overbruggen is matig voor de betrokken actoren</i>
	Klein	<i>De distance to target is klein of de inspanning nodig om die te overbruggen is laag voor de betrokken actoren</i>

1627

1628 Tot slot wordt inde samenvattende tabel aangegeven in welke mate de actie wordt gedekt door
1629 bestaand of gepland beleid, zoals natuurinrichtingsprojecten, bekkenbeheerplannen, bosbeheer-
1630 plannen en dies meer. De omschrijving en betekenis van de categorieën van de dekkingsgraad
1631 (groot, matig en laag) wordt weergegeven in Tabel 8-3.

1632 *Tabel 8-3. Legende voor het weergeven van de inschatting van de mate waarin het oplossen van een knelpunt*
1633 *gedekt wordt door gepland beleid in de prioriteitentabel.*

Kleurcode	Mate van de dekking
●	<i>Niet gedekt</i>
●	<i>Niet of nauwelijks gedekt</i>
●	<i>Gedeeltelijk gedekt</i>
●	<i>Volledig gedekt</i>
?	<i>De dekking is onduidelijk</i>

1634

1635 Tabel 8-4. Evaluatie en samenvatting van de prioritaire inspanningen

Prioritaire acties	Globale prioriteit	Dekkingsgraad	Inspanning
1. <u>Herstel abiotiek vijvers</u>	▲	●	◆
2. <u>Herstel moerasvogelpopulatie (Roerdomp, woudaap)</u>	▲	●	◆
3. <u>Herstel amfibieënpopulaties</u>	▲	●	◆
4. <u>Herstel landduinen</u>	▲	●	◆
5. <u>Herstel overgangsveen</u>	▲	●	◆
6. <u>Herstel natte heide en populatie blauwborst</u>	▲	●	◆
7. <u>Herstel droge heide en heischraal grasland</u>	▲	●	◆
8. <u>Tegengaan inspoeling vermessing en bestrijdingsmiddelen (Heiweyerbeek)</u>	▲	●	◆

1636

INFORMATIEF DOCUMENT

1638 **Bijlage 1 – Het belang van het Europees te beschermen gebied in**
 1639 **het licht van de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen voor**
 1640 **Vlaanderen**

1641 ***De habitats van bijlage I***

2310 - Psammofiele heide met Calluna- en Genista-soorten		
Belangrijk		
thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	uitbreiding met 1.100 ha
Kwaliteit	=	Oplossen van eutrofiëring en/of verzuring, niet afgestemd menselijk gebruik, ontbreken van natuurlijke dynamiek, vegetatiewijziging

1642

2330 - Open grasland met Corynephorus- en Agrostissoorten op landduinen		
Belangrijk		
thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	uitbreiding met 280 - 380 ha
Kwaliteit	↑	Oplossen van eutrofiëring en/of verzuring, niet afgestemd menselijk gebruik, ontbreken van natuurlijke dynamiek, vegetatiewijziging

1643

3110 – Mineraalarme oligotrofe wateren van de Atlantische zandvlakten (Littorelletalia uniflorae)		
thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	sterke uitbreiding van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	Sterke uitbreiding
Kwaliteit	↑	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, ongunstige waterkwaliteit, eutrofiëring en/of verzuring, niet afgestemd menselijk gebruik, vegetatiewijziging

1644

3130 - Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot de Littorelletalia uniflora en/of de Isoëtes-Nanojuncea		
Zeer Belangrijk		

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	sterke uitbreiding van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	uitbreiding met 44 - 57 ha
Kwaliteit	↑	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, ongunstige waterkwaliteit, eutrofiëring en/of verzuring, niet afgestemd menselijk gebruik, vegetatiewijziging

1645

3150 - Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type Magnopotamion of Hydrocharition

Belangrijk

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	minimaal behoud van het huidig areaal en zo mogelijk uitbreiding van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	uitbreiding met 25 - 85 ha
Kwaliteit	↑	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, ongunstige waterkwaliteit, eutrofiëring en/of verzuring, niet afgestemd menselijk gebruik, vegetatiewijziging

1646

4010 - Noord-Atlantische vochtige heide met Erica tetralix

Belangrijk

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	uitbreiding met 700 - 900 ha
Kwaliteit	↑	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, eutrofiëring en/of verzuring, niet afgestemd menselijk gebruik, vegetatiewijziging

1647

4030 - Droge Europese heide

Zeer Belangrijk

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	uitbreiding met 640 - 480 ha
Kwaliteit	↑	Oplossen van eutrofiëring en/of verzuring, niet afgestemd menselijk gebruik, vegetatiewijziging

1648

6230 - Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)**Belangrijk**

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	uitbreiding van het huidig areaal met 3 %
Oppervlakte	↑	uitbreiding met 257 ha
Kwaliteit	=	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, eutrofiëring en/of verzuring, vegetatiewijziging

1649

7110 - Actief hoogveen**Belangrijk**

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	uitbreiding van het huidige areaal
Oppervlakte	↑	uitbreiding waar mogelijk, gelet op de lange ontwikkelingstermijn en de beperkingen van het fysich milieu, door ontwikkeling van lokale hoogveenelementen in overgangsveen (7140)
Kwaliteit	=	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, eutrofiëring en/of verzuring, niet afgestemd menselijk gebruik, vegetatiewijziging

1650

7140 - Overgangs- en trilveen**Kennislacune**

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	uitbreiding van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	uitbreiding met 210 - 360 ha
Kwaliteit	↑	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, ongunstige waterkwaliteit, eutrofiëring en/of verzuring, niet afgestemd menselijk gebruik, vegetatiewijziging

1651

7150 - Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het Rhynchosporion**Belangrijk**

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidig areaal
Oppervlakte	=	lokale uitbreiding in functie van de lokale kwaliteit in complex

		met de habitats 4010 en 7140.
Kwaliteit	↑	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, ongunstige waterkwaliteit, eutrofiëring en/of verzuring, vervuiling, vegetatiewijziging

1652

9120 - Atlantische zuurminnende beukenbossen met Ilex en soms ook Taxus in de ondergroei (Quercion roburi-petraeae of Ilici-Fagenion)		
Belangrijk		
thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	uitbreiding met 2.050 - 3.200 ha door effectieve bosuitbreiding en 12.450 tot 16.600 ha door bosomvorming
Kwaliteit	↑	Oplossen van eutrofiëring en/of verzuring, versnippering, niet afgestemd menselijk gebruik, vegetatiewijziging

1653

9190 - Oude zuurminnende eikenbossen met Quercus robur op zandvlakten		
Belangrijk		
thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	uitbreiding met 520 - 890 ha door effectieve bosuitbreiding en 4.800 - 6.400 door bosomvorming
Kwaliteit	↑	Oplossen van versnippering, niet afgestemd menselijk gebruik, vegetatiewijziging

1654

91E0 - Alluviale bossen met Alnion glutinosa en Fraxinus excelsior (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)		
Belangrijk		
thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	uitbreiding met 1.800 - 3.000 ha door effectieve bosuitbreiding en 8.775 - 11.700 ha door bosomvorming
Kwaliteit	↑	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, eutrofiëring en/of verzuring, versnippering, niet afgestemd menselijk gebruik, ontbreken van natuurlijke dynamiek, vegetatiewijziging

1655

1656 **De soorten van bijlage II**

Drijvende waterweegbree - Luronium natans		
Belangrijk		
thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidige areaal
Oppervlakte	↑	uitbreiding van de huidige populatie
Kwaliteit	=	Oplossen van ongunstige waterkwaliteit, eutrofiëring en/of verzuring, vegetatiewijziging, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.

1657

Spaanse vlag - Callimorpha quadripunctaria		
Belangrijk		
thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidige areaal; uitbreiding bij toekomstige verwachte uitbreiding van populaties
Oppervlakte	↑	uitbreiding van de huidige populatie
Kwaliteit	↑	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, tekort aan kwaliteit van het leefgebied naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.

1658

Gevlekte witsnuitlibel - Leucorrhinia pectoralis		
thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	uitbreiding van het huidige areaal tot de volledige Kempen en de Scheldevallei tussen Gent en Antwerpen
Oppervlakte	↑	uitbreiding van de huidige populatie
Kwaliteit	=	Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de

		algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.
--	--	--

1659

1660 **De soorten van bijlage III**

Drijvende waterweegbree - Luronium natans		
Belangrijk		
thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	uitbreiding van de huidige populatie
Kwaliteit	=	Oplossen van ongunstige waterkwaliteit, eutrofiëring en/of verzuring, vegetatiewijziging, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.

1661

Laatvlieger - Eptesicus serotinus		
Kennislacune		
thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidige areaal
Oppervlakte	=	behoud van de huidige populatie
Kwaliteit	↑	Oplossen van versnippering, niet afgestemd menselijk gebruik, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.

1662

Rugstreepad - Bufo calamita		
Belangrijk		
thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het actuele areaal

Oppervlakte	=	behoud van de actuele populaties
Kwaliteit	↑	Oplossen van eutrofiëring en/of verzuring, tekort aan kwaliteit van het leefgebied naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.

1663

Ruige dwergvleermuis / Gewone dwergvleermuis / Kleine dwergvleermuis - Pipistrellus species		
Kennislacune		
thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidige areaal
Oppervlakte	=	behoud van de huidige populatie
Kwaliteit	↑	Oplossen van tekort aan kwaliteit van het leefgebied naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.

1664

Knoflookpad - Pelobates fuscus		
Essentieel		
thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	uitbreiding van het huidige areaal
Oppervlakte	↑	uitbreiding van het huidig aantal populaties en versterken van de resterende populaties waarbij gestreefd wordt naar minimum 50 roepende mannetjes per populatie, die zich in minstens een grote of meerdere kleine, nabijgelegen waterpartijen voorplanten
Kwaliteit	↑	Oplossen van eutrofiëring en/of verzuring, versnippering, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Uitbreiding van het huidige leefgebied met 3 - 4 ha onder de vorm van poelen (open water) en droge heide, naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.

1665

Boomkikker – Hyla arborea

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	uitbreiding van het huidige areaal
Oppervlakte	↑	Uitbreiding van minimum 20 populaties, en versterken van de resterende populaties waarbij gestreefd wordt naar minimaal 200 roepende mannetjes per populatie, die zich in minstens een grote of meerdere kleine, nabijgelegen waterpartijen voortplanten.
Kwaliteit	↑	Uitbreiding van het huidige leefgebied met 26 - 27 ha onder de vorm van poelen (open water), kleine landschapselementen, ruigten en struwelen, naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.

1666

Heikikker – Rana arvalis		
thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidige areaal
Oppervlakte	=	Behoud van de huidige populaties, waarbij gestreefd wordt naar minimaal 200 roepende mannetjes per populatie, die zich in een grote of meerdere kleine, nabijgelegen waterpartijen voorplanten.
Kwaliteit	=	Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.

1667

Poelkikker - Rana lessonae		
Zeer Belangrijk		
thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidige areaal
Oppervlakte	=	Instandhouding van de huidige populaties, waarbij gestreefd wordt naar minimum 200 roepende mannetjes per populatie, die zich in een grote of meerdere kleine, nabijgelegen waterpartijen voortplanten.
Kwaliteit	↑	Oplossen van eutrofiëring en/of verzuring Het verhinderen van hybridisatie van poelkikker met meerkik-

		ker en bastaardkikker. Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.
--	--	--

1668

Rosse vleermuis - Nyctalus noctula		
Kennislacune		
thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidige areaal
Oppervlakte	=	behoud of groei van de huidige populatie
Kwaliteit	↑	Oplossen van tekort aan kwaliteit van het leefgebied Instandhouding, herstel en ontwikkeling van waterrijke gebieden in een straal van 10 km van de zomerkolonies, naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.

1669

1670 **De vogelsoorten van bijlage IV**

Woudaap - Ixobrychus minutus		
Essentieel		
thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	uitbreiding van het huidige areaal tot 600 km ²
Oppervlakte	↑	uitbreiding van de huidige populatie tot 75 broedparen verdeeld over 2 kernpopulaties van telkens minimaal 20 paren en satellietpopulaties in de overige vijvergebieden
Kwaliteit	↑	Oplossen van tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.

1671

Zwarte specht - Dryocopus martius		
Belangrijk		
thema	doel	Omschrijving van het doel

Areaal	=	behoud van het huidige areaal van 7.000 km ²
Oppervlakte	=	minimaal behoud van de huidige populatie van gemiddeld 850 broedparen
Kwaliteit	↑	Oplossen van tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.

1672

Ijsvogel - Alcedo atthis		
Belangrijk		
thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidige areaal van 10.000 km ²
Oppervlakte	=	Minimaal behoud van het gemiddelde aantal broedparen van de huidige populatie (750 paren). Een tijdelijke afname t.g.v. natuurlijke schommelingen na strenge winters is aanvaardbaar.
Kwaliteit	=	Oplossen van ongunstige waterkwaliteit, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.

1673

Blauwborst - Luscinia svecica		
Belangrijk		
thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidige areaal van 7.500 km ²
Oppervlakte	=	behoud van de huidige populatie van gemiddeld 3.350 broedparen
Kwaliteit	↑	Oplossen van vegetatiewijziging, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.

1674

Kwak - Nycticorax nycticorax		
Zeer Belangrijk		
thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	uitbreiding van het huidige areaal van 1.000 km ²
Oppervlakte	↑	Uitbreiden van het aantal wilde broedparen in de totale populatie tot minimaal 40 broedparen verdeeld over twee kernpopulaties van 20 paren
Kwaliteit	↑	Oplossen van ongunstige waterkwaliteit, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.

1675

Boomleeuwerik - Lullula arborea		
Belangrijk		
thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidige areaal van 3.000 km ²
Oppervlakte	=	behoud van de huidige populatie van gemiddeld 650 broedparen
Kwaliteit	↑	Oplossen van vegetatiewijziging, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.

1676

Grote zilverreiger - Egretta alba		
Essentieel		
thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	uitbreiding van het huidig areaal
Oppervlakte	=	behoud van de huidige populatie van minimaal 70 exemplaren
Kwaliteit	=	Oplossen van ongunstige waterkwaliteit, niet afgestemd menselijk gebruik, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de

1677

		algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.
--	--	--

Roerdomp - Botaurus stellaris**Essentieel**

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	Een verdubbeling van het huidig areaal tot 550 km ²
Oppervlakte	↑	Uitbreiding van de populatie tot 75 paren met 2 kernpopulaties van minimaal 20 broedparen en een aantal satelietpopulaties van 3 - 5 paren
Kwaliteit	↑	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Uitbreiding van het huidige leefgebied met 1.370 - 2.110ha open water (30 - 35%) en moeras (waterrietvegetaties met een waterpeil van 10 - 30 cm), naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.

Bruine kiekendief – Circus aeruginosus

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidige areaal van 2.500 km ²
Oppervlakte	=	behoud van de huidige populatie van 135 broedparen
Kwaliteit	↑	Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.

1678

Porseleinhoen – Porzana porzana

thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	uitbreiding van het huidig areaal tot 2.000 km ²
Oppervlakte	=	uitbreiding van de huidige populatie tot jaarlijks minimaal 70 territoria
Kwaliteit	↑	Uitbreiding van het leefgebied met 245 - 265 ha nodig onder de vorm van moerassen (grotendeels andere dan rietlanden)

		en open water, naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.
--	--	--

1679

1680 **Doortrekkende en overwinterende vogels**

Krakeend - <i>Anas strepera</i>		
Essentieel		
thema	doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	behoud van het huidig areaal en instandhouding van internationaal belangrijke overwinteringsgebieden
Oppervlakte	=	behoud van de huidige populatie van minimum 7.500 exemplaren als seizoensgemiddelde
Kwaliteit	↑	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, ongunstige waterkwaliteit, niet afgestemd menselijk gebruik Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.

1681

Bijlage 2 - Analyse van de Europees te beschermen habitats en soorten

Inleiding

Bij het formuleren van doelstellingen voor de Europees te beschermen habitats en soorten worden verschillende aspecten in beschouwing genomen, waaronder (a) de beoordeling van de huidige kwaliteit van het habitat of soort in het gebied (de zogenaamde actuele staat van instandhouding), (b) de trend voor het habitat of het leefgebied van de soort in het gebied en (c) de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen, die een doorwerking hebben op gebiedsniveau.

Vaststellingen hierbij kunnen leiden tot het besluit dat uitbreiding vereist is voor het habitat of het leefgebied van de soort. In dat geval is het belangrijk om in te kunnen schatten of uitbreiding binnen het betreffende gebied effectief tot de mogelijkheden behoort. Met andere woorden, de potenties voor de habitats of de leefgebieden van de soort moet gekend zijn.

In deze bijlage 2 wordt per tot doel gestelde habitat en soort informatie gegeven over:

- a. de beoordeling van het habitat of soort in het gebied in de huidige situatie (actuele staat van instandhouding);
- b. de trend voor het habitat of het leefgebied van de soort in het gebied;
- c. potenties voor de habitats of de leefgebieden van de soort.

Deze informatie ondersteunt het formuleren van de instandhoudingsdoelstellingen op niveau van het gebied.

Om aan te geven waarop de kwaliteitsbeoordelingen, de inschatting van potenties en dergelijke berusten, wordt in een eerst volgende paragraaf aangegeven welke modellen en basisinformatie worden gebruikt voor het bepalen daarvan.

In de daarop volgende paragrafen wordt voor elke Europees te beschermen habitat of soort de concrete situatie geanalyseerd. Nadat beknopt ingegaan wordt op de actuele aanwezigheid van het habitat of de soort in het gebied ('het actuele voorkomen'), zullen de drie hoger genoemde aspecten worden toegelicht (actuele staat van instandhouding, trend en potenties).

Afsluitend wordt kort aangegeven hoe het staat met de in het gebied voorkomende regionaal belangrijk biotopen. Een regionaal belangrijk biotoop is een vegetatie die op Vlaams niveau zeldzaam en bedreigd is. Om het voortbestaan daarvan in Vlaanderen niet in het gedrang te brengen en omdat deze biotopen vaak een leefgebied zijn van Europees te beschermen soorten is het belangrijk om ook daar een zicht op te hebben.

Toelichting over de gebruikte informatie en modellen

Habitatkaart

De habitatkaart (v.5.2) geeft de best beschikbare informatie weer over de verspreiding van de Natura 2000 habitats en regionaal belangrijke biotopen in Vlaanderen (Paelinckx et al. 2009). De verspreiding op het niveau van individuele Natura 2000 gebieden kan met de habitatkaart dus nagegaan worden.

De indicatieve situering van de habitattypen en regionaal belangrijke biotopen is de resultante van:

- een vertaling van de Biologische Waarderingskaart v.2 naar de Natura 2000 habitattypen en regionaal belangrijke biotopen;

- gericht veldwerk; met name sinds 2003 werd er binnen de habitatrictlijngebieden rechtstreeks met Natura 2000 habitattypen gekarteerd. In dit opzicht werd een habitatsleutel ontwikkeld (De Saeger et al. 2008);
- integratie met aanvullende datalagen (vnl. vegetatiekaarten) voor habitats die anders niet eenduidig of onvoldoende gedetailleerd uit de Biologische Waarderingskaart af te leiden zijn.

De belangrijkste 'sterkten' van de habitatkaart zijn:

- een uniforme, gebiedsdekkende situering en typering van nagenoeg alle habitattypen in Vlaanderen;
- een vaste, uniforme werkwijze voor heel Vlaanderen, waardoor alle toepassingen die nood hebben aan de situering van de habitattypen herhaalbaar, controleerbaar en objectiever worden.

De belangrijkste 'zwakten' van de habitatkaart zijn:

- de tijdsperiode 1997–2009 nodig voor het beëindigen van een volledige karteercyclus is lang, waardoor de informatie voor sommige SBZ's gedateerd kan zijn;
- het vertalen van de geraadpleegde informatiebronnen in het algemeen, en deze van de BWK (vnl. veldwerk van voor 2003) in het bijzonder blijft voor sommige habitattypen onderhevig aan kennislacunes.

Op basis van terreininventarisaties die plaatsvonden in het kader van de opmaak van voorliggend S-IHD rapport, kunnen in functie van het rapport nog specifieke correcties doorgevoerd worden. Deze komen aan bod onder de respectievelijke habitats.

Paelinckx D., De Saeger S., Oosterlynck P., Demolder H., Guelinckx R., Leyssen A., Van Hove M., Weyembergh G., Wils C., Vriens L., T'Jollyn F., Van Ormelingen J., Bosch H., Van de Maele J., Erens G., Adams Y, De Knijf G, Berten B., Provoost S., Thomaes A., Vandekerkhove K., Denys L., Packet J., Van Dam G. & Verheirstraeten M. 2009. Habitatkaart, versie 5.2. Indicatieve situering van de Natura 2000 habitats en de regionaal belangrijke biotopen. Integratie en bewerking van de Biologische Waarderingskaart, versie 2. Rapport en GIS-bestand INBO.R.2009.4. Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.

De Saeger S., Paelinckx D., Demolder H., Denys L., Packet J., Thomaes A. & Vandekerkhove K. 2008. Sleutel voor het karteren van NATURA2000 habitattypen in Vlaanderen, grotendeels vertrekkende van de karteringseenheden van de Biologische Waarderingskaart, versie 5. Intern Rapport INBO.IR.2008.23. Instituut voor Natuur- en bosonderzoek, Brussel.

PotNat

Het INBO ontwikkelde een methode om voor heel Vlaanderen op basis van (a)biotische factoren de potenties voor natuur in te schatten, het potentiële natuur (PotNat) model. Het model toont waar in Vlaanderen bepaalde natuurtypen zich kunnen ontwikkelen.

Potnat steunt op twee kennispijlers, enerzijds de abiotische eisen die een natuurtype stelt aan haar standplaats, en anderzijds het ruimtelijk voorkomen van die standplaatskenmerken in Vlaanderen.

Voor 60 in Vlaanderen voorkomende terrestrische natuurtypes werden abiotische profielen opge maakt. Deze profielen geven voor 9 standplaatskenmerken (zijnde bodemtextuur, bodemzuurtegraad, bodemprofiel, trofie, gemiddelde voorjaarsgrondwaterstand, gemiddelde laagste grondwaterstand, overstromingstolerantie, waterkwaliteit en zouttolerantie) de waarden aan waarbinnen een bepaald natuurtype kan voorkomen. Hierbij moet opgemerkt dat op eenzelfde standplaats doorgaans verschillende natuurtypen tot ontwikkeling kunnen komen (ecoserie). Welk natuurtype uit de ecoserie uiteindelijk voorkomt is een gevolg van het gevoerde beheer. Voor de tweede pijler werd het ruimtelijk voorkomen van deze 9 standplaatskenmerken in Vlaanderen in kaart gebracht.

Het PotNat-model is een GIS-toepassing. Het combineert beide kennispijlers en toont waar in Vlaanderen de standplaatskenmerken geschikt zijn voor welk natuurtype (of ecoserie). Het resul-

taat is een geschiktheidscore van een bepaalde locatie voor een bepaald natuurtype. De scores gaan van zeer geschikt tot ongeschikt. Bij essentiële ontbrekende data is de score onbekend. De scores worden weergegeven op een kaart. De kaart geeft ruimtelijk weer waar in Vlaanderen een bepaald natuurtype kan voorkomen (potentie).

Beperkingen van het model:

- het model is beperkt tot terrestrische natuurtypen, waterhabitats worden niet besproken;
- het model maakt gebruik van meerdere datalagen. De beperkingen van elk van deze datalagen afzonderlijk werken steeds door in de resultaten van het PotNat-model;
- de vereiste standplaatskenmerken voor een natuurtype zijn niet altijd voldoende gekend. Ook ontbreekt soms voldoende gedetailleerde en gebiedsdekkende info van de standplaatskenmerken in Vlaanderen.

Wouters J. & Decler K. (in prep). PotNat, een model voor het inschatten van natuurpotenties in Vlaanderen. Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel, http://www.inbo.be/content/page.asp?pid=BOL_NAT_PotNat

Soortgegevens

De verspreidingsgegevens van soorten van de Habitat- en Vogelrichtlijn zijn uit diverse bronnen afkomstig. Een groot deel komt uit databanken van het INBO of Natuurpunt, en werd als punt- of hokgegevens aangeleverd. Gegevens over libellen werden verstrekt door de Libellenvereniging Vlaanderen. Daarnaast werden ook LIKONA, Natuurstudiewerkgroep Dijleland, www.waarnemingen.be, Vlaamse Vereniging voor Entomologie, de Nationale Plantentuin, KBIN, ANB en privégegevens van enkele waarnemers geraadpleegd. In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de herkomst van gegevens over de verschillende soortgroepen.

Tabel 5. Herkomst van de soortgegevens.

Soortengroep/soort	Databank	Instantie
amfibieën en reptielen	Hyla databank	Natuurpunt
broedvogels	broedvogeldatabank	INBO
watervogels	watervogeldatabank	INBO
flora	florabank, herbarium Nationale Plantentuin en veldgegevens Vlaamse Bryologische Werkgroep	INBO, Nationale Plantentuin
libellen	Libellenvereniging Vlaanderen	Libellenvereniging Vlaanderen
vissen	VIS Informatiesysteem	INBO
zoogdieren	databank zoogdierenwerkgroep, databank vleermuizenwerkgroep, diverse	Natuurpunt, INBO, ANB, LIKONA
Vliegend Hert	INBO	INBO
Spaanse Vlag	diverse	LIKONA, Natuurstudiewerkgroep Dijleland,

		www.waarnemingen.be, Vlaamse vereniging voor Entomologie
weekdieren	diverse	KBIN, INBO, privégegevens Bart Vercootere, Koen Verschoore en Floris Verhaeghe

Deze set van gegevens, hoewel uitgebreid, was niet altijd volledig. Eventuele kennislacunes konden worden opgevangen door nazicht van een expertgroep, en indien nodig door het bevragen van lokale waarnemers.

De beoordeling van de actuele staat van instandhouding

De *actuele staat van instandhouding* is de staat van instandhouding op niveau van het gebied als geheel.

Om te komen tot de actuele staat van instandhouding voor een habitatype wordt gestart met de beoordeling op niveau van één of meerdere afzonderlijke habitatplekken. Deze eerste stap laat toe om een uitspraak te doen over de *lokale staat van instandhouding* van een specifiek habitatype. Voor het beoordelen van de *lokale staat van instandhouding* – voor habitatypen en soorten – zijn beoordelingstabellen beschikbaar. Deze tabellen – ontworpen voor de beoordeling van afzonderlijke habitatvlekken en leefgebieden van soorten – worden verder LSVI-tabellen genoemd. De LSVI-tabellen voor de beoordeling van habitats en soorten zijn terug te vinden in verschillende rapporten (Adriaens et al. 2008, Adriaens & Ameeuw 2008, T’Jollyn et al. 2009).

De LSVI-tabellen bevatten een aantal criteria en indicatoren die evaluatie behoeven om te komen tot de lokale staat van instandhouding voor de Europees te beschermen habitats. Voor de soorten kunnen zowel de toestand van de lokale populatie als de kwaliteit van de leefomgeving aan de hand van indicatoren getoetst worden aan weloverwogen drempelwaarden. Voor habitatypen wordt dit beoordeeld aan de hand van de criteria habitatstructuur, aanwezige verstoringen en vegetatieontwikkeling.

De keuze van de indicatoren en de bijhorende drempelwaarden in de beoordelingstabellen van dit rapport is gebaseerd op hun objectiviteit (nationale en internationale literatuur), eenduidigheid, praktische bruik- en meetbaarheid en de volledigheid waarmee ze de ecologie van de soorten en habitats beschrijven. Ook hun relevantie werd hierbij in overweging genomen.

Voor de beoordeling van individuele indicatoren dient gekozen tussen volgende scores:

- Score A: goed;
- Score B: voldoende;
- Score C: gedegradeerd.

Voor elk habitat of soort wordt uiteindelijk een beoordeling gegeven van de huidige situatie op ecologisch vlak.

Dit wordt gedaan door het samennemen van de verschillende scores over de indicatoren heen zodat voor een heel gebied één score verkregen wordt voor de staat van instandhouding van een Europees habitat of een soort binnen het voorliggende gebied.

Voor de beoordeling van de actuele staat van instandhouding worden twee eindbeoordelingen onderscheiden:

- Goede tot uitstekende staat van instandhouding;
- Gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding.

De conclusie van de actuele staat van instandhouding wordt afgeleid uit de geïntegreerde scores van criteria en indicatoren over de verschillende deelgebieden en habitatvlekken heen. Deze worden als volgt gekoppeld aan een einduitspraak over de actuele staat van instandhouding.

- Indien alle beoordelingen van de indicatoren vallen binnen de categorieën 'overal voldoende tot goed', 'overwegend voldoende tot goed' en 'deels voldoende tot goed' dan wordt besloten tot een eindbeoordeling van de actuele staat van instandhouding als 'Goede tot uitstekende staat van instandhouding';
- Indien er één of meer beoordelingen van de indicatoren vallen binnen de categorieën 'overwegend gedegradeerd' of 'overal gedegradeerd' dan wordt besloten tot een eindbeoordeling van de actuele staat van instandhouding als 'Gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding'.

Intermezzo: Fauna als criterium bij de beoordeling van de actuele staat van instandhouding voor habitats

De LSVI-tabellen bevatten ook steeds een beoordelingsluik "fauna" dat toelaat te toetsen naar de geschiktheid voor faunasoorten die in het habitatype (voor het habitat typische soorten) mogen verwacht worden. Dit criterium wordt in regel niet beoordeeld op niveau van één of meerdere habitatvlekken, maar op een groter schaalniveau. Dit kan een complex van gelijkaardige en aaneengesloten habitats zijn, of op het niveau van een deelgebied zijn, indien voldoende groot, of op het niveau van het hele gebied. Redenen hiervoor zijn:

- het speelt op een hoger schaalniveau (niet op niveau van een afzonderlijke habitatvlek of een kleine groep van habitatvlekken);
- het hoeft niet te gaan over soorten die actueel aanwezig zijn (en dus niet hoeven vastgesteld, in tegenstelling tot alle andere beoordelingscriteria), maar over het creëren van de nodige oppervlaktevoorwaarden of ecologische vereisten voor een normale respectievelijk optimale ontwikkeling op vlak van voor het habitat typische faunasoorten (een voldoende respectievelijk goede oppervlaktevereiste en ecologische vereisten voor faunaontwikkeling);
- het laat toe tot gedifferentieerde uitspraken te doen, zonder een geïntegreerd oordeel te vellen over de lokale staat van instandhouding: qua habitatstructuur en vegetatie heeft het habitatype in dit gebied bijvoorbeeld een voldoende kwaliteit (waarbij vooral criteria x en y een aandachtspunt zijn), maar er komt geen of er komt slechts een beperkt percentage van de voor het habitat typische faunasoorten voor.

Via literatuur, expertoordeel,... kan dit faunaluik verder geduid en geargumenteed worden.

Dezelfde redenering gaat op voor de beoordeling van de staat van instandhouding op niveau van habitatrictlijnsoorten. Ook hier is het de bedoeling dat in een eerste stap beoordelingen plaatsvinden op niveau van afzonderlijke leefgebieden ('*lokale staat van instandhouding*') en dat deze in een tweede stap worden geïntegreerd om te komen tot de staat van instandhouding op niveau van het gebied (*actuele staat van instandhouding*).

Adriaens P. & Ameeuw G. 2008. *Ontwikkeling van criteria voor de beoordeling van de lokale staat van instandhouding van de vogelrichtlijnsoorten. INBO.R.2008.36. Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel, 246 pp.*

Adriaens D., Adriaens T. & Ameeuw G. 2008. *Ontwikkeling van criteria voor de beoordeling van de lokale staat van instandhouding van de habitatrictlijnsoorten. INBO.R.2008.35. Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel, 217 pp.*

T'Jollyn F. Bosch H., Demolder H., De Saeger S., Leyssen, A. Thomaes, A., Wouters J. & Paerlinckx D., 2009. *Ontwikkeling van criteria voor de beoordeling van de lokale staat van instandhouding van de NATU-*

INFORMATIEF DOCUMENT

De habitats van bijlage I

In deze paragraaf worden de verschillende voorkomende Europees te beschermen habitats opge-lijst en worden daarvoor volgende aspecten toegelicht:

- Het actueel voorkomen;
- De potenties voor het habitat binnen het gebied dat het rapport beslaat;
- De trend;
- De beoordeling van de actuele staat van instandhouding aan de hand van de LSVI-tabellen.

Voor het actueel voorkomen van een habitat wordt vertrokken van de hoger vermelde habitatkaart. De Vlaanderen dekkende kaart wordt kort toegelicht en waar nodig becommentarieerd en aangevuld.

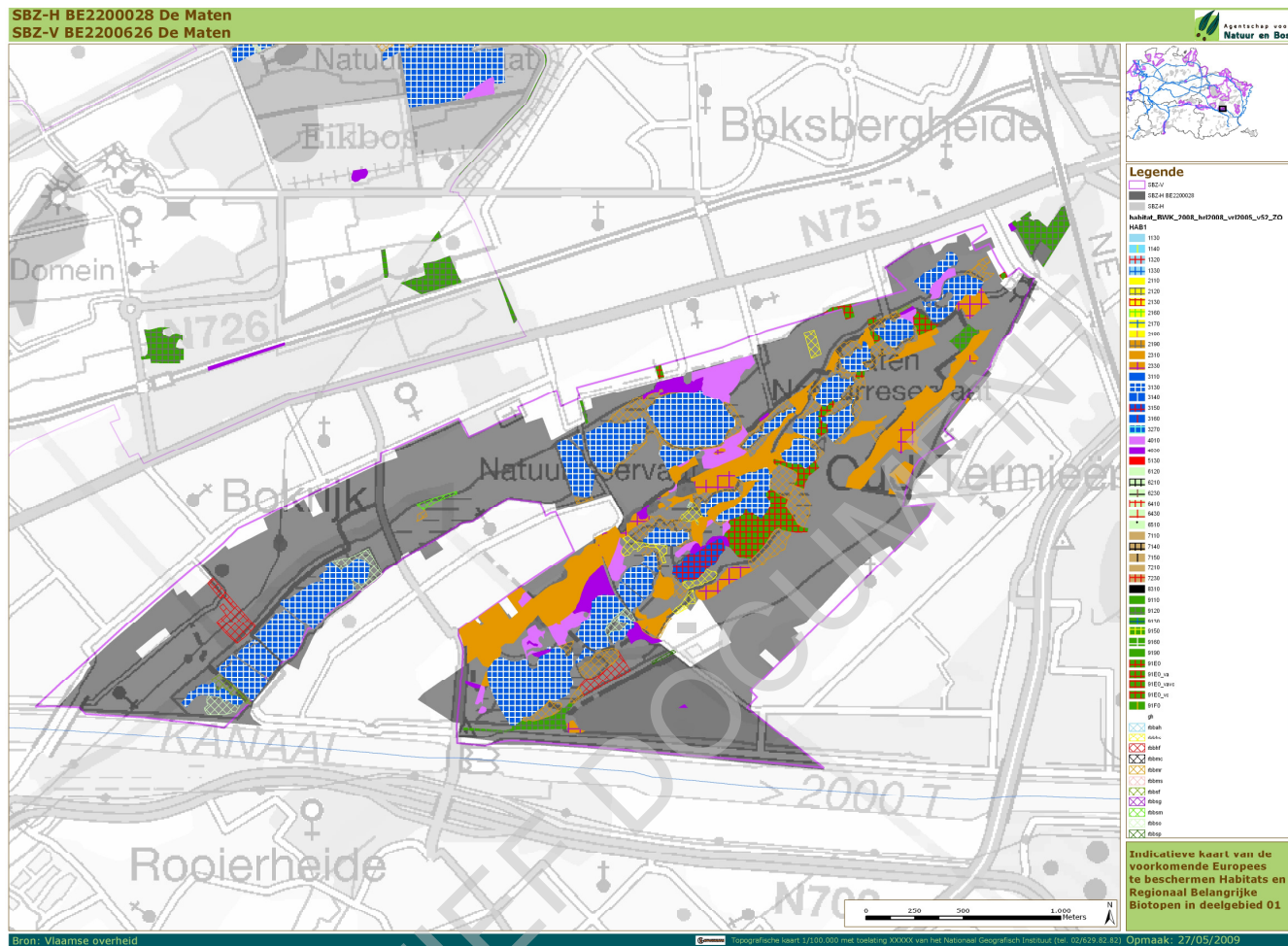
Met het bepalen van de potenties wordt bedoeld dat wordt nagegaan waar in het gebied het habitat zich nog zou kunnen ontwikkelen op basis van de ecologische vereisten van dat habitat. Op deze wijze wordt de op ecologische basis maximale mogelijke oppervlakte-uitbreiding bepaald. Voor het bepalen van de potenties wordt vertrokken van een experteninschatting. Het model POTNAT wordt aangewend ter ondersteuning van deze inschatting. Het resultaat van deze modellen wordt kort toegelicht, becommentarieerd en aangevuld.

Wanneer specifieke gegevens bekend zijn over de evolutie van de kwantiteit of de kwaliteit van een habitat wordt dat beschouwd onder 'trend'.

De beoordeling van criteria en indicatoren wordt in tabellen weergegeven.

De eerste tabel geeft de conclusies weer door integratie over alle deelgebieden heen. De daar op volgende tabellen geven de beoordeling van elk indicator, gebruikt in de LSVI-tabellen, weer voor elk deelgebied waarin het habitat voorkomt. Deze tabel wordt gevolgd door een tabel waarin de geïntegreerde beoordeling over de criteria heen wordt afgeleid uit de beoordelingen van de criteria op niveau van afzonderlijke deelgebieden of habitatvlekken.

Afgesloten wordt met een eerste formulering van ecologische doelen voor de habitats vertrekkend van de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en de analyses uit deze bijlage.

Figuur 0- 1 Actuele verspreiding van de habitattypes

2310 – Psammofiele heide met Calluna- en Genista-soorten

Verkorte benaming: Psammofiele heide

Het actuele voorkomen

Psammofiele heide ontwikkelt zich op de zuidwest-noordoost georiënteerde landduinengordels in De Maten. Heidevegetaties komen enkel nog voor in de delen van De Maten die beheerd worden als natuurreservaat. In de omgeving van de vijvers van het Lange Water is geen heide aanwezig.

De landduinen van De Maten zijn erg reliëfrijk op kleine schaal waardoor het landschap een grote variatie vertoont. Psammofiele heide bedekt voornamelijk de meer gestabiliseerde hellingzijden van deze landduinen. Op de toppen en hellingzijden die vaak betreden worden, is de begroeiing schaarser en komt het habitattype Open grasland (habitat 2330) voor. De habitattypes zijn gekarteerd als een complex, waarbij het percentage dat elk habitat inneemt binnen een polygoon ingeschat werd. Meestal bestaat meer dan 50% van de polygoon uit Psammofiele heide en is dit bijgevolg de eerste karteringseenheid. Uit terreinonderzoek blijkt dat de inschattingen van de oppervlakten Open grasland en Psammofiele heide een goed beeld geven van de actuele toestand.

Gedeelten ten zuiden van de weg Diepenbekerbos/Bijenbergbos en in het noorden van het gebied worden niet begraasd. Centraal in het gebied wordt een aaneengesloten complex van habitats - waaronder de Psammofiele heide - begraasd.

Voor de actuele verspreiding van dit habitat verwijzen we naar Figuur 0-1.

Potenties

Potenties voor Psammofiele heide zijn er op profiellose zandgronden die nog het reliëf van landduinen vertonen. De meeste gronden met goede potenties (Potnatkaart) voor de ontwikkeling van Psammofiele heide zijn actueel ook habitat in De Maten. Een gedeelte van deze Psammofiele heide is verbost met loofhout en wordt actueel als habitat aanzien omwille van de nu nog aanwezig heideondergroei. Een klein aantal percelen in het noordoosten en zuiden werd aangeplant met grove den of zijn spontaan verbost en wordt niet meer tot het habitat gerekend.

Verboste en beboste landduinen en percelen zijn het meest kansrijk voor heideherstel. Verboste landduinen met eiken-berkenbos situeren zich ten noorden van de Augustijnenvijver. In het uiterste noordoosten en oosten van De Maten zijn nog potenties aanwezig op de landduinen met grove dennenaanplanten en verboste stukken. Heideherstel kan ook op de hooiweiden in en rond het reservaatgedeelte door verdere verschraling.

Voor de potentiekaart van dit habitattype verwijzen we naar Bijlage5, Kaart 5.2.

Trend

Er bestaan geen betrouwbare monitoringsgegevens om een evolutie in de oppervlakte en de kwaliteit van dit habitattype in beeld te brengen.

Tabel 0-1. Actuele oppervlakte (in ha) en aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties van habitat (in ha) habitattype Psammofiele heide met Calluna- en Genista-soorten.

	Actuele opp. (ha)	Aanmelding (%)	Potenties (ha)
	37		67

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-2. Geïntegreerde beoordeling van criteria en indicatoren voor habitattype Psammofiele heide met Calluna- en Genista-soorten over het volledige gebied.

2310	Psammofiele heide met Calluna- en Genista-soorten	Beoordeling
Habitatstructuur	<i>Indicator dwergstruiken:</i> Dwergstruiken zijn dominant aanwezig.	Overal voldoende tot goed
	<i>Indicator ouderdomsstructuur:</i> Alle stadia zijn aanwezig. Waar de heide begraasd wordt, domineert de pionier- en opbouwfase.	Overal voldoende tot goed
	<i>Indicator naakte bodem:</i> 1 tot 10% van de ondergrond bestaat uit naakte bodem.	Overal voldoende tot goed
	<i>Indicator moslaag:</i> De moslaag bedekt meer dan 10% van de bodem.	Overal voldoende tot goed
Vegetatiesamenstelling	<i>Indicator aantal sleutelsoorten:</i> Struikheide is dominant. Meer dan twee sleutelsoorten zijn minstens occasioneel aanwezig.	Overal voldoende tot goed

Dominant:	Struikheide	
Abundant:	Zandzegge, Buntgras, Vroege haver	
Frequent:	Dwergviltkruid	
Lokaal Frequent:	Klein tasjeskruid	
Occasioneel:	Kruipbrem	
Sporadisch:	Heidespurrie, Stekelbrem	
Onbekend:	Zandstruisgras, Klein warkruid (aanwezig)	
Verstoring	<p><i>Indicator vergrassing/verruiging:</i> De grootste oppervlakte Psammofiele heide is voor minder dan 10% vergrast. De Psammofiele heide in het zuidoosten van De Maten, ten oosten van de Plat Weyer is voor 30-50% vergrast met pijpenstrootje, bochtige smele en gewoon struisgras.</p> <p><i>Indicator verbossing:</i> 23,5% van de Psammofiele heide is verbost (8,7 ha van de 37 ha is verbost volgens de habitatkaart).</p>	<p>Overall voldoende tot goed</p> <p>Overwegend voldoende tot goed</p>
	<p><i>Indicator invasieve exoten:</i> Waar struikheide gekapt werd en de humuslaag achterblijft, kiemt Amerikaanse vogelkers goed. Grijs kronkelsteeltje vormt op geplagde stukken een stevig en compact mostapijt. Over het algemeen nemen deze uitheemse soorten echter minder dan 10% van de totale oppervlakte in.</p>	<p>Overall voldoende tot goed</p>
Faunabeoordeling	<p>De totale oppervlakte Psammofiele heide in de Speciale Beschermingszone bedraagt 37 ha. Omdat Psammofiele heide gelegen is in complex met heidehabitats en open wateren mag de oppervlakte Psammofiele heide als een aaneengesloten gebied gezien worden voor fauna. Voor dit habitat typische soorten zijn Rugstreepad en Heivlinder.</p>	<p>Overall voldoende tot goed</p>

Conclusie actuele staat van instandhouding

De Psammofiele heide in De Maten is in goede tot uitstekende actuele staat van instandhouding. Hoewel een substantiële oppervlakte, namelijk 23,5% verbost is.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor dit habitat-type worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

Oppervlakte-doelstelling

Doel: De oppervlakte-doelstelling voor beide habitats 2310 en 2330 is samen 58ha. Hiervan is 47 ha actueel habitat en wordt een uitbreiding van 11 tot 17 ha voorzien.

Beide habitats komen vaak in een mozaiek naast mekaar voor op de landduinen. Omvorming kan gebeuren waar grotere oppervlakten verboste of beboste heide terug te vinden zijn. Dit is op de landduinengordel van Roeyerheide (westelijk gedeelte) van ca. 11 ha en in de omgeving van de Slagmolen van ca. 3 ha.

**kwaliteitsdoel-
stelling**

Nastreven van een goede structuurvariatie van de habitats met zoveel mogelijk open, (stuivend) zand en behoud van de buntgrasvegetatie, mostapijtjes en korstmosvegetatie voor Open graslanden en creëren van naakte bodem afgewisseld met een gevarieerde ouderdom van Struikheide in Psammofiele heide. Voor beide habitats is het tegengaan van verbossing en in het bijzonder verbossing met Amerikaanse vogelkers een belangrijk aandachtspunt.

Het zoveel mogelijk tegengaan van de uitbreiding van het uitheems mos grijs kronkelsteeltje. Typische soorten gebonden aan deze habitats zoals heidespurrie, klein tasjeskruid, blauwvleugelsprinkhaan, mierenleeuw, zandbeiden en wellicht vele andere invertebraten worden bedreigd bij afname van het aandeel open zand. Ook voor de ontwikkeling van een goede vegetatiestructuur vormt deze invasieve exoot een probleem.

2330 - Open grasland met Corynephorus- en Agrostis-soorten op landduinen

Verkorte benaming: Open grasland

Het actuele voorkomen

Het habitat Open graslanden is terug te vinden op de zuidwest-noordoost georiënteerde landduingordels in De Maten. Op de toppen van deze landduinen en verstoorde hellingen komt het subtype van het Buntgrasverbond. Open grasland en Psammofiele heide komen op de voormalig stuivende landduinen in mozaïek met elkaar voor.

Voor de actuele verspreiding van dit habitat verwijzen we naar Figuur 0-1.

Potenties

Waar de potentiekaart (Kaart 5.3) goede potenties voorspelt, komt het habitattype actueel voor. Het actuele voorkomen is ruimer dan de voorspelling door Potnat. De grootste kansen voor Open graslanden liggen op dezelfde locaties als deze voor Psammofiele heide, met name de verboste en beboste landduinen. Op landduinen zijn er potenties voor het Buntgrasverbond.

Voor de potentiekaart van dit habitattype verwijzen we naar Bijlage 5, kaart 5.3.

Trend

Er bestaan geen betrouwbare monitoringsgegevens om een evolutie in de oppervlakte en de kwaliteit van dit habitat in beeld te brengen.

Tabel 0-3. Actuele oppervlakte (in ha) en aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties van habitat (in ha) habitattype 2330 - Open grasland met Corynephorus- en Agrostis-soorten op landduinen

	Actuele opp. (ha)	Aanmelding (%)	Potenties (ha)
	10		59,86ha

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-4. Geïntegreerde beoordeling van criteria en indicatoren voor habitattype 2330 - Open grasland met *Corynephorus*- en *Agrostis*-soorten op landduinen over het volledige gebied.

2330	Open grasland met <i>Corynephorus</i>- en <i>Agrostis</i>-soorten op landduinen	Beoordeling
	Subtype: Buntgrasverbond	
Habitatstructuur	<i>Indicator horizontale structuur:</i> Buntgrasvegetaties, moslaag, korstmosvegetaties en open zand zijn aanwezig.	Overal voldoende tot goed
	<i>Indicator naakte bodem:</i> De oppervlakte open zand bedraagt in de meerderheid van de habitatvlekken minder dan 10%.	Overal gedegradeerd
	<i>Indicator korstmosvegetaties:</i> Open korstmosbegroeiingen zijn overal goed vertegenwoordigd. Gemiddeld genomen bedraagt de bedekking met korstmossen meer dan 10%.	Overal voldoende tot goed
Vegetatiesamenstelling	<i>Indicator aantal sleutelsoorten:</i> De sleutelsoorten Buntgras, Zandzegge, Heidespurrie, Vroege haver, Dwergviltkruid, Klein tasjeskruid en Klein vogelpootje komen minstens lokaal frequent voor.	Overal voldoende tot goed
	Dominant:	Buntgras
	Frequent:	Zandzegge, Heidespurrie, Vroege haver, Ruig haarmos
	Lokaal Frequent:	Dwergviltkruid, Klein vogelpootje
	Occasioneel:	Zandblauwtje
	Onbekend:	Zandstruisgras
	Afwezig:	Zilverhaver
Verstoring	<i>Indicator vergrassing:</i> De vergrassing bedraagt minder dan 10%.	Overal voldoende tot goed
	<i>Indicator verbossing:</i> De verbossing bedraagt minder dan 5%.	Overal voldoende tot goed
	<i>Indicator invasieve exoten:</i> In de geplagde stukken ten zuiden van de weg Diepenbekerbos/Bijenbergbos is meer dan 10% van de minerale bodem dichtgegroeid met Grijs kronkelsteeltje. Enkel jonge Struikheide, Echte guldenroede, Korstmossen en Mossen krijgen nog groeikansen. De sleutelsoorten zijn beperkt tot Zandzegge en Buntgras (lokaal frequent). In totaliteit bedraagt de bedekking met invasieve exoten van Open grasland minder dan 10%.	Overal voldoende tot goed
Faunabeoordeling	De totale oppervlakte van dit habitattype binnen de Speciale Beschermingszone bedraagt om en bij de 10 ha. Voor dit habitat typische soorten zijn Rugstreeppad, Knoflookpad, Heivlinder en Boomleeuwerik.	Overal gedegradeerd

Conclusie actuele staat van instandhouding

Het habitattype heeft een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding. De habitatstructuur is overal gedegradeerd omdat het aandeel open zand te klein is. Bij verdere uitbreiding vormt de exoot Grijs kronkelsteeltje een bedreiging voor het habitat, doordat typische soorten ge-

bonden aan open zand verdrongen worden. De totale oppervlakte die samengenomen mag worden voor het criterium fauna is onvoldoende groot om een normaal aantal voortplantende faunadoelsoorten van het nodige leefgebied te voorzien binnen De Maten.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor dit habitattype worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

Oppervlakte-doelstelling Doel: De oppervlakte-doelstelling voor beide habitats 2310 en 2330 is samen 58ha. Hiervan is 47 ha actueel habitat en wordt een uitbreiding van 11 tot 17 ha voorzien.

Beide habitats komen vaak in een mozaiek naast mekaar voor op de landduinen. Omvorming kan gebeuren waar grotere oppervlakten verboste of beboste heide terug te vinden zijn. Dit is op de landduinengordel van Roeyerheide (westelijk gedeelte) van ca. 11 ha en in de omgeving van de Slagmolen van ca. 3 ha.

Kwaliteitsdoelstelling Nastreven van een goede structuurvariatie van de habitats met zoveel mogelijk open, (stuivend) zand en behoud van de buntgrasvegetatie, mostapijtjes en korstmosvegetatie voor Open grasland en creëren van naakte bodem afgewisseld met een gevarieerde ouderdom van Struikheide in Psammofiele heide. Voor beide habitats is het tegengaan van verbossing en in het bijzonder verbossing met Amerikaanse vogelkers een belangrijk aandachtspunt.

Het zoveel mogelijk tegengaan van de uitbreiding van het uitheems mos grijs kronkelsteeltje. Typische soorten gebonden aan deze habitats zoals heidespurrie, klein tasjeskruid, blauwvleugelsprinkhaan, mierenleeuw, zandbijen en wellicht vele andere invertebraten worden bedreigd bij afname van het aandeel open zand. Ook voor de ontwikkeling van een goede vegetatiestructuur vormt deze invasieve exoot een probleem

3110 – Mineraalarme oligotrofe wateren van de Atlantische zandvlakte (Littorelletalia uniflora)

Verkorte benaming: Oligotrofe wateren

Het actuele voorkomen

Uit historische gegevens kan opgemaakt worden dat het habitat voorkwam in De Maten. In de Grooten Huiskensweyer kwamen sleutelsoorten van het habitattype voor tot in de jaren '80. Actueel zijn sleutelsoorten verdwenen gezien de algemene trend tot voedselrijker worden van de waterpartijen. Daarom wordt in dit rapport geen beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen uitgewerkt.

Potenties

Mits herstel van waterkwaliteit (o.a. via goede basismilieukwaliteit van waterlopen) worden op verschillende plaatsen opnieuw habitatcondities voor, met name bij op voedselarme oevers van vijvers langs de Heiweyerbeek (Huiskenswijercascade) of ter hoogte van de derde cascade (Platte Vijver).

Conclusie actuele staat van instandhouding

Habitattype komt actueel niet meer voor

Trend

Er bestaan geen betrouwbare monitoringsgegevens om een evolutie in de oppervlakte en de kwaliteit van dit habitatype in beeld te brengen. Wel kan op basis van de aanwezigheid van één van de kensoorten (waterlobelia) gesteld worden dat er tot in de jaren '80 en '90 van vorige eeuw habitatvelkken voorkwamen en dat deze actueel verdwenen zijn.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor dit habitatype worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

Oppervlakte-doelstelling Doeloppervlakte 1,5 tot 5 ha, te weten 1 tot 4 ha door omvorming (herstel abiotiek Grote en Kleine Huyskens- en Rockxsweyer) en 0,5 tot 1 ha door omvorming (herstel Heiweyer).

Actueel komt dit habitatype niet meer voor binnen SBZ De Maten. Uit literatuurgegevens blijkt dat de sleutelsoort waterlobelia en kleine biesvaren in meerdere vijvers voorkwamen (Grote en Kleine Huyskenswijer). De Maten is aangemeld voor dit habitat.

Door herstel en de uitbreiding van het habitat zijn de vijvers bovenaan de noordelijke vijvercascade van belang. Deze worden gevoed door de Heiweyerbeek die net ten noorden van de Vijverketen ontspringt. De vijvers bevinden zich dicht bij het bronhoofd van de waterloop.

Het herstel van de Heiweyer bevordert waterretentie in het reservaatgedeelte. Een hogere waterstand is gunstig voor de omliggende vochtige heide (habitatype 4010).

kwaliteitsdoelstelling Herstel van abiotiek van de doelvijvers is essentieel.. Eutrofiëring van standplaatsen is grootste knelpunt en moet op korte termijn opgeheven worden. Een goede basismilieukwaliteit van de toestromende beken zal herstel van dit habitatype mogelijk maken.

3130 - Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot het Littorelletalia uniflorae en/of Isoëto-Nanojuncetea

Verkorte benaming: Oligo- tot mesotrofe stilstaande wateren

Het actuele voorkomen

Met uitzondering van de Schrey Weyer en Den Hommelaar worden de vijvers binnen De Maten tot het habitatype van de Oligo- en mesotrofe stilstaande wateren gerekend volgens de habitatkaart.

De waterpartijen in De Maten kunnen opgedeeld worden in drie groepen naargelang functioneren van het watersysteem. In de speciale beschermingszone zijn twee ketens van vijvers aanwezig die afzonderlijk gevoed worden. De noordelijke vijverketen wordt deels gevoed door een bronzone net ten noorden ervan en deels door de Heiweyerbeek. Deze ontspringt 1,2 km hoger op de helling van het Kempens Plateau en ligt bijna volledig binnen VEN-gebied. De zuidelijke vijverketen wordt deels gevoed door de Stiemberbeek en deels door een bronzone aan de Neese Weyer. Een derde groep van vennen is hydrologisch geïsoleerd van andere oppervlaktewateren. Drie kleine vennen ten noorden van de Ole Weyer zijn geïsoleerd van de overige vijvers. Ze zijn niet ingeschakeld in het cascadesysteem.

Het subtype van Oligo- tot mesotrofe stilstaande wateren dat actueel voorkomt, is Pioniersgemeenschappen op de kale oever of in de ondiepe oeverzone (oeverkruidgemeenschappen). In het verleden kwam waarschijnlijk ook het type met Eénjarige dwergbiezenvegetaties voor, maar actueel lijkt dit type afwezig.

Voor de actuele verspreiding van dit habitatype verwijzen we naar Figuur 0-1.

Potenties

De geïsoleerde vennen hebben weinig potenties voor de ontwikkeling van Oligo- en mesotrofe stilstaande wateren gezien hun sterk zure karakter. Deze ondiepe vennen kunnen evolueren naar zure overgangsvennen met op microschaal hoogveenelementen bij verdere ontwikkeling van het veenmospakket.

De voedselrijkdom van de vijvers is zowel in de noordelijke als in de zuidelijke vijverketen te groot voor het vlakdekkend voorkomen van sleutel- en begeleidende soorten. Het gevolg hiervan is de bevordering van competitieve soorten (eutrofiëringsindicatoren) waardoor sleutelsoorten verdwijnen.

De zuidelijke vijverketen wordt deels gevoed door de Stiemberbeek die een te hoge nutriëntenbelasting heeft voor de instandhouding van het habitatype. Daarnaast is het historisch vijverbeheer van droogleggen en afwissen reeds geruime tijd verlaten waardoor de sliblaag op de vijverbodem steeds dikker wordt. Vanuit het slib worden nutriënten vrijgesteld aan de waterkolom.

Ook de noordelijke vijverketen die gevoed wordt door de net ten noorden van het De Maten ontspringende Heiweyerbeek en een bronzone heeft zeer voedselrijk vijverwater. Men zou verwachten dat de nutriëntenbelasting dicht bij de bron lager is dan wanneer een waterloop stroomopwaarts reeds een lang traject doorheen stedelijk en geïndustrialiseerd gebied heeft afgelegd zoals in het geval van de Stiemberbeek. Het is onduidelijk waarom de nutriëntenbelasting in de noordelijke vijverketen hoog is. Mogelijke externe factoren zijn een hoge nutriëntenbelasting van het uittredend grondwater of aanrijking door atmosferische depositie door de ligging nabij industriegebied. Daarnaast kunnen interne factoren zoals nalevering vanuit de sliblaag bijdragen aan de hoge nutriëntenbelasting. Voor de inschatting van de potenties is het nodig te weten welke processen spelen en in welke mate deze processen de waterkwaliteit van de vijvers bepalen.

Trend

Er bestaan geen betrouwbare monitoringsgegevens om een evolutie in de oppervlakte en de kwaliteit van dit habitatype in beeld te brengen. Wel kan men stellen dat het aantal kensoorten en hun

verspreiding doorheen het gebied, achteruit gaat en dat het habitatype nog maar marginaal voorkomt.

Tabel 0-5. Geïntegreerde beoordeling van criteria en indicatoren voor habitatype

3130	Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot het Littorelletalia uniflorae en/of Isoëto-Nanojuncetea	Beoordeling
	Subtype: Oligotrofe tot mesotrofe vijvers en vennen met pioniersgemeenschappen op de kale oever of in de ondiepe oeverzone; ook 'oeverkruidgemeenschappen' (Littorelletea) genoemd.	
Habitatstructuur	<i>Indicator horizontale structuur:</i> In werkelijkheid komen sleutel- en kensoorten van Oligo- en mesotrofe stilstaande wateren slechts vleksgewijs in tijd en ruimte verspreid voor. In De Maten worden slechts geïsoleerde exemplaren van sleutelsoorten teruggevonden.	Overal gedegradeerd
	<i>Indicator ruime oeverzone zuidwest zijde:</i> Het merendeel van de oeverzones aan de zuidwestzijde van de vijvers is vrij van bomen. Enkel aan de Augustijnenvijver, de Homelesweyer, Den Peerdsdief en de vijvers van Lange Waters staan er bomen tot op de oever.	Overal voldoende tot goed
	<i>Indicator doorzicht:</i> Het doorzicht werd voor de meeste vijvers bepaald. In alle onderzochte vijvers was de Secchi-diepte < 1,5 m.	Overal gedegradeerd
Vegetatiesamenstelling	<i>Indicator aantal sleutelsoorten:</i> Hoewel sleutelsoorten in de meeste vijvers afwezig zijn, komen in De Maten Doorschijnend glanswier, Naaldwaterbies, Gesteeld glaskroos, Moerashertshooi, Duizendknoopfonteinkruid, Eivormige waterbies en Vlottende bies voor. Ook werd Drijvende waterweegbree waargenomen in 2004 in de Grooten Huiskens Weyer en in 2001 en 2003 in de Grooten Duivekuil. De sleutelsoorten komen hoogstens occasioneel voor.	Overal gedegradeerd
Verstoring	<i>Indicator verzuringsindicatoren:</i> De oppervlakte Veenmos en Knolrus is kleiner dan 10% in de vijvers die deel uitmaken van de vijverketens. Geïsoleerde vijvers zijn volledig verzuurd. De bedekking met Knolrus en Veenmos bedraagt hier nagenoeg 100%. Dit is wat betreft oppervlakte slechts een minderheid.	Overal voldoende tot goed
	<i>Indicator eutrofiëringsindicatoren:</i> Pitrus en Lisdodde zijn overal abundant en beslaan meer dan 10% van het vijveroppervlak. Daarnaast komen ook Kattenstaart, Liesgras, Waternetje, Draadalgen en verschillende kroossoorten frequent voor in de vijvers. Daarnaast kan de sterke uitbreiding van dicht rietmoeras wijzen op eutrofiëring, maar dit is niet zeker.	Overal gedegradeerd
	<i>Indicator vergrassing:</i> Nergens is meer dan 10% van de vijvers vergrast.	Overal voldoende tot goed
	<i>Indicator invasieve exoten:</i> Exotisch vissoorten (Blauwbandgrondel, Zonnebaars, Hondsvijl en Amerikaanse dwergmeerval) domineren de visgemeenschap. Gezien de vijvers onderling met elkaar verbonden zijn en de uitwisseling van fauna groot is, is de visgemeenschap in de verschillende vijvers vergelijkbaar.	Overal gedegradeerd
Faunabeoordeling	De totale oppervlakte gekarteerd als Oligo- en mesotrofe stilstaande wateren in De Maten is 70 ha volgens de habitatkaart. Actueel is het habitat slechts marginaal aanwezig. De totale oppervlakte bedraagt minder dan 0,5 ha. Typische Europees beschermde soorten voor het habitatype zijn Heikikker, Knoflookpad, Boomkikker, Rugstreeppad en Gevlekte witsnuitlibel.	Overal gedegradeerd

Conclusie actuele staat van instandhouding

De actuele staat van instandhouding van Oligo- en mesotrofe stilstaande wateren in De Maten is gedeeltelijk aangetast. Wat betreft habitatstructuur, vegetatiesamenstelling en faunabeoordeling scoort het habitat Overall gedegradeerd.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor dit habitattypen worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

Oppervlakte-doelstelling Doel: doeloppervlakte van 73 ha, te weten 58 ha door omvorming (herstel abiotiek vijvers) en bijkomend 15 ha door omvorming (verdwenen waterpartijen).

Actueel is het habitattypen slechts marginaal aanwezig.

Het is moeilijk om een oppervlakte-doel voorop te stellen voor het habitattypen gezien de nodige kennis van de hydrologie niet voorhanden is. Herstel van het habitattypen kan op veel verschillende manieren en binnen verschillende vijverketens.

Bij de opmaak van de doelen wordt uitgegaan van een goede potentie voor dit habitat op ALLE vijvers, met uitzondering van deze die met zekerheid ongeschikte abiotische basiskarakteristieken hebben, met name de zogenaamde 'moddervijvers', die doorgaans een dik (organisch) pakket voedse-rijker slib hebben. We vinden dit type vijvers vooral in de zuidelijke vijverketen en dat voornamelijk bovenaan de cascade. Deze moddervijvers zijn in profiel kuipvormig en de oeverbegroeiing bestaat eerder uit lisdodden en biezen dan uit riet. Het gaat over De Hommelesweyer, Het Holeven, De Boevenste en Middelste Schreurs Weyer, De St-Jansweyer, De Schuitweyer, de Soorweyer en De Velomolen.

Al deze vijvers samen brengt ons tot een oppervlakte-doel van 58 ha (omvorming vanuit té eutrofe situatie).

Daarnaast is er een habitatuuitbreiding door omvorming mogelijk van 15 ha. Dit situeert zich ten hoogte van de Platte Weyer en de Droog Weyerkens. Dit is de zogenaamde 'derde cascade', die actueel geen vijvers meer zijn, maar een matig voedselarm grasland, dat nog steeds zijn systeem van dijken en op- en aflaten kent om opnieuw als vijverhabitat ingericht te worden.

kwaliteitsdoelstelling Een goede basismilieukwaliteit (cfr. stroomgebiedbeheerplan) van het toestromend oppervlaktewater (Stiernerbeek en Heiweyerbeek) is noodzakelijk voor het herstel van dit habitattypen.

In tweede instantie is het van belang dat vijvers terug afgelaten worden om zo de nodige pionierscondities te creëren en de voedselrijke sliblaag te verminderen.

Om windwerking toe te laten is het open houden van de dijken van tel (tevens voor 'open landschap voor moerasvogels).

3150 - Van nature eutrofe meren met vegetaties van het type Magnopotamion of Hydrocharition

Verkorte benaming: Van nature eutrofe meren

Het actuele voorkomen

Enkel de Schrey Weyer en Hommelesweyer ten oosten van de weg Diepenbekerbos/Bijenbergbos worden aanzien als het habitat omwille van het voorkomen van de sleutelsoort Loos blaasjeskruid en de relictsoorten Drijvend fonteinkruid, Gele plomp en Witte waterlelie.

Voor de actuele verspreiding van dit habitat verwijzen we naar Kaart 8.0.

Potenties

Van nature eutrofe meren op voedselrijke bodem zijn niet typisch voor De Maten. De vijverbodems bestaan oorspronkelijk uit voedselarm zand. Doordat het milieu voedselrijker werd, accumuleerde slib zich in de vijvers waardoor de sleutelsoort Loos blaasjeskruid verscheen. Vele van de sleutelsoorten van het habitatype vereisen echter mineralenrijk, vaak hard water en hun verspreidingsgebied ligt in hoofdzaak buiten de Centrale Kempen. In De Maten komt actueel een Kempense soortenarmere variant van het habitat voor. Omwille van voorgaande redenen worden de potenties voor het habitat in De Maten als beperkt ingeschat.

Trend

Er bestaan geen betrouwbare monitoringsgegevens om een evolutie in de oppervlakte en de kwaliteit van dit habitat in beeld te brengen. Men kan er echter van uit gaan dat dit habitat historisch niet in het gebied voorkwam en het dus een licht positieve trend kent.

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-6. Geïntegreerde beoordeling van criteria en indicatoren voor habitatype 3150 - Van nature eutrofe meren met vegetaties van het type Magnopotamion of Hydrocharition over het volledige gebied.

3150	Van nature eutrofe meren met vegetaties van het type Magnopotamion of Hydrocharition	Beoordeling
Habitatstructuur	<i>Indicator horizontale structuur:</i> De vegetatievlek met de sleutelsoort Loos blaasjeskruid groter dan 10 m ² .	Overal voldoende tot goed
	<i>Indicator doorzicht:</i> De Secchi-diepte is kleiner dan 1,5 m.	Overal gedegradeerd
Vegetatiesamenstelling	<i>Indicator aantal sleutelsoorten:</i> In De Maten komt Loos blaasjeskruid voor als sleutelsoort. Witte waterlelie, Gele plomp en Drijvend fonteinkruid zijn courant als relictsoorten. Abundant: Loos blaasjeskruid	Overal voldoende tot goed
Verstoring	<i>Indicator eutrofiëringsindicatoren:</i> De bedekking met eutrofiërings-indicatoren is onbekend.	Onbekend
	<i>Indicator invasieve exoten:</i> Exotisch vissoorten (Blauwbandgrondel, Zonnebaars, Hondsvijl en Amerikaanse dwergmeerval) domineren de visgemeenschap. Gezien de vijvers onderling met elkaar verbonden zijn en de uitwisseling van fauna groot is, is de visgemeenschap in de verschillende vijvers vergelijkbaar.	Overal gedegradeerd
Fauna	Om en bij de 3,5 ha werd gekarteerd als Van nature eutrofe meren in eenzelfde aaneengesloten gebied. Een Rode Lijstsoort gebonden aan dit habitatype is de Variabele waterjuffer.	Overal voldoende tot goed

Een meer algemene libel van Van nature eutrofe meren is Plat-
buik. Onder de vissen zijn Snoek en Zeelt typisch.

Conclusie actuele staat van instandhouding

Het habitatype is in gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding. Voor het criterium fauna is de aaneengesloten oppervlakte voldoende, hoewel in praktijk fauna sterk verstoord wordt door de aanwezigheid van een hoge biomassa exotische vissen. De verstoring door eutrofiëring is onbekend.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor dit habitatype worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

Oppervlak- Doel: behoud van actuele voorkomen.

**tedoelstel-
ling**

Gezien actueel slechts één sleutelsoort van het habitatype voorkomt en door het historisch ontbreken van Van nature eutrofe meren, zullen geen extra doelen opgegeven worden.

**kwaliteits-
doelstelling** Eutrofiëring van de waterkolom moet tegengegaan worden (toestroom eutroof oppervlaktewater).
Voor dit habitatype mag het geaccumuleerde slib niet (helemaal) verwijderd worden

4010 Noord-Atlantische vochtige heide met *Erica tetralix*

Verkorte benaming: Vochtige heide

Het actuele voorkomen

De totale oppervlakte Vochtige heide aanwezig, is volgens de habitatkaart 29 ha. De werkelijke oppervlakte Vochtige heide binnen De Maten is echter kleiner dan uit de habitatkaart blijkt. Een deel van de gekarteerde oppervlakte is Heischraal grasland (habitat 6230) dat voorkomt langs dijken en elders waar vochtige heidevegetaties verstoord werden of waar een zekere buffering vanuit het substraat optreedt. Een ander deel van de Vochtige heide is in werkelijkheid Overgangsvveen (habitat 7140). Op plekken met stagnerend voedselarm water op de overgang naar vijvers of lager gelegen delen is het habitat aanwezig. Daarnaast zijn frequent overgangsvvegetaties tussen natte en droge heide aanwezig. Waar de Vochtige heide geplagd is, zijn Slenken in veengronden aanwezig (habitat 7150). Tenslotte zijn in De Maten Gagelvelden (Rbb Gm) aanwezig die gekarteerd werden als Vochtige heide. Het voorkomen van een extreem fijnmazige mozaïek van vochtige voedselarme habitats maakt dat de exacte inschatting van de oppervlakte vochtige heide en ligging hiervan niet eenvoudig te bepalen is.

Voor de actuele verspreiding van dit habitatype verwijzen we naar Figuur 0-1.

Potenties

Nabij de vijvers voorspelt PotNat potenties voor Vochtige heide. Het schaalniveau van de kaarten is zeer grof door beperkingen aan de basisdata (bodemkaart nabij de vijvers is zeer grof). Hierdoor komt het actueel voorkomen niet nauwkeurig overeen. Ten oosten van de noordelijke vijverketen (Grooten Huiskensweyer) liggen potenties voor een groter aaneengesloten geheel van het habitat. Actueel is reeds een redelijk grote oppervlakte Vochtige heide aanwezig in de omgeving van de Grooten Huiskensweyer (1ste vijver van de noordelijke vijverketen). De overige delen met goede potenties zijn actueel in gebruik als hooi- of weiland.

Voor de potentiekaart van dit habitatype verwijzen we naar Bijlage 5, kaart 5.4.

Trend

Er bestaan geen betrouwbare monitoringsgegevens om een evolutie in de oppervlakte en de kwaliteit van dit habitat in beeld te brengen. Op faunistisch vlak kan alleszins gesteld worden dat we te maken hebben met een gedegradeerde toestand, gezien het uitsterven van het gentiaanblauwtje, wat als goede kwaliteitsindicator voor dit habitatype kan beschouwd worden.

Tabel 0-7. Actuele oppervlakte (in ha) en aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties van habitat (in ha) habitatype 4010 Noord-Atlantische vochtige heide met *Erica tetralix*

	Actuele opp. (ha)	Aanmelding (%)	Potenties (ha)
	29		93.38

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-8. Geïntegreerde beoordeling van criteria en indicatoren voor habitatype 4010 Noord-Atlantische vochtige heide met *Erica tetralix* over het volledige gebied.

4010	Noord-Atlantische vochtige heide met <i>Erica tetralix</i>	Beoordeling
-------------	---	--------------------

Habitatstructuur	<i>Indicator dwergstruiken:</i> Dwergstruiken zijn meer dan abundant.	Overal voldoende tot goed
	<i>Indicator veenmoslaag:</i> Veenmossen zijn meer dan lokaal frequent aanwezig.	Overal voldoende tot goed
	<i>Indicator horizontale structuur:</i> Natte slenken met naakte bodem zijn meer dan frequent aanwezig in de Vochtige heide.	Overal voldoende tot goed
Vegetatiesamenstelling	<i>Indicator aantal sleutelsoorten:</i> Meer dan drie van de sleutelsoorten zijn aanwezig.	
	Abundant: Gewone dophei, Struikhei	
	Lokaal Abundant Kleine zonnedauw, Ronde zonnedauw, Veenpluis	
	Frequent: Veenbies	Overal voldoende tot goed
	Lokaal Frequent: Trekrus, Beenbreek	
	Occasioneel: Witte snavelbies	
	Onbekend: Klokjesgentiaan (aanwezig)	
	Afwezig: Tweenervige zegge	
	<i>Indicator aantal veenmos (sleutelsoort):</i> De soorten veenmos(sen) die voorkomen zijn onbekend.	Onbekend
Verstoring	<i>Indicator vergrassing:</i> De vergrassing bedraagt meer dan 50%. Meer dan 50% (om en bij de 60%) van de Vochtige heide wordt gedomineerd door Pijpenstrootje.	Overal gedegradeerd
	<i>Indicator verbossing:</i> Minder dan 10% is verbost.	Overal voldoende tot goed
Faunabeoordeling	De totale oppervlakte Vochtige heide is volgens de habitatkaart 29 ha. In werkelijkheid zal de oppervlakte lager liggen, omdat andere vochtige voedselarme habitats ook onder deze karteringseenheid vallen. De oppervlakte is naar schatting evenwel groter dan 5 ha Het landschap tussen de Vochtige heidevlekken is vriendelijk voor de migratie van fauna. De oppervlakten mogen dus als een aaneengesloten habitat gezien worden. Vo dit habitat typische soorten zijn Heikikker., Groentje, Heideblauwtje, Heidesabelsprinkhaan en Levendbarende hagedis.	voldoende

Conclusie actuele staat van instandhouding

Vochtige heide in De Maten is in gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding. Op vlak van habitatstructuur en vegetatiesamenstelling scoort het SBZ overal voldoende tot goed. Het habitat kent echter verstoring door vergrassing waarbij sleutelsoorten en uiteindelijk dopheide worden verdrongen door Pijpenstrootje.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor dit habitattypen worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

Oppervlakte-doelstelling Doeloppervlakte: 31-32 ha, behoud actuele oppervlakte (ca. 29 ha) met uitbreiding van 2-5 ha tot hoogte van Heiweyer of langsheen de Lange Waters.

De totale oppervlakte Vochtige heide is volgens de habitatkaart 29 ha. In werkelijkheid zal de oppervlakte lager liggen, omdat andere vochtige voedselarme habitats ook onder deze BWK-karteringseenheid vallen (zoals Regionaal Belangrijk Biotoop Gagelstruweel).

Uitbreidingsmogelijkheden liggen volgens PotNat ten oosten van de Grooten Huiskensweyer.

kwaliteitsdoelstelling De gunstige staat van het habitattypen kan op meerdere plaatsen bereikt worden door het terugdringen van verbossing met wilg, berk en sporkehout .

Verdroging van de Vochtige heide moet tegengegaan worden herstel van de hydrologie en in sommige gevallen door instelling van een aangepast waterpeil voor het habitattypen (langs vijvers).

4030 - Europese droge heide

Verkorte benaming: Europese droge heide

Actueel voorkomen

Europese droge heide komt zeer beperkt voor (5 ha) op de overgang van landduin naar vijver. Het betreft hier vaak overgangsvegetaties van Europese droge heide naar Vochtige heide waardoor het habitattype soms moeilijk te zoneren valt. Dit type van droge heide ontwikkelt in De Maten op de drogere zandgronden met podsolontwikkeling.

Voor de actuele verspreiding van dit habitattype verwijzen we naar Figuur 0-1.

Potenties

Binnen de perimeter zijn de Potenties overwegend matig volgens POTNAT. Uitgaande van terreinkennis situeren potenties zich langsheen de bermen van het Albertkanaal, delen van Diepenbekerbos/Bijenbergbos met naaldhoutaanplanten en hooi- en weilanden in de periferie van de SBZ zoals de Haagbeemde. Deze hooi- en weilanden vertonen kenmerken van Zure struisgraslanden. Bij graslandbeheer kan dit type behouden blijven. Bij verder verarmen kan een droge heidevegetatie ontwikkelen.

Voor de potentiekaart van dit habitattype verwijzen we naar Bijlage 5, kaart 5.5.

Trend

Er bestaan geen betrouwbare monitoringsgegevens om een evolutie in de oppervlakte en de kwaliteit van dit habitat in beeld te brengen.

Tabel 0-9. Actuele oppervlakte (in ha) en aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties van habitat (in ha) habitattype 4030 - Europese droge heide

	Actuele opp. (ha)	Aanmelding (%)	Potenties (ha)
	5		29.5

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-10. Geïntegreerde beoordeling van criteria en indicatoren voor habitattype 4030 – Europese droge heide over het volledige gebied.

4030	Europese droge heide	Beoordeling	
Habitatstructuur	<i>Indicator dwergstruiken:</i> Dwergstruiken zijn meer dan codominant.	Overal voldoende tot goed	
	<i>Indicator ouderdomsstructuur struikhei:</i> Alle stadia in de ouderdomsstructuur zijn aanwezig.	Overal voldoende tot goed	
Vegetatiesamenstelling	<i>Indicator aantal sleutelsoorten:</i> Struikheide en meer dan twee sleutelsoorten zijn aanwezig.		
	Abundant:	Struikhei	Overal voldoende tot goed
	Lokaal Frequent:	Klein warkruid, Stekelbrem	
Occasioneel:	Kruipbrem, Stekelbrem,		

	Onbekend:	Rode dophei, Rode bosbes
	Afwezig:	Kleine wolfsklauw, Grote wolfsklauw, Rode dophei
Verstoring	<i>Indicator vergrassing:</i> Minder dan 30% van de Europese droge heide is vergrast.	Overal voldoende tot goed
	<i>Indicator verbossing:</i> Er is minder dan 30% boomopslag.	Overal voldoende tot goed
Faunabeoordeling	Van het habitat is 5 ha aanwezig. Deze oppervlakte ligt net op de grens tussen een voldoende oppervlakte en te weinig geschikt, aaneengesloten habitat. Voor het habitat typische soorten zijn Groentje, Heideblauwtje, Heivlinder, Kommavlinder, Blauwvleugelsprinkhaan, Rugstreepad, Heikikker, Levendbarende hagedis, Boomleeuwerik en Nachtzwaluw. Omdat deze niet algemeen voorkomen of verdwenen zijn, wordt het criterium fauna beoordeeld als slecht	Overal gedegradeerd

Conclusie

Habitattype komt actueel voor in een **gedeeltelijk aangetaste staat** van instandhouding. Dit omwille van de gedegradeerde condities voor typische fauna-elementen.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor dit habitattype worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

Oppervlakte-doelstelling Doeloppervlakte: 5 ha, geen uitbreiding! Actueel komt dit habitattype slechts in beperkte oppervlakte voor in reservaatgedeelte van De Maten (5ha).

Kwaliteitsdoelstelling Nastreven van het voorkomen van alle ouderdomsstadia van Struikhei van pionier- tot degradatiestadium om een zo hoog mogelijke structuurvariatie te krijgen in functie van een aantal typische soorten (boomleeuwerik, veldleeuwerik, boompieper, levendbarende hagedis, heivlinder, klein waalkruid, zandloopkever, ...).

Tegengaan van verdere vergrassing door terugdringen van verzurende en eutrofiërende depositie.

Het beheer richten op het terugdringen van vergrassing (bijvoorbeeld door extensieve begrazing of door het maaien en afvoeren van heide en strooisel).

6230 - Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)

Verkorte benaming: Heischraal grasland

Actueel voorkomen

Actueel wordt in het begrazingsblok van het natuurreservaat Heischraal grasland aangetroffen. Het habitat komt in De Maten voor in gestoorde heidevegetaties in donken, op dijken en gebrande stukken. De begroeiing ontstond op vrij neutrale, uitgesproken voedselgelimiteerde, vooral fosfaatarme standplaatsen. In De Maten liggen werken aan de dijken waarbij zand werd opgevoerd en branden mee aan de basis van het voorkomen. Het gaat nooit om vlakdekkende oppervlakten van het habitat. In De Maten komt Heischraal grasland tot ontwikkeling op enigszins gebufferde bodem.

Voor de actuele verspreiding van dit habitattype verwijzen we naar Figuur 0-1.

Potenties

Uitgaande van louter de abiotische condities hebben alle gronden die geen landduinen of vijvers zijn goede potenties voor Heischraal grasland volgens PotNat. Dit moet echter genuanceerd worden. Heischrale graslanden komen tot ontwikkeling op voedselarme, vooral fosfaatarme bodems. Op percelen die nooit intensief bemest werden, is de afstand om het doelhabitat te bereiken kleiner omdat minder nutriënten afgevoerd moeten worden. Ruwweg kan gesteld worden dat de potenties voor Heischraal grasland hoger zijn voor percelen die nooit intensief gebruikt zijn. Percelen met een intensief gebruik hebben ook potenties, maar voor het bereiken van Heischraal grasland zijn grotere de inspanningen nodig.

Potenties aanwezig voor het subtype Soortenrijke struisgraslanden met heischrale elementen (habitat 6230_ha). Actueel zijn dit Zure struisgraslanden waar grassen domineren en enkel de begeleidende soorten van het habitattype voorkomen. Bij verder afvoeren van nutriënten kunnen deze graslanden evolueren naar het habitattype. Ze worden als Europees beschermd habitat aanzien als meer dan drie sleutelsoorten minimaal occasioneel of één sleutelsoort met een bedekking minimaal frequent voorkomt. Potenties liggen bij de bermen van het Albertkanaal en de hooi- en weilanden van de Haagbeemden. Bij graslandbeheer kan dit type behouden blijven. Bij verder verarmen kan Europese droge heide ontwikkelen.

Voor de potentiekaart van dit habitattype en zijn subtypes verwijzen we naar Bijlage 5, kaarten 5.5, 5.6 en 5.7.

Trend

Er bestaan geen betrouwbare monitoringsgegevens om een evolutie in de oppervlakte en de kwaliteit van dit habitat in beeld te brengen.

Tabel 0-11. Actuele oppervlakte (in ha) en aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties van habitat (in ha) habitattype 6230 - Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)

	Actuele opp. (ha)	Aanmelding (%)	Potenties (ha)
	5		268.52ha

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-12. Geïntegreerde beoordeling van criteria en indicatoren voor habitattype 6230 – Heischraal grasland over het volledige gebied.

6230	Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa) – subtype: vochtig heischraal grasland	Beoordeling
	Subtype: Vochtig heischraal grasland	
Habitatstructuur	Indicator levensvormen: Drie verschillende levensvormen zijn aanwezig.	Overal voldoende tot goed
	Indicator hoogopschietende soorten: Hoogopschietende soorten zijn beperkt aanwezig (< 10%) gezien het voedselarme milieu en het begrazingsbeheer.	Overal voldoende tot goed

Vegetatiesamenstelling	<i>Indicator aantal sleutelsoorten:</i> De soorten Liggende vleugeltjesbloem, Heidekartelblad, Klokjesgentiaan, Pilzegge, Blauwe zegge, Sterzegge, Tormentil, tandjesgras en Mannetjesereprijs werden aangetroffen.	
	Lokaal Abundant: Borstelgras, Liggende vleugeltjesbloem, Tormentil, Schapengras, Pilzegge, Mannetjesereprijs, Veelboemige veldbies	
	Zeldzaam: Blauwe zegge	Overal voldoende tot goed
	Sporadisch: Stekelbrem, Klokjesgentiaan	
	Onbekend: Tandjesgras, Heidekartelblad, Borstelgras, Hondsviooltje, Gevlekte orchis, Gewone vleugeltjesbloem, Bleke zegge, welriekende nachtorchis	
	Afwezig: Tweenervige zegge, Spits havikskruid, Knollathyrus	
	<i>Indicator bedekking sleutelsoorten:</i> De bedekking met sleutelsoorten ligt tussen de 10-30%.	Overal voldoende tot goed
Verstoring	<i>Indicator verruigd:</i> De verruiging is onbekend.	Onbekend
	<i>Indicator vervilt:</i> De vervilting is onbekend.	Onbekend
	<i>Indicator pijpenstrootje:</i> De bedekking met Pijpenstrootje is onbekend.	Onbekend
	<i>Indicator strooisellaag:</i> De strooisellaag is afwezig.	Overal voldoende tot goed
	<i>Indicator verbost/verstruweeld inclusief bramen:</i> De verstruweling is onbekend	Onbekend
Faunabeoordeling	De oppervlakte: Vermoedelijk is de oppervlakte groter dan 0,5 ha. Voor het habitat typische -soorten zijn Heikikker en Rugstreeppad en tal van rode lijstsoorten (o.a. invertebraten)	Gedeeltelijk gedegradeerd

Conclusie actuele staat van instandhouding

De actuele staat van instandhouding van Heischraal grasland onvoldoende gekend naar oppervlakte en verstoring toe. De criteria habitatstructuur en vegetatiesamenstelling scoren overal voldoende tot goed.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor dit habitat-type worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

Oppervlakte-doelstelling Doeloppervlakte: actuele oppervlakte een kleine 5 ha, uitbreiding habitat van 23 ha (omvorming bos of grasland naar heischraal grasland).

Voor het subtype Vochtig heischraal grasland wordt het behoud van de actuele

habitatvlekken vooropgesteld.

Voor het subtype Soortenrijk struisgrasland wordt een oppervlakte-uitbreiding van ongeveer 23 ha vooropgesteld ter hoogte van de actueel minder voedselrijke hooien weilanden in de omgeving van de aanwezige habitats en de bermen van het Albertkanaal.

Vooraf het gebied De Schom - Haagbeemden dat aansluit op het gedeelte beheerd als natuurreservaat komen in aanmerking.

kwaliteitsdoelstelling Er wordt gestreefd naar soortenrijke Heischrale graslanden met een hoge bedekking van sleutelsoorten en een vegetatie die laag blijft.

Extensief gebruik van deze graslanden zorgt voor een hogere abundantie aan ongewervelden en hierop prederende fauna. Doordat de stukken bloemrijker worden zijn nectarbronnen aanwezig voor typische fauna-soorten zoals de 'schraalland-groep' van de dagvlinders waarvoor de bermen van het Albertkanaal een belangrijk Vlaams refugium vormen: icarusblauwtje, veldparelmoer, klaverblauwtje, bruin dikkopje, bruin blauwtje, boswitje, hooibeestje, veldkrekkel, ... Andere soorten die typisch zijn voor dit habitatype zijn kommavlinder, kleine vuurvlinder, roodborsttapuit, 5-vlek St.-Jansvlinder en gouden sprinkhaan.

7110 - Actief hoogveen

Verkorte benaming: Actief hoogveen

Actief hoogveen is actueel niet aanwezig in De Maten. Waarschijnlijk was hoogveen aanwezig voor de ontvening van het gebied, maar door historische exploitatie (turfsteken) is het habitat reeds enkele eeuwen verdwenen. Verder wordt het habitatype dan ook buiten beschouwing gelaten.

Wel zijn enkele typische sleutelsoorten voor Actief hoogveen aanwezig, maar deze maken deel uit van het oligotrofe type Overgangsveen (habitat 7140) dat verwantschap met Actief hoogveen vertoont. Lokaal zijn er echter wel vegetatievlekken die uitgegroeid zijn boven de grondwatertafel. Op deze veenmoskoepels komen Sphagnum megallanicum, Lavendelheide en Veenbes voor. Dit doet zich op kleine oppervlakte voor ten noorden van de Grote Huyskenswijer, ten zuidwesten van de Augustijnenwijer en in enkele slenken.

7140 - Overgangsveen van zure tot zwak zure, mineralenarme, oligotrofe milieu of oligotroof en zuur overgangsveen

Verkorte benaming: Overgangs- en trilveen

Actuele verspreiding

De Maten werd aangemeld voor Overgangs- en trilveen. Het habitat werd echter niet gekarteerd en zit vervat in het habitat Vochtige heide en regionaal belangrijk biotoop rietland. Op de overgang naar de vijvers toe waar het permanent nat is en veenvorming optreedt, komt plaatselijk overgangsveen voor. Ondermeer nabij de Ole Weyer en de Grooten Huyskens Weyer komt het habitat voor. Ten westen van de laagste, meest westelijk gelegen vijvers stagneert oligo- en mesotroof

water. Het wordt hier opgehouden door de aanwezigheid van de Albertkanaaldijken en bijgevolg beperkte afvoermogelijkheden.

Ten westen van de zuidelijke vijverketen is overgangsveen van zure tot zwak zure, mineralenarme, oligotrofe milieus aanwezig. Dit subtype is verwant met hoogveen. Ten westen van de noordelijke vijverketen komt overgangsveen van zwak zure tot neutrale, licht mineralenrijke, oligo- tot mesotrofe milieus voor. Dit subtype is meer gebonden aan grondwatergevoede milieus en is verwant met zuur tot neutraal laagveen.

Voor de actuele verspreiding van dit habitattype verwijzen we naar Figuur 0-1

Potenties

Potnat doet geen uitspraken over de potenties van dit habitat. Uitgaande van de geografische ligging van De Maten op de zuidhelling van het Kempens plateau zijn de potenties voor Overgangs- en trilveen hoog. Hier zijn kwelzones aanwezig van zuur, mineralenarm tot licht mineralenrijk-grondwater. In verlandingsvegetaties van vijvers, aan de voet van landduinen en depressies mengt kwel zich met atmotroof, lokaal geïnfiltreerd en stagnerend regenwater waardoor vegetaties van Oligotroof en zuur overgangsveen ontwikkelen. De verzuurde vennen ten noorden van de Ole Weyer kunnen bij verdere aangroei van het veenmospakket ontwikkelen naar dit subtype.

Ten westen van de noordelijke vijverketen zijn er potenties voor het minderalenrijkere subtype. Hier komt zwak zure tot neutrale en licht mineralenrijke kwel voor waardoor het subtype Mineraal- arm, circum-neutraal overgangsveen kan ontwikkelen. Het bestaande overgangsveen met dominantie van Holpijp heeft grote potenties voor de ontwikkeling en uitbreiding van het subtype.

Trend

Er bestaan geen betrouwbare monitoringsgegevens om een evolutie in de oppervlakte en de kwaliteit van dit habitat in beeld te brengen.

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-13. Geïntegreerde beoordeling van criteria en indicatoren voor habitattype 7140 – Subtype: Oligotroof en zuur overgangsveen over het volledige gebied.

7140	Overgangsveen van zure tot zwak zure, mineralenarme, oligotrofe milieus of oligotroof en zuur overgangsveen		beoordeling
	Subtype: Oligotroof en zuur overgangsveen		
Habitatstructuur	<i>Indicator oppervlakte habitatvlek:</i> De voorkomende habitatvlekken zijn groter dan 0,10 ha.		Overal voldoende tot goed
	<i>Indicator oppervlakte moeras:</i> De oppervlakte moeras nabij het overgangsveen is over het algemeen groter dan 1 ha.		Overal voldoende tot goed
	<i>Indicator drijfslag en open water:</i> Het grootste gedeelte van de vegetatie is een drijfslag en in de nabijheid is meer dan 10% open water aanwezig.		Overal voldoende tot goed
	<i>Indicator aanwezigheid hoogveenontwikkeling:</i> Lavendelheid is bekend van één vlek nabij een vennetje. De voorkomende veenmossoorten zijn onbekend.		Onbekend
	<i>Indicator veenmos:</i> De bedekking met veenmossen bedraagt meer dan 50%.		Overal voldoende tot goed

	<i>Indicator strooisellaag:</i> Dood organisch materiaal bedekt minder dan 30% van de vegetatie.	Overal voldoende tot goed
Vegetatiesamenstelling	<i>Indicator aantal sleutelsoorten:</i> Er zijn meer dan vier sleutelsoorten aanwezig.	
	Abundant: Snavelzegge	
	Lokaal Abundant: Ronde zonnedaauw, Kleine veenbes, Eenarig wollegras, Beenbreek	
	Zeldzaam: Witte snavelbies	Overal voldoende tot goed
	Sporadisch: Lavendelhei	
	Onbekend: mossen en veenmossen	
	Afwezig: Veenorchis, Slijkzegge, Veenmosorchis, Waterdrieblad, Veenbloembies	
	<i>Indicator bedekking sleutelsoorten:</i> De bedekking met sleutelsoorten kon niet bepaald worden aangezien de veenmossoorten niet gekend zijn. Deze maken het grootste gedeelte van de bedekking uit.	Onbekend
Verstoring	<i>Indicator verbossing:</i> De verbossing is groter dan 10%.	Overal gedegradeerd
	<i>Indicator vergrassing/haarmosontwikkeling:</i> Onder de verboste overgangsvenen zijn haarmostapijten aanwezig.	Overal gedegradeerd
	<i>Indicator verruiging:</i> Minder dan 10% van de overgangsvenen is verruigd.	Overal voldoende tot goed
	<i>Indicator structuurschade:</i> De structuurschade is kleiner dan 1%.	Overal voldoende tot goed
Faunabeoordeling	De oppervlakte Overgangs- en trilveen aanwezig in De Maten ligt bij benadering rond de 3,5 ha. Een voor het habitat typische soort is de Watersnip.	Overal voldoende tot goed

Conclusie actuele staat van instandhouding

De actuele staat van instandhouding van Oligotroof en zuur overgangsvveen en Mineraalarm, circum-neutraal overgangsvveen is gedeeltelijk aangetast. Voor fauna is een voldoende aaneengesloten oppervlak aanwezig, maar de criteria habitatstructuur, verstoring en vegetatie scoren slecht omdat het habitat verruigd en verbost is met dominantie van de sleutelsoort Holpijp.

Tabel 0-14. Beoordeling van de criteria en indicatoren voor habitat 7140 Mineraalarm, circum-neutraal overgangsvveen. Afzonderlijke habitatvlekken binnen dit deelgebied worden niet onderscheiden.

7140	Overgangsvveen van zure tot zwak zure, mineralenarme, oligotrofe milieus of oligotroof en zuur overgangsvveen	
	Subtype: Mineraalarm, circum-neutraal overgangsvveen	
Habitatstructuur	<i>Indicator oppervlakte habitatvlek:</i> De voorkomende habitatvlekken zijn groter dan 0,10 ha.	Voldoende tot goed

	<i>Indicator oppervlakte moeras:</i> De oppervlakte moeras nabij het overgangsveen is groter dan 1 ha.	Voldoende tot goed
	<i>Indicator drijfslag en open water:</i> Tussen de 10 en 50% is een drijfslag en in de nabijheid is meer dan 10% open water aanwezig.	Voldoende tot goed
	<i>Indicator moslaag:</i> De bedekking van de moslaag is niet gekend.	onbekend
	<i>Indicator strooisellaag:</i> Dood organisch materiaal bedekt meer dan 30% van de vegetatie. Door de groei van grassen onder verboste stukken hoopt strooisel zich op.	Gedeeltelijk gedegradeerd
	<i>Indicator dominantie van 1 soort:</i> Holpijp neemt meer dan 70% van de oppervlakte in.	Gedeeltelijk gedegradeerd
Vegetatiesamenstelling	<p><i>Indicator aantal sleutelsoorten:</i> Er kan geen uitspraak gedaan worden over dit criterium omdat de voorkomende mossen en veenmossen onbekend zijn.</p> <p>Abundant: Holpijp, veenmossen</p> <p>Lokaal frequent: Waterscheerling, Wateraardbei</p> <p>Occasioneel: Snavelzegge</p> <p>Onbekend: mossen, veenmossen</p> <p>Afwezig: Waterdrieblad, Moeraskartelblad, Grote boterbloem, Kamvaren, Veenpluis, Moeraswederik, Moerasvaren</p>	ongekend
	<i>Indicator bedekking sleutelsoorten:</i> De bedekking met sleutelen overige soorten is kleiner dan 50%.	Gedeeltelijk gedegradeerd
Verstoring	<i>Indicator verbost:</i> De verbossing is groter dan 10%.	Gedeeltelijk gedegradeerd
	<i>Indicator verruigd/vergrast/vermost:</i> De totale bedekking van is groter dan 30% en de verruiging is groter dan 10%. De vegetatiehoogte is door de aanwezigheid van verruigingsindicatoren als Pitrus, Grote kattenstaart, Rietgras, grote lisdodde, enz. groter dan 80 cm.	Gedeeltelijk gedegradeerd
	<i>Indicator structuurschade:</i> De structuurschade is kleiner dan 1%.	Voldoende tot goed

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor dit habitattype worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

Oppervlakte-doelstelling Doelloppervlakte: 4,5 ha door herstel actueel habitat

Actueel komt dit habitattype slechts in klein oppervlakte en gedegradeerd voor. Door omvorming wordt het uitbreiding van het subtype Oligotroof en zuur overgangsveen nagestreefd door het kappen van verboste gedeelten ten westen van de Augustijnenvijver en ten oosten van de Grooten Huiskensweyer. Deze uitbreiding bedraagt ca. 3 ha.

Het subtype Mineraalarm, circum-neutraal overgangsveen komt actueel op een kleine oppervlakte voor (< 0,5ha). Door omvorming (door het kappen van verboste gedeelten ten westen van de vijver van De Lange Waters) kan een uitbreiding tot ca. 1,5 ha gerealiseerd worden.

kwaliteitsdoelstelling De oppervlakte overgangsveen kan hersteld worden in een gunstige staat door boomopslag te verwijderen.

Instellen van een gunstig waterpeil voor het behoud van het habitat. In de vijverlichamen dient de waterkwaliteit voldoende voedselarm te zijn.

7150 – Slenken in veengronden met vegetatie behorende tot het Rynchosporion

Verkorte benaming: Slenken in veengronden

Actueel voorkomen

Dit vegetatietype komt in beperkte mate voor als pioniersstadium van de vochtige heidevegetatie, waar plagactiviteiten of andere verstoringen zijn. Dit is onder ander het geval langs paden en ten noorden van de Augustijnenvijver en ten zuiden van de Grooten Huiskensweyer.

Voor de aanmeldingsgegevens wordt verwezen naar Bijlage 3 - De aanmeldingsgegevens.

Potenties

Waar natte heide voorkomt komt zijn potenties voor het habitatype.

Trend

Er bestaan geen betrouwbare monitoringsgegevens om een evolutie in de oppervlakte en de kwaliteit van dit habitat in beeld te brengen.

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-15. Geïntegreerde beoordeling van criteria en indicatoren voor habitatype 7150 - Slenken in veengronden met vegetatie behorende tot het Rynchosporion over het volledige gebied.

7150	Slenken in veengronden met vegetatie behorende tot het Rynchosporion	Beoordeling
Habitatstructuur	<i>Indicator oppervlakte habitatvlek:</i> Het was niet mogelijk de oppervlakte van het habitat in te schatten.	Onbekend
	<i>Indicator oppervlakte moeras:</i> De oppervlakte moeras nabij het habitat is groter dan 1 ha. Slenken in veengronden zitten ingebed in een mozaïek van vochtige habitats en vijvers.	Overal voldoende tot goed
	<i>Indicator open plekken:</i> Het aandeel open plekken varieert naar gelang de ouderdom van de plagplek en bedraagt over het algemeen 50 tot 70% van de totale oppervlakte.	Overal voldoende tot goed
Vegetatiestructuur	<i>Indicator soortenrijkdom en abundantie:</i> Er zijn meer dan drie sleutelsoorten meer dan frequent aanwezig.	Overal voldoende tot goed
	Abundant: Kleine zonnedauw, Moeraswolfsklauw, Ronde zonnedauw, Bruine	

snavelbies

	Lokaal quent:	Fre-	Witte snavelbies
Verstoring	<i>Indicator verbossing:</i> De verbossing bedraagt minder dan 10%.		Overal voldoende tot goed
	<i>Indicator vergrassing:</i> Er is geen vergrassing met Pijpenstrootje.		Overal voldoende tot goed
	<i>Indicator haarmosontwikkeling:</i> Er is geen haarmosontwikkeling.		Overal voldoende tot goed
	<i>Indicator verruiging:</i> Minder dan 1% van de oppervlakte is ver-ruigd.		Overal voldoende tot goed
Faunabeoordeling	De totale oppervlakte van het habitat kon niet ingeschat worden.		Overal voldoende tot goed

Conclusie actuele staat van instandhouding

De actuele staat van instandhouding van Slenken in veengronden is goed tot uitstekend.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor dit habitatype worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

**Oppervlak-
tedoelstel-
ling** Doel: Uitbreiding van de oppervlakte in samenhang met de uitbreiding en het herstel van Vochtige heide (2-5%).

**kwaliteits-
doelstelling** Behouden van voldoende plagplaatsen in natte heide.

**9190 - Oude zuurminnende eikenbossen met *Quercus robur* op zandvlakten en
9120 Atlantische zuurminnende beukenbossen met *Ilex* en soms ook *taxus* in de
ondergroei**

Verkorte benaming: Oude eikenbossen en Eiken-beukenbossen

Actueel voorkomen

Oude eikenbossen (habitat 9190) en Eiken-beukenbossen (habitat 9120) worden samengenomen omdat het onderscheid tussen habitatype 9190 en habitatype 9120 moeilijk te bepalen is aan de hand van de vegetatiesamenstelling. Het verschil tussen beide habitats wordt voornamelijk bepaald door een verschil in abiotiek. Oude eikenbossen komen tot ontwikkeling op dekzandgronden terwijl Eiken-beukenbossen ontwikkelen op een iets rijkere zandbodem (alluviaal). De verspreiding van het habitatype is eerder vleksgewijs en indien het een verboste landduin betreft, gaat het met zekerheid over Oude eikenbossen.

. Bossen met kenmerken van deze habitatypes zijn in dit gebied van recente oorsprong

Voor de aanmeldingsgegevens wordt verwezen naar Bijlage 3 - De aanmeldingsgegevens.

Potenties

Voor de potentiekaart van deze habitattypes verwijzen we naar Bijlage 5, kaart 5.9 en 5.10.

De potenties voor 9190 situeren zich op de profiellose (zand)bodems in het gebied. Deze potenties zijn goed qua oppervlakte, maar gezien het ontbreken van goed ontwikkelde habitatkernen, zijn de potenties kwalitatief gering tot matig

De potenties voor Eiken-beukenbossen zijn zeer beperkt.

Trend

Bossen met (pioniers)kenmerken van deze habitattypes zijn in dit gebied van recente oorsprong.

Tabel 0-16. Actuele oppervlakte (in ha) en aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties van habitat (in ha) habitatype 9190 Oude zuurminnende eikenbossen met *Quercus robur* op zandvlakten

	Actuele opp. (ha)	Aanmelding (%)	Potenties (ha)
	slechts in smalle stroken, kleine vlekken		257.95ha

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-16. Geïntegreerde beoordeling van criteria en indicatoren voor habitatype 9190 - Oude zuurminnende eikenbossen met *Quercus robur* op zandvlakten over het volledige gebied.

9190	Oude zuurminnende eikenbossen met <i>Quercus robur</i> op zandvlakten	Beoordeling
Habitatstructuur	<i>Indicator oppervlakte:</i> De oppervlakte Oud eikenbos bedraagt 18 ha en is kleiner dan het minimum structuurareaal.	Overal gedegradeerd
	<i>Indicator verticale structuur:</i> De boom, struik en kruidlaag zijn overal abundant aanwezig.	Overal voldoende tot goed
	<i>Indicator horizontale structuur:</i> De bestanden zijn ongelijkjarig en gemengd.	Overal voldoende tot goed
	<i>Indicator horizontale structuur:</i> Meer dan drie groeiklassen zijn aanwezig, maar klasse 7 is afwezig.	Overal voldoende tot goed
	<i>Indicator aandeel dood hout:</i> Het aandeel dood hout bedraagt minder dan 4%.	Overal gedegradeerd
	<i>Indicator hoeveelheid dik dood hout:</i> De hoeveelheid dood dik hout is kleiner dan 1 exemplaar per ha.	Overal gedegradeerd
	<i>Indicator bosconstantie:</i> De bosjes zijn jonger dan 100 jaar.	Overal gedegradeerd
Vegetatiesamenstelling	<i>Indicator sleutelsoorten in de boomlaag:</i> Eik en berk bedekken meer dan 90% van het grondvlak en elk minstens 10%.	Overal voldoende tot goed
	<i>Indicator sleutelsoorten in de kruidlaag:</i> De bedekking van sleutelsoorten bedraagt minder dan 30%. De voorkomende sleutelsoorten zijn onbekend.	Overal gedegradeerd

	Abundant:	Pijpenstrootje,
	Lokaal frequent:	Wilde kamperfoelie, Hengel, Echte guldenroede, Valse salie, Struikhei
	Zeldzaam:	Stijf havikskruid, Schermhavikskruid, Pilzegge
	Onbekend:	Ruwe smele
Verstoring	<i>Indicator invasieve exoten:</i> Amerikaanse vogelkers in abundant in de struiklaag. De bedekking met deze exoot is groter dan 10%.	Overal gedegradeerd
	<i>Indicator verruigd:</i> Braam en niervarens bedekken meer dan 30%.	Overal gedegradeerd
	<i>Indicator geruderaliseerd:</i> De bossen in De Maten zijn niet geruderaliseerd.	Overal voldoende tot goed
	<i>Indicator vergrast:</i> De bossen in De Maten zijn niet vergrast.	Overal voldoende tot goed
Faunabeoordeling	De oppervlakte van het habitat bedraagt 18 ha. Typische Rode Lijst- en vogelrichtlijnsoorten zijn Eikenpage, Matkop en Wespindief.	Overal voldoende tot goed

Conclusie actuele staat van instandhouding

De habitatstructuur, vegetatiestructuur en verstoring is overal gedegradeerd door verstoring door Amerikaanse vogelkers en het ontbreken van sleutelsoorten in de kruidlaag. Dit is het gevolg van de beperkte ouderdom van deze bossen.

Het habitat bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor dit habitatype worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

Oppervlakte-doelstelling

Doel: voor deze habitats wordt geen doelstelling gesteld.

Omdat Oude eikenbossen volgens de habitatkaart slechts in smalle stroken voorkomen en volgens de definitie geen habitat zijn, worden hiervoor geen doelen geformuleerd. Ook Eiken-Beukenbossen komen niet habitatwaardig voor.

kwaliteitsdoelstelling

Lijnvormige of vlakvormige boselementen met kenmerken van deze habitattypes vormen op veel plaatsen een belangrijke scherm- of bufferfunctie naar versturende factoren rond de natuurkernen.

91E0 - Alluviale bossen met *Alnus glutinosa* en *Fraxinus excelsior*

Verkorte benaming: Elzenbroekbossen

Actueel voorkomen

Elzenbroekbossen hebben in De Maten steeds bestaan (medio 15de eeuw wordt reeds het elzenbroekbos tussen Beekwijer en Schreywijer vermeld.) Veel actuele elzenbosjes zijn echter van recente oorsprong. Verspreid in de Speciale Beschermingszone komen Elzenbroekbosjes voor. Het merendeel van de bosjes in De Maten is van het mesotroof type. Hierin worden veenmossen en o.a. zegges, pijpenstrootje en Koningsvaren aangetroffen in de kruidlaag en breedbladige wilgen en sporkehout (in zeer voedselarme omstandigheden ook Gagel) in de struiklaag. In de boomlaag komen voornamelijk Berken in zure, voedselarme en Elzen in matig zure, mesotrofere omstandigheden. Ten westen van Den Peerds dief is een groter aaneengesloten Elzenbroekbos aanwezig op voormalige wateringeng. Ook ten westen van de Soor Weyer en de Veldmolen is een groter aaneengesloten Elzenbroek aanwezig dat iets voedselrijker is. De overige bosjes zijn klein en liggen in de nabijheid van vijvers.

Voor de aanmeldingsgegevens wordt verwezen naar Bijlage 3 - De aanmeldingsgegevens.

Potenties

De PotNat-kaarten voor oligo- en mesotrofe elzenbroekbossen geven goede potenties weer voor de plekken waar actueel Elzenbroekbos voorkomt. Voor de overige gronden in de Speciale Beschermingszone zijn de potenties beperkt.

De bos ten westen van de Soor weyer en de Veldmolen vertoont indicaties van eutrofiëring. Aangrijkt voedselrijk vijverwater stroomt door het bos. Dit is niet het geval voor de bossen van de noordelijke vijverketen.

Voor de potentiekaart van dit habitattype verwijzen we naar Bijlage 5, kaart 5.11.

Trend

Er bestaan geen betrouwbare monitoringsgegevens om een evolutie in de oppervlakte en de kwaliteit van dit habitat in beeld te brengen.

Tabel 0-17. Actuele oppervlakte (in ha) en aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties van habitat (in ha) habitattype 91E0 - Alluviale bossen met *Alnus glutinosa* en *Fraxinus excelsior*

	Actuele opp. (ha)	Aanmelding (%)	Potenties (ha)
	32		18.43ha

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-18 Geïntegreerde beoordeling van criteria en indicatoren voor habitattype 91E0 - Alluviale bossen met *Alnus glutinosa* en *Fraxinus excelsior* over het volledige gebied.

91E0	Alluviale bossen met <i>Alnus glutinosa</i> en <i>Fraxinus excelsior</i>	
	Subtype: Mesotroof elzenbroek	
Habitatstructuur	<i>Indicator oppervlakte:</i> Volgens de habitatkaart is 32,25 ha Elzenbroekbos aanwezig. Elke habitatvlek is evenwel kleiner dan Minimum structuurareaal..	Voldoende tot goed
	<i>Indicator verticale structuur:</i> De boom, struik en kruidlaag zijn overal abundant aanwezig.	Voldoende tot goed
	<i>Indicator horizontale structuur:</i> Gezien het recente ontstaan van de bossen zijn net drie à vier, maximum 5 groeiklassen aanwezig	Voldoende tot goed

	(vroeg stadium, jonge boompjes, jong hout, hout, dik hout) .	
	<i>Indicator aandeel dood hout:</i> Het aandeel dood hout is minder dan 10%.	gedegradeerd
	<i>Indicator hoeveelheid dik dood hout:</i> Minder dan één exemplaar dik dood hout per ha is aanwezig.	gedegradeerd
	<i>Indicator bosconstantie:</i> De bosconstantie ligt tussen de 30 en de 100 jaar.	Voldoende tot goed
Verstoring	<i>Indicator invasieve exoten:</i> Er zijn geen invasieve exoten aanwezig.	Voldoende tot goed
	<i>Indicator verruigd:</i> Bramen en soorten uit het geslacht van de niervarens bedekken meer dan 30% van de bodem.	gedegradeerd
	<i>Indicator geruderaliseerd:</i> De bossen zijn niet geruderaliseerd.	Voldoende tot goed
Vegetatie	<i>Indicator sleutelsoorten in de boomlaag:</i> Meer dan 90% van het grondvlak is bedekt met Els of Berk.	voldoende
	<i>Indicator sleutelsoorten in de kruidlaag:</i>	voldoende
Fauna	De habitatvlekken liggen in een landschap van heide en vijvers en kunnen dus als aaneengesloten voor fauna beschouwd worden. Een voor het habitat typische -soort is Matkop.	Voldoende tot goed

Conclusie actuele staat van instandhouding

Voor het criterium habitatstructuur en verstoring is de beoordeling slecht omwille van onvoldoende dood hout aanwezig in de bossen en verregaande verruiging. Op vlak van vegetatie en fauna scoren de Elzenbroekbossen voldoende en goed. Globaal is de staat van instandhouding van Elzenbroekbossen slecht.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor dit habitat-type worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

**Oppervlak-
tedoelstelling** *Doel:* behoud mooi ontwikkeld habitat ter hoogte van Peerdsdiefwijer en Soorweyer (29 ha), afname ter hoogte van recente verbossingen (doorgaans aan de rand van vijvers) ten voordele van habitattypes in de 'open moerassfeer'.

Actueel is ca. 32 ha Elzenbroekbos van het mesotrofe type aanwezig in De Maten. Ten westen van Den Peerdsdief is een groter aaneengesloten elzenbroekbos aanwezig. Ten westen van De Soor Weyer en De Veldmolen is een groter aaneengesloten Elzenbroek aanwezig dat iets voedselrijker is. Voor deze grotere bossen is de doelstelling het behoud van de huidige oppervlakte.

De overige bosjes zijn klein en liggen in de nabijheid van vijvers (vaak recente verbossing in de rand van vijvers). Deze bosjes mogen omgezet worden naar andere habitattypes of regionaal belangrijke biotopen die bijdragen aan het bereiken van de gunstige staat van instandhouding van Europees Beschermde soorten.

**kwaliteits-
doelstelling** Voor de te behouden Elzenbroekbossen wordt gestreefd naar een gevarieerde bosstructuur met veel dood hout en sleutelsoorten in de ondergroei.

Op delen van het elzenbroekbos (bv. Bij de reigerkolonie aan de Manevijver) komt bij overstromingen geëutrofiëerd water in het broekbos. Dit is negatief voor het

habitat.

INFORMATIEF DOCUMENT

De soorten van bijlage II en III

In deze paragraaf worden de verschillende voorkomende Europees te beschermen soorten opgelijst en worden daarvoor volgende aspecten toegelicht:

- Het actueel voorkomen;
- De potenties voor de soort binnen het gebied dat het rapport beslaat;
- De trend;
- De beoordeling van criteria en indicatoren aande hand van de LSVI-tabellen.

Voor het actueel voorkomen van een soort wordt vertrokken van de beschikbare gegevens (zie hoger). Hierbij wordt in het rapport indicatief aangegeven, via zogenaamde kwartierhokkaarten, aangegeven waar de verschillende populaties zich bevinden. Kwartierhokkaarten geven aan dat de soort voorkomt in het aangeduide hok van 1 km op 1 km. Vlaanderen werd daartoe in een raster van dergelijk hokken opgedeeld.

Voor de potenties voor de soort binnen het gebied wordt vertrokken van de gegevens die beschikbaar zijn over het leefgebied van dergelijke soort. Vertrekkend van de ecologie van de soort wordt dan aangegeven waar verwacht wordt dat de soort in kwestie nog zou kunnen voorkomen.

De trend is de evolutie van het voorkomen van de soort in de tijd. Vaak zullen er geen monitoringsgegevens aanwezig zijn en zal een inschatting gebeuren op basis van de evolutie van het voorkomen van het de ecotopen die onderdeel uitmaken van e leefgebieden van de soort.

Voor verschillende criteria zal aan de hand van bepaalde indicatoren nagegaan worden wat de leefgebiedgeschiktheid voor de soort is. De evaluatie van de criteria en indicatoren wordt per soort beschreven in voor alle leefgebieden in het habitatrichtlijngebied samen. Enkel indien zulks relevant geacht wordt, worden in deze tabel specificaties van bepaalde deelgebieden opgenomen. Beoordeling van criteria en indicatoren leidt tot een conclusie aangaande de actuele staat van instandhouding.

Bepaalde soortengroepen worden samengenomen omwille van hun sterk gelijkend leefgebied (bijvoorbeeld de vleermuizen die foerageren boven water) of omdat de gegevens niet toelaten om een onderscheid toe te laten tussen de verschillende soorten (bijvoorbeeld het dwergvleermuizencomplex).

Bij het uitwerken van de bovenstaande punten wordt vertrokken van voor Vlaanderen algemeen basismateriaal. Omwille van de schaal of het detailniveau van dit basismateriaal wordt dit gecontroleerd en aangevuld door lokale experts uit onder andere het Agentschap voor Natuur en Bos en het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek. Omwille van dit expertoordeel kunnen de conclusies afwijken van het basismateriaal, waarop ook de kaarten zijn gebaseerd.

Afgesloten wordt met een eerste formulering van ecologische doelen voor de habitats vertrekkend van de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en de analyses uit deze bijlage.

Gevlekte witsnuitlibel - *Leucorrhinia pectoralis*

Het actuele voorkomen

In 2009 werd een mannelijk exemplaar waargenomen nabij het droogvallend ven op de Roeyerheide. De Gevlekte witsnuitlibel is daarvoor het laatst waargenomen in 1965 en uit documenten van begin twintigste eeuw wordt gesuggereerd dat de soort zeer talrijk voorkwam in de Midden-Limburgse mesofiele wateren. Elders in de Kempen wordt de soort opnieuw recent terug waargenomen. In de nabijgelegen Speciale Beschermingszone van de Mechelse Heide werd in 2008 een populatie met voortplanting vastgesteld en aan de bovenloop van de Laambeek (<10 km vogelvlucht) werd in 2008 een mannetje waargenomen.

Potenties

In Vlaanderen is deze libel van half mei tot half juli te vinden aan mesotrofe tot licht eutrofe plas-sen, laagveenmoerassen en voedselrijke heidevennen (cf. habitattypen 3130, 3150). Het water is meestal vrij helder, ondiep en door omringend struweel of bos beschut gelegen. De oevervegetatie

is steeds goed ontwikkeld en bestaat uit ondermeer Riet, Grote of Kleine lisdodde en zeggensoorten. De hoeveelheid drijvende waterplanten is beperkt. De eitjes worden door het wijfje afgezet op het wateroppervlak. De larven leven gedurende twee jaar tussen waterplanten of op de waterbodem.

Het biotoop van de gevlekte witsnuitlibel bestaat uit matig voedselrijke plassen, laagveenmoerassen en gebufferde rijk begroeide heidevennen.

De Maten heeft potenties voor uitbreiding van de populatie indien er voldoende ondergedoken en drijvende waterplanten voorkomen in de vijvers waartussen de larven zich kunnen verschuilen. Er dient gestreefd te worden naar vijvers in verschillende stadia van verlanding. Het probleem van de eutrofiëring van de vijvers dient tegengegaan te worden om een duurzaam populatieherstel voor de soort mogelijk te maken.

De trend

Buiten een toevallige waarneming in 2009 is van de actuele status niks geweten. Er zijn onvoldoende gegevensreeksen om een trend te kunnen bepalen.

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-19. Beoordeling van criteria en indicatoren voor de soort Gevlekte witsnuitlibel - *Leucorrhinia pectoralis*

Gevlekte witsnuitlibel	BE2100015	
Toestand populatie	Indicator aantal volwassen exemplaren per plas per jaar: afwezig	gedegradeerd
Habitatkwaliteit	Indicator bedekking ondergedoken en drijvende waterplanten: Ten gevolge van eutrofiëring is de bedekking van ondergedoken en drijvende waterplanten in de meeste vijvers lager dan 10 %.	goed
	Indicator open waterzone: De open waterzone bedraagt meestal meer dan 65 %.	goed
	Indicator bezonning (midden op de dag): De bezonning van de vijvers bedraagt nagenoeg 100 %.	goed
	Indicator successie: In verscheidene vijvers is een toename van verlandingsvegetaties (Riet, lisdodde en pitrus)	gedegradeerd
	Indicator omgevend landschap: Het omgevend landschap van de vijvers is natuurlijk of wordt extensief gebruikt (zachte recreatie, ...).	goed
	Indicator eutrofiëring: inlaat voedselrijk water (Stierner voert geëutrofiëerd water toe.	gedegradeerd
	Indicator visbestand: abundantie van exotische (roofvis)	gedegradeerd
	Indicator verzuring (pH>5.0): geen verzuring, behalve ter noorden van de Augustijnenvijver	gedegradeerd
Globale beoordeling	<i>De soort is in een gedeeltelijk gedegradeerde staat van instandhouding.</i>	

Conclusies

Actuele status onduidelijk. Potentie voor deze soort is groot zodra habitattypen 3130 (3110) in voldoende oppervlakte hersteld is.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

populatie-doelstelling Herstel van populatie waarbij voortplantingsbewijs en >2 adulten per jaar waargenomen worden of > 2 exuvia per waterhabitat.

- kwaliteits-doelstelling**
- Vijverherstel door goede basismilieukwaliteit (cfr. stroomgebiedbeheerplan) van toestromende oppervlaktewater.
 - Ontwikkeling van overgangsveen in de oevers van de vijvers (habitat 7140)
 - Voldoende ondergedoken of drijvende vegetatie (10-70%), in visvrije condities of in condities met een lage visstand van inheemse soorten.

Drijvende waterweegbree - *Luronium natans*

Het actuele voorkomen

Drijvende waterweegbree kwam het voorbije decennium slechts vleksgewijs in tijd en ruimte voor in De Maten. Ondermeer in 2001 en 2003 in de Grote Duivekuil (Denys L., Berten B.) en aan de aflat van de Grooten Huiskenweyer in 2004 (Libot R.) werden populaties aangetroffen. In 1990 was er een éénmalige inrichting in De Maten waarbij werken aan verschillende vijverdijken werden uitgevoerd. In de eerstvolgende jaren na deze werken dook de soort op verscheidene plaatsen terug op. In ondermeer de Streep, de St-Jans Weyer, de Middelsten Schreurs Weyer, de Bovenste Schreurs Weyer en de Groten Huiskenweyer werd drijvende waterweegbree aangetroffen. Deze vindplaatsen worden weergegeven op Figuur 0-2. Gezien de vleksgewijze verspreiding van de soort in tijd en ruimte worden de groeiplaatsen die gekend zijn van de laatste 10 jaar beoordeeld.

Figuur 0-1. Verspreiding van Drijvende waterweegbree - *Luronium natans*

Potenties

De plant groeit in stromend of stilstaand water, zoals vijvers, sloten en plassen en op de kortstondig droogvallende oevers daarvan. Het is een typische soort van wateren met pioniervegetaties van de Oeverkruidklasse (habitat types 3110 en 3120). Het water is helder, vaak vrij voedselarm tot matig voedselrijk, zuur tot licht basisch en

met zeer lage fosfaat- en nitraatgehaltes. De plant verdwijnt van zodra te veel concurrentie met andere planten optreedt. In voedselarme omstandigheden, waarbij er niet te veel ophoping van organisch materiaal op de bodem plaats vindt, kan de soort langdurig stand houden. In voedselrijkere omgeving is de soort meestal gebonden aan situaties met ijzerrijk kwelwater of andere milieuumstandigheden die de successie naar vegetaties met meer competitieve soorten vertragen.

Het voorkomen van Drijvende waterweegbree in De Maten is te linken aan het historisch vijverbeheer. Hierbij werd de successie naar een rijpere watervegetatie steeds teruggezet door het aflaten van de vijvers. Het niet meer toepassen van deze beheersvorm en de toenemende voedselrijkdom van Stiemerwater dat gebruikt wordt voor het opvullen van de vijvers leidde tot ophoping van organisch materiaal op de waterbodem en eutrofiëring. Drijvende waterweegbree wordt in zulke omstandigheden weggeconcentreerd door meer competitieve macrofyten.

Drijvende waterweegbree duikt regelmatig terug op wanneer tijdelijk geschikte condities ontstaan (Vb. pionierssituatie aan oeversranden bij dijkwerken). Deze tijdelijk geschikte groeiplaatsen kunnen het duurzaam voortbestaan van een populatie van de soort echter niet garanderen. Het sporadisch voorkomen van de soort in De Maten toont echter aan dat er nog potenties zijn voor de soort. Regelmatig terugkerende verstoringen zoals het droogleggen van voldoende vijvers kunnen de kolonisatie van nieuwe groeiplaatsen aanzwengelen. Herstel van een minder voedselrijk vijvermilieu verhoogt de kansen op duurzaam herstel van de populatie gezien de afnemende concurrentie met competitieve macrofyten.

Bij het herstel van de oppervlakte van habitattypes 3130 zal opnieuw standplaatsgeschiktheid optreden voor deze soort.

De trend

Gezien de verslechterende waterkwaliteit en het ontbreken van waarnemingen van de laatste jaren kan men een negatieve trend vermoeden.

Tabel 0-20. Actuele populatie (in ha) en aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties van habitat (in ha) Drijvende waterweegbree - Luronium natans

	Actuele pop. (ha)	Aanmelding (%)	Potentie
Totaal	Enkele m ²	ca 15% >= p > 2%	Op basis van de karakteristieken van de waterpartijen zijn er mogelijkheden, maar recente achteruitgang van de beek en het ontbreken van regelmatige verstoringen kunnen de duurzame populatie in het geding brengen.
Beoordeling van de lokale staat van instandhouding		Drijvende waterweegbree verkeert in een gedeeltelijk onaanvaardbare staat van instandhouding.	

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-21. Beoordeling van criteria en indicatoren voor de soort Drijvende waterweegbree - Luronium natans

Luronium natans	BE2200028	
Toestand populatie	<i>Indicator ruimtelijke populatiestructuur:</i> De teruggevonden groeiplaatsen zijn kleiner dan 5 m ² .	gedegrad
	<i>Indicator populatiegrootte:</i> De groeiplaatsen tellen minder dan 100 plantjes.	gedegrad
	<i>Indicator populatiestructuur:</i> Bloeiende planten zijn aanwezig. De bloeiende groeivorm van de plant wordt voornamelijk aangetroffen in meso- tot eutrofe wateren.	goed
Habitatkwaliteit	<i>Indicator pionierscondities:</i> In al de vijvers is een sliblaag van meer dan 5 cm aanwezig. De vijvers waarin drijvende waterweegbree voorkomt worden niet meer jaarlijks drooggelegd. Daarnaast profiteerde de soort van werken aan de dijken die slechts eenmalig waren. De voorgenoemde verstoringen zijn te beperkt om nieuwe koloniaties toe te laten.	gedegrad
	<i>Indicator pH:</i> De zuurtegraad in de noordelijke vijverketen varieert tussen 5 en 6. De zuurtegraad in de zuidelijke vijverketen was in het verleden groter dan 8. Meer recente metingen wijzen op een gedaalde pH van rond de 7 in de zuidelijke vijverketen waardoor deze toch terug geschikt zou zijn voor de soort.	voldoende
	<i>Indicator (grond)waterstand:</i> De waterstand in de vijvers wordt kunstmatig hoog gehouden in het vegetatieseizoen. De connectiviteit tussen populaties wordt gegarandeerd door het systeem van af-	goed

	en oplaten dat de vijvers onderling verbindt.	
	<i>Indicator vegetatiestructuur:</i> De bedekking van de vijvers ligt tussen de 25-75%.	voldoende
	<i>Indicator lichtregime:</i> Langs en op de oevers van de vijvers groeien vaak moerasplanten (met o.a. riet) en is er op enkele plaatsen boomopslag die groeiplaatsen overschaduwten. Daarnaast zijn veel onbeschaduwde plaatsen aanwezig.	voldoende
	<i>Indicator transparantie waterkolom:</i> In nagenoeg al de vijvers is de Secchidiepte kleiner dan 1 meter.	gedegrademd
	<i>Indicator eutrofiëring en verzuring:</i> De verzuringsindicator knolrus is aanwezig met een bedekking van minder dan 10%. Wanneer de soort in lage aantallen voorkomt is ze kenmerkend voor Oligo- tot mesotrofe wateren. Van de eutrofiëring indicators werden darmwier, draadwier, klein kroos, kleine lisdodde en grote lisdodde aangetroffen met een bedekking groter dan 10%.	gedegrademd
Globale beoordeling	Door een gebrek aan regelmatig terugkerende versterking en eutrofiëring van de habitat is de soort in een gedeeltelijk gedegrademd staat van instandhouding.	

Conclusies

Actueel in gedeeltelijk gedegrademd staat van instandhouding.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

**populatie-
doelstelling** Doel: groeiplaatsen samen > 50m²

Er wordt gestreefd naar een goede staat van instandhouding door het uitbreiden vegetatievlekken op meerdere potentiële vijvers, met de klemtoon op de noordelijke vijvercascade.

Gezien de soort actueel nog maar nauwelijks voorkomt, betekent dit een herstel van een populatie op verschillende structureel samenhangende groeiplaatsen, die samen een oppervlakte van meer dan 50m² vormen.

**kwaliteits-
doelstelling** De soort overlapt voor een aanzienlijk deel met de doelen voor habitat 3130 (begeleidend doel).

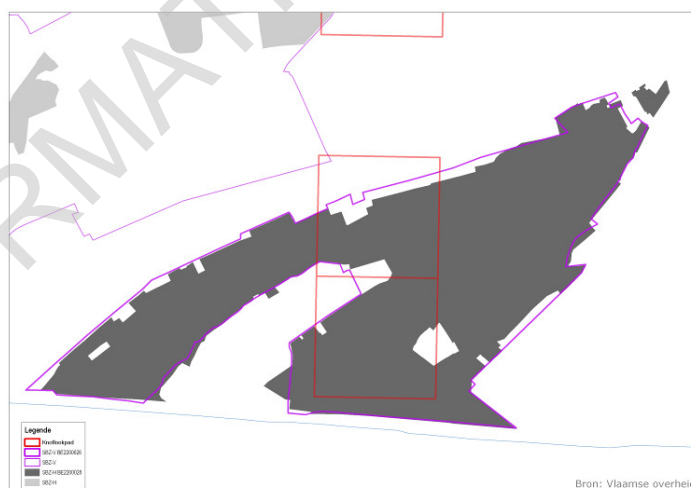
Herstel van de abiotiek van de vijvers (o.a. door goede basismilieukwaliteit van toestromend oppervlaktewater, cfr. stroomgebiedbeheerplan) is cruciaal voor beide doelen.

Knoflookpad - *Pelobates fuscus*

Het actuele voorkomen

Knoflookpad is actueel met zekerheid aanwezig in de Grooten Dilikensweyer. In deze omgeving treft met de levensvereisten van de knoflookpad aan. De oorspronkelijk voedselarme vijvers verrijken door de hogere nutriëntenbelasting van de Stiemerbeek. Als landhabitat worden de nabijgelegen landduinen met voldoende open zand en korte begroeiing gebruikt.

Voor de verspreidingsgegevens, zie figuur 0-2.

Figuur 0-2. Verspreiding van Knoflookpad - *Pelobates fuscus*

Potenties

De Knoflookpad bewoont gebieden waarin (matig) voedselrijke plassen in de onmiddellijke nabijheid liggen van terreinen met een mulle, korrelige zandbodem. Als paaiplaatsen komen in aanmerking: weidepoelen, oude meanders, kleine vijvers en vennen met (matig) voedselrijk, niet te zuur (pH > 6) water. Deze wateren zijn bij voorkeur permanent waterhoudend, visvrij en met een rijke water- en oevervegetatie. In voedselarme of te zure wateren sterven de eieren af tengevolge van

schimmelinfecties. Deze paddensoort verblijft buiten de voortplantingstijd overdag en in de winter ondergronds aan land, soms tot op een diepte van 1 meter. Ze zijn dan strikt gebonden aan terreinen met een losse, zanderige bodem waarin ze zich gemakkelijk kunnen ingraven. Typische voorbeelden hiervan zijn zandige rivier- en beekduinen, gestabiliseerde stuifzandheuvelds in heidegebieden en zandige akkers. Geschikte landbiotopen worden pas bewoond wanneer in hun nabijheid waterpartijen liggen die als paaiplaats in aanmerking komen. De combinatie van zandige bodems met voedselrijke waters is weinig frequent en kan men aantreffen waar zandgronden of heuvelruggen grenzen aan de lager gelegen beek- en rivierdalen, of in heideterreinen met matig voedselrijke plassen, vijvers of vennen.

Gezien de Maten één van de laatste bolwerken voor deze soort vormt, de aanwezigheid van geschikt landbiotoop en de potentie om geschikte voortplantingsbiotopen in voldoende aantallen/oppervlakte te creëren, is de SBZ zeer potentierijk en belangrijk.

De soort komt momenteel nog slechts op één locatie met zekerheid tot voortplanting. Het landbiotoop lijkt voldoende voorhanden. Via soortgericht beheer moet het mogelijk zijn om voldoende waterpartijen geschikt te maken voor deze soort (dit wil zeggen optimalisatie van vijvervegetaties, verhelpen van visstandsprobleem en waar nodig herstel kwaliteit waterpartijen tot de soortgeschikte pH)

De verbinding van leefgebieden is van belang omdat uitwisseling van individuen noodzakelijk is voor het behoud van genetisch levenskrachtige populaties en omdat thans geschikte leefgebieden door het ontbreken van ecologische infrastructuur onbezet blijven.

De trend

Er bestaan geen constante gegevensreeksen van het voorkomen van deze soort, zodat het onmogelijk is een uitspraak te doen over een trend.

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-22. Beoordeling van criteria en indicatoren voor de soort Knoflookpad - *Pelobates fuscus*

<i>Pelobates fuscus</i>	BE2200028	
Toestand populatie	<i>Indicator relatieve populatiegrootte:</i> status van de soort binnen gehele SBZ is onbekend. Wel werd na grondige inventarisatie in 2009 een koor van 8 roepende mannetjes ontdekt op de Grote Dillikenswijer	Onbekend / gedegradeerd
	<i>Indicator voortplanting:</i> Er werd succesvolle reproductie aangetoond	voldoende tot goed
	<i>Indicator afstand nabije populatie:</i> De nabijgelegen populatie van het Wik-Vijvergebied Bokrijk (BE22000312) ligt op ongeveer 3 km vogelvlucht van De Maten.	voldoende
Habitatkwaliteit	<i>Indicator aantal en grootte van de waterpartijen:</i> Een complex van meer dan 5 permanente habitatwaardige plassen is afwezig	gedegradeerd
Waterhabitat	<i>Indicator voedselrijkdom:</i> Het vijverwater in De Maten is doorgaans eutroof, mesotrofe condities zijn marginaal aanwezig.	gedegradeerd
	<i>Indicator pH:</i> De zuurtegraad van de vijvers situeert zich tussen 6 en 8.	goed
	<i>Indicator vegetatie:</i> Minder dan 25% van de oppervlakte van het waterhabitat is begroeid met dichte ondergedoken of drijvende watervegetatie.	gedegradeerd
	<i>Indicator beschaduwning:</i> De beschaduwning van potentieel waterhabitat is minder dan 1/3 ^{de} .	voldoende

	<i>Indicator transparantie permanentie: Grote Dillikenswijer wordt recentelijk afgelaten in het najaar.</i>	goed
	<i>Indicator aanwezigheid vis: Veel kleine vis is aanwezig. Onder de inheemse soorten is rietvoorn dominant. Het grootste gedeelte van het visbestand bestaat uit exotische soorten als riviergrondel, blankvoorn, blauwbandgrondel en rietvoorn, zonnebaars en Amerikaanse dwergmeerval.</i>	gedegradeerd
Landhabitat	<i>Indicator biotoop:</i>	goed
	<i>Indicator successie/verbossing: verbossing tussen 10-30%</i>	voldoende
	<i>Indicator bodem: zandige, mulle bodem is beperkt aanwezig</i>	goed
	<i>Indicator afstand tot waterbiotoop: <500m</i>	goed
	<i>Indicator verkeerswegen in/grenzend aan habitat: lokale wegen beperkt aanwezig of gebruikt. Naar omliggende populaties (Bokrijk) zijn harde en intensief gebruikte verkeerswegen aanwezig.</i>	gedegradeerd

Conclusies

Deze soort komt nog steeds tot voortplanting in de Maten. Populatie is (te) klein. Potentie is echter groot.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

**populatie-
doelstelling** Doel: tenminste behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van tenminste 200 roepende mannetjes knoflookpad.

De soort komt actueel sterk gedegradeerd voor (minder dan 10 roepende mannetjes). Er wordt gestreefd naar een goede staat van instandhouding en gezien de grote potentie voor de soort.

**kwaliteits-
doelstelling** Het habitatherstel voor deze soort wordt gerealiseerd door:

- Qua landbiotoop: begeleidend met de habitatdoelen voor 2310, 2330)
- Qua voortplantingsbiotoop: minimaal 5 voortplantingsbiotopen; begeleidend doel bij het optimaliseren van de vijvers voor de visetende moerasvogels (Roerdomp, woudaap), c.q. het herstel van de abiotiek van de waterpartijen (terugzetten van eutrofiëringsfenomeen) en oplossen van het probleem van invasieve, uitheemse vissoorten.
- Er kan ook gekozen worden voor visvrije voortplantingsplaatsen (cfr. Soortenbeschermingsplan) wat tevens voor geschikte voortplantingsbiotopen voor boomkikker zorgt.

GENETISCHE UITWISSELING MET OMLIGGENDE RESTPOPULATIES: Voor het duurzaam instandhouden van de kleine populaties in deze regio, is connectiviteit met het nabijgelegen SBZ van Bokrijk belangrijk (risicospreiding, uitwisseling genetische informatie). Wat op zijn beurt opnieuw verbonden is/wordt met de populatie van Slangebeek (Welleke) (s-IHDrapport 25)

Rugstreepad - Bufo calamita

Het actuele voorkomen

De rugstreepad komt actueel nog voor in De Maten, maar de aantallen kennen een neerwaartse trend. We vinden hem terug ter hoogte van de landduinen rond de Dilikenswijer en in de tijdelijke, (grondwaterafhankelijke) waterpartijen, ten noorden van de zuidelijke vijvercascade.

Als landhabitat is het dier gebonden aan de landduinen met een schrale begroeiing van korstmossen, grassen en struikheide. Zoals de knoflookpad heeft ook deze pad een gravende leefwijze en is mul zand een randvoorwaarde voor het voorkomen van de soort.

Voor de verspreidingsgegevens, zie figuur 0-3.

Figuur 0-3. Verspreiding van Rugstreeppad - *Bufo calamita*

Potenties

De Rugstreeppad is een warmteminnende soort met een gravende levenswijze. Ze bewoont duinen en heidegebieden, waar landactieve dieren zich vooral ophouden op gestabiliseerde, zonbeschenen duinen met een schrale begroeiing van korstmossen, grassen en Struikhei. Daarnaast treffen we ze aan in geaccidenteerde terreinen die sterk door menselijke activiteiten beïnvloed zijn, zoals oude kleiwinningen, verlaten zandgroeven, bouwterreinen, koolmijnstorten en met zand opgespoten terreinen van industrie- en havengebieden. Deze terreinen bevatten veelal een kleinschalige afwisseling van onbegroeide plaatsen en plekken met ijle vegetaties.

De keuze van de voortplantingsplas is afhankelijk van de aard van de landbiotoop. In heidegebieden gaat de voorkeur vooral naar erg ondiepe, zonbeschenen oeverzones en uitlopers van grotere vennen. Ook ondergelopen weilanden en akkers in de directe omgeving van heidegebieden worden als voortplantingswater gebruikt. In geaccidenteerde terreinen geven ze de voorkeur aan ondiepe plassen met weinig of geen vegetatie. Vaak betreft het tijdelijke plassen die tijdens regenarme lentes en zomers snel uitdrogen. Nieuw gegraven plassen en accidenteel ontstane ondieptes worden vaak zeer snel gekoloniseerd, maar ze worden ook even snel verlaten zodra de watervegetatie een meer permanent karakter krijgt. Rugstreeppadden verplaatsen zich dan ook vaak van de ene naar de andere paaiplaats.

Er is voldoende landhabitat en potentieel voortplantingshabitat aanwezig om te komen tot een goede staat van instandhouding voor deze soort.

De trend

Afgaande op toevallige waarnemingen (mondeling) voorbij jaren kan men opmaken dat de aantallen fel teruggelopen zijn en dat er ook steeds minder vijvers of vennen zijn waar kooractiviteit opgemerkt wordt. Men kan spreken van een negatieve trend.

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-23. Beoordeling van criteria en indicatoren voor de soort Rugstreeppad - *Bufo calamita*

Bufo calamita	BE2200028	
Toestand populatie	<i>Indicator relatieve populatiegrootte:</i> 50-200	voldoende
	<i>Indicator voortplanting:</i> Er werd geen onderzoek gedaan met betrekking tot de voortplanting van de soort. Juvenielen waargenomen minstens 1 jaar op 3	voldoende
	<i>Indicator afstand nabije populatie:</i> Bokrijk 3km	voldoende
Habitatkwaliteit	<i>Indicator aantal en grootte van de waterpartijen:</i> Actueel is slechts één plas aanwezig die geschikt is als waterhabitat voor Rugstreeppad. Op meeste waterpartijen is er een probleem met 'exotische' roofvisjes	gedegradeerd
Waterhabitat	<i>Indicator diepte:</i> De plas heeft brede ondiepe oeverzones. Grote plassen met brede ondiepe oeverzone (<25cm)	Voldoende tot goed
	<i>Indicator vegetatie:</i> Er is een gebrek aan vegetatie-loze, ondiepe plassen.	gedegradeerd
	<i>Indicator beschaduwning:</i> Het wateroppervlak is niet beschaduwd. Geen tot weinig	goed
Landhabitat	<i>Indicator biotoop:</i> Open terreinen met zandige bodem in de vorm van landduinen zijn aanwezig.	goed
	<i>Indicator successie/verbossing:</i> Een gedeelte van de oppervlakte van de landduinen zijn verbost, maar een voldoende oppervlakte landhabitat voor Rugstreeppad is beschikbaar.	goed
	<i>Indicator schuilplaatsen:</i> Zandige, mulle bodem is aanwezig.	goed
	<i>Indicator afstand tot waterbiotoop:</i> <500m	goed
	<i>Indicator verkeerswegen in/grenzend aan habitat:</i> lokale wegen beperkt aanwezig of gebruikt. Naar omliggende populaties (Bokrijk) zijn harde en intensief gebruikte verkeerswegen aanwezig.	gedegradeerd

Conclusies

Biotoop lijkt nog goed geschikt voor de soort. Enkel de aanwezigheid van exotische vissoorten en de begroeiingsgraad van de ondiepe oeverzones kunnen knelpunten aangehaald worden.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

**populatie-
doelstelling** Doel: een populatie met minimaal 200 roepende mannetjes op minimaal 5 geschikte voortplantingsplaatsen.

Actueel komt de soort nog slechts in kleine aantallen voor.

**kwaliteits-
doelstelling** Verdroging aan de noordzijde van het SBZ (vb. buurt Oleweyer en Heiweyerbeek) kan een negatief effect hebben op voortplantingsplaatsen die afhankelijk zijn van neerslagwater/grondwater.

METAPOPOPULATIE: Gezien de grootte van de populatie is genetische uitwisseling met het nabijgelegen SBZ van Bokrijk belangrijk. Een functionele corridor tussen beide gebieden is belangrijk.

Boomkikker – *Hyla arborea*

Het actuele voorkomen

De laatste waarneming van Boomkikker in De Maten dateert uit 2003. Vandaag is de soort uitgestorven in het gebied. Deze laatste waarneming van de soort was in de grote Dilikenswijer.

Voor het uitsterven van de soort kwam in De Maten een bronpopulatie van Boomkikker voor. De aantallen konden sterk fluctueren.

Ook in de natuurreservaten 't Welleke en Slangbeekbron/Ballewijer werden in de periode 2002-2004 voor het laatst boomkikkers waargenomen. Boomkikkers zijn voor hun voorplanting aangevoerd op heldere, mesotrofe, visvrije vijvers en poelen. Eutrofiëring en de aanwezige visstand vormen twee belangrijke knelpunten bij het behoud van bruikbare voortplantingsplaatsen.

Potenties

Als voortplantingsplaatsen komen allerlei ondiepe en stilstaande zoetwaterplassen in aanmerking, zowel kleine veedrinkpoelen als grotere vijvers. Het water is gewoonlijk licht tot matig voedselrijk en heeft een neutrale zuurtegraad. Belangrijk is dat het water en de oeverzone goed en langdurig door de zon beschenen wordt en dat de plas niet droogvalt voor het einde van de zomer. Plassen waarin vissen of eenden voorkomen, zeker in combinatie met weinig waterplanten om in te schuilen, zijn niet geschikt voor Boomkikkers. De aanwezigheid van een gordel van ondergedoken of drijvende waterplanten en een rijke oevervegetatie met Riet en/of andere oeverplanten is positief. De dieren zijn vooral 's nachts actief en houden zich overdag op in de opgaande oevervegetatie.

De landbiotopen zijn zonbeschenen ruigtevegetaties, braamstruwelen, houtwallen en bosranden gelegen in kleinschalige landschappen. Geschikte landbiotopen moeten aanwezig zijn in de directe omgeving van de plas (lieft op minder dan 500 m). Vanaf oktober tot half april overwinteren Boomkikkers op het land in hopen plantaardig afval en in allerlei holtes.

Herkolonisatie van De Maten vanuit de meest nabijgelegen populatie van de Dauteweyers in Diepenbeek lijkt minder realistisch. Het gebied de Dauteweyers ligt sterk geïsoleerd door omringende bebouwing en het Albertkanaal vormt een harde barrière tussen beide gebieden. In het Vijvergebied Midden-Limburg is een grote populatie van enkele honderden roepende dieren aanwezig. Herkolonisatie van het Wik via het gebied Elstreken en vervolgens naar De Maten is mogelijk. De boomkikkerpopulatie van het 'Heidestrand' is de grootste van Vlaanderen (>50% populatie). De populatie is nog steeds in uitbreiding en begint de eigenschappen van een metapopulatie te vertonen.

nen. De populatie werd pas vanaf 2000 opgemerkt (8 roepende mannetjes) en het is voorbarig om van een gezonde, stabiele populatie te spreken. In 2002 is de soort uitgestorven in het Vlaams natuurreserveaat het Welleke en in 2003 in het aangrenzend SBZ-H "De Maten" (drie oostelijk bezette utm-hokken op de kaart).

Probleem stelt zich in het feit dat geen enkele vijver was nog geschikt als voortplantingswater voor Boomkikker door de inlaag van nutriënten en visrijk Stiemerwater. Een minderheid van de vijvers is mesotroof tot matig eutroof. Het overige deel van de vijver is zeer eutroof geworden door de inlaat van voedselrijk Stiemerwater. Gemeten geleidbaarheden op de vijvers ($> 400\mu\text{S}/\text{cm}$) zijn te hoog voor succesvolle reproductie van Boomkikker. Op meeste waterpartijen is er een probleem met invasieve, uitheemse vissen.

Achteruitgang is grotendeels te wijten aan het niet meer droogvallen en drooglaten van vijvers na het herstel van de dijken (med. Provincie Limburg).

Door de connectiviteit met het vijvergebied kan De Maten geherkoloniseerd worden door Boomkikker wanneer het habitat opnieuw geschikt gemaakt wordt.

De trend

Negatieve trend. De soort is uitgestorven.

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-64. Beoordeling van criteria en indicatoren voor de soort Boomkikker - *Hyla arborea*

Boomkikker		
- relatieve populatiegrootte	Actueel uitgestorven	gedegradeerd
- voortplanting	Geen voortplanting	gedegradeerd
- Afstand nabije populatie	>5km	gedegradeerd
Habitatkwaliteit		
Waterhabitat		
- aantal en grootte van de waterpartijen	>5 permanente plassen aanwezig	goed
- voedselrijkdom en ph	(matig)eutroof	gedegradeerd
- vegetatie	Geen of weinig ondergedoken en drijvende vegetaties op enkele plassen	gedegradeerd
- beschaduwing	Weinig tot geen	goed
- permanentie	Alle locaties houden water tot minimum half augustus	goed
- vissen	Enkele vijvers visvrij (soortenbescherming knoflookpad) doorgaans probleem van invasieve, uitheemse vis	gedegradeerd
- Randzone	Abundante structuurrijke kruidenrijke vegetaties aanwezig aan de oevers	goed
Landhabitat		
- biotoop	Locaties zijn ingebed in een kleinschalig landschap met braamstruwelen en bosranden	voldoende
- oppervlakte	Variërend van enkele tot <20ha, ontbrekend bij de Lange Waters	gedegradeerd
- afstand tot waterbiotoop	Poelen en landbiotoop zijn gelegen op een afstand van < 500 m , ontbrekend bij de Lange Waters	gedegradeerd
- verkeerswegen in/grenzend aan habitat	Een drukke weg (Hasseltweg) en een kanaal (Albertkanaal) scheiden gebied met omliggende SBZ Roosterbeek/Laambeek/Zonderik en Slangebeek en	gedegradeerd

	met populatie van de Dautenweyers (Diepenbeek)
Globale beoordeling	Beoordeling -> gedeeltelijk gedegradeerde staat van instandhouding

Conclusies

Er is voldoende landhabitat en potentieel voortplantingshabitat aanwezig om te komen tot een goede staat van instandhouding voor deze soort.

INFORMATIEF DOCUMENT

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

populatie-doelstelling Doel: tenminste behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor 2 populaties van tenminste 200 roepende mannetjes.

- een populatie van minimaal 200 roepende mannetjes voor het centrale reservaatsgedeelte
- en bijkomend een populatie van minimaal 200 roepende mannetjes in het gebied van de Lange Waters.

De soort is recent uitgestorven (2003).

Gezien de hoge potentie van het gebied voor deze soort, wordt gestreefd naar een goede staat van instandhouding.

kwaliteits-doelstelling Qua waterbiotoop:

- Specifieke maatregel voor deze soort is het creëren van visvrije waterpartijen.
- Globale maatregelen die overlappen met de habitateisen voor habitat 3130 en voor de soorten gevlekte witsnuit, roerdomp en woudaap, zijn het herstellen van de abiotiek van de waterpartijen (o.a. gerealiseerd via goede basismilieukwaliteit, cfr. stroomgebiedbeheerplan) en het streven naar waterpartijen met voldoende oppervlakte open water en gevariëerde ondergedoken en drijvende watervegetaties.

Qua landbiotoop (kleinschalig landschap met ruigtevegetaties, houtwallen, bosranden en braamstruwelen voor van meer dan 20 ha)

- Ter hoogte van het centrale reservaatdeel komt landbiotoop voor in goede toestand (behoud van actuele mantel-zoomsituaties is aandachtspunt bij recente verbossingen of aanplantingen)
- Ter hoogte van de Lange Waters is landhabitatherstel nodig in de onmiddellijke omgeving van de voortplantingswateren

METAPOPOPULATIE: Om kolonisatie en genetische uitwisseling met omliggende populaties mogelijk te maken (Dautenwijers, Vijvercomplex) is de aanwezigheid van functionele corridors voor de soort noodzakelijk.

Poelkikker - *Rana lessonae*

Het actuele voorkomen

Over het actuele voorkomen van deze soort in het vijvercomplex van De Maten en Langwaters zijn onvoldoende gegevens voorhanden om een goede inschatting te kunnen maken. Determinatieproblemen met de nauw verwante 'bastaardkikker' bezorgen problemen bij interpretatie van actuele en historische gegevens.

Zeker is dat de soort er actueel nog op verschillende vijvers waargenomen is.

Voor de verspreidingsgegevens, zie figuur 0-4.

Figuur 0-4. Verspreiding van Poelkikker - *Rana lessonae*

Potenties

De Poelkikker is een zon- en warmteminnende soort die zich tijdens het ganse jaar in of nabij een waterpartij ophoudt. De soort lijkt in Vlaanderen vooral gebonden aan voedselarme milieus zoals vochtige heidevelden, laagveengebieden en voedselarme moerassen. Vennen, grachten, kleine vijvers en depressies die matig voedselrijk (mesotroof) water bevatten, vormen de voortplantingsplaatsen. Belangrijk is ook de aanwezigheid van ondergedoken en drijvende waterplanten, en van een ondiep overstromde oever, waar de dieren kunnen zonnen en foerageren.

Buiten de voortplantingsperiode verblijven Poelkikkers veelal in de oeverzone of in de onmiddellijke nabijheid van de waterpartijen. In tegenstelling tot de andere groene kikkers overwintert de Poelkikker vooral op het land op allerlei beschutte plekken zonder winterse overstromingen. Winter- en zomerverblijf kunnen tot 400 meter uit elkaar liggen.

Er is potentieel voortplantingshabitat aanwezig om te komen tot een goede staat van instandhouding voor deze soort. Eutrofiëringsproces dat gaande is, kan deze potentie ondermijnen.

De trend

Er bestaat geen constante gegevensreeks om een uitspraak over de trend voor deze soort te doen.

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-7. Beoordeling van criteria en indicatoren voor de soort Poelkikker - Rana lessonae

Rana lessonae		BE2200028
Toestand populatie	<i>Indicator relatieve populatiegrootte:</i> De relatieve populatiegrootte is onbekend.	ongekend
	<i>Indicator voortplanting:</i> Er werd geen onderzoek gedaan met betrekking tot de voortplanting van de soort.	ongekend
	<i>Indicator afstand nabije populatie:</i> De nabijgelegen populatie van het Wik-Vijvergebied Bokrijk (BE22000312) ligt op ongeveer 3 km vogelvlucht van De Maten. <5km	voldoende
Habitatkwaliteit	<i>Indicator aantal en grootte van de waterpartijen:</i> Een complex van meer dan 5 permanente plassen is aanwezig.	goed
Waterhabitat	<i>Indicator voedselrijkdom:</i> eutroof.-	gedegradeerd
	<i>Indicator beschaduwing:</i> Geen tot weinig ->	voldoende
	<i>Indicator permanentie:</i>	goed
	<i>Indicator oeverzone:</i> > 50% abundante vegetatie	goed
Landhabitat	<i>Indicator verkeerswegen in/grenzend aan habitat:</i> Aanwezig maar zelden gebruikt.	voldoende

Conclusies

Een actuele status van deze soort is moeilijk op te maken gezien de beperkte inventarisatiegraad.
De kwaliteit van de voortplantingshabitats kan een probleem zijn, gezien vele vijvers aan eutrofiëring onderhevig zijn.

Actueel bevindt deze soort zich vermoedelijk in een voldoende staat van instandhouding.

INFORMATIEF DOCUMENT

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

**populatie-
doelstelling** Behoud van de soort op de actuele locaties

**kwaliteits-
doelstelling** Populatiedoel is begeleidend uit de doelen voor habitat 3130, habitateisen voor roerdomp

Om de soort te kunnen behouden, is er nood aan een beter inzicht in het voorkomen van de soort en is een evaluatie van de soort in de tijd noodzakelijk.

Er dient aandacht besteed te worden aan het probleem van invasieve, uitheemse vissoorten en aan het probleem van eutrofiering.

Herstel van hydrologie is noodzakelijk. Zo kan verdroging aan de noordzijde van het SBZ (vb. buurt Oleweyer en Heiweyerbeek) een negatief effect hebben op voortplantingsplaatsen die afhankelijk zijn van neerslagwater/grondwater. Hiervoor is bijkomende abiotische kennis van het gebied gekend

Heikikker - *Rana arvalis*

Het actuele voorkomen

Actueel voorkomen in het gebied is slecht gekend, zowel qua verspreiding als qua aantallen. ER werd alleszins in 2009 nog koorroep vastgesteld (C. Vandereyt)

Potenties

In Vlaanderen is de Heikikker strikt gebonden aan voedselarme milieus zoals vochtige heidevelden, laagveengebieden en voedselarme moerassen en bossen. Als voortplantingsplaatsen gebruikt de Heikikker in Vlaanderen vennen, grachten, kleine vijvers en depressies die zwak zuur, voedselarm tot matig voedselrijk water bevatten. De eiklompjes worden veelal afgezet op ondiepe (10 tot 25 cm), windbeschutte plaatsen met weinig schaduw. Vaak zijn dat inhammen in de oeverzone, gekenmerkt door de aanwezigheid van veenmossenken of een stelsel van Pijpenstrootjesbulten en slenken. Ook tijdelijk ondergelopen greppels en depressies op of naast zandwegen worden gebruikt als paaiplaatsen.

Landactieve Heikikkers houden zich op in vochtige heiden, heischrale graslanden en vochtige bossen met veel bladstrooisel en dood hout. Vooral terreinen met een permanent hoge waterstand zijn geschikt.

De trend

Er bestaan geen betrouwbare monitoringsgegevens om een evolutie in de populatie en de kwaliteit van het leefgebied van de soort in beeld te brengen.

Conclusies

Gezien de lage aantallen roepende dieren die vastgesteld werden, kunnen we uitgaan van een gedeeltelijk gedegradeerde staat van instandhouding voor

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

populatie-doelstelling Actuele populatie niet goed gekend, maar vermoedelijk komt de soort in een gedegreerde staat voor (minder dan 50 roepende mannetjes).

kwaliteits-doelstelling Opbouw van een goede populatie is begeleidend met de habitatdoelen voor habitat 2310, 2330, 3130, 4010, 4030 6230 en 7140.

Hierbij dient aandacht besteed aan het probleem van invasieve, uitheemse vissoorten en aan het probleem van eutrofiering.

Herstel van hydrologie is noodzakelijk. Zo kan verdroging aan de noordzijde van het SBZ (vb. buurt Oleweyer en Heiweyerbeek) een negatief effect hebben op voortplantingsplaatsen die afhankelijk zijn van neerslagwater/grondwater.

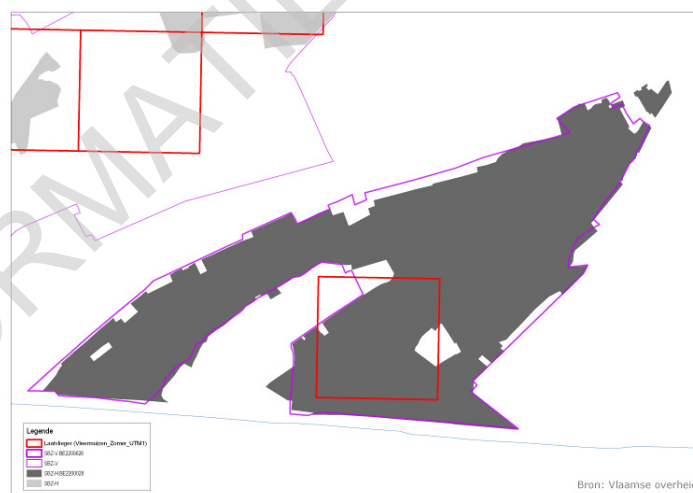
Gezien de beperkte grootte van de populatie is genetische uitwisseling met het nabijgelegen SBZ van Bokrijk belangrijk. Een functionele corridor tussen beide gebieden is noodzakelijk.

Laatvlieger - *Eptesicus serotinus*

Het actuele voorkomen

Laatvlieger komt overal in Vlaanderen voor, maar in lage dichtheden.

Voor de verspreidingsgegevens, zie figuur 0-6.

Figuur 0-6. Verspreiding van *Laatvlieger - Eptesicus serotinus*

Potenties

Winterverblijfplaats

Over de winterverblijven is haast niks bekend. Er wordt verondersteld dat ze zich verbergen op weinig toegankelijke plaatsen in of nabij de zomerverblijven. Eén enkel individu wordt aangetroffen in forten of mergelgroeven.

Zomerverblijfplaats

De Laatvlieger is een cultuurvolger en bewoont het hele jaar door allerlei typen gebouwen, zoals woonhuizen, kerken en schuren. In de zomer worden kolonies gevormd op zolders of in spouwmuren. Ze verstoppen zich ook graag in nauwe spleten en tussen balken, waardoor ze moeilijk waarneembaar zijn.

Jachtgebied

In tegenstelling tot de meeste andere vlermuizen worden open tot halfopen landschappen geprefereerd, soms enkele kilometer verwijderd van het dagverblijf. De aanwezigheid van aaneengesloten, lijnvormige landschapselementen is niet per se vereist. In stedelijk gebied wordt de soort dikwijls jagend rond straatlantaarns en in parken, tuinen en lanen gezien. Laatvliegers foerageren vooral op grotere insecten zoals kevers en nachtvlinders die uit de lucht geplukt worden; soms worden glijvluchten uitgevoerd waarbij prooien van de grond geplukt worden.

De trend

Er bestaan geen betrouwbare monitoringsgegevens om een evolutie in de populatie en de kwaliteit van het leefgebied van de soort in beeld te brengen.

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Het was niet mogelijk de staat van instandhouding van de Laatvlieger te beoordelen. Er is onvoldoende informatie voorhanden over de toestand van de populatie. Daarnaast zijn de winterhabitats (forten, groeven, kelders) en zomerhabitats (kerkzolders, gebouwen) in de omgeving onbekend. Het enige criterium dat beoordeeld kan worden is het jachtgebied. Het loofbos in De Maten heeft doorgaands een bodemvegetatie en is dus niet geschikt als jachtgebied. Wel zijn binnen de Speciale Beschermingszone extensief gebruikte weilanden en hooilanden met lineaire opgaande landschapselementen aanwezig waar de soort kan foerageren op grote insecten. Deze situeren zich aan de bovenloop van de Heiweyerbeek, ten noorden van het de vijvers van Lang water en ter hoogte van de Witbeemden langs de Stiemer.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

**populatie-
doelstelling** Behoud van de soort op de actuele locaties

**kwaliteits-
doelstelling** Door het ouder worden en toepassen van de CDB zal de kwaliteit van het leefgebied voor deze soort toenemen

Rosse vleermuis - *Nyctalus noctula* / Ruige dwergvleermuis - *Pipistrellus pipistrellus* / Watervleermuis - *Myotis daubentonii*

Het actuele voorkomen

Kolonies van Rosse vleermuis wordt tijdens de zomer verspreid over heel Vlaanderen aangetroffen. De soort brengt de winter door in holle bomen.

Watervleermuis verblijft tijdens de zomer vooral in oude, holle bomen in bosrijke omgeving. Een netwerk van kraamkolonies is nodig. De soort overwintert in kelders, forten, groeven en andere koele, vochtige ondergrondse ruimten met een constante temperatuur en hoge luchtvochtigheid.

Potenties

Watervleermuis (<i>Myotis daubentonii</i>)	<p>Winterverblijfplaats</p> <p>Deze soort overwintert in kelders, forten, groeven en andere koele, vochtige ondergrondse ruimten met een relatief constante temperatuur.</p> <p>Zomerverblijfplaats</p> <p>Tijdens de zomer verblijven ze vooral in oude, holle bomen (vooral naar boven ingerotte spechtenholen) in bosrijke omgeving, sporadisch ook in zolders, spleten onder bruggen, bunkers en forten. De kraamkolonies kunnen in de loop van het seizoen frequent verhuizen. Een populatie heeft dus een netwerk aan geschikte locaties nodig.</p> <p>Jachtgebied</p> <p>Deze dieren foerageren op geringe hoogte (tot ca. 30 cm) boven het oppervlak van allerlei niet verlichte, bij voorkeur beschutte waterpartijen, brede sloten en traag stromende beken en plukken hun prooien uit de lucht of met de achterpoten van het wateroppervlak. Bij windstil weer is de beschutting minder belangrijk, omdat het wateroppervlak dan overal</p>
--	--

	<p>rimpelloos is en prooien gemakkelijk kunnen worden gelokaliseerd en gevangen. De jachtgebieden kunnen verschillende kilometers van de zomerverblijfplaats gelegen zijn, waarbij de vliegroutes zo veel mogelijk lijnvormige structuren volgen en verlichting vermijden. In mindere mate wordt ook gejaagd langs bospaden, open plekken in het bos en langs bomenrijen.</p>
<p>Ruige dwergvleermuis (Pipistrellus nathusii)</p>	<p>Winterverblijfplaats</p> <p>'s Winters wordt de soort in kleine aantallen in allerlei holle ruimten en spleten van gebouwen, in houtstapels en in boomholten aangetroffen. Bij zeer koud weer worden warmere plekken opgezocht, zoals zolders.</p> <p>Zomerverblijfplaats</p> <p>De soort verblijft in de zomer weinig in gebouwen, maar vooral in boomholten, achter losse schors en in vogel- en vleermuiskasten, vaak in de nabijheid van water.</p> <p>Jachtgebied</p> <p>De soort bewoont water- en bosrijke landschappen. De meeste jachtgebieden betreffen kanalen, rivieren, vijvers en bossen. Als vliegroute worden aaneengesloten, lijnvormige landschapselementen, zoals bomenrijen, gevolgd.</p>
<p>Rosse vleermuis (Nyctalus noctula)</p>	<p>Winterverblijfplaats</p> <p>Voor de overwintering worden meestal holle bomen gebruikt. De voorkeur gaat naar bomen met een dikke wand en holten met een kleine opening, die daardoor klimatologisch het meest geschikt zijn. Meestal zitten ze dicht opeengepakt, waarbij de groepswarmte de overleving van vorstperiodes eveneens bevordert.</p> <p>Zomerverblijfplaats</p> <p>De soort verblijft in de zomer bijna uitsluitend in boomholten. Ook vleermuiskasten komen in aanmerking. Ze verhuizen vaak; eenzelfde kolonie heeft dus een groot aantal geschikte locaties nodig.</p> <p>Jachtgebied</p> <p>De Rosse vleermuis jaagt vooral boven moerassen en andere waterrijke gebieden, die tot ca. 10 km verwijderd liggen van de verblijfplaats. Ze worden daar al vaak in de vroege avond waargenomen, soms nog samen met foeragerende zwaluwen. Aaneengesloten, lijnvormige landschapsstructuren zijn niet noodzakelijk voor de verplaatsing naar de foerageergebieden. Rosse vleermuizen zijn uitstekende vliegers en jagen bij gunstig weer ook op grote hoogte (tot meer dan 200 m) op grote zwermen dansmuggen en andere insecten. Ze worden ook jagend rond straatlantarnen aangetroffen.</p>

Rosse vleermuis jaagt vooral boven moerassen en andere waterrijke gebieden en waterrijke open gebieden in bossen.

Watervleermuis jaagt op geringe hoogte boven van allerlei niet verlichte, bij voorkeur beschutte waterpartijen, brede sloten en traag stromende beken. Vliegroeies van zomerverblijfplaats naar jachtgebied vermijden zoveel mogelijk onverlichte, lijnvormige structuren.

De Ruige dwergvleermuis bewoont water- en bosrijke landschappen. Het natuurlijk leefgebied bestaat uit bossen, moerasbossen en andere natte bossen, grote rivieren, meren, plassen en moerassen. Als vliegroue worden aaneengesloten, lijnvormige landschapselementen zoals bomenrijen gevolgd.

De trend

Er bestaan geen betrouwbare monitoringsgegevens om een evolutie in de populatie en de kwaliteit van het leefgebied van de soort in beeld te brengen.

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Het is niet zinvol voor deze soorten de staat van instandhouding te beoordelen omdat hiervoor onvoldoende informatie beschikbaar is. De jachthabitats van deze soorten zijn allemaal waterrijke gebieden in combinatie met bos en moeras. Bovendien zijn de zomerverblijfplaatsen bij elk van deze soorten oude bomen met holten en spleten.

De belangrijkste vragen bij een feitelijke beoordeling van de staat van instandhouding stellen zich naar het voorkomen van winterverblijfplaatsen en het voorkomen van voldoende oude bomen voor de zomerverblijfplaatsen.

De meeste van de genoemde vleermuissoorten overwinteren op grote afstand van de zomerleefgebieden zodat dit geen element is dat zwaar moet doorwegen in de beoordeling. Het habitatrictlijngebied kent geen echt oude bossen, wel jonge loofbossen met her en der oudere bomen. Het is op basis van de beschikbare gegevens niet mogelijk om een goede indicatie te krijgen of er voldoende zomerverblijfplaatsen aanwezig zijn.

Conclusies

De staat van instandhouding van deze soortgroep wordt als goed ingeschat door de aanwezigheid van bosgebieden die fungeren als zomerverblijfplaats en waterpartijen die fungeren als jachtgebied.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

**populatie-
doelstelling** Behoud van de bestaande populaties

**kwaliteits-
doelstelling** Gericht beheer van bossen volgens de Criteria voor Duurzaam Bosbeheer voor privé-boseigendommen en via de beheervisie waar ANB het beheer voert.

Bijzondere aandacht dient gegeven aan oude bomen (toekomstbomen), open plekken en geleidelijke bosranden, vooral nabij open waterpartijen. Behoud kwaliteit aanwezige waterpartijen.

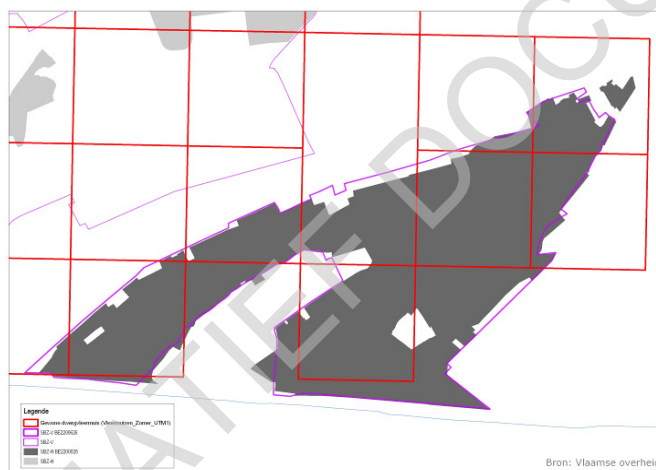
Gewone dwergvleermuis - Pipistrellus pipistrellus

Het actuele voorkomen

Dit is een zeer algemene soort in Vlaanderen.

Op de verspreidingskaart is te zien dat de soort – ondanks een beperkte inventarisatiegraad van de groep van de vleermuizen – bijna over de volledige oppervlakte van het SBZ voorkomt.

Voor de verspreidingsgegevens, zie figuur 0-7.

Figuur 0-70-1. Verspreiding van Gewone dwergvleermuis - Pipistrellus pipistrellus

Potenties

Winter- en zomerverblijfplaats

De Gewone dwergvleermuis is een cultuurvolger die er een netwerk van verblijfplaatsen op na houdt op allerlei beschutte plaatsen in gebouwen, zoals spouwmuren, zolders, onder dakbedekking en achter vensterluiken. De kolonies kunnen zich in de loop van de zomer regelmatig verplaatsen. 's Winters worden meestal vorstvrije, wat warmere en relatief droge plaatsen opgezocht.

Jachtgebied

De soort jaagt in zeer diverse milieus, zolang het landschap maar niet te open is. Ook in residentiële woonwijken en in grote steden kan de soort jagend aangetroffen worden in tuinen, rond huizen, langs wegen en in parken. Vliegroutes liggen zo veel mogelijk langs goed aaneengesloten, lijnvormige landschapsstructuren.

De trend

Er bestaan geen betrouwbare monitoringsgegevens om een evolutie in de populatie en de kwaliteit van het leefgebied van de soort in beeld te brengen.

Conclusies

De soort is weinig kieskeurig voor wat betreft haar zomerverblijfplaats en aangenomen kan worden dat ze de nodige schuilplaatsen vindt in de bestaande gebouwen.

De staat van instandhouding van deze soort wordt als goed tot uitstekend geschat door het talrijke voorkomen van geschikt leefgebied.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

***populatie-
doelstelling*** Behoud van de bestaande populaties

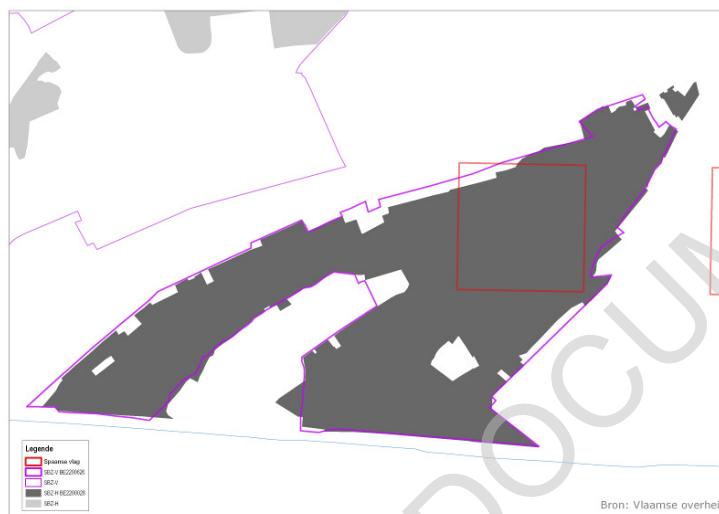
***kwaliteits-
doelstelling*** Behoud van de bestaande kwaliteit van de leefgebieden, behoud van de connectiviteit tussen de gebieden.

Spaanse vlag - Callimorpha quadripunctaria

Het actuele voorkomen

Deze soort werd recent waargenomen in deze Speciale beschermingszone. Er is onvoldoende gekend over de actuele status, voortplanting is niet vastgesteld.

Voor de verspreidingsgegevens, zie figuur 0-8.

Figuur 0-8. Verspreiding van Spaanse vlag - *Callimorpha quadripunctaria*

Potenties

Zoals bij vlinders wel vaker het geval is, hebben rupsen en volwassen dieren een verschillend voorkeurophabitat. De rupsen leven in de periode september-juni op allerlei algemene plantensoorten van vochtige, voedselrijke zomen en ruigten (cf. habitatype 6430). Geschikte waardplanten zijn o.a. Koninginnenkruid, Grote brandnetel, Witte dovenetel, Wilgenroosje, Hondsdraf, bramen en Wilde kamperfoelie. Begin juli vindt de verpoping plaats, waarna de vrij mobiele vlinders bloemrijke graslanden en boszomen opzoeken. Frequent bezochte nectarplanten zijn o.a. Koninginnenkruid en distels. Eind augustus sterven de volwassen vlinders. Geschikte leefgebieden voor de Spaanse vlag omvatten dus een combinatie van beide habitatypes. Cruciaal voor vlinder en rups is een warm microklimaat (hellingen, beschutte plaatsen, bosranden).

Deze vlinders verkiezen zonnige bloemrijke mantel-zoomsituaties met geschikte nectarplanten als leverkruid. In rupsfase zoeken ze waardplanten als Smalle weegbree, witte dovenetel, grote brandnetel en koninginnekruid op in relatief vochtige, schaduwrijke omstandigheden.

De combinatie van deze omstandigheden komen slechts in beperkte mate voor.

De trend

Er bestaan slechts enkele recente waarnemingen van deze soort. Waarschijnlijk zwervers. De soort kent in Limburg vermoedelijk een licht positieve trend.

Conclusies

Of deze soort zich reeds voortplant in het gebied is onzeker. De condities voor het leefgebied zijn slechts matig ontwikkeld.

INFORMATIEF DOCUMENT

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

**populatie-
doelstelling** Behoud van de soort op de actuele locaties

**kwaliteits-
doelstelling** Toename van voldoende grote bloemrijke hooilanden met overgang naar moerasspirearuigten en bossen met mantel-zoomvegetaties.

INFORMATIEF DOCUMENT

De soorten van bijlage IV

Woudaap - *Ixobrychus minutus*

Het actuele voorkomen

Er komen actueel maximaal 5 broedparen voor in de Maten en de Lange Waters.

Potenties

De Woudaap is een zomergast van zoetwatermeren, rietvelden en met riet, wilgen of lisdodde begroeide oeverzones van vijvers en sloten met proper, stilstaand of traag stromend water, rijk aan allerlei waterleven. Hier vist hij van op de kant, van op rietstengels of overhangende takken. Zijn voedsel bestaat uit vis, amfibieën en allerlei ongewervelden. Als nestplaats wordt meestal puur riet of struikgewas in ondiep water verkozen.

Het gebied vertoont gezien zijn grote oppervlakte waterpartijen een grote potentie voor het ontwikkelen van een gezonde satellietpopulatie. Met name ter hoogte van de noordflank van het reservaatgedeelte kan door soortgericht beheer een aanzienlijke habituitbreiding gerealiseerd worden.

De trend

In "De Maten" is de trend na een toename sinds half jaren 90 licht afnemend.

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-86. Beoordeling van criteria en indicatoren voor de soort Woudaap - *Ixobrychus minutus*

	Algemeen	
Toestand populatie		
- populatiegrootte	Ongeveer 5 broedparen in De Maten. Gezien de ligging binnen de metapopulatie die zich stilaan in de vijvercomplexen van Midden-Limburg herstelt, kunnen we stilaan spreken van een voldoende grote satellietpopulatie - In "De Maten" is de trend na een toename sinds half jaren 90 licht afnemend.	Voldoende
Habitatkwaliteit		
- Biotoop	Er zijn een groot aantal vijvers met een afwisseling tussen open water, rietkragen en struweel. Drijvende vegetaties zijn echter sterk afgenomen.	voldoende.
- structuur	Een goede vegetatiestructuur is op een groot deel van de vijvers aanwezig (waterrietzones >3m breed)	voldoende tot goed
- Diepte	Alle vijvers in het gebied zijn in principe geschikt qua diepte	goed
- waterhuishouding	In het natuurreservaat De Maten wordt het waterregime (hoge waterstand tijdens broedseizoen) afgestemd op de vereisten van de soort.	voldoende
- Oppervlakte	10 Tot 15 hectare per broedgeval geschikt habitat per broedpaar (op basis van specifieke analyse in Limburgse Vijvergebieden)	voldoende
- Verstoring	Grote delen van het reservaat zijn afgesloten tijdens het broedseizoen. De Langwaters zijn privé-grond met relatief veel verstoring-	voldoende
- Beheer	Geen aangepast beheer in oude rietvelden	Gedeeltelijk gedegradeerd

Globale beoor- deling	Ondanks achteruitgang een 'Goede tot uitstekende staat van instandhouding'.
----------------------------------	--

Conclusies

De soort heeft een teruglopend aantal broedparen in het gebied. De actuele broedstand wordt nog steeds als 'goed tot uitstekend' beschouwd, maar de potentie voor de soort is een stuk groter.

INFORMATIEF DOCUMENT

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

**populatie-
doelstelling** Doel: broedpopulatie van 10 broedparen

Actueel komt de soort nog slechts in klein aantal tot broeden (minder dan 5 broedparen).

**kwaliteits-
doelstelling** De kwaliteitseisen voor bijkomend, geschikt habitat voor deze soort volgen deze van de roerdomp.

Voor een populatie van 10 broedparen is er nood aan 50 tot 250ha geschikt broedgebied. Dit moeraslandschap moet bestaan uit een afwisseling van ondiep open water, rietkragen, andere oeverplanten (lisdodde, pitrus, ...), en drijvende en ondergedoken watervegetaties.

Bij het beheer van dit broedgebied zijn volgende acties van tel: terugzetten van het eutrofiëringsprobleem van de vijvers, ontwikkelen van uitgebreide, gevarieerde verlandingsvegetaties, terugzetten van verbossing op de vijverdijken, oplossen van het probleem van invasieve, uitheemse vissoorten en zorgen voor een gevarieerd voedselmenu van zowel vis als grote invertebraten of amfibieën. Rietkragen (bij voorkeur waterriet > 20cm onder water) moeten regelmatig verjongd worden door gefaseerd te maaien. Net zoals bij het beheer voor roerdomp is het behoud van voldoende grote oppervlakten oud riet met een 'kniklaag' belangrijk als broedgebied.

Een grote uitbreiding van geschikt broedgebied kan gecreëerd worden in de noordelijke cascade (actueel zeer beperkte oppervlakte rietmoeras of watervegetaties).

Bruine kiekendief – Circus aeruginosus

Het actuele voorkomen

De soort komt actueel niet tot broeden in het SBZ. Wel komt de soort occasioneel tot broeden in het aangrenzend SBZ-V vijvercomplex Midden-Limburg. Gegevens over het broedsucces zijn niet voorhanden. Ten tijde van de aanmelding kwamen er nog 4 koppels tot broeden in dit SBZ en zaten er tevens verschillende koppels in de omliggende SBZ-V Vijvercomplex van Midden-Limburg en Bokrijk en omgeving.

Potenties

De Bruine kiekendief is een soort van open landschappen met grote moeras- en rietvegetaties. Als nestplaats dienen voornamelijk grote rietvelden langs kreken, meren of plassen, maar jaarlijks wordt ook gebroed in graanculturen en graslanden. Het nest wordt gemaakt op een droge hoop plantenresten in de natte vegetatie. Als foerageergebied wordt het volledige landschap gebruikt, inclusief akker- en weiland. Bij het jagen worden naast moerassen en rietvelden ook lijnvormige elementen afgevlogen zoals rietkragen langs perceelsranden waar hij van op geringe hoogte op een prooi duikt.

Het instorten van de Midden-Limburgse populatie en het feit dat het vijver- en moerasgebied landschappelijk nog verder open gemaakt is, zorgt ervoor dat de soort actueel niet tot broeden komt. Bij het herstel van deze soort in Midden-Limburg vormt de Maten een gebied met een goed broedpotentieel.

De trend

De soort komt niet meer tot broeden in de Maten, Bij aanmelding van het gebied kwamen er nog 4 broedparen voor. Een sterk negatieve trend.

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-97. Beoordeling van criteria en indicatoren voor de soort Bruine kiekendief – Circus aeruginosus

Bruine kiekendief	BE2100323	
Toestand populatie	Indicator populatiegrootte: minder dan 20 broedparen voor (slechts 0 tot 1 paar).	gedegradeerd

	Indicator broedsucces: onge	voldoende
Habitatkwaliteit	Indicator biotoop: verbost landschap waar de combinatie van geschikte nestgelegenheid en geschikt foerageergebied afwezig is (verbost rietveld)	gedegradeerd
	Indicator vegetatie(structuur): meer dan 10 bomen per ha	gedegradeerd
	Indicator waterniveau: fluctuaties ≥ 10 cm tijdens het broedseizoen; onvoldoende hoog waterniveau op de nestplaats tijdens het broedseizoen	gedegradeerd
	Indicator oppervlakte: < 5 ha geschikt rietland en moeras (nestplaats) per broedpaar + < 100 ha geschikt foerageergebied per broedpaar	gedegradeerd
	Indicator verstoring: binnen 100 m van de nestplaats is er weinig of geen menselijke verstoring	goed
	Indicator beheer: < 30% van het rietveld wordt niet gemaaid (geen cyclisch beheer); 70 % is ouder dan 6 jaar	gedegradeerd
Globale beoordeling	<i>De soort is in een gedegradeerde staat van instandhouding.</i>	

Conclusies

De broedpopulatie van bruine kiekendief is volledig verdwenen uit SBZ de Maten en uit verschillende omliggende vijvergebieden in Midden-Limburg. De potentie tot herstel van leefgebied is aanwezig.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

populatie- doelstelling

Doel: minimaal 1 broedpaar

De soort komt actueel niet tot broeden. Ten opzicht van de periode van de aanmelding van deze Speciale Beschermingszone is dit een gedegradeerde staat van instandhouding.

Bruine kiekendief heeft een minimaal leefgebied van 100 ha nodig. Dit leefgebied moet rustig en landschappelijk open zijn. Bijkomende oppervlakte droge heide en heischraal grasland ter hoogte van het Diepenbekerbos/Bijenbergbos en Haagbeemden is verhoogt de broedkansen voor deze soort.

kwaliteits- doelstelling

Binnen de doelen van de Gewestelijke Instandhoudingsdoelstellingen wordt een uitbreiding en verbetering van de rietlanden, vijvers en moerassen van het vroegere broedgebied in Midden-Limburg voorzien.

Kwaliteitseisen voor het moeraslandschap zijn begeleidend aan deze van roerdomp. Dit wil zeggen een open landschap van riet- en moerasvegetaties in combinatie met open water en veel voedsel in de vorm van vogels en kleine zoogdieren.

Daarnaast moet voldoende rust gegarandeerd kunnen worden in het broed- en foerageergebied van de bruine kiekendief.

Zwarte specht - *Dryocopus martius*

Het actuele voorkomen

Actueel komen twee tot drie koppels tot broeden in De Maten. Deze situeren zich ter hoogte van het Diepenbekerbos/Bijenbergbos en aan de Pastoor waar oude naaldbossen aanwezig zijn.

De soort profiteert van duurzaam bosbeheer en het ouder worden van de boscomplexen, net als tal van andere bosvogels. Bovendien zijn er in dit SBZ voldoende rustige zones. De beoordeling gebeurt best voor de overkoepelende populatie.

Potenties

De Zwarte specht leeft in oude, grote, zowel naald-, loof- als gemengde bossen met veel beuken, afgewisseld met open ruimten. Het voedsel bestaat in de zomer hoofdzakelijk uit mieren en hun broed. daarbuiten ook uit andere insecten, rupsen, spinnen, kleine slakken en in geringe mate ook plantaardig voedsel. Buiten het broedseizoen wordt deze specht ook aangetroffen in schaars beboste tot open landschappen met alleen bomenrijen. Met de krachtige snavel worden in grote, zelfs levende, bomen als eiken en beuken een nestholte uitgehakt. Belangrijk is dat er een vrije aanvlucht is naar het hol. Daarom gaat de voorkeur naar open plekken in niet te dichte bossen en naar bomenrijen langs brand- en veldwegen of langs verkeerswegen.

Gezien in De Maten hoofdzakelijk open habitats aanwezig zijn en slechts een kleine fractie van de populatie er broedt (Diepenbekerbos/Bijenbergbos) zijn de potenties voor de soort gering. De bossen aanwezig in De Maten zijn jong. Bosuitbreiding gaat ten koste van de potentie voor open habitats en geassocieerde soorten.

De trend

Door de stijging van de oppervlakte oud bos kent deze soort een licht positieve trend in het gebied.

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-28. Beoordeling van criteria en indicatoren voor de soort Zwarte specht - *Dryocopus martius*

Zwarte specht	BE2100323	
Toestand populatie	<i>Indicator populatiegrootte:</i> De soort broedt in lage aantallen in De Maten gezien de beperkte oppervlakte oude bossen. Zwarte specht broedt algemeen in de noordelijk gelegen bossen buiten de Speciale Beschermingszone. Deze bossen sluiten aan bij het Vijvercomplex Bokrijk - Het Wik waar de soort talrijk voorkomt. We kunnen overkoepelend dus spreken van een kernpopulatie van meer dan 30 broedparen.	goed
Habitatkwaliteit	<i>Extra indicator landschap:</i> dreven en lanen aanwezig, ook in open landschap	goed
	<i>Indicator biotoop:</i> kleinere percelen bos (met naaldbomen) tot op ca. 4 km van groot, aaneengesloten bos	voldoende

Indicator vegetatie(structuur): bomenrijen langs brand-, veld- of verkeerswegen (in niet te dichte bossen)	voldoende
Indicator aanwezigheid soorten (positief): beuken en andere boomsoorten (vooral naaldbos) van 40 tot 150 cm dik	voldoende
Indicator oppervlakte: 100-200 ha geschikt naaldbos per broedpaar	voldoende
Indicator pesticiden: geen gebruik van pesticiden in het bos	goed
Indicator verstoring: enkel zachte recreatie (fietsen, wandelen, ...) in de wijde omgeving van de broedplaats	voldoende

Globale beoordeling *De soort is in een goede tot uitstekende staat van instandhouding.*

Conclusies

Deze soort komt actueel in klein aantal voor in dit gebied. De soort is echter niet typisch voor de essentiële natuurdoelen die in de water-, moeras- of heidesfeer zitten.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

**populatie-
doelstelling** Doel: Behoud populatiegrootte

**kwaliteits-
doelstelling** Door het ouder worden en toepassen van de CDB zal de kwaliteit toenemen.

De oppervlakte habitat mag afnemen in functie van essentiële of zeer belangrijke soorten en habitats.

IJsvogel - *Alcedo atthis*

Het actuele voorkomen

In het SBZ komen 4 koppels tot broeden door de vele vijvers en waterlopen die in het gebied aanwezig zijn. Ook in de omgeving komen nog ijsvogels tot broeden (mondelinge mededeling Carlo

Potenties

De IJsvogel is strikt gebonden aan zuiver, ijsvrij, visrijk, traag stromend water. Steile, zandige natuurlijke oeverwanden of wortelgestellen van omgevallen bomen langs beken, rivieren en in mindere mate langs vijvers vormen de favoriete broedhabitat. Hier nestelt hij in een verticale zandwand of in het wortelgestel van een omgevallen boom. Er wordt een lange gang van ongeveer één meter uitgegraven met op het einde een rond nesthol, waarin de jongen op een bedje van visgraten grootgebracht worden. Het broeden begint al zeer vroeg op het jaar, waardoor in sommige jaren tot 3 legsels kunnen worden grootgebracht. Overhangende takken zijn essentieel als uitvalsbasis bij het foerageren. Het vissen gebeurt meestal van op een tak boven het water, van waar loodrecht tot onder het wateroppervlak naar prooien gedoken wordt. Het voedsel bestaat vooral uit allerlei visjes zoals stekelbaars, alver, blei en voorn, maar ook libellenlarven, watertorren, kokerjuffers, kleine amfibieën en zoetwatergarnalen staan op het menu. Het broed- en jachtterrein kunnen tot enkele kilometers uit elkaar liggen.

De trend

De soort is onderhevig aan fluctuaties door zijn gevoeligheid voor strenge winters. Er is geen uitspraak over een trend te doen.

Het habitat bestaat uit een vijverlandschap doorsneden door verschillende beken met voldoende nestgelegenheid, bestaande uit steile oevers. Een deel vijvers heeft vrij helder water en een groot visaanbod. Knelpunt is de waterkwaliteit van de Stiemerbeek die zeer slecht is wat een sterk negatieve impact heeft, enerzijds op de potentie van de beek voor broedende ijsvogels en anderzijds op de kwaliteit van de vijvers als foerageerhabitat aangezien water van de beek wordt afgetapt voor het vullen van de vijvers. Er is weinig verstoring aanwezig rond de broedplaatsen.

Conclusies

De soort bevindt zich actueel in een goede tot uitstekende staat van instandhouding.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

**populatie-
doelstelling** Behoud populatiegrootte

**kwaliteits-
doelstelling** Kwaliteitseis begeleidend aan deze voor Roerdomp, habitat 3130.
Een goede basismillieukwaliteit (cfr. stroomgebiedbeheerplan) .

Blauwborst - Luscinia svecica

Het actuele voorkomen

In het SBZ komt een populatie voor van ca 15 broedparen (mondelijke mededeling Carlo Vanderydt). Ook in de nabijgelegen gebieden Vijvercomplex Bokrijk- Het Wik en het Vijvergebied komt de soort tot broeden. Over het algemeen kende de soort een expansie de voorbije twee decennia in Vlaanderen. De soort is in De Maten echter sterk achteruit gegaan door afwezigheid van droogvallende slikranden, weinig dynamisch peilbeheer en een daling van de waterkwaliteit en waterpeil in het gebied. In 1993 kwamen er in De Maten nog 58 koppels voor (mondelijke mededeling Carlo Vanderydt). Begin jaren '2000 waren dat er nog 40.

Potenties

De Blauwborst heeft een voorkeur voor iets verruigde rietvelden, rietsloten en gevarieerde moerassen. Enkele natte stukjes in een ruige vlakte zijn ook al voldoende. Doordat het voedsel vooral op de grond wordt gezocht, moeten in zijn leefgebied open plekken tussen de vegetatie aanwezig zijn (bv. modderstroken). Hier worden insecten en andere kleine diertjes van de bodem opgepikt. Daarnaast zijn ook verspreide struiken essentieel, omdat die gebruikt worden als zangpost.

Door de hoge aanwezigheid van grote rietvelden of moerassen zijn de potenties voor Blauwborst hoog.

De trend

Actueel nog slechts een 15tal broedparen. Dat waren er begin jaren '90 nog 40 -50. Dus een sterk negatieve trend, die zich nog steeds doorzet.

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0- 1 Beoordeling van criteria en indicatoren voor de soort Blauwborst - *Luscinia svecica*

Blauwborst	BE2100323	
Toestand populatie	Indicator populatiegrootte: Actueel zijn minder dan 50 broedkoppels aanwezig.	Overal gedegradeerd
Habitatkwaliteit	Indicator biotoop: Verlandingszones van vijvers zijn aanwezig maar verdroging van tal van vijverstaarten is merkbaar. Slikranden rijk aan kleine ongewervelden zijn vaak verminderd	gedeeltelijk gedegradeerd
	Indicator vegetatie(structuur): 30 – 50 % struiken per ha, struiken (wilgen) van 1 tot 2 m hoog, ...	voldoende
	Indicator vegetatiehoogte: vegetatie tussen 50 cm en 2 m hoog	voldoende tot goed
	Indicator waterniveau: Het waterpeil is stabiel, maar in sommige geval- lengedaald.	voldoende
	Indicator oppervlakte: meer dan 2 ha rietland is aanwezig	goed
	Indicator verstoring: enkel zachte recreatie (wandel- en fietspaden) in de wijde omgeving van de nestplaats tijdens het broedseizoen	voldoende
	Indicator beheer: Er wordt niet cyclisch beheerd (kappen van boomopslag en maaien van riet) om verlandingsstadia in stand te houden	gedegradeerd
Globale beoordeling	De soort is overwegend in een gedeeltelijk gedegradeerde staat van instandhouding.	

Conclusies

Deze soort heeft een zeer felle terugval gekend voorbij 20 jaar. Actueel is de soort overwegend in een gedeeltelijk gedegradeerde staat van instandhouding.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

**populatie-
doelstelling** Doel: broedpopulatie van 40 broedparen

Blauwborst komt actueel voor in een gedegradeerde staat van instandhouding (minder dan 20 broedkoppels). Dit is een sterke terugval voor de soort.

**kwaliteits-
doelstelling** Kwaliteitseis habitat begeleitend aan habitateisen voor 3130, 4010, 6230, 7140, 7150 en RbbMr.

Samenvattend betekent dit:

- Herstel verlandingsvegetaties door aangepast beheer en herstel van de waterkwaliteit in de vijvers en moerassen.
- Plaatselijk terugzetten successie in natte- en venige heiden en rietlanden.

Kwak - Nycticorax nycticorax

Het actuele voorkomen

In 2002 was er een broedgeval in het SBZ en in 2008 was er tevens een broedverdachte waarneming van een roepend exemplaar in juni in de blauwe reigerkolonie. Dit - samen met het bijna jaarlijks waarnemen tijdens de doortrek - onderstreept de potentie van dit SBZ en het hele vijvergebied voor de soort.

Potenties

De Kwak leeft meestal in kolonies in meer gesloten habitats dan de Woudaap en de Roerdomp. Grote vijvers met veel wilgen en broek- en moerasbossen met open water zijn ideale broedbiotopen voor deze soort. Het nest bestaat uit een platform van takken en wordt gemaakt in bomen, zelden in riet. Groepen vogels roesten overdag in bomen. Er wordt vooral 's nachts gefoerageerd op vis, amfibieën en insecten. Dit gebeurt van op de oever of vanaf in het water hangende takken.

Ondiepe oeverzones en dieper water dat bevisbaar is door overhangende takken is voornamelijk voorhanden in de vijvers de Lange Water. Er zijn bovendien voldoende grote rustgebieden aanwezig en er is geen waterrecreatie in het gebied. Er zijn enkele broekbossen aanwezig die zich kunnen lenen als broedlocatie. Mogelijk kan de soort ook broeden in de kolonie blauwe reigers.

De trend

De 2 broedpogingen sinds 2000 en het stijgende aantal waarnemingen wijzen op een positieve trend voor de soort.

Conclusies

Deze soort kent actueel geen constante populatie. De potentie om een kernpopulatie voor deze soort te ontwikkelen in dit gebied is gering tot matig, gezien de meeste vijvercomplexen worden beheerd naar de leefgebiedeisen voor roerdomp en woudaap (=weinig hoog opgaand hout langs de waterpartijen).

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

**populatie-
doelstelling** Behoud van de waarde van het gebied tijdens de doortrekperiode.

**kwaliteits-
doelstelling** Kwaliteitseis is begeleidend aan deze van roerdomp of habitat 3130 (o.a. terugzetten van eutrofiëringsfenomeen).

Plaatselijk creëren/behoud van geschikt leef- en broedgebied in de noordelijke cascade. Dit wil zeggen riet, wilgenopslag en moerasbos.

Boomleeuwerik - *Lullula arborea*

Het actuele voorkomen

Er zijn af en toe tijdelijke zangposten in De Maten maar de afgelopen 20 jaar is de soort in dit SBZ niet tot broeden gekomen.

Potenties

De Boomleeuwerik is een vogel van zandige gebieden met verspreide bomen of struiken. Bij ons zijn dat heiden, kapvlaktes, aanplantingen en open naald- of gemengd parkachtig bos op zandige bodem, afgewisseld met open, korte vegetatie. De meeste tijd wordt doorgebracht op de grond waar op de vrij kale bodem naar voedsel wordt gezocht. Het voedsel bestaat vooral uit allerlei ongewervelden; in het voorjaar ook mals groen en zaden van de Grove den. In tegenstelling tot andere leeuweriken zit deze soort ook vaak open en bloot in bomen, struiken of op draden.

In principe is er voldoende geschikt habitat voor een broedpaar aanwezig en de kwaliteit is tevens voldoende. Uitbreiding van habitattypen 2310, 4030 en 6230 (subtype soortenrijk struisgrasland) zorgt voor een aanzienlijke aangroei van het leefgebied (potentie ter hoogte van De Schom-Haagbeemden en Diepenbekerbos/Bijenbergbos). Waarschijnlijk is de begrazing tijdens het broedseizoen of door recreatiedruk een knelpunt.

De trend

Onduidelijke trend. Ondanks een licht positieve trend jaren '90, lijkt de broedpopulatie sinds 2002 opnieuw af te nemen (ervaring in omliggende heidegebieden – mondelinge mededeling G. Beckers).

Conclusies

Soort komt actueel niet tot broeden. Herstel en uitbreiding van habitattypen 2330, 4030, 6230 vergroot de broedpotentie voor deze soort aanzienlijk.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

**populatie-
doelstelling** Doel: geen populatiedoel, het regelmatig voorkomen van deze soort kan als een goede kwaliteitsindicator beschouwd worden voor het beheer van het heide en landduinen.

Actueel komt de soort niet tot broeden in deze Speciale Beschermingszone. Gezien de ligging in de omgeving van belangrijke broedgebieden van de soort (Mechelse Heide, Teut en Tenhaagdoornheide), kunnen satellietpopulaties optreden.

**kwaliteits-
doelstelling** Kwaliteitseis voor deze soort is begeleidend aan de uitbreiding en kwaliteitsverbetering van habitat 2310, 2330, 4030 en 6230 subtype soortenrijk struisgrasland.

Sturing van de recreatie is belangrijk om voldoende broedrust te kunnen garanderen op potentiële broedplekken.

Porseleinhoen – *Porzana porzana*

Het actuele voorkomen

De soort broedt in wisselende, lage aantallen in het SBZ en in het aangrenzende SBZ "Bokrijk en omgeving".

Potenties

De soort leeft in riet- en zeggenmoerassen met een gevarieerd reliëf en een vrij stabiele waterstand. Er moet altijd voldoende plaats zijn om tussen de vegetatie op de bodem te kunnen lopen. Soms lopen ze uit de vegetatie op de slikrandjes langs het water. Het voedsel bestaat grotendeels uit insecten en weekdieren, die worden gevangen tussen de vegetatie en op de slikranden. Het nest wordt gemaakt in een zeggen- of pitruspol in ondiep water. In Vlaanderen komt de soort vooral voor in (zeggen)moerassen, turfputten, ondergelopen weiden, sterk begroeide vijverranden of verlandende waters.

Mits soortgerichte inspanningen en gezien de grote concentratie vijvers en moerassen is de potentie voor de soort groot.

De trend

Occasionele broedgevallen, geen trend weer te geven.

Globale beoordeling

Geschikt habitat en goede habitatkwaliteit is beperkt aanwezig. Het beheer is te weinig op de soort afgestemd. Aandacht voor soortgericht waterpeilbeheer en bijkomende ontwikkeling van jonge verlandingsstadia door invoeren maai-beheer bieden goede bijkomende potenties voor de soort.

Actueel in een gedegradeerde staat van instandhouding

Conclusies

De soort komt occasioneel tot broeden in de vijvergebieden van Midden-Limburg. Door soortgerichte maatregelen (peilbeheer, beheer van rietkragen en moerasvegetaties) kent dit gebied een matig tot goede potentie voor deze soort.

Ecologische doelstellingen

Geen doelen voor de soort opgenomen.

**populatie-
doelstelling** Doel: geen populatiedoel

Soort komt actueel niet of slechts beperkt tot broeden.

**kwaliteits-
doelstelling** Kwaliteitseis:

Naast het cyclische maaien van rietland of moerasvegetaties (begeleidende eis van roerdomp) is het creëren van jonge, natte verlandingsstadia van moeras of grasland met een hoog waterpeil in de lente van belang. In concreto betekent dit het regelmatig maaien van pitrus- en grote zeggenvegetaties (/riet) in combinatie met een hoog stuwpeil.

Deze potentiële beheersmaatregelen zijn niet conflicterend met habitateisen van woudaap en roerdomp.

Roerdomp - Botaurus stellaris

Het actuele voorkomen

De broedpopulatie is teruggevallen van 2-3 (jaren '90) tot 0 à 1 broedpaar.

Potenties

De Roerdomp broedt bij voorkeur in uitgestrekte, voldoende natte rietmoerassen met zuiver water en een stabiele waterstand. In de winter komt hij ook in grote zeggenvegetaties en natte ruigtes voor. Hij houdt zich overdag goed verscholen in de moerasvegetatie waar hij volledig vertrouwt op zijn verenkleed om onopgemerkt te blijven. Bij benadering neemt hij bovendien een paalhouding aan zodat hij volledig opgaat in de omgeving. Het foerageren gebeurt 's morgens vroeg en 's avonds langs meer open water. Het voedsel bestaat vooral uit visjes, amfibieën en ongewervelden.

De Maten bezit met zijn grote oppervlakte vijvers met een fijnmazige mozaiek van open water, waterplanten en rietpartijen over een groot potentieel broedgebied voor deze soort

De trend

Sterk negatieve trend. De broedstand is van 2-3 broedparen in de jaren '80-'90 verder teruggelopen tot 0-1 broedpaar.

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-30. Beoordeling van criteria en indicatoren voor de soort Roerdomp - *Botaurus stellaris*

Toestand populatie		
- populatiegrootte	In 2009 was er één broedgeval in de Lange Waters. Op De Maten heeft de soort in 2009 voor het eerst niet meer gebroed In de jaren '80 en '90 kwamen er jaarlijks 1-3 koppels tot broeden op het 'natuurreservaat De Maten'.	Overal gedegradeerd
- afstand tot nabije populatie	Het SBZ "De Maten" is in vogelvlucht op ca 3 km gelegen van het Wik en op ca 7 km van het Vijvercomplex	Goed
Habitatkwaliteit		
- Biotoop	Het biotoop in De Maten bestaat uit open tot halfopen waterrijke moerassen met uitgestrekte rietvegetaties. In deelgebied het Lang Water komt maar een beperkte oppervlakte waterriet (ca 0.5 ha) voor en zijn de meeste dijken verbost.	Voldoende

- structuur	Een matige tot goede vegetatiestructuur is in heel het SBZ aanwezig.	Voldoende tot goed
- Randzones	Sterk variërend tussen de verschillende territoria en moeilijk te berekenen	Matig tot goed
- Openheid	Open water beslaat >30% van het broedbiotoop	Goed
- Diepte	Alle vijvers in het gebied zijn in principe geschikt qua diepte	Goed
- waterhuishouding	Het waterregime is onvoldoende afgestemd op de soort en het ontbreken van peilbeheer in groot deel van de vijvers heeft tevens negatieve impact	Gedeeltelijk gedegradeerd
- waterkwaliteit	Door slechte waterkwaliteit van de Stiemerbeek komt nagenoeg overal troebel water in vijvers voor, ontbreken gevarieerde water- en moerasvegetatie en is er een sterke rietgroei aanwezig.	Overal gedegradeerd
- Oppervlakte	Minder dan 5ha geschikt habitat per broedpaar	Gedeeltelijk gedegradeerd
- Verstoring	Nauwelijks menselijke verstoring in het broedgebied Hoge populatiestand van vos en steenmarter zorgen vermoedelijk voor negatieve trend op deze soort	Overal gedegradeerd tot voldoende
- Beheer	Actueel wordt er geen riet gemaaid en is er een onvoldoende dynamisch peilbeheer	Gedeeltelijk gedegradeerd
Globale beoordeling	Gedeeltelijk gedegradeerde staat van instandhouding.	

Conclusies

Deze soort komt voor in een gedeeltelijk gedegradeerde staat van instandhouding.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

**populatie-
doelstelling** Doel: satellietpopulatie van 3 broedparen.

De soort komt actueel nog slechts beperkt tot broeden (2009: één broedpaar). Dit is een gedegradeerde toestand ten opzichte van de periode '80-'90 (1 tot 3 broedparen).

**kwaliteits-
doelstelling** De kwaliteitseisen voor deze soort zijn sturend (slechts een gedeeltelijke overlap met habitateis 3130 en soorten als knoflookpad, boomkikker):

- 1,5km geschikte randzones (waterriet/ondiep water/oeverplantenvegetaties) per broedpaar.
- 90 tot 150 ha open moeraslandschap met rietland , lisdodde of andere moerasvegetaties of overgangen met grote zeggenvegetaties of drijvende vegetaties (<50%) met ondiep, open water (<30%) Variatie in de rietkragen, met oud riet en jong (gemaaid) riet
- Hoog waterpeil tijdens broedperiode
- Helder water met goede waterkwaliteit en een hoog voedselaanbod (jonge vis, ongewervelden, amfibieën), door opheffen van eutrofiëring in de vijvers.
- Uitbreiden verlandingsvegetaties (niet enkel riet/lisdodde, maar ook ondergedoken en drijvende watervegetaties), onder andere in de grote vijvers van de noordelijke cascades
- en/of creëren predatievrije broedgelegenheid. Voorzien van voldoende rust tijdens broedseizoen.

Doortrekkende en overwinterende vogels

Krakeend - *Anas strepera*

Het actuele voorkomen

De soort komt in klein aantal tot broeden in dit gebied. Het aantal overwinterende krakeenden fluctueert.

Potenties

Gezien zijn grote aantal vijvers en de afbakening van een rustgebied (100ha) heeft dit gebied een goed potentieel als overwinteringsgebied voor de krakeend.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

Conclusie

De soort komt acuteel in een voldoende tot goede staat van instandhouding voor in dit gebied.

***populatie-
doelstelling*** Behoud populatiegrootte

***kwaliteits-
doelstelling*** Voldoende rust in overwinteringsgebied

Regionaal belangrijke biotopen

Regionaal belangrijk biotopen zijn vegetaties of habitats die weliswaar niet Europees te beschermen zijn, maar die van belang zijn voor het Vlaamse natuurbehoud. Deze vegetaties worden beschermd door de Vlaamse natuurbehoudwetgeving in brede zin.

Voor deze habitats zullen verderop op zich geen doelen worden geformuleerd, maar het is van belang voor het Vlaamse natuurbeleid om te weten waar deze liggen en er bij het formuleren van doelen rekening mee te kunnen houden. Bovendien zijn deze regionaal belangrijke biotopen vaak een leefgebied van een Europees te beschermen soort.

In onderstaande tabel wordt de actuele oppervlakte van de regionaal belangrijke biotopen weergegeven, wordt aangegeven voor welke Europees te beschermen soorten dit biotoop deel uitmaakt van het leefgebied en de potentiële oppervlakte ervoor is in het gebied.

Tabel 0-31. Samenvattende tabel met het voorkomen van de regionaal belangrijke biotopen, de Europees te beschermen soorten waarvoor dit biotoop leefgebied is en de potentiële oppervlakte ervoor.

	Actuele opp. (ha)	Leefgebied voor:	Potenties (ha)
Moerassen (Mr)	Actueel komt 38ha van dit regionaal belangrijke biotoop voor.	Actueel voorkomend in moerassen binnen het gebied: Blauwborst, Bruine kiekendief, Woudaap, Roerdomp, Porseleinhoen en Grote zilverreiger	In potentie zijn de meeste waterpartijen door introductie van dynamisch peilbeheer om te vormen tot Riet- of Lisdoddemoerassen. Het is evenwel belangrijk om dit biotoop in verhouding te beperken ten opzichte van de hoeveelheid open water en waterplantenvegetaties (zowel ondergedoken als drijvende planten). Deze mix vormt het preferentiële habitat voor Moerasvogels als Roerdomp en Woudaap.
Gagelstruweel (RBBSm)	Actuele oppervlakte ongekend, zit vervat in de oppervlakte van habitattype 4010/7150	Blauwborst + specifieke fauna gebonden aan oude gagelstruwelen (mond.med. Frank de Meuter)	

Bijlage 3 – De aanmeldingsgegevens

Artikel 8, §1, eerste lid 2° van het besluit dat de procedure regelt, stelt dat er bij de bepaling van de actuele staat van instandhouding rekening moet worden gehouden met de aan de Europese Commissie aangemelde gegevens bij de eerste vaststelling.

De aangemelde gegevens van habitats en soorten bij de eerste vaststelling van de habitatrictlijngebieden had tot doel deze vaststelling en afbakening van gebieden te argumenteren. Het gaat hierbij om de gegevens die, ten gevolge van de beslissing van de Vlaamse Regering op 4 mei 2001, werden aangemeld bij de Europese Commissie als in aanmerking komend als speciale beschermingszone. De commissie wil dat deze gegevens bij de definitieve aanwijzing van het gebied als speciale beschermingszone, in de praktijk dus op basis van het IHD-proces, worden geüpdate.

In deze bijlage wordt eerst de aanmeldingsgegevens zelf aangegeven, waarbij in dezelfde tabel de nieuwe gegevens voor de aanmelding aan de commissie worden beschreven. Daarna wordt dieper ingegaan op de betekenis, rol en interpretatie van deze gegevens.

Soorten en habitats

2310	Psammofiele heide met Calluna- en Genista-soorten
Prioritair	Nee
Oppervlakte	ca 1%
Rel. oppervlakte	2% \geq p > 0%
Behoud	uitstekende instandhouding
Representativiteit	uitstekende representativiteit
Algemeen	uiterst waardevol
2330	Open grasland met Corynephorus- en Agrostis-soorten op landduinen
Prioritair	Nee
Oppervlakte	ca 10%
Rel. oppervlakte	15% \geq p > 2%
Behoud	uitstekende instandhouding
Representativiteit	uitstekende representativiteit
Algemeen	uiterst waardevol
3110	Mineraalarme oligotrofe wateren van de Atlantische zandvlakten met amfibische vegetatie: Lobelia, Littorellia en Isoëtes

Prioritair	Nee
Oppervlakte	ca 10%
Rel. oppervlakte	15% \geq p > 2%
Behoud	uitstekende instandhouding
Representativiteit	uitstekende representativiteit
Algemeen	uiterst waardevol
3130	Oligotrofe wateren van het Middeneuropese en peri-alpiene gebied met Littorella- of Isoetes-vegetatie of met eenjarige vegetatie op drooggevalle oevers (Nanocyperetalia)
Prioritair	nee
Oppervlakte	ca 10%
Rel. oppervlakte	15% \geq p > 2%
Behoud	uitstekende instandhouding
Representativiteit	uitstekende representativiteit
Algemeen	uiterst waardevol
4010	Noordatlantische vochtige heide met Erica tetralix
Prioritair	nee
Oppervlakte	ca 5%
Rel. oppervlakte	15% \geq p > 2%
Behoud	uitstekende instandhouding
Representativiteit	uitstekende representativiteit
Algemeen	uiterst waardevol
4030	Droge heide (alle subtypen)
Prioritair	nee
Oppervlakte	ca 13%

Rel. oppervlakte	2% \geq p > 0%
Behoud	uitstekende instandhouding
Representativiteit	uitstekende representativiteit
Algemeen	uiterst waardevol
7140	Overgangs- en trilveen
Prioritair	nee
Oppervlakte	ca 1%
Rel. oppervlakte	15% \geq p > 2%
Behoud	uitstekende instandhouding
Representativiteit	uitstekende representativiteit
Algemeen	uiterst waardevol
7150	Slenken in veengronden (Rhynchosporion)
Prioritair	nee
Oppervlakte	ca 1%
Rel. oppervlakte	15% \geq p > 2%
Behoud	uitstekende instandhouding
Representativiteit	uitstekende representativiteit
Algemeen	uiterst waardevol
91E0	Overblijvende of relictbossen op alluviale grond (Alnion glutinoso-incanae)
Prioritair	ja
Oppervlakte	ca 10%
Rel. oppervlakte	2% \geq p > 0%
Behoud	uitstekende instandhouding
Representativiteit	uitstekende representativiteit

Algemeen	uiterst waardevol
----------	-------------------

1831	Luronium natans - Drijvende waterweegbree
Populatie	ca 15% $\geq p > 2\%$
Behoud	goede instandhouding
Isolatie	niet-geïsoleerde, door de rest van het areaal omsloten populatie
Algemeen	uiterst waardevol

Vogelrichtlijnsoorten

	Populatie-grootte		Seizoen
	Min	Max	
Blauwborst		25	Broedvogel Annex I
Blauwe Reiger		2	Wintergast of doortrekker niet Annex I
Bruine Kiekendief		4	Broedvogel Annex I
Dodaars			Wintergast of doortrekker niet Annex I
Fuut		10	Wintergast of doortrekker niet Annex I
Ijsvogel		4	Broedvogel Annex I
Kuifeend		40	Wintergast of doortrekker niet Annex I
Meerkoet		20	Wintergast of doortrekker niet Annex I
Roerdomp	2	3	Broedvogel Annex I
Tafeleend		15	Wintergast of doortrekker niet Annex I
Visarend			Niet broedend Annex I
Wilde Eend		30	Wintergast of doortrekker niet Annex I

Wintertaling		15	Wintergast of doortrekker niet Annex I
Woudaap	1	2	Broedvogel Annex I

Het criterium voor isolatie is bij alle soorten hetzelfde, meer bepaald 'niet-geïsoleerde, door de rest van het areaal omsloten populatie'. Let wel, dit criterium betreft de mate van isolatie van de populatie ten opzichte van het natuurlijke verspreidingsgebied van de soort in Europa en niet op lokale versnipperingsverschijnselen.

Interpretatie van de aanmeldingsgegevens

De aangemelde gegevens van habitats en soorten bij de eerste vaststelling van de habitatrichtlijngebieden had tot doel deze vaststelling en afbakening van gebieden te argumenteren. Vlaanderen heeft hierbij verkozen de voor de betreffende Habitatrichtlijngebied belangrijkste habitattypen en soorten aan te melden.

<toelichting>

Habitats

Oppervlakte (gegeven in % ten opzichte van de totale oppervlakte van de SBZ-H)

<toelichting>

Relatieve oppervlakte (in percentageklasse ten opzichte van de totale Belgische oppervlakte)

Hoewel voor de prioriteitstelling in de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen dezelfde drempelwaarden gehanteerd worden is er geen rechtstreekse vergelijking mogelijk, gezien het in de IHD gehanteerde percentage ten opzichte van het Vlaamse grondgebied is, en deze van de aanmelding aan Europa diende verrekend te worden ten opzichte van het totale Belgische grondgebied en dus rekening houdende met de door Wallonië en Brusselse Hoofdstedelijk gewest ingeschatte oppervlakten.

Mogelijke relevante verschillen of overeenkomsten, dit wil zeggen deze die enkel zouden verklaard moeten worden op basis van de situatie in Vlaanderen, zijn reeds geduid onder oppervlakte.

Behoud

Deze op de AGIV-website weergegeven term heet in de officiële Europese regelgeving "**beschermingsstatus**" en wordt verkregen door de integratie van drie subcriteria:

- mate van instandhouding van de structuur (te vergelijken met lokale staat van instandhouding); deze kan "uitstekend", "goed bewaard" of "passabel of gedeeltelijk aangetast" zijn;
- de vooruitzichten (potenties en slaagkans) voor de instandhouding van de structuur; deze kan "uitstekend", "goed" of "passabel/ongunstig" zijn;
- de herstelmogelijkheid; deze kan "gemakkelijk", "mogelijk zonder buitensporige inspanningen" of "moeilijk of onmogelijk" zijn.

Verder is de officiële weergaven van de beoordeling verwarrend door verwijzing naar de term "instandhouding", gezien deze in een andere regeling (de verplichte zesjaarlijkse rapportage van de regionale staat van instandhouding van de habitattypen en habitatrichtlijnsoorten) een andere betekenis heeft.

Hou bij de interpretatie van de beoordeling in de aanmeldingsgegevens rekening met de reële betekenis ervan, met name²⁶:

- **uitstekende** "instandhouding" = uitstekende beschermingsstatus:
 - o uitstekende structuur, ongeacht de vooruitzichten of de herstelmogelijkheden; of
 - o goed bewaarde structuur en uitstekende vooruitzichten, ongeacht de herstelmogelijkheden
- **goede** "instandhouding" = goede beschermingsstatus:
 - o goed bewaarde structuur en goede vooruitzichten, ongeacht de herstelmogelijkheden; of
 - o goed bewaarde structuur en passabele/ongunstige vooruitzichten, waarbij herstel gemakkelijk of zonder buitensporige inspanningen mogelijk is; of
 - o passabele of gedeeltelijk aangetaste structuur, goede vooruitzichten en gemakkelijk herstel;

Een goede beschermingsstatus is dus mogelijk met een slechte structuur (slechte lokale staat van instandhouding) zolang de vooruitzichten **of** de herstelmogelijkheden maar gemiddeld tot goed zijn.
- **passabele of verminderde** "instandhouding" = passabele of verminderde beschermingsstatus:
 - o goed bewaarde structuur, maar passabele/ongunstige vooruitzichten **en** herstel moeilijk of onmogelijk; of
 - o passabele of gedeeltelijk aangetaste structuur met gemiddelde tot slechte vooruitzichten **en** gemiddelde tot slechte herstelmogelijkheden.

Bij de aanmelding is in Vlaanderen vooral gekeken naar de vooruitzichten en de herstelmogelijkheden. Bij gemakkelijk herstel en goede tot uitstekende vooruitzichten is dan, onafhankelijk van de toestand van de structuur gekozen voor een uitstekende instandhouding (ondanks bovenvermelde richtlijn).

Ermeë rekening houdende dat in de instandhoudingsdoelstellingen herstel vooropgesteld wordt voor de meeste habitattypen, zijn, rekening houdende met bovenstaande, de aanmeldingsgegevens conform met de huidige bevindingen.

Representativiteit

Mogelijke waarden zijn: uitstekende, goede of beduidende representativiteit en "aanwezig maar verwaarloosbaar". Deze laatste categorie slaat dan op een kwantitatief aspect.

Dit criterium geeft weer in hoeverre er overeenstemming is met de, zij het zeer globale, omschrijving in de interpretatiegids van de Europese Commissie (European Commission, DG Environment (1999)). Gezien het globale karakter van die interpretatiegids, het zeer onvolledig zijn op vlak van regionale variatie van een habitatype, ... telt in de beoordeling ervan de mate van instandhouding van de structuren (en dus de lokale staat van instandhouding) mee. Gezien dit overlapt met het vorige criterium wordt ermeë niet verder rekening gehouden in de instandhoudingsdoelstellingen.

In de aanmelding is dit gegeven vooral belangrijk omwille van de beoordelingscategorie "aanwezig maar verwaarloosbaar", omdat dan de overige criteria (oppervlakte, relatieve oppervlakte, behoud niet beoordeeld worden).

Algemeen (Algemene beoordeling)

Mogelijke waarden zijn: uiterst waardevol, waardevol en beduidend.

Dit criterium is een integratie van alle voorgaande.

Soorten

Populatie (in percentageklasse ten opzichte van de totale Belgische populatie)

²⁶ Zie REF website

Mogelijke waarden: $100\% \geq p > 15\%$, $15\% \geq p > 2\%$; $2\% \geq p > 0\%$; populatie verwaarloosbaar.

Hoewel voor de prioriteitstelling in de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen dezelfde drempelwaarden gehanteerd worden, is er geen rechtstreekse vergelijking mogelijk, gezien het in de instandhoudingsdoelstellingen gehanteerde percentage ten opzichte van de totale Vlaamse populatie is, en deze van de aanmelding aan Europa diende verrekend te worden ten opzichte van de totale Belgische populatie en dus rekening houdende met de door Wallonië en Brusselse Hoofdstedelijk gewest ingeschatte populaties.

Behoud

Deze op de AGIV-website weergegeven term heet in de officiële Europese regelgeving "**bescherming**" en wordt verkregen door de integratie van 2 subcriteria:

- mate van instandhouding van de elementen van de habitat die van belangrijk zijn voor de betrokken soort; mogelijke waarden zijn "elementen volkomen gaaf", "elementen goed geconserveerd" en "elementen in matige conditie of gedeeltelijk aangetast"
- herstelbaarheid; deze kan "gemakkelijk", "mogelijk zonder buitensporige inspanningen" of "moeilijk of onmogelijk" zijn.

Het "*behoud*" of de bescherming is:

- **uitstekend bewaard:**
 - o elementen volkomen gaaf, ongeacht de beoordeling van de herstelbaarheid
- **goed bewaard:**
 - o elementen goed geconserveerd, ongeacht de beoordeling van de herstelbaarheid; of
 - o elementen in matige conditie of gedeeltelijk aangetast **en** herstel gemakkelijk;
- **matig of minder goed bewaard:**
 - o elementen in matige conditie of gedeeltelijk aangetast **en** herstel mogelijk zonder buitensporige inspanningen of herstel moeilijk of onmogelijk

Bij gemakkelijk herstel, wat vaak is vooropgesteld bij de aanmelding is de bescherming per definitie goed of zelfs uitstekend, onafhankelijk van mate van instandhouding van de elementen.

Ermeë rekening houdende dat in de S-IHD herstel vooropgesteld wordt voor alle/de meeste habitattypen, zijn, rekening houdende met bovenstaande, de aanmeldingsgegevens conform met de huidige bevindingen.

Isolatie

Mogelijke waarden zijn: "(vrijwel) geheel geïsoleerde populatie" (hoogste score!); "niet-geïsoleerde populatie aan de rand van het areaal"; "niet-geïsoleerde, door de rest van het areaal omsloten populatie".

Dit criterium is een manier om bij benadering zowel de kwetsbaarheid van de beschouwde populatie als de bijdragen van die populatie aan de genetische diversiteit van de soort te bepalen. Sterk vereenvoudigd kan men stellen dat hoe meer een populatie geïsoleerd is, hoe belangrijker haar bijdrage tot de genetische diversiteit van die soort. De term slaat zowel op soorten (endemen, ondersoorten, variëteiten en rassen) zelf, als op deelpopulaties van een metapopulatie.

Algemeen (Algemene beoordeling)

Mogelijke waarden zijn: uiterst waardevol, waardevol en beduidend.

Dit criterium is een integratie van alle voorgaande.

Referenties

- Decler, K. (red.), 2007. *Europees beschermde natuur in Vlaanderen en het Belgisch deel van de Noordzee. Habitattypen, Dier- en plantensoorten. Mededelingen van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, INBO.M.2007.01, Brussel, 584 p.*

- *European Commission, DG Environment (1999). Interpretation manual of European union habitats EUR 15/2*
- *Europese Commissie, 1996, beschikking van de Commissie van 18 december 1996 betreffende het informatieformulier voor als natura2000-gebieden voorgestelde gebieden (97/266/EG), Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen*
- *Paelinckx D., Adriaens D., Louette G. & Hoffmann M., 2009. Vergelijking van de gegevensbank habitatrichtlijngebieden met de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen (G-IHD). Advies van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, INBO.A.2009.66. Brussel, 53 pp.*

INFORMATIEF DOCUMENT

Bijlage 4 –De expertgroep

Voor het aanboren van de lokale ecologische kennis binnen de Vlaamse overheid en wetenschappelijke instellingen werd een expertgroep opgericht. Deze expertgroep werd samengesteld uit leden van het Agentschap voor Natuur en Bos, het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek en andere administraties en instellingen. Deze experts beschikken over kennis over het gebied, de daar voorkomende soorten en habitats en ecologische kennis in het algemeen, noodzakelijk voor de correcte opmaak van dit rapport.

Samenstelling

- Marijke Thoonen (INBO)
- Johan Auwerx (INBO)
- Frank van de Meutter (KULeuven – Labo Aquatische Biologie)
- Kobe Janssen (ANB-Beleid)
- Katia Nagels (ANB-Beleid)
- Lily Gora (Provinciebestuur Limburg)
- Tom Hoebrechts (ANB-Beheer)
- Tom Verschraegen (ANB-Beleid)

INFORMATIEF DOCUMENT

Bijlage 5 – Kaartenbijlage

Kaarten in de bijlage:

SITUERINGSKAART

3.2 Situering van het SBZ en zijn deelgebieden

HABITATKAARTEN

5.1 Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen

POTENTIEKAARTEN

- 5.2 Indicatieve potenties van het habitat 2330 Open grasland met Coynephorus- en Agrostissoorten op landduinen
- 5.3 Indicatieve potenties van het habitat 4010 Noord-Atlantische vochtige heide met Erica tetralix
- 5.4 Indicatieve potenties van het habitat 4030 Droge Europese Heide
- 5.5 Indicatieve potenties van het habitat 6230 Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)
- 5.6 Indicatieve potenties van het habitat 9120 Atlantische zuurminnende beukenbossen met Ilex en soms ook Taxus in de ondergroei (Quercion robori-petraeae of Ilici-Fagenion)
- 5.7 Indicatieve potenties van het habitat 9190 Oude zuurminnende eikenbossen met Quercus robur op zandvlakten
- 5.8 Indicatieve potenties van het habitat 91^{E0} Alluviale bossen met Alnion glutinosa en Fraxinus excelsior (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)

BESCHRIJVING VAN DE MAATSCHAPPELIJKE CONTEXT

- 6.1 Ruimtelijke Bestemmingscategorieën
- 6.2 VEN-IVON
- 6.3 Onroerend erfgoed
- 6.4 Eigendomssituatie
- 6.5 Bostypen
- 6.6 Eigendomssituatie bos
- 6.7 Drinkwaterleidingen
- 6.8 Recreatief gebruik
- 6.9 Wonen
- 6.10 Industrie
- 6.11 Transportinfrastructuur
- 6.12 Nutsleidingen

Bijlage 6 – Landbouwgevoeligheidsanalyse

INFORMATIEF DOCUMENT

Bijlage 7 Landschapsecologie: theorie en principes

De landschapsecologie richt zich op de studie van de samenhang tussen enerzijds de abiotische en biotische processen op landschapsniveau en anderzijds de manier hoe de mens dit landschap mee vorm heeft gegeven.

De landschapsecologie integreert verschillende wetenschappelijke disciplines: de fysische geografie en de ecologie.

De fysische geografie bestudeert de niet-levende wereld: geologie, geomorfologie, bodemkunde en de waterhuishouding van het landschap. De ruimtelijke verspreiding van deze verschijnselen is een belangrijk onderzoeksonderwerp. Deze verschillende abiotische kenmerken en hun ruimtelijke configuraties stellen een eerste belangrijke basisvoorwaarde voor het functioneren van een habitat.

De ecologie bestudeert het geheel aan levenloze en levende natuur en bijhorende processen. De nadruk wordt gelegd op de functies die de verschillende componenten voor elkaar vervullen.

De landschapsecologie integreert de ruimtelijke benadering van de fysische geografie met de functionele benadering van de ecologie.

Een belangrijke ontwikkeling in de landschapsecologie was de aandacht voor versnippering van populaties in het landschap en dit geïnspireerd door de 'eilandtheorie'. Een wetmatigheid die vanuit deze theorie naar voren werd geschoven luidt: 'hoe groter het eiland, des te groter het aantal soorten' en 'hoe geïsoleerder het eiland des te kleiner het aantal soorten'. De eilandtheorie werd overgeheveld naar het vasteland, waar habitatplekken als eilanden in een voor een soort niet geschikte matrix ('zee') werden beschouwd.

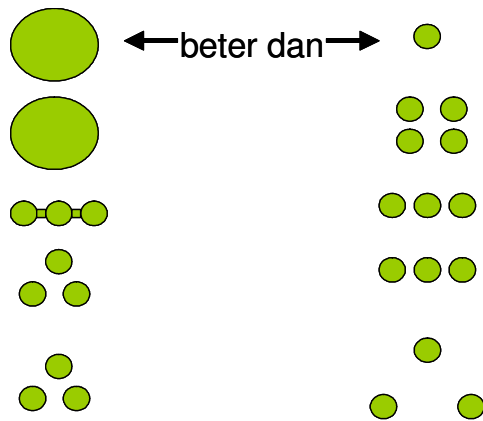
Een belangrijk begrip is ook de 'netwerkpopulatie'. Verscheidene habitatplekken die voor de individuen van een welbepaalde soort onderling overbrugbaar zijn vormen samen een netwerk. Of habitatplekken onderling overbrugbaar zijn is soortafhankelijk. In dat verband wordt gesproken over de 'dispersieafstand'. Een individu van een soort met een kleine dispersieafstand kan enkel habitatplekken bereiken op korte afstand van de habitatplek waar het leeft.

In een netwerk zijn grotere en kleinere habitatplekken gelegen. Het voorkomen van één of enkele grote plekken, groot en goed genoeg voor een zogenaamde 'kernpopulatie', die slechts een geringe kans heeft om uit te sterven, verhoogt de overlevingskans van de totale netwerkpopulatie van de soort.

1) Basiswetmatigheden in de landschapsecologie

In de landschapsecologie wordt vertrokken van bepaalde wetmatigheden (zie Figuur 0- 2) zoals:

- Een grote habitatplek is beter dan een kleine habitatplek;
- Een grote habitatplek is beter dan vele kleine habitatplekken;
- Onderling verbonden habitatplekken zijn beter dan niet verbonden habitatplekken;
- De configuratie van habitatplekken is des te beter naarmate de habitatplekken nauwer op elkaar aansluiten en onderling makkelijker bereikbaar zijn.

Figuur 0- 2 Wetmatigheden in de landschapsecologie.

2) Metapopulatietheorie

Heel wat soorten en soortgroepen functioneren in West-Europa en in Vlaanderen in metapopulatieverband. Een metapopulatie van een soort is een verzameling van populaties, waarbij de onderlinge uitwisseling tussen de populaties de kans op uitsterven van de totale metapopulatie op lange termijn tot een minimum beperkt.

Vaak wordt hierbij onderscheid gemaakt tussen kernpopulaties en satelietpopulaties. Een kernpopulatie komt voor waar een ruime oppervlakte aanwezig is van het geschikte leefgebied van de soort. Kernpopulaties zijn de grootste populaties in een netwerk en de soort kan er elk jaar worden aangetroffen.

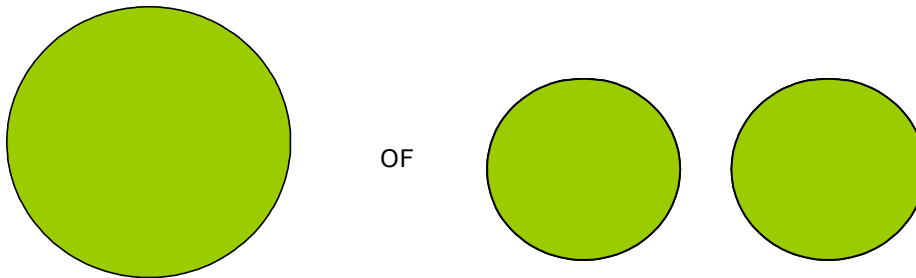
De satelietpopulaties zijn veel kleinere populaties, die niet afzonderlijk kunnen blijven bestaan op lange termijn. De habitat is er immers te klein om lange termijn garanties te bieden voor het voortbestaan van de soort. Doordat zij echter in verbinding staan met andere satelliet- en kernpopulaties, kunnen zij na een tijdelijk verdwijnen van de soort opnieuw gekoloniseerd worden. Omgekeerd kunnen zij na jaren van succesvolle voortplanting zorgen voor populatietoenames in andere satelietpopulaties of kernpopulaties. Essentieel voor het functioneren van een metapopulatie is dat de onderlinge uitwisseling tussen de kern- en de satelietpopulaties steeds mogelijk blijft. Dit kan doordat de kwaliteit van het tussenliggende landschap geleidelijke migratie toelaat tussen de populaties (via verbindingen en stapstenen) of doordat de afstand tussen de populaties direct overbrugbaar is voor de soort, zonder gebruik van stapstenen en verbindingselementen.

In het bijzonder in een zeer sterk versnipperd landschap, zoals in de meeste regio's van Vlaanderen het geval is, is het van belang om bij het formuleren van doelen, rekening te houden met de randvoorwaarden voor het functioneren van metapopulaties van soorten.

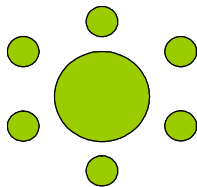
3) Landschapsecologisch functioneren van soorten en soortgroepen, nuances op vlak van mobiliteit en schaalniveau

Het dient wel opgemerkt te worden dat soorten en soortgroepen onderling verschillen vertonen. Sommige soorten zijn meer gebaat bij het voorkomen van meerdere habitatplekken i.p.v. één grote habitatplek. Dit geldt bij voorbeeld in het bijzonder voor soorten die op microschaal van een heel complexe combinatie van abiotische en ecologische randvoorwaarden afhankelijk zijn. De kans dat op deze schaal – zelfs op natuurlijke wijze – iets fout loopt en het lokale uitsterven tot gevolg heeft is immers erg groot (vb vroegtijdige droogte, laattijdige vorst, nauwelijks bloeien van een waardplant, etc...). Ook de behoefte aan onderlinge verbondenheid van habitatplekken verschilt van soort tot soort. Over de grond kruipende soorten hebben meer behoefte aan continue corridors waarlangs andere habitatplekken kunnen worden bereikt. Vliegende soorten – zoals vlinders – behoeven eerder kleine habitatplekken tussen de grotere leefgebieden. Deze worden dan in het vakjargon 'stapstenen' genoemd. Vogelsoorten behoeven op het eerste zicht helemaal geen stapstenen noch corridors, alhoewel alles weer afhangt van de schaal van het landschap dat we beschouwen. Op een grote schaal behoeven alle soorten tussenliggende leefgebieden.

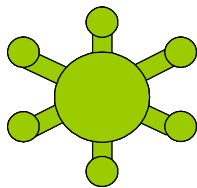
Hieronder trachten we dit te illustreren met figuren die verschillende modellen voorstellen naargelang de beschouwde ideaaltypische soort.

(a) Leefgebiedmodel voor soorten met grote territoria die zeer mobiel zijn: vogels; 1 of enkele grote kerngebieden.

(b) leefgebiedenmodel voor kleinere soort, met kleinere ruimtebehoefte, kan zich verplaatsen over kleine afstanden door gebied dat geen typisch leefgebied is: vele vlindersoorten; kernpopulatie en meerdere satelietpopulaties. Wanneer dit model op een heel ruime landschapsschaal wordt toegepast (bv. schaal van een hele ecoregio), geldt dit type model ook voor bepaalde diersoorten met vrij grote territoria zoals een Kwartelkoning of Roerdomp.

(c) leefgebiedenmodel voor kleinere soort, met kleinere ruimtebehoefte, kan zich moeilijk of niet verplaatsen door gebied dat geen typisch leefgebied is: vele amfibieënsoorten; kernpopulatie en meerdere satelietpopulaties, onderling verbonden

Uit hoger staande tekst blijkt duidelijk dat het denken rond soorten een belangrijke plaats inneemt binnen de landschapsecologie. Niettemin zijn de principes die naar voren worden gedragen evengoed nuttig wanneer doelen worden geformuleerd op niveau van Europese habitattypes. Het is immers duidelijk dat het streven naar een goede of uitstekende staat van instandhouding voor het habitatype ook rekening moet houden met de soorten die aan het habitatype verbonden zijn (de habitattypische soorten).

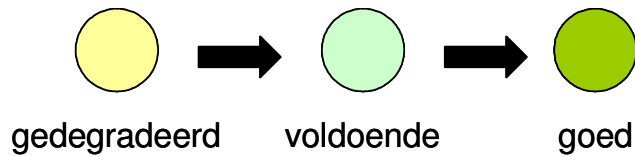
4) Concrete invulling van de verbeteropgaven op basis van de landschapsecologische principes en kenmerken van de habitattypische soorten.

Als in een IHD-rapport tot de conclusie wordt gekomen dat habitattypes of soorten voor een verbeteropgave staan, dan helpen landschapsecologische overwegingen om te bepalen HOE en WAAR deze versterking dient te worden gerealiseerd.

De manier HOE in de behoefte van versterking moet worden voorzien, kan worden gespecificeerd via de drie V-terminen:

1. Verbeteren (= werken aan kwaliteit);
2. Versterken (=uitbouwen van bestaande kernen);
3. Verbinden.

'Verbeteren' refereert naar het werken aan de kwaliteit van bestaande ecotopen. Dit wordt geïllustreerd in onderstaande figuur.

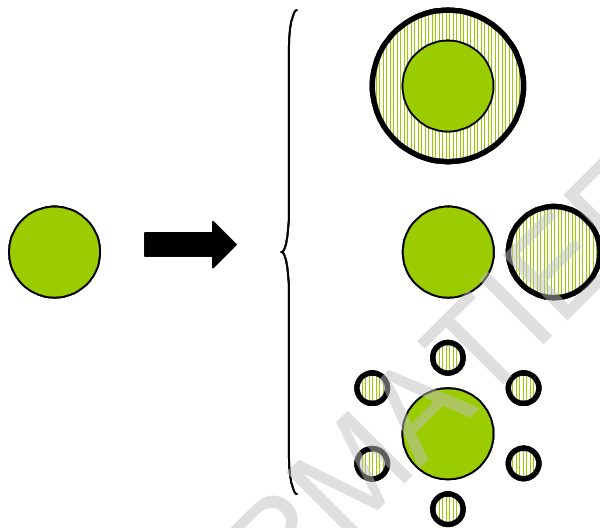
Omvorming is een term die in dit verband gebruikt wordt en waarbij specifiek wordt bedoeld dat niet habitatwaardige ecotopen door gericht beheer worden omgezet in Europese habitattypes.

Voorbeelden zijn:

- Gericht beheer van Pijpestrootjesgraslanden om natte heiden te realiseren;
- Gericht beheer om populierenbossen om te vormen tot elzenbroekbossen.

Verbeteren is ook een belangrijk issue wanneer habitatvlekken of leefgebieden belangrijke vormen van verstoring vanuit hun omgeving zouden ondervinden (eutrofiëring, verdroging, geluidsverstoring, visuele verstoring, ...). Bufferstroken omheen habitatvlekken kunnen bijdragen aan verbetering.

'Versterken' refereert naar de effectieve uitbreiding van bestaande habitatvlekken van Europese habitattypes of leefgebieden van soorten door aansluitend op deze gebieden actief nieuwe ecotopen te gaan creëren die resp. als habitatype of leefgebied gelden. 'Versterken' kan verschillende vormen aannemen. Naast het vergroten van een bestaande habitatvlekken kan ook een habitatvlek worden bijgemaakt of kunnen rond een habitatvlek kleine nieuwe habitatvlekken worden gerealiseerd. Dit wordt geïllustreerd in onderstaande figuur.

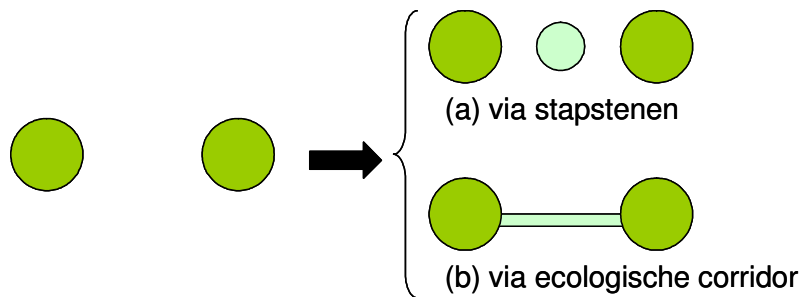

Vergroten is bijvoorbeeld een voor de hand liggende optie wanneer geïsoleerde boskernen – ingebed in een intensief landbouwlandschap - steeds kleiner blijken te zijn als het Minimum Structuur Areaal, dat het voorkomen van natuurlijke processen kan garanderen.

'Verbinden' refereert naar het overbrugbaar maken van naburige habitatvlekken / leefgebieden. Hierin kunnen twee verschillende mogelijkheden worden onderscheiden;

- a. Werken met stapstenen;
- b. Realisatie van ecologische corridors.

Dit wordt geïllustreerd in onderstaande figuur.

Het werken met stapstenen impliceert dus het overbrugbaar maken van habitatvlekken (leefgebieden) door in het weefsel tussen bestaande habitatvlekken nieuwe habitatvlekken te gaan realiseren. Werken met stapstenen is relevant wanneer in een richtlijngebied habitatvlekken voorkomen waar habitattypische vlindersoorten voorkomen (bv. Gentiaanblauwtje, Aardbeivlinder) die echter op een te grote afstand van elkaar gelegen zijn om overbrugd te kunnen worden.

De realisatie van ecologische corridors betekent dat er in het landschap duidelijk herkenbare, lijnvormige elementen tussen bestaande habitatplekken (leefgebieden) worden gerealiseerd. Aanleg van houtkanten of houtwallen om bossen met elkaar te verbinden doorheen een open landschap zijn het klassieke voorbeeld. Omgekeerd kunnen ook open corridors worden gerealiseerd in bossen om open landschappen (met habitattypes/leefgebieden van Europese soorten) met elkaar te verbinden.

De vraag WAAR versterking dient te worden voorzien hangt van verschillende factoren af:

1. Het ecologisch doel dat wordt nagestreefd en zijn ecologische en abiotische kenmerken/randvoorwaarden;
2. Maatschappelijke afwegingen.

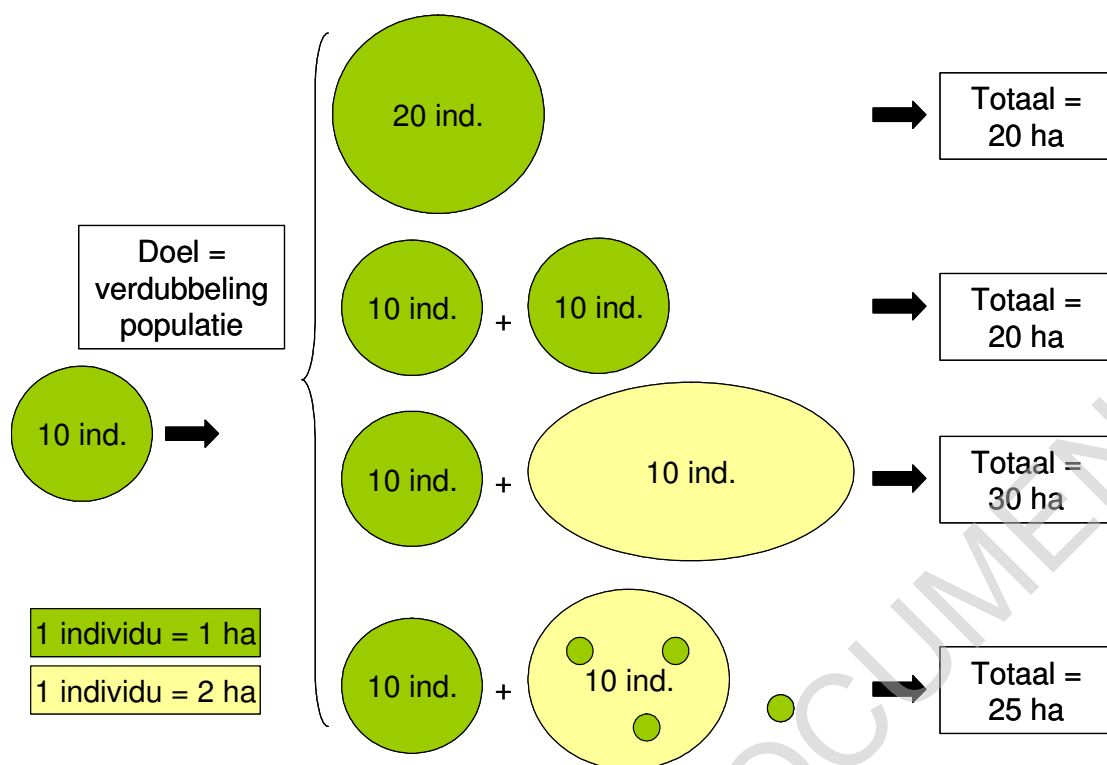
Het ecologisch doel:

Als het ecologisch doel is om de laatste populatie – vaak relictpopulatie genoemd - van een zeldzame amfibieënsoort te versterken dan spreekt het voor zich dat dit in de nabijheid dient te gebeuren van deze relictpopulatie. Zouden nieuwe leefgebieden vele kilometers van de relictpopulatie gerealiseerd worden, dan zouden deze niet bereikt kunnen worden. De eigenheid van de tot doel gestelde soort determineert dus al in hoge mate WAAR actie ondernomen dient te worden.

Ook de abiotiek van een gebied determineert in hoge mate WAAR welke habitattypes of leefgebieden tot stand kunnen komen. In feite hebben we het hier over de fysisch geografische component van de landschapsecologie. Nemen we als voorbeeld een vallei die omgeven wordt door heuvels met op de koppen arme zandgronden en met op de hellingen een lemige ondergrond. Het spreekt dan voor zich dat versterking van uitgebreide natte ecotopen (broekbossen, moerassen, ...) nergens kan gelokaliseerd worden dan in de vallei. Eiken-haagbeukenbossen worden bereikt op de hellingen van de heuvels. Voor eiken-berkenbossen en eiken-beukenbossen dienen de kansen gezocht op de koppen van de heuvels.

Maatschappelijke afwegingen

Vaak zijn er – gegeven een welbepaald ecologisch doel - verschillende ruimtelijke keuzemogelijkheden waarop de verbeteropgave kan worden ingevuld. Belangrijk is te noteren dat de keuzes die worden gemaakt sturend kunnen werken op het ruimtebeslag dat samenhangt met het gestelde doel. In onderstaande figuur trachten we dit te illustreren.

In de figuur wordt gewerkt met het hypothetisch voorbeeld van een soort die 1 ha behoeft voor 1 individu. 20 individuen worden voor het gebied tot doel gesteld, er zijn er nu 10. Om het doel te bereiken kan een leefgebied worden vergroot of er kan één worden bijgemaakt. Dit betekent al dat er verschillende ruimtelijke mogelijkheden, met elk hun ruimtelijke repercussies, zijn. Er kan ook voor gekozen worden om een deel van de doelstelling te realiseren in voor de soort suboptimale ecotopen of gebieden. Gezien hier echter lagere dichtheden worden bereikt (1 individu behoeft 2 ha i.p.v. 1 ha) is de ruimtebehoefte groter. Dit zou bv. het geval kunnen zijn als beslist wordt dat een deel van de doelstelling gerealiseerd wordt in een gebied met een andere hoofddoelstelling dan natuur (dus in multifunctionele ruimten).

Zoals duidelijk zal worden in de doelenformulering in dit hoofdstuk zullen ruimtelijke keuzes voor het bereiken van doelen niet altijd worden gemaakt. Doelen worden gelokaliseerd indien:

- Er geen andere ruimtelijke mogelijkheden zijn om het doel te realiseren;
- Er een voor de hand liggende verkiesbare mogelijkheid is om het doel te realiseren.

Voor andere doelen zullen verschillende mogelijke ruimtelijke scenario's naar voren worden gedragen. Hierop kan worden aangegrepen in het maatschappelijk debat over de vraag waar doelen gerealiseerd zullen worden.

Bijlage 9 - Afkortingen- en begrippenlijst

Afkortingen:

SBZ:	Speciale Beschermingszone
N2000:	Natura-2000
SBZ-H:	Habitatrichtlijngebied - speciale beschermingszones in het kader van de Habitatrichtlijn
SBZ-V:	Vogelrichtlijngebied - speciale beschermingszones in het kader van de Vogelrichtlijn
VEN:	Vlaams Ecologisch Netwerk
IVON:	Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk
GEN:	Grote Eenheden Natuur
GENO:	Grote Eenheden Natuur in Ontwikkeling
NVWG:	Natuurverwevingsgebieden
NVBG:	<i>Natuurverbindingsgebieden</i>
ANB:	Agentschap Voor Natuur en Bos
RBB:	Regionaal Belangrijke Biotopen
BBP:	Bekkenbeheerplan

Begrippenlijst:

Agentschap Voor Natuur en Bos: Het Agentschap voor Natuur en Bos is het Agentschap van de Vlaamse Overheid dat instaat voor het beleid, het duurzaam beheren en versterken van natuur, bos en groen in Vlaanderen, samen met alle partners

Bekkenbeheerplan: Het bekkenbeheerplan bepaalt het integraal waterbeleid voor het desbetreffende bekken. Het is een beleidsplan dat tevens de voorgenomen acties, maatregelen, middelen en termijnen bepaalt om de doelstellingen ervan te bereiken. Het geeft nadere uitvoering aan de waterbeleidsnota en, in voorkomend geval, het toepasselijke stroomgebiedbeheerplan

Doortrekkende en overwinterende watervogels: Niet-broedende watervogelsoorten die regelmatig of occasioneel in internationaal belangrijke aantallen voorkomen in Vlaanderen en/of die opgenomen zijn op de Bijlage I van de Vogelrichtlijn

Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk: Voor de instandhouding, ondersteuning en versterking van de natuurkernen wordt voorzien in de afbakening van Natuurverwevingsgebieden. Zij vormen als het ware een beschermende jas voor de natuurkernen. Voor de verbinding van de verschillende natuurkernen worden natuurverbindingsgebieden afgebakend. Samen vormen deze gebieden het IVON: het Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk. In deze gebieden worden bijkomende kansen gegeven aan planten en dieren. Andere functies zoals landbouw, recreatie, bosbouw, wonen, ... mogen hierdoor niet in het gedrang komen.

Grote Eenheden Natuur: Een grote eenheid natuur is een aaneengesloten gebied met hoge biologische waarde en hoge biologische potentie, waar de natuurfunctie bovengeschied is aan de andere functies. Deze gebieden vormen samen met de 'Grote Eenheden Natuur in Ontwikkeling' het Vlaams Ecologisch Netwerk

Grote Eenheden Natuur in Ontwikkeling: Een grote eenheid natuur is een aaneengesloten gebied met minder hoge biologische waarde of een sterk versnipperde natuur met hoge waarde, maar steeds met een hoge biologische potentie. De natuurfunctie is bovengeschied is aan de andere functies. Door geschikt beheer kan dit gebied evolueren naar een gebied met hoge biologische waarde. Deze gebieden vormen samen met de 'Grote Eenheden Natuur' het Vlaams Ecologisch Netwerk

Habitatrichtlijn: Richtlijn 92/43/EEG van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna.

Deze richtlijn is gericht op het waarborgen van de biologische diversiteit door het in stand houden van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna op het Europese grondgebied van de lidstaten van de Europese Unie.

Aan de lidstaten wordt opgelegd om speciale beschermingszones aan te duiden voor bepaalde habitats en soorten van communautair belang, die worden opgesomd in de Bijlagen I en II van de

richtlijn. Deze zones worden Habitatrichtlijngebieden genoemd of, afgekort, SBZ-H (speciale beschermingszones in het kader van de Habitatrichtlijn)

Habitatrichtlijngebied: Zie Habitatrichtlijn

Habitats van de Bijlage I: Dit zijn de natuurlijke habitats van Bijlage I van het decreet Natuurbehoud waarvoor de aanwijzing van speciale beschermingszones vereist is (= Bijlage I van de Habitatrichtlijn)

Natura-2000: Alle speciale beschermingszones (SBZ) samen vormen een Europees ecologisch netwerk, 'Natura 2000' genaamd. In deze Speciale Beschermingszones moeten deze Europees te beschermen soorten en habitats op een duurzame manier in stand gehouden worden, zo mogelijk in harmonie met de traditionele vormen van landgebruik waaraan hun aanwezigheid niet zelden te danken is. In Vlaanderen werden 104.888 ha speciale beschermingszone op basis van de Habitatrichtlijn en 98.423 ha op basis van de Vogelrichtlijn aangemeld bij Europa. Door de overlap vormt dit samen een netwerk van 166.187 ha

Natuurverbindingsgebieden: De natuurverbindingsgebieden worden aangeduid in die gebieden die van belang zijn voor de migratie van dieren en zelfs planten tussen de gebieden van het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN). Vaak zijn ze lijnvormig of strookvormig. Ze bestaan vooral uit een aaneenschakeling van kleine landschapselementen zoals houtkanten en hagen, beken en poelen. Vleermuizen bijvoorbeeld volgen netwerken van hagen, bomenrijen en dergelijke terwijl ze 's nachts van hun slaappleaatsen naar hun jachtterreinen vliegen. Het beleid van de overheid is er dan ook vooral opgericht om die verbindingfunctie te bewaren en te verbeteren. Zo kan ze stimulerende maatregelen treffen om die kleine landschapselementen en kleine natuurelementen beter te onderhouden, te herstellen of opnieuw aan te leggen. De afbakening en invulling van deze natuurverbindingsgebieden is de verantwoordelijkheid van de provincies

Natuurverwevingsgebieden:

In natuurverwevingsgebieden kan de natuur duurzaam in stand gehouden worden zonder dat dit zware gevolgen heeft voor andere functies zoals landbouw, bosbouw of recreatie. Deze functies verdringen op hun beurt de bestaande natuurwaarden niet. In natuurverwevingsgebieden is de natuur dus evenwaardig aan de andere functies. Voorbeelden hiervan zijn recreatiebossen, overstromingsgebieden, weidevogelgraslanden en kleinschalige landbouwlandschappen met verspreide, meestal kleinere natuurgebieden.

Vaak sluiten deze natuurverwevingsgebieden aan op de gebieden van het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN). Door hun ligging vormen ze dan een buffer tegen nadelige invloeden van buitenaf voor de belangrijkere en/of kwetsbaardere gebieden van het VEN.

De natuurverwevingsgebieden vormen samen met de natuurverbindingsgebieden het Integraal Verwevend en Ondersteunend Netwerk (IVON)

Regionaal Belangrijke Biotopen: Biotopen die niet opgenomen zijn in de Bijlage I van de habitatrichtlijn maar die in Vlaanderen wel een bescherming genieten, ondermeer via de regelgeving rond het verbod en de vergunningsplicht voor vegetatiewijziging

Soorten van de Bijlage II: Dit zijn de dier- en plantensoorten van Bijlage II van het decreet Natuurbehoud die voorkomen in Vlaanderen (= Bijlage II van de Habitatrichtlijn)

Soorten van de Bijlage III: Dit zijn de Europees bedreigde plant- en diersoorten van Bijlage III van het decreet Natuurbehoud die over het hele grondgebied moeten worden beschermd (= soorten uit de bijlage IV van de habitatrichtlijn)

Soorten van de Bijlage IV: Vogelsoorten van Bijlage IV van het decreet Natuurbehoud waarvoor speciale beschermingszones moeten worden aangewezen (=Vogelsoorten uit de Bijlage I van de Vogelrichtlijn)

Speciale Beschermingszone: Zie Natura-2000

Vlaams Ecologisch Netwerk: De Vlaamse overheid neemt op dit moment tal van initiatieven voor het behoud en de ontwikkeling van onze omgeving. Om de open ruimte in de toekomst veilig te stellen, wordt door de Vlaamse overheid onder meer een Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN) uitgetekend. Een geheel van de mooiste plekjes natuur in Vlaanderen waar de natuur extra be-

scherm wordt en gebruikers en eigenaars bijkomende middelen en mogelijkheden krijgen om mee te bouwen aan een natuur- en mensvriendelijke omgeving.

Het VEN vormt met haar grote aaneengesloten gebieden de ruggengraat van de toekomstige natuurlijke structuur (netwerken) in Vlaanderen. Het bestaat uit de Grote Eenheden Natuur (GEN) en Grote Eenheden Natuur in Ontwikkeling (GENO)

Vogelrichtlijn: Richtlijn 79/409/EEG van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand.

In 1979 zag een eerste Europese richtlijn inzake natuurbehoud het levenslicht: de Vogelrichtlijn. Deze richtlijn is gericht op de instandhouding van alle vogelsoorten die natuurlijk in het wild voorkomen op het Europese grondgebied van de lidstaten van de Europese Unie. Zij heeft betrekking op de bescherming, het beheer, de regulering en de exploitatie van deze soorten.

Europa legt haar lidstaten op om speciale beschermingszones aan te duiden voor bepaalde soorten die worden opgesomd in Bijlage I van de richtlijn. Deze zones worden Vogelrichtlijngebieden genoemd of, afgekort, SBZ-V (speciale beschermingszones in het kader van de Vogelrichtlijn)

Vogelrichtlijngebied: Zie Vogelrichtlijn

Bijlage 10 – Referentielijst

- Adriaens, D, Wouters, J. en Paelinckx, D. 2009. Specifieke aanbevelingen voor gebruik van POTNAT ten behoeve van de S-IHD. Advies van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, INBO.A.2009.309. Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.
- Adriaens, T. 2005. Toepassing van een gis-model ten behoeve van de ecologische inrichting van het natuurverbingsgebied 24 "tussen de Maten via Zonhoverheide en bossen ten noorden van Horensberg (Limburg, As). Verslag van het instituut voor natuurbehoud. Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.
- Adriaens, T., Van Landuyt, W., Denys, L. en Packet, J. 2009. Advies met betrekking tot in een beheerregeling op te nemen uitheemse en invasieve water- en oeverplantensoorten. Advies van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, INBO.A.2009.269. Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.
- Aerts, N., Hermy, M. 2004. Vegetatie en vegetatiesuccessie in het natuurreservaat De Maten (Genk). Eindwerk voorgedragen tot het behalen van de graad van Bio-Ingenieur in het Land- en Bosbeheer. Katholieke Universiteit Leuven.
- Andries, T. 200?. Monitoringrapport
- Arts, G.H.P. 2000. Natuurlijke levensgemeenschappen van de nederlandse binnenwateren: deel 13, vennen. Alterra, Research Instituut voor de Groene Ruimte, Wageningen.
- Arts, G.H.P., Van Beers, P.W.M., Belgers, J.D.M., Wortelboer, F.G. 2001. Gedifferentieerde normstelling voor nutriënten in vennen: onderbouwing en toetsing van kritische depositieniveaus en effecten van herstelmaatregelen op het voorkomen van isoetiden. Alterra-rapport, 262. Alterra, Research Instituut voor de Groene Ruimte, Wageningen.
- Bamps, C. en Claes, E. 1893. Catalogue raisonné des Insectes Odonates de la Province de Limbourg (Belge). Bull. Soc. Méloph, Hasselt, 29: 71-88.
- Burny, J. 1981. De Maten. Natuurreservaat. Belgische Natuur - en Vogelreservaten vzw.
- Ceulemans, T., Hens, M. Honnay, O. en Merckx, R. 2009. Vermesting en soortenrijkdom in heischrale graslanden. Natuur.focus.
- Chardon, J.P., Verboom, J. en Foppen, R.P.B. 2001. De potenties voor een duurzame roerdomppopulatie in het Vijvercomplex van Midden-Limburg (België) en het effect op aangrenzende leefgebieden in België en Nederland: Voorspellingen met het simulatiemodel METAPHOR. Alterra, Research Instituut voor de Groene Ruimte, Wageningen.
- Cornelis, J., Hermy, M., De Keersmaeker, L. en Vandekerkhove, K. 2007. Bosplantengemeenschappen in Vlaanderen: een typologie van bossen op basis van de kruidachtige vegetatie. Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek. Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Geeraardsbergen.
- Crombaghs, B.H.J.M. en Creemers, (2001). R.C.M. Beschermingsplan Knoflookpad 2001-2005. Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, 's Gravenhage.
- Declerck, K. (Ed.) (2007). Europees beschermde natuur in Vlaanderen en het Belgisch deel van de Noordzee: habitattypen: dier- en plantensoorten. Mededelingen van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek. Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek: Brussel.
- Declerck, S., Van De Meutter, F en De Meester, L. 2006. Ondiepe vijvers en meren: Ecologische achtergronden en beheer. Natuur.focus 5(1): 22-29.

Denys, L., Packet, J., De Blust, G. en Van Wichelen, J. 2005. Algemene schets van fysische-chemische waterkwaliteitsdoelstellingen voor zachtwatervegetaties m.b.t. de Kraenepoel te Aalter. Advies van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, INBO.A.2005.8. Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.

Denys, L en De Blust, G. (2007). Vennen in de Antwerpse Noorderkempen: perspectieven op potenties. Congres watersysteemkennis. Ecologisch herstel. Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek.

D'heere, E. en Van Assche, J. 2000. Ecologische studie van vijf geselecteerde systemen in de Maten: waterkwaliteit. Verhandeling ingediend tot het behalen van de graad van licentiaat in de Biologie. Katholieke Universiteit Leuven.

Dumortier et al. 2007

Gabriëls, J. 1985. Atlas van de broedvogels in Limburg. Belgische Natuur- en Vogelreservaten (BNVR), Brussel.

Goessens, X., Anthierens, A. en Houthaeye, R. 2009. Plan-MER Spartacusplan - sneltramlijn 2 (Hasselt-Maasmechelen). Nota voor publieke consulatie.

Lewylle, I., Goddeeris, B., Engelen, P., Roosen, R., De Becker, P. en Herremans, M. 2008. De Boomkikker op een keerpunt? Soortgericht beheer boekt eerste resultaten. *Natuur.focus* 7(3): 84-93.

Lewylle, I. et al. 2008. De Boomkikker op een keerpunt? Soortgericht beheer boekt eerste resultaten. *Natuur.focus*.

Louette, G., Declerck, S., De Bie, T., Van Thuyne, G. en De Meester, L. 2004. De Bruine Amerikaanse dwergmeerval in Vlaanderen: historiek, ecologie en beheer. *Natuur.focus*.

Meulebrouck, K., Ameloot, E., Verheyen, K., Van Assche, J. en Hermy, M. 2006. Klein warkruid ontrafeld: Een ecologische studie in vier heidegebieden. *Natuur.focus* 5(1): 10-16.

Michels, E., Cottenie, K., Van de Meutter, F., Declerck, S. en De Meester, L. 2005. Ecologische gevolgen van verbindingen tussen leefgebieden: de vijvers van het natuurreservaat De Maten (Genk). *Natuur.focus*.

Piessens, K. 2006. Spatial and temporal patterns in the plant community composition of fragmented heathlands. Proefschrift voorgedragen tot het behalen van de graad van Doctor in de Toegepaste Biologische Wetenschappen.

Van de Meutter, F., Stoks, R., De Meester, L. 2008. Periodieke drooglegging van ondiepe vijvers: Wat met libellen, waterkevers en waterwantsen? *Natuur.focus*.

Vandenbroele, Bes [aut] KUL. Faculteit wetenschappen. Departement biologie. Laboratorium voor plantencologie [oth]
Studie van vegetatie en zaadvoorraad in enkele vennen in De Maten te Genk
verhandeling ingediend tot het behalen van de graad van licentiaat in de Biologie.

Van Looy, K.; Lommelen, E. (2008). Ontsnippen aan de grens: opmaak van een beheervisie voor het Kempen-Broek, in: (2008). *Natuur.focus* 7(3). *Natuur.focus*, 7(3): pp. 93-99,

Stijn Overloop. (2009), 'Zure regen' in Vlaanderen, Depositie meetnet verzuring 2007. MIRA VMM

Wouters, L.; Vandenbergh, N. (1994). Geologie van de kempen: een synthese. Nirond, 94(11). Nationale Instelling voor Radioactief Afval en verrijkte Splijtstoffen (NIRAS): Brussel: Belgium. ISBN 2-87209-143-2. 207 pp. UDC 551.1/.4 WOUT 1994

Handboek robuuste verbindingen

Bijlage 11 – EXTRA BIJLAGE: Motiveringsnota's ecologische verbindingen

De Vlaamse overleggroep besliste om bijkomende prioritaire inspanningen toe te voegen met betrekking tot de opmaak van een soortbeschermingsprogramma met daarin een aanpak voor de realisatie van de ecologische verbindingen. De motiveringsnota's waarnaar in deze prioritaire inspanningen in het aanwijzingsbesluit wordt verwezen, worden als bijlage aan het onderbouwende rapport toegevoegd.

INFORMATIEF DOCUMENT

Motiveringsnota ecologische verbinding

Ten geleide

Deze motiveringsnota wordt opgemaakt voor ecologische verbindingen die:

- noodzakelijk worden geacht om de realisatie van specifieke instandhoudingsdoelstellingen te realiseren en
- die geheel of gedeeltelijk gelegen zijn *buiten* de grenzen van de NATURA2000 gebieden die behandeld worden in het betrokken SIHD rapport.

Deze nota is bedoeld om in te brengen in het overleg met de Vlaamse Overleggroep waar na overleg beslist wordt of de voorliggende ecologische verbinding als prioritaire actie wordt opgenomen in het S-IHD rapport als onderdeel van een soortbeschermingsplan. In dat geval zal dit doorwerken naar het op te maken Besluit van de Vlaamse Regering voor betreffende gebied(en) en zal de prioritaire actie ook hierin worden opgenomen

Natura2000 code	BE2200031, BE2200028, BE2200525 en BE2219312
Rapportnamen van het gebied	Rapport 26 'Valleien van de Laambeek, Zonderikbeek, Slangebeek en Roosterbeek met vijvergebieden en heiden, Bokrijk en omgeving en het Vijvercomplex Midden-Limburg en Rapport 27 'De maten'
Roepnaam van de ecologische verbinding	Ecologische verbinding tussen de relictpopulaties van knoflookpad
Datum	08/03/2012

Motivatie voor opname ecologische verbinding

De voorgestelde ecologische verbinding moet er toe bijdragen dat het duurzaam voorkomen van de voor deze 2 gebieden tot doel gestelde soort knoflookpad kan worden verzekerd. De soort komt actueel voor in deelgebied 2 en 3 van het habitatrictlijngebied BE2200031 en in het aangrenzende habitatrictlijngebied BE2200028 van de maten, maar het tussenliggend gebied met deels landbouwbestemming, gesloten droge bossen en drukke verkeerswegen vertoont een te grote weerstand om overbrugbaar te zijn voor deze soort. Het areaal van de soort in Vlaanderen is zeer ongunstig en de resterende populaties zijn te klein, geïsoleerd en onstabiel waardoor de kans op uitsterven aanzienlijk toeneemt (cfr. G-IHD). Bovendien staat in de G-IHD vermeld dat migratiebarrières dienen opgeheft te worden door de aanleg van verbindingengebieden. De habitatrictlijngebieden zijn voor deze soort van essentieel belang (cfr. G-IHD). Het versterken en verbinden van actuele relictpopulaties (cfr. S-IHD) is noodzakelijk om de huidige populaties duurzaam in stand te houden. Actueel is die staat van instandhouding in de gebieden onvoldoende (zie LSVI).

Hiervoor is de ontwikkeling van een continue corridorverbinding noodzakelijk. De dispersie corridor dient te bestaan uit heidevegetaties (2310,2330,4030) bloemrijke schrale tot mesofiele graslanden (6230,6510), houtwallen en voldoende mul zand, heeft een gemiddelde breedte van 50m en kan maximaal over een afstand van 50m onderbroken zijn. Op een afstand van 1000 tot maximum 2000m dienen stapstenen ontwikkeld te worden van minimum 5.5 ha leefgebied (land- en voortplantingsbiotoop). Als sleutelgebieden (>50ha) fungeren de relictpopulaties die nog aanwezig zijn (Teut, Welleke, 't Wik en de Maten).

Algemene karakteristieken van de verbinding

Type in de droge sfeer in de natte sfeer combinatie
verbinding:

open ecotopen

gesloten ecotopen (bos, houtachtige elementen))

combinatie open en gesloten (houtachtige elementen, houtkanten)

continue verbinding

verbinding met stapstenen

continu + stapstenen

gem. breedte <50 m

gem. breedte 50 - 100 m

gem. breedte 100 - 250 m

gem. breedte 250 -500 m

gem. breedte >500

Ondersteund vanuit bestemmingen, visies, afbakeningen

VEN

- grotendeels

- deels

- klein deel

Groene bestemmingen (bos, natuur, overig groen)

- grotendeels

- deels

- klein deel

Visie buitengebied

Specificeer regio:

Specificeer wijze van afstemming:

Provinciale natuurverbinding

Specificeer:

- Genk, Diepenbeek, tussen Bokrijk en vijvers/ Maten

- grotendeels

- deels

- klein deel

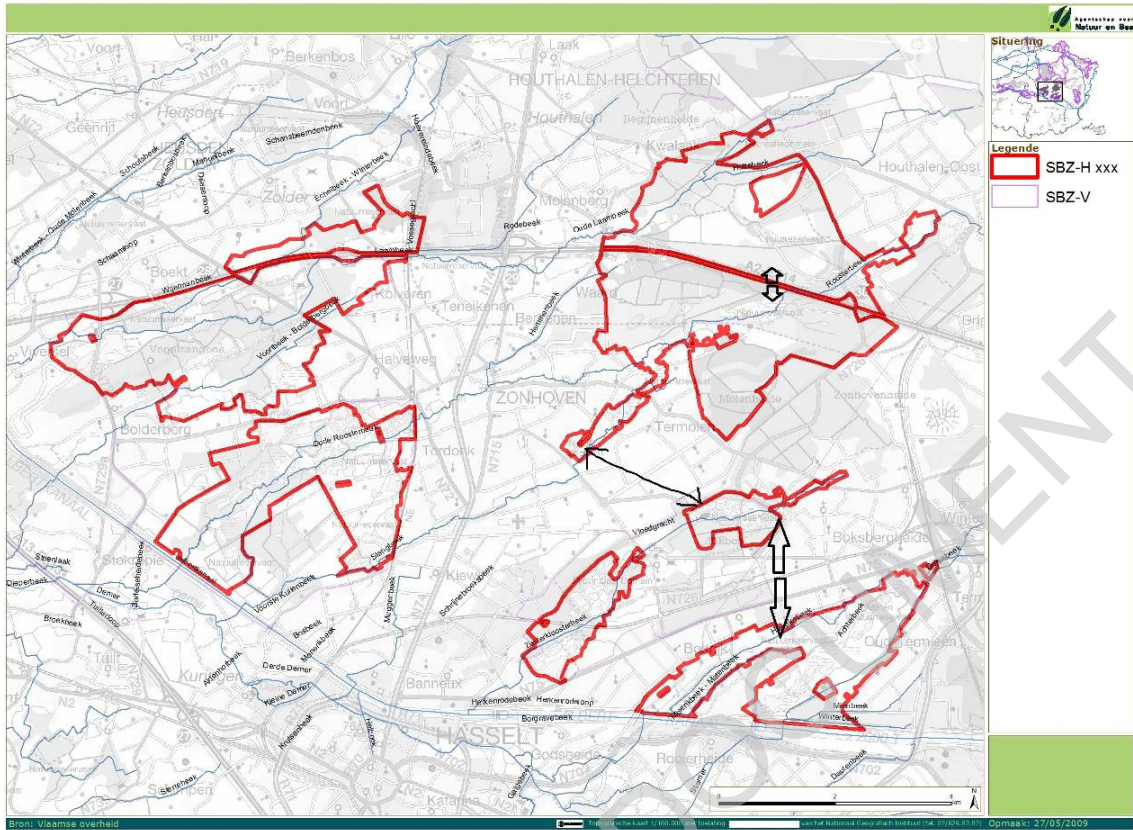
Andere Specificeer :

Ten behoeve van volgende soort(en)

Knoflookpad, rugstreeppad, heikikker, vinpootsalamander, kommvlinder, heivlinder, levendbarende hagedis, veldkrekel

Andere opmerkingen

INFORMATIEF DOCUMENT

INFORMATIEF DOCUMENT

Motiveringsnota ecologische verbinding

Ten geleide

Deze motiveringsnota wordt opgemaakt voor ecologische verbindingen die:

- noodzakelijk worden geacht om de realisatie van specifieke instandhoudingsdoelstellingen te realiseren en
- die geheel of gedeeltelijk gelegen zijn *buiten* de grenzen van de NATURA2000 gebieden die behandeld worden in de betrokken SIHD rapporten.

Deze nota is bedoeld om in te brengen in het overleg met de Vlaamse Overleggroep waar na overleg beslist wordt of de voorliggende ecologische verbinding als prioritaire actie wordt opgenomen in het S-IHD rapport als onderdeel van een soortbeschermingsplan. In dat geval zal dit doorwerken naar het op te maken Besluit van de Vlaamse Regering voor betreffende gebied(en) en zal de betreffende prioritaire actie ook hierin worden opgenomen .

Natura2000 code	BE2200031, BE2200525, BE2219312 en BE2200028
Rapportnaam van het gebied	Rapport 26 'Valleien van de Laambeek, Zonderikbeek, Slangebeek en Roosterbeek met vijvergebieden en heiden, Bokrijk en omgeving en het Vijvercomplex Midden-Limburg en rapport 24 'De Maten'
Roepnaam van de ecologische verbinding	Ecologische verbinding tussen de actuele en de beoogde populaties van boomkikker
Datum	21/03/2012

Motivatie voor opname ecologische verbinding

De voorgestelde ecologische verbinding moet er toe bijdragen dat het duurzaam voorkomen van de voor deze gebieden tot doel gestelde soort boomkikker kan worden verzekerd. De soort komt actueel voor in deelgebied 1 van het habitatrictlijngebied BE2200031 en is recent verdwenen uit de 2 andere deelgebieden van het habitatrictlijngebied en het aangrenzende habitatrictlijngebied van de maten BE2200029. Het tussenliggend gebied met deels landbouwbestemming, gesloten droge bossen en drukke verkeerswegen vertoont actueel een te grote weerstand om overbrugbaar te zijn voor deze soort. Het areaal van de soort in Vlaanderen is zeer ongunstig en de resterende populaties zijn te klein, geïsoleerd en onstabiel waardoor de kans op uitsterven aanzienlijk toeneemt (cfr. G-IHD). De habitatrictlijngebieden zijn voor deze soort van essentieel belang (cfr. G-IHD). Het versterken en verbinden van actuele leefgebieden met potentiële leefgebieden (cfr. S-IHD) is noodzakelijk om de huidige populaties duurzaam in stand te houden en het areaal van de soort te herstellen.

Hiervoor is de ontwikkeling van een continue corridorverbinding noodzakelijk. De dispersie corridor dient te bestaan uit ruigtevegetaties (rbbhf, rbbmc), bloemrijke graslanden (rbbhc, hp+), houtwallen en braamstruwelen, heeft een gemiddelde breedte van 50m en kan maximaal over een afstand van 50m onderbroken zijn. Op een afstand van maximum 2000m dienen stapstenen ontwikkeld te worden van minimum 5.5 ha leefgebied (land- en voortplantingsbiotoop). Als sleutelgebieden (>50ha) fungeren de beoogde populaties (4 actuele populaties en beoogde populaties ter hoogte van Platwijers, het Westelijk vijvergebied, het graslandencomplex ten zuiden van Bokrijk, de bovenloop van de laambeek en de Maten).

Algemene karakteristieken van de verbinding

Type in de droge sfeer in de natte sfeer combinatie
verbinding:

open ecotopen

gesloten ecotopen (bos, houtachtige elementen))

combinatie open en gesloten (houtachtige elementen, houtkanten)

continue verbinding

verbinding met stapstenen

continu + stapstenen

gem. breedte <50 m

gem. breedte 50 - 100 m

gem. breedte 100 - 250 m

gem. breedte 250 -500 m

gem. breedte >500

Ondersteund vanuit bestemmingen, visies, afbakeningen

VEN

- grotendeels

- deels

- klein deel

Groene bestemmingen (bos, natuur, overig groen)

- grotendeels

- deels

- klein deel

Visie buitengebied

Specificeer regio:

Specificeer wijze van afstemming:

Provinciale natuurverbinding

Specificeer:

- Hasselt, Zonhoven tussen Welleke en Platweiers via Slangbeek

- Zonhoven, tussen Teut en Vogelzang

- Genk, Hasselt, Zonhoven, tussen Bokrijk/Welleke en Platweiers via open ruimte verbinding Kiewit

- Genk, Diepenbeek, tussen Bokrijk en vijvers/Maten

- grotendeels

- deels

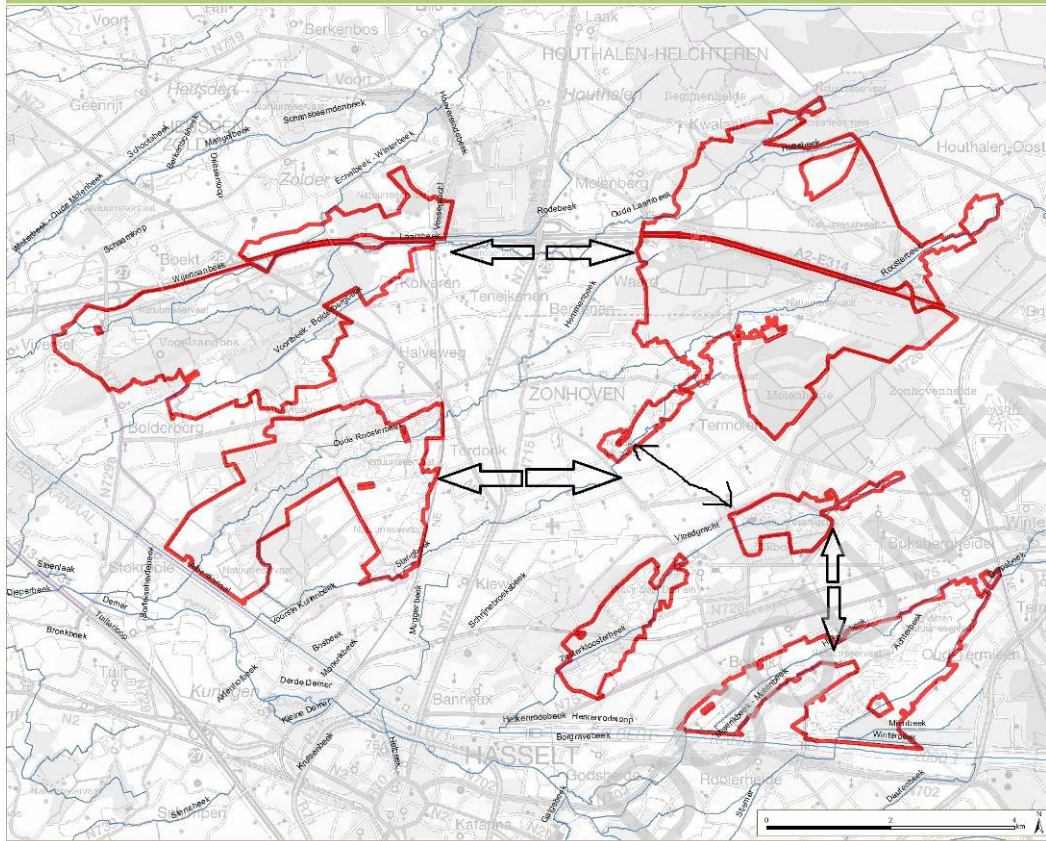
- klein deel

Andere Specificeer :

Ten behoeve van volgende soort(en)

Boomkikker, poelkikker, kamsalamander,

Andere opmerkingen

- Legende**
- SBZ-H xxx
 - SBZ-V

Bron: Vlaamse overheid

Toonruimte: 4447 M (600.000 met toonruimte)

Op het Netwerk van Natuurlijke Doelgebieden (NLD) 02/05/2009

Opmaak: 27/05/2009

INFORMATIEF